

PŘÍRUČKA K BIBLICKÉ DĚJEPRAVĚ

PRO ŠKOLY OBECNÉ A OBČANSKÉ.

III. OBRAZY ARCHEOLOGICKÉ.

SESTAVILI

Dr. JOSEF MIKLÍK C. Ss. R.

A

Dr. JAN HEJČL.

1927.

TISKEM A NÁKLADEM ČESKOSLOVANSKÉ AKCIOVÉ TISKÁRNY V PRAZE.

imprimi potest.

Pragae, die 18. Septembris 1925.

P. FRANCISCUS MEZÍRKA,
Congr. SS. Redempt. Superior Provincialis.

N. 12975.

Imprimatur.

Pragae, die 24. Octobris 1925.

† ANTONIUS PODLAHA,
Episcopus Paphiensis,
Vicarius generalis.

Ú V O D E M.

Vydávám poslední díl »Příručky k biblické dějeprově«. Sestavil jsem v něm archeologické obrazy, které objasňují a vysvětlují jednořlivé údaje biblické.

Abych se uvaroval nedorozumění, poznávám: Čtenář marně by hledal v knize pohledy na místa a města, o kterých se zmiňuje Bible. V té věci odkazuji na zasloužilé dílo vld. pana Müllera »Svatá Země«, které možno dosud poměrně lacino zakoupiti. Jenom tam učiněna zdánlivě výjimka, kde Müller žádného obrazu nepodává.

Za to přijato do spisu vše, čím egyptská a babylonská archeologie potvrzuje historickou pravdu Písma svatého. Chtěl jsem tak sebrati vzácný materiál, který byl až dosud roztroušen po četných spisech a proto většině kněží nedostupný. Obrazy jsou sestaveny v tom pořadu, v jakém následují za sebou články našich dějeprov. Ke každému je připojen krátký výklad, aby mu rozuměl i neoborník, a stránka Příručky, kterou vysvětluje. Číslo v závorce týká se druhého vydání I. dílu. Podrobný ukazovatel má usnadniti orientaci.

Čtenář mi snad laskavě promine, že jednořlivé obrazy jsou tak různé. Přejal jsem je ze spisů jiných, aby cena knihy příliš nevzrostla.

Vroucími díky jsem zavázán Československé akc. tiskárně a zvláště jejímu řediteli, vld. p. Stanislavovi Benešovi, který se přičinil o vnější úpravu. Děkuji také vld. panu prelátu, dru Janu Hejčlovi za nevšední ochotu, s jakou se podjal spolupráce a upozornil na mnohé obrazy, které ušly mé pozornosti.

V Obořišti dne 8. září 1925.

SPISOVATEL.

SEZNAM VYOBRAZENÍ.

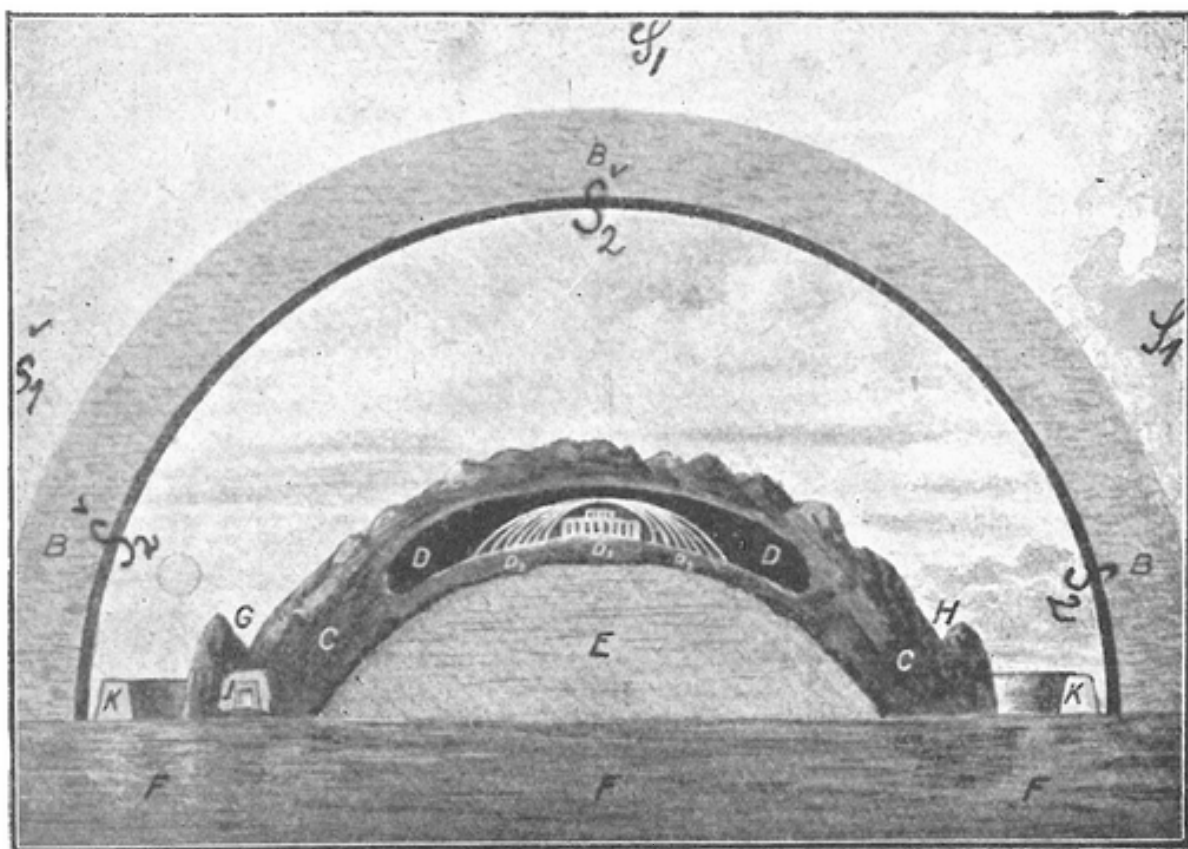
1. Babylonský názor na svět.
2. Původ světa podle Egyptanů.
3. Babylonská tabulka o stvoření světa.
4. Babylonský bůh slunce (Šamaš).
5. Anděl asyrský.
6. Zlí duchové asyrští.
7. Marduk (Bél) bojuje s drakem (Tiamatou).
8. Bůh Chnum tvoří člověka.
9. Bůh Chnum tvoří dva lidi.
10. Pád prvních lidí.
11. Pád prvních lidí.
12. »Po hrudi se plaziti budeš.«
13. Posvátný strom.
14. Posvátný strom asyrský.
15. Asyrský cherub.
16. Cherub israelský.
17. Plamenný meč.
18. První žena s hadem.
19. Potopa v babylonském podání.
20. Podoba archy.
21. Noe v arše.
22. Podoba archy.
23. Podoba archy dle Calmeta.
24. Lokeť starobabylonský.
25. Královský lokeť egyptský.
26. Hora Ararat.
27. Bůh Ašur (Šamaš).
28. Babylonská cihla.
29. Zříceniny Babylonské věže (Birs Nimrud).
30. Věž v Samaře.
31. Stupňovitá věž v paláci Sargonově.
32. Hliněná tabulka starobabylonská.
33. Tatáž tabulka přepsaná písmem novoasyrským.
34. Kroje z rodiště Abrahamova.
35. Trosky rodiště Abrahamova.
- 35a. Ulice z Uru.
36. Dům z rodiště Abrahamova.
37. Klenutý hrob z rodiště Abrahamova.
38. Asyrové chystají přepravní vor.
39. Asyrský vor.
40. Měchy na víno a vodu.
41. Asyřan s plným měchem.
42. Beduinky se svými dětmi.
43. Hammurabi (Amrafel).
44. Hammurabi (Amrafel).
45. Soška krále Kudur-Mabuga.
46. Elamec.
47. Poklona před Bohem.
48. Starší mlýnek.
49. Novější mlýnek na obilí.
50. Beduinka dojí velbloudici.
51. Výroba másla na východě.
52. Umývání rukou.
53. Předoucí Beduinky.
54. Tkající Beduinky.
55. Východní stan.
56. Stanová vesnice.
57. Slaměné baráky.
58. Mohamedáni při modlitbě.
59. Různé podoby chleba v Egyptě.
60. Sloup na hoře Džebel Usdum.
61. Sodomé jablko (?).
62. Studna Bersabe.
63. Typ amorrejský.
64. Nůž egyptský.
65. Nůž asyrský.
66. En-Nahr (potok egyptský).
67. Náramek egyptský.
68. Jiný náramek egyptský.
69. Náramek asyrský.
70. Asyrské naušnice.
71. Nezem.
72. U studny na Východě.
73. Mešita nad hroby patriarchů.
74. Hrob Abrahamův.
75. Staré závaží.
76. Jiné staré závaží.
77. Židovský talent (šekel).
78. Egyptané vaří si čočku.
79. Posvátné kameny kananejské.
80. Posvátný kámen edomský.
81. Posvátný kámen moabský.
82. Posvátný kámen babylonský.
83. Krajina edomská.
84. Mazání posvátného kamene.
85. Pastýři u studny.
86. Mohamedánské ženy.
87. Kámen svědectví.
88. Potok Jabok.
89. Beduin před svým stanem.
90. Beduin ze Zajordání.
91. Žena beduinská.
92. Skupina velbloudů.
93. Východní poklona.
94. Domácí bůžkové.
95. Pestrý šat.
96. Karavana.
97. Egyptská stráž.
98. Typ Egyptana.

99. Opilá Egyptanka.
100. Práce na vinici v Egyptě.
101. Velký lis egyptský.
102. Jiný způsob lisování,
103. Vinný sklep egyptský.
104. Písař zaznamenává množství vína.
105. Sluha jde pro víno do sklepa.
106. Egyptské číše.
107. Král obětuje víno egyptskému bohu slunce.
108. Egyptský číšník.
109. Egyptští pekaři.
110. Faraó z dynastie Hyksů.
111. Pečetní prsten faraona Apapi I.
112. Trůn krále egyptského.
113. Lože egyptské.
114. Sedm krav v Knize mrtvých.
115. Sen faraonův.
116. Pšenice egyptská.
117. Odevzdávání pečetního prstenu.
118. Zlatý náhrdelník.
119. Odevzdávání zlatého náhrdelníku.
120. Hlasatelé.
121. Poklona před králem.
122. Polní práce v Egyptě.
123. Model egyptské obilnice.
124. Jiná obilnice.
125. Skupina obilnic.
126. Dopadení vyzvědači.
127. Egyptané nasypávají pytle obilím.
128. Babylonské závaží.
129. Babylonské závaží v podobě lva.
130. Egyptan odvažuje zlato.
131. Balsamování.
132. Ovinování mrtvoly.
133. Egyptská mumie.
134. Egyptská rakev.
135. Pohřební průvod.
136. Soud nad zemřelým (podle pojmů egyptských).
137. Malomocenství.
138. Egyptanky sypou si prach na hlavu.
139. Egyptská královna Teta-Sera.
140. Bronzová pečeť faraona Aahmesa.
141. Utiskovatel Ramses II.
142. Mumie Ramsa II.
143. Šáchor papírodárný.
144. Egyptské košíky.
145. Egyptská princezna Nofrit.
146. Cihla Ramsa II.
147. Výroba cihel v Egyptě.
148. Trest holí v Egyptě.
149. Egyptský dozorce.
150. Egyptský písař.
151. Egyptská obuv.
152. Faraó Merenptah (Menefta) I.
153. Trosky města Tanisu.
154. Krotitel hadů na egyptské nádobě.
155. Dnešní krotitel hadů.
156. Měřítka zátopy nilské.
157. Bohyně Hikit (Heket).
158. Moskyti.
159. Vředy na lidech.
160. Vývoj kobylky stěhovavé.
161. Egyptská tma.
162. Písečná bouře v Chartumu.
163. Hořké byliny.
164. Krevní znamení na dveřích.
165. Pěchota egyptská.
166. Jízda Ramsa II.
167. Stela Meneftova.
168. Pramen Mojžíšův.
169. Tamaryšek mannodárný.
170. Lišejník jedlý.
171. Er-Rahah s horou Sufsafeh.
172. Papyr Nash.
173. Závitek (kniha).
174. Egyptské naušnice.
175. Zlatolijci v Egyptě.
176. Býk Apis.
177. Soška býka Apise.
178. Tance v Egyptě.
179. Meče.
180. Akácie egyptská.
181. Strom akáciový.
182. Pohled na svatostánek a jeho okolí.
183. Fošny stěn svatostánku.
184. Patka svatostánku.
185. Rožní patka svatostánku.
186. Krov svatostánku.
187. Egyptská posvátná bárka.
188. Archa úmluvy (pokus rekonstrukce).
189. Archa úmluvy (jiný pokus rekonstrukce).
190. Archa egyptská.
191. Sedmiramenný svícen.
192. Stůl chlebů obětních.
193. Obětní stůl egyptský.
194. Uspořádání chlebů obětních (?).
195. Domnělá podoba chlebů obětních.
196. Oltář zlatý.
197. Oltář zápalný.
198. Král obětuje kadidlo bohům.
199. Židovský levita.
200. Židovský kněz.
201. Velekněz v bohoslužebném rouchu všedním.
202. Velekněz v rouchu slavnostním.
203. Náprsník veleknězův.
204. Zelená chýše o slavnosti stánků.
205. Jiná chýše o slavnosti stánků.
206. Ještě jiná chýše o slavnosti stánků.
207. Kytice (lulab) pro slavnost stánků.
208. Granátovník.
209. Granátovník na památnících egyptských.
210. Palestinský hrozen.
211. Válečný vůz syrský.

212. Větévka mandloně.
213. Strom mandloňový.
214. Egyptská kaditelnice.
215. Hadi, jací hubili Israelité na poušti.
216. Ujún Músa.
217. Vodopád Ujún Músa.
218. Džebel Harún.
219. Hrob Aronův.
220. Vnitřek hrobu Aronova.
221. Koryto řeky Arnonu.
222. Vojín moabský.
223. Hradby starovýchodní pevností.
224. Hradby starovýchodní pevností.
225. Vnější strana hradby v Jerichu.
226. Vnitřní strana hradby v Jerichu.
227. Zbytky starých domů v Jerichu.
228. Růže jerišká suchá.
229. Růže jerišká navlhčená.
230. Zbytek kananejského hrncířství.
231. Typy kananejské.
232. Hrob Josuův.
233. Hrob Soudců.
234. Lis na víno.
235. Bůh Baal.
236. Výšina asyrská.
237. Edomské obětiště Zebb Atúf.
238. Edomský oltář.
239. Socha fenického kněze.
240. Kartaginská kněžka.
241. Honba na lvy.
242. Hradební brána egyptská.
243. Brány asyrské.
244. Závory bran.
245. Egyptský trubač a bubeník.
246. Polní hlídači.
247. Věž na vinici.
248. Egyptanky sbírají zbylé klasy.
249. Bůh Dagon.
250. Filišťané.
251. Vojsko filištinské.
252. Toharský vůz.
253. Dnešní dvojkolka v Egyptě.
254. Vítězný pomník.
255. Mladý pastýř z okolí Betlema.
256. Chránové harfy egyptské.
257. Malé harfy egyptské.
258. Harfy asyrské.
259. Egyptský pancíř.
260. Přilbice egyptské.
261. Přilbice asyrské.
262. Asyrský voják.
263. Gilgameš.
264. Prak.
265. Asyrští prakovníci.
266. Bubínek.
267. Jeskyně Odollamská (Charétúnská).
268. Vchod do jeskyně Odollamské (v údolí Charétúnském).
269. Hrob Samuelův.
270. Vchod do tunelu ofelského.
271. Vnitřek tunelu ofelského.
272. Tunel v Gezer.
273. Harfa israelská v době Davidově.
274. Machol.
275. Minaim.
276. Psalterion.
277. Syrinx.
278. Roh.
279. Flétna.
280. Cymbály.
281. Kastagnetty.
282. Sistrum.
283. Triangl.
284. Zvonky.
285. Hettité.
286. Válečný vůz hettitský.
287. Východní dům (z Hauranska).
288. Pečeť města Rabbat Ammon.
289. Dopis.
290. Východní pozdrav.
291. Soud Salamounův.
292. Asyrská stáj.
293. Chrám Salamounův.
- 294a. Vchod do egyptského chrámu.
- 294b. Edomský oltář.
295. Mladý cedr.
296. Skupina cedrů.
297. Doprava dříví z Libanonu.
298. Fenická loď.
299. Hlavice sloupu v chrámě jerusalemském.
300. Oltář v chrámě jerusalemském.
301. Škála, na které stál oltář v chrámě Salamounově.
302. Měděné moře v chrámě jerusalemském.
303. Měděné moře v chrámě jerusalemském.
304. Nádoba na převážení vody.
305. Pohyblivá nádoba v chrámě jerusalemském.
306. Krb na voňavky.
307. Bič uzlovatý.
308. Farao Šešonk.
309. Roboam.
310. Astarta.
311. Astarta Karnaim.
312. Derviši.
313. Potok Kišon.
314. Salmanassar II.
315. Obelisk Salmanassarův.
316. Podrobnost poplatku Jehuova.
317. Pomník Mešův.
318. Psí řeka. (Nahr el-kelb.)
319. Ústí Psí řeky (Nahr el-kelb) do moře.
320. Nádoba na olej.
321. Loď taršišská.
322. Ricinus communis.

323. Pečeť z doby Jonášovy.
324. Kostky fenické.
325. Hlava Molochova.
326. Bůh Moloch.
327. Král Sargon.
328. Palác Sargonův.
329. Cihla Sargonova.
330. Asyrské vojsko.
331. Farao Šabak.
332. Sennacherib.
333. Sennacheribův palác v Ninive.
334. Práce zajatců v Asyrii.
335. Mučení zajatců.
336. Egypťané počítají uťaté ruce pobitých nepřátel.
337. Trosky města Rages.
338. Pečetidlo.
339. Pečeť židovského zajatce.
340. Tkací stroj.
341. Smlouva s obalem.
342. Hamadan.
343. Typy samaritánské.
344. Samaritánský Pentateuch.
345. Král Assurbanipal.
346. Číše asyrská.
347. Sluhové nabírají víno k hostině.
348. Sluneční hodiny (?) fénické.
349. Sluneční hodiny řecké.
350. Magické sošky.
351. Židovské zařikání.
352. Původní poloha zařikávacích tabulek.
353. Lectisternium.
354. Nabuchodonosor II. (604—561).
355. Sfinx faraona Efra.
356. Král oslepuje poraženého nepřítele.
357. Lentíšek (Pistacia Lentiscus).
358. Svída, t. j. dub kermesový (Quercus coccifera).
359. Visuté zahrady babylonské.
360. Doprava kolosální sochy (asyrské).
361. Asyrská ohnivá pec.
362. Hudební nástroje babylonské.
363. Procesí s modlami asyrskými.
364. Peršané.
365. Vznešený Peršan (satrapa).
366. Vojsko médské a perské.
367. Kyrus (559—529).
368. Hrob Kyrův.
369. Socha Bélova.
370. Oltář plný obětních darů.
371. Lvi klec.
372. Hrob Danielův v Susách.
373. Peníz Artaxerxa I. (465—424).
374. Domnělý hrob Esdrášův.
375. Půdorys paláce Xerxova (485—465).
376. Vchod do paláce Xerxova.
377. Palác Xerxův.
378. Hlavice sloupu z paláce Xerxova.
379. Vása Xerxova.
380. Perská královna (?).
381. Dům žen (anderún).
382. Perský vůz.
383. Suská kostka (los).
384. Asyrská šibenice.
385. Hrob Xerxův.
386. Peníz Alexandra Vel. (332—323).
387. Peníz Antiocha IV. Epífana (175—164).
388. Sdíráni kůže.
389. Válečný slon.
390. Zbytky hradu Šimona Machabejského.
391. Peníz Šimona Machabejského (144—135).
392. Herodův (37—4 př. Kr.) chrám v Jerusalemě.
393. Veliký svícen pro slavnost stánků.
394. Peníz Heroda Velikého.
395. Hrob Heroda Velikého (?).
396. Císař Augustus (30 př. Kr. — 14 po Kr.).
397. Mariin domek v Nazaretě.
398. Průřez Mariiným domkem v Nazaretě.
399. Nápis Kviriniův.
400. Hospoda na východě.
401. Obydli v jeskyni.
402. Ostatky sv. jesliček.
403. Klanění se magů.
404. Peníz Archelaův (4 př. Kr. — 6 po Kr.).
405. Císař Tiberius (14—37).
406. Hlava Kristova.
407. Kristova tvář (Abgarova).
408. Jak se v Palestině mlátí obilí.
409. Jak se v Palestině věje obilí.
410. Staré sekery (egyptské).
411. Kobylinky jedlé.
412. Jerusalemsí židé.
413. Domnělá nádoba z Kany.
414. Hlava Bakchova na nádobě angerské.
415. Penězoměnci.
416. Půdorys synagogy.
417. Synagoga v Kafarnaum.
418. Kniha Ester.
419. Skála u Nazareta.
420. Rybářská síť.
421. Římský setník.
422. Staré hroby israelské.
423. Peníz Heroda Antípy (4 př. Kr. — 39).
424. Peníz tetrarchy Filipa (4 př. Kr. — 34).
425. Macherunt.
426. Bronzová mísa.
427. Fellah se spřežením.
428. Jak fellahové orají.
429. Pluh, jakého se dodnes užívá v Palestině.
430. Kaktus s ovocem.
431. Kaktusové ploty kolem polí.
432. Jilek mámivý.
433. Hořčice.
434. Perlorodka.

435. Třepení roucha.
436. Pomník v Cesareji Filipově.
437. Flétny egyptské.
438. Státér císaře Augusta (30 př. Kr. — 14).
439. Hospoda »U milosrdného Samari-
tána«.
440. Mlýn.
441. Kuželovitá pec z nepálené hlíny.
442. Stír.
443. Východní studna (v Bersabe).
444. Východní pastýř.
445. Dobrý pastýř (v římských katakom-
bách).
446. Betlemanka.
447. Rohovník.
448. Stromy rohovníkové.
449. Fikovník na vinici.
450. Planý fik.
451. Větvička planého fiku.
452. Slepci v Egyptě.
453. Nádoby alabastrové.
454. Palma.
455. Egyptané s ratolestmi palmovými.
456. Denár Augustův.
457. Denár Tiberiův.
458. Římský kvadrans.
459. Římský as.
460. Modlitební řemínky pro ruce.
461. Fylakteria, ovinutá kolem rukou.
462. Modlitební řemínky na čelo.
463. Žid při modlitbě.
464. Máta.
465. Balsamovník.
466. Hroby proroků.
467. Císař Titus (79—81).
468. Peníz Vespasianův (69—79).
469. Lampy z Jerusalema.
470. Triclinium.
471. Svítilny.
472. Vojín nesou svítilnu.
473. Peníz Pilátův (26—36).
474. Vojenský plášť.
475. Koruna Spasitelova.
476. Trnový keř.
477. Větvička Zizyfu.
478. Sloup bičování.
479. Bičování.
480. Tribunál.
481. Hřeby z kříže.
482. Spodní roucho Kristovo (v Trevíru).
483. Tři kříže.
484. Nápis na kříži.
485. Celý nápis na kříži.
486. Origanu Maru (hyzop).
487. Římské kopí.
488. Svaté kopí.
489. Aloe biblické.
490. Hrob Josefa z Arimathie.
491. Jak asi vypadal hrob Krista Pána.
492. Dnešní Tarsus.
493. Peníz z rodiště Pavlova.
494. Vůz etiopský.
495. Pramen Filipův.
496. Královna Kandáké.
497. Osten. (Dle malby egyptské.)
498. Dům Ananiášův.
499. Sporta. (Velký koš.)
500. Dům Šimona koželuha v Jaffě.
501. Peníz Heroda Agripy I. (37—44).
502. Oběť býků.
503. Zeus a Hermes.
504. Peníz kyperského prokonsula.
505. Vězeň v kládě.
506. Diana efesská.
507. Chrám Diany v Efesu.
508. Přenosná svatyně.
509. Kouzelná tabulka efesská.
510. Peníz Klaudia Felixy (52—60).
511. Varovný kámen (v chrámě jerusalem-
ském).
512. Loď alexandrijská
513. Císař Nero (54—68).
514. Cesta Appiova.
515. Stítek otroků.
516. Mamertinský žalář.
517. Původní hrobka apoštolů sv. Petra
a Pavla v Římě (zvenku).
518. Původní hrobka apoštolů sv. Petra
a Pavla v Římě (zevnitř).
519. Ozdoba v hrobce apoštolů.
520. Modlitby k sv. Petru a Pavlu vryté
do stěny.
521. Nápis na hrobě sv. Pavla.
522. Sv. Petr a Pavel.

Obr. 1. **Babylonský názor na svět.**

Nikdo nepochybuje, že ve vědeckých poznatcích byl také Mojžiš dítkem své doby. Přiložený obrázek nám ukazuje, jak si ta doba představovala vesmír. (Sr. biblickou zprávu o stvoření.) — Nebe, ve kterém přebývají bohové (Š₁); pod pevnou, avšak průhlednou oblohou (Š₂) bylo druhé nebe (Šamajim), na kterém yiděli mraky. — B. Nebeský oceán; když prší, prokapuje jeho voda otvory v obloze (Š₂). Při potopě »otevřely se« dokořán tyto otvory, zahrazené jindy stavidly. — C. Země, kterou si mysliili jako velikou horu (kruh zemský). — D. Podsvětí, do kterého sestupovaly duše zesnulých. V něm byl palác (D₁), ve kterém přebýval vládce podsvětí. Aby nikdo nemohl uniknouti, byl ohražen sedmerou zdí (D₂), ve které bylo pouze několik bran. Také Bible mluví o branách smrti a závorách podsvětí. — E. Podzemní moře, ze kterého vyvěraly potoky a řeky. Při potopě vyvalily se také tyto vody na povrch země a zaplavily ji. — F. Světové moře, na kterém vše plovalo. Sr. u Mojžiše »Propast vod«. — G. Hora, za kterou slunce vycházelo. — H. Místo, kde slunce zapadalo. — I. Síň, ve které zasedali bohové, aby určovali osudy světa pro příští rok. — K. Hráz; měla zabrániti, aby mořské vody země nezaplavily. Na ni naráží svatopisec, kdykoli mluví o končinách země. *Příručka I, 9.*

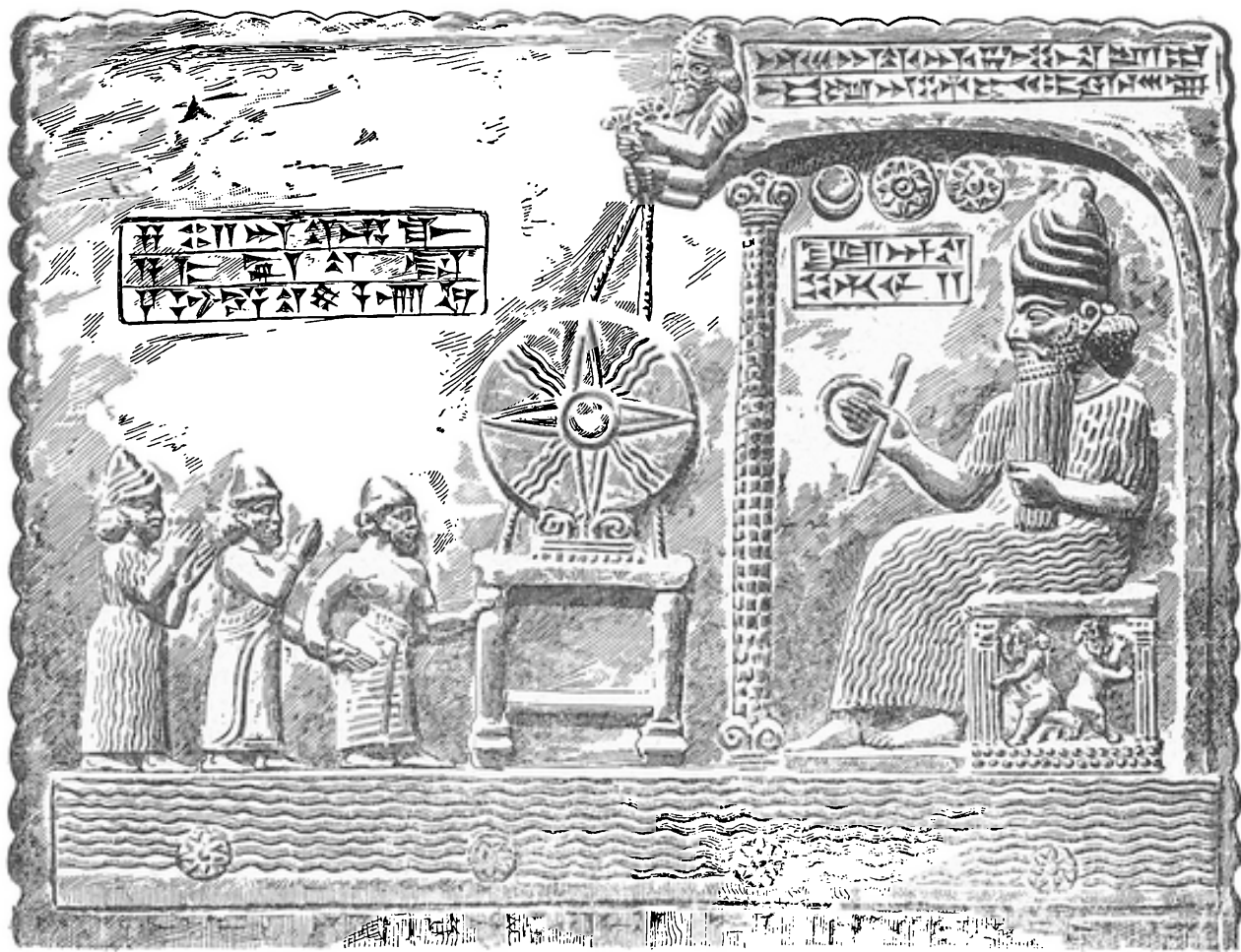
Obr. 2. **Původ světa podle Egypťanů.**

Bůh Ptah tvoří na hrncířském kruhu veliké vejce, z něhož se prý vylíhl svět. Někteří badatelé se domnívali, že také v Bibli (Gen. I., 2) nacházíme stopu tohoto názoru ve slovech: »Duch Boží se vznášel nad vodami.« Neprávem! *Sr. Příručku I, 9.*

Obr. 3. **Babylonská tabulka o stvoření světa.**

Úryvek velikého babylonského eposu, zvaného Inuma iliš. Třeba jenom litovati, že žádná tabulka se nedochovala celá. Pochází z doby krále Assurbanipala, kolem r. 650 př. Kr.; je však opisem originálu z let 1500—2000. Nalezl jej v troskách Ninive George Smith a uveřejnil ke konci r. 1875. Nejpodrobnější jeho znění (klínopisné) vydal r. 1902 prof. biblického papežského ústavu v Římě P. Antonín Deimel S. J. *Příručka I, 14.*

Obr. 4. **Babylonský bůh slunce (Šamaš).**

Rassam našel tuto vypuklinu na alabastrové tabulce v hliněné bedně ve chrámě, zasvěceném Šamašovi a zvaném E-Barra (nebo E-Babbara) ve zříceninách pahorku Abu Habba, který ukrýval trosky města Sipparu (severně od Babylónu). Tabulka pochází z 31. roku vlády Nebopaliddina, tedy asi z r. 857. Na trůně sedí bůh Šamaš s holí (žezlem) a velkým prstenem v pravici. Byly to jeho symboly. Na hlavě má vysokou čepici obepnutou čtyřmi páry rohů (náznak božské moci); pod čepicí v týle vyčnívá veliký chuchel vlasů. Vous, na lících a bradě kučeravý, vine se ve dlouhých pramenech dolů na prsa. Dlouhá srstnatá říza sahá od holého krku až po kotníky a má rukávy, přikrývající ruce až po lokty. Před bohem visí jako lampa sluneční deska na provázcích (řetízcích), které drží dva souputníci Šamašovi, umístění na vrchu baldachynu (snad bohové Bunene a Kettu). Před sluneční deskou stojí kněz Nebonadinšum, který vede za ruku krále Nebopaliddina k bohu; za nimi stojí manželka boha slunce a se zdviženými rukama na znamení, že se za krále u svého chotě přimlouvá. Nad hlavou Šamašovou viděti náznaky boha měsíce Sina (srp), Šamaše (sluneční desku) a Išтары (hvězdu o osmi paprscích). Obraz ješ olemován hadem (bohem Čiru) nahoře a na pravo; na levo vysokým sloupem. Vše spočívá na vlnách hlubiny vodní (Apsú). Nahoře v pravo ješ dvojřádkový klínový nápis, který může býti překládán: »Sin, Šamaš a Istar proti Hlubině (Apsú); mezi bohem Hadem a sloupem svatyně« (?). Jiný dvojřádkový klínový nápis mezi holí a prstenem praví: »Čepice (agú) Šamašova; hůl (?) Šamašova.« Na levé straně jsou tři řádky: »Obraz Šamaše, který sídlí v E-Barra, to ješ v Sipparu.« (Dle Jastrowa.) *Příručka I, 14.*

Obr. 5. **Anděl asyrský.**

Má podobu člověka se čtyřmi křídly a s božskou čepicí. V pravé ruce drží šišku; snad je to ovoce utržené s posvátného stromu (života?). V levici má koš, do kterého klade (?) utržené ovoce. Tato alabastrová vypuklina krásila stěny severozápadního paláce asyrského krále Ašurnacirpala III. (883—859 př. Kr.) v Kalchu (Nimrudu). = Podle jiného výkladu má prý anděl vkoši pel, který šiškou přenáší na květy palem a tak je oplodňuje. Byl by to tedy symbol úrody a požehnání. *Příručka I, 17 (19).*

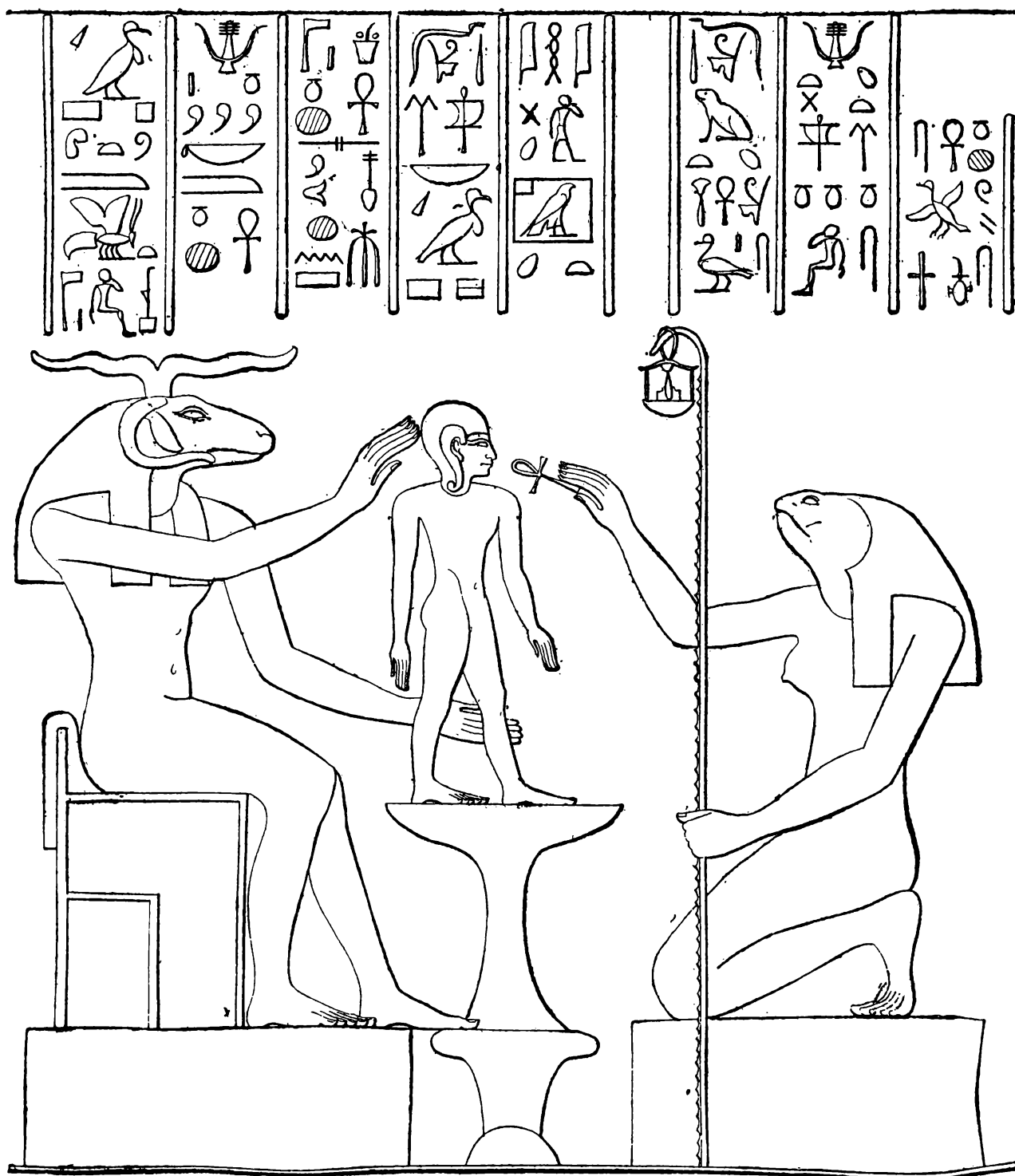
Obr. 6. **Zlí duchové asyrští.**

Polovypuklina z paláce Assurbani-palova v Ninive. Asyřané dávali rádi svým bésům nejstrašnější podoby a užívali jich jako ochranných prostředků (amuletů). *Příručka I, 17 (19).*

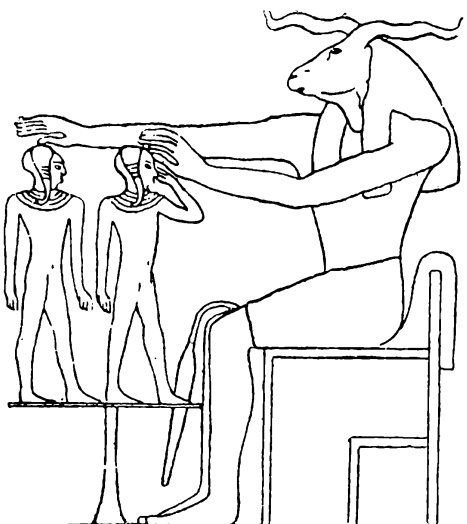
Obr. 7. **Marduk (Bél) bojuje s drakem (Tiamatou).**

V babylonské literatuře děje se zmínka o vzpouře duchů proti jejich tvůrci Mardukovi, která skončila jejich úplnou porážkou. Je to mytologicky zbarvená vzpomínka na katastrofální pád andělů. Na obrázku vidíme boha Marduka v boji. V ruku drží blesky (sr. plamenné meče cherubů, kteří hlídali ráj). Na rameni mu visí srp (zbraň), kterým vzbouřence usmrtil (?). Původně představoval tento obraz boj boha Adada (Rammana), vládce bouře a větrů; odtud třímá blesky (Jastrow). Obraz je z alabastru a nalezen v severozápadním paláci krále Ašurnacirpala III. (883—859 př. Kr.) v Kalchu (Nimrudu). *Příručka I, 17 (19).*

Obr. 8. **Bůh Chnum tvoří člověka.**

Obrázek pochází z egyptského chrámu v Denderě. Bůh Chnum (s hlavou beraní) sedí na trůně; před ním hrncířský kruh a na něm člověk, kterého bůh právě hotoví z hlíny. Po straně klečí bohyně Higit (s hlavou žabí) a přidržuje k jeho nozdram hieroglyf, značící život (sr. biblickou zprávu, že Bůh vdechl duši do nozder prvního člověka).
Příručka I, 18 (20).

Obr. 9. **Bůh Chnum tvoří dva lidi.**

Myšlenku, že první lidé byli dva, nacházíme nejenom v literatuře biblické, nýbrž také v Egyptě a v Babyloně. *Příručka I, 20 (22).*

Obr. 10. **Pád prvních lidí.**

Nijak nepřekvapuje, že také v Babyloně dochovaly se stopy po pádu prvních lidí. Obraz ukazuje otisk pečetního válečku, chovaného dnes v Britském museu. Představuje posvátný strom s větvemi skoro vodorovnými. Po obou stranách sedí postava muže a ženy; muž má na hlavě po jednom páru rohů, aby se tak označilo jeho vyšší postavení. Oba vztahují ruce po ovoci, které visí se stromu. Za ženou pozorujeme hada. Nezdá se, že by to byla pouze vlnitá čára, která měla jaksí ohraničovací otisk válečku. *Příručka I, 22 (26).*

Obr. 11. **Pád prvních lidí.**

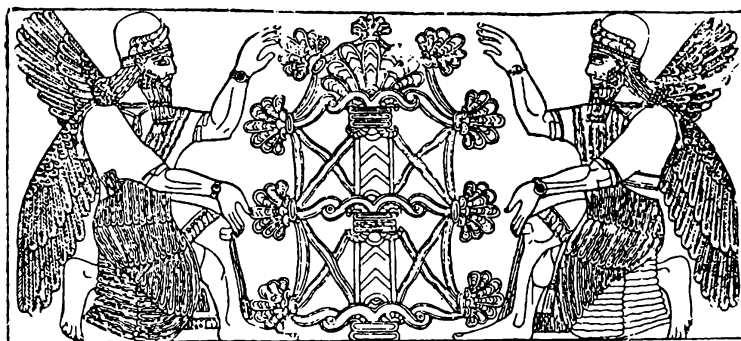
(Z díla: Jeremias, Das Alte Testament², od fy Hinrichs.)

Také pohanští národové uchovali si vzpomínku, že za hadem stála bytost vyšší a jeho ústy mluvila. Obrázek ukazuje, jak hleděl tuto ideu vystihnouti umělec babylonský. Dal hadu hlavu lidskou. I tu rozmlouvá s hadem žena, kdežto muž stojí stranou a skrývá se za jakýmsi kusem nábytku. *Příručka I, 22 (26).*

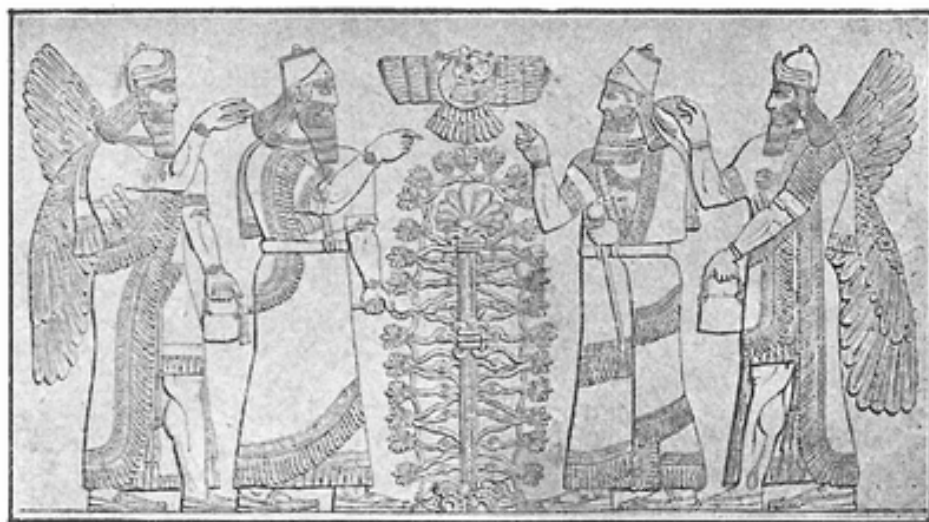
Obr. 12. **„Po hrudi plazí se budeš.“**

Po vítězné bitvě šlape asyrský král poraženému nepříteli na hlavu, aby tak symbolisoval svoji moc nad jeho životem a smrtí. Totéž chtěl naznačiti svými slovy svatopisec. *Příručka I, 24 (28).*

Obr. 13. **Posvátný strom.**

Bez počtu vyskytuje se na památnících mesopotamských posvátný strom (života). Mívá obyčejně podobu idealisované palmy anebo cedru. Skoro pokaždé jej střeží posvátné bytosti — na našem obraze andělé. *Příručka I, 25 (29).*

Obr. 14. **Posvátný strom asyrský.**

Nalezen v severozápadním paláci v Nimrudu. Na kmeni palmovém visí četné šišky cedrové; snad proto, poněvadž asyrsko-babylonská tradice kolísala mezi cedrem a palmou. U stromu stojí král (pro souměrnost dvakrát vyobrazený). Nad ním se vznáší okřídlený symbol nejvyššího boha asyrského Ašura (boha slunečního). *Příručka I, 25 (29).*

Obr. 15. **Asyrský cherub.**

Tyto mohutné sochy — lvů a býků s hlavou lidskou — stávaly u vchodů do paláců. Přiložený obraz pochází ze Sargonovy residence v Chorsabadě (722—705 př. Kr.). Asyrové jim připisovali velikou moc a věřili v jejich ochranu. Dva páry rohů na hlavě jsou znakem jejich božství. *Příručka I, 25 (29).*

Obr. 16. **Cherub israelský.**

Okřídlený býk (či lev?), nalezený Clermont-Ganneau-em v královských hrobech u Jerusalema. Pochází z 11. nebo 10. století př. Kr. — z doby Šalamounovy — a prozrazuje zřejmě vliv asyrský. Pokládá se všeobecně za první pokus israelský, jak zobraziti cheruba. Dnes v museu v Londýně. Je možné (?), že stejnou podobu měli také cherubové v chrámě Šalamounově. *Příručka I, 25 (29).*

Obr. 17. **Plamenný meč.**

Spaťujeme jej často na obrazech asyrských a babylonských bohů. V našem případě vidíme boha Rammana (Adada), ozbrojeného plamenným mečem. Byl symbolem blesku, kterým může bůh ztrestati neposlušné lidstvo. *Příručka I, 25 (29).*

Obr. 18. **První žena s hadem.**

Obraz pochází z Mexika. První žena, zvaná »matka našeho těla«, stojí v národním fantastickém kroji a horlivě rozmlouvá s hadem. Opodál zápasí dva hoši; jeden klečí na druhém a hledí ho zardousiti. Kdo by tu nevzpomněl na Abela a Kaina? *Příručka I, 26 (30).*

Obr. 19. **Potopa v babylonském podání.**

(Z díla: Jeremias, *Das Alte Testament*, od fy Hinrichs.)

V lodi vidíme hrdinu potopy Utnapištimu (?) spolu s hrdinou Gilgamešem (?), který s úžasem naslouchá vypravování o potopě (?). Nalevo zloduch, mající tělo býčí a hlavu lidskou jest napaden: s jedné strany od nahého obra (Gilgameše), s druhé strany od lva. *Příručka I, 32 (30).*

Obr. 20. **Podoba archy (?).**

(Z díla: Jeremias, Das Alte Testament, od fy Hinrichs.)

Jest opravdu velice zajímavé, že i na tomto starém pečetním válečku (z Baby-lona) má archa (?) podobu čtyřhrannou. V arše vidíme hrdinu babylonské potopy Utnapištima. Po obou stranách archy jsou dvě božské bytosti (proto mají tři páry rohů) a chrání archu. Opodál stojí se založenýma rukama zachránce Utnapištimův — bůh Ea. *Příručka I, 32 (36).*

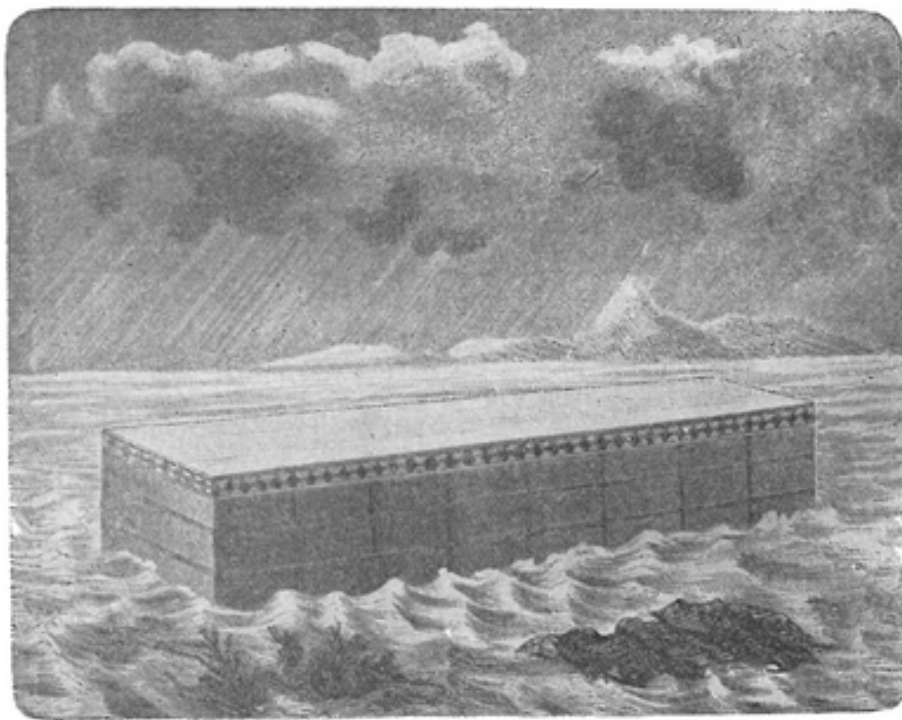
Obr. 21. **Noe v arše.**

Malba z katakomby sv. Anežky. Noe stojí ve čtyřhranné arše, svrchu úplně otevřené. Do obou rukou zachycuje ho-lubičku s ratolestí. Nás nejvíce zajímá, že také stará křesťanská tradice představova-la si archu čtyřhrannou. *Příručka I, 32 (36).*

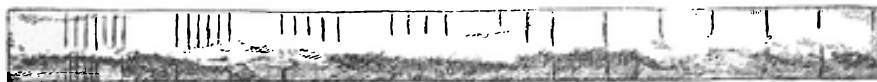
Obr. 22. **Podoba archy.**

Ve třetím století před Kr. dali frygičtí kněží z Apameje raziti pamětní peníze. Motív vzali z nedalekého města Kibota (doslova: archa), u kterého prý přistála kdysi archa Noemova. Na lici pozorujeme ověncenou hlavu císaře Septimia Severa (193—211), na druhé straně vidíme v arše Noema s jeho manželkou. Zají-mavá jest opět čtyřhranná podoba archy. Na ní sedí jakýsi pták, druhý právě přilétá. Vedle stojí opět Noe se svou manželkou. Vyšli z archy a děkují Bohu za své zachránění. *Příručka I, 32 (36).*

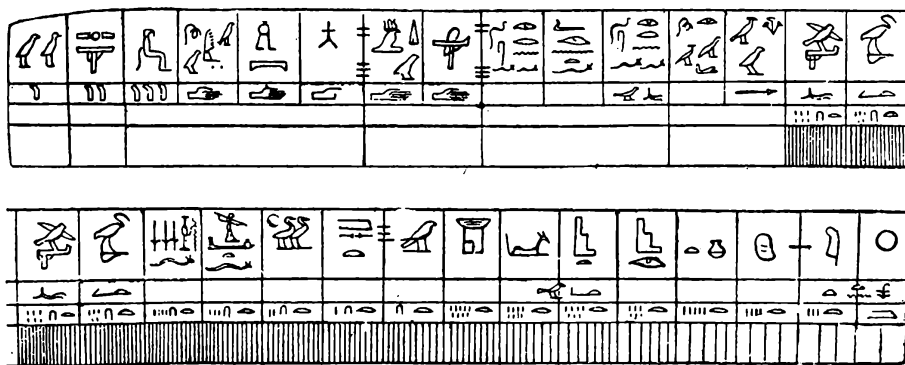
Obr. 23. **Podoba archy dle Calmeta.**

Uveřejněna po prvé ve spise: *Commentarium in Genesim*, Aug. Vind., 1734. Pokus Calmetův možno nazvati zdařilým; jenom světlik (jeden lokeť vysoký) běžel kolem celé archy. *Příručka I, 32 (36).*

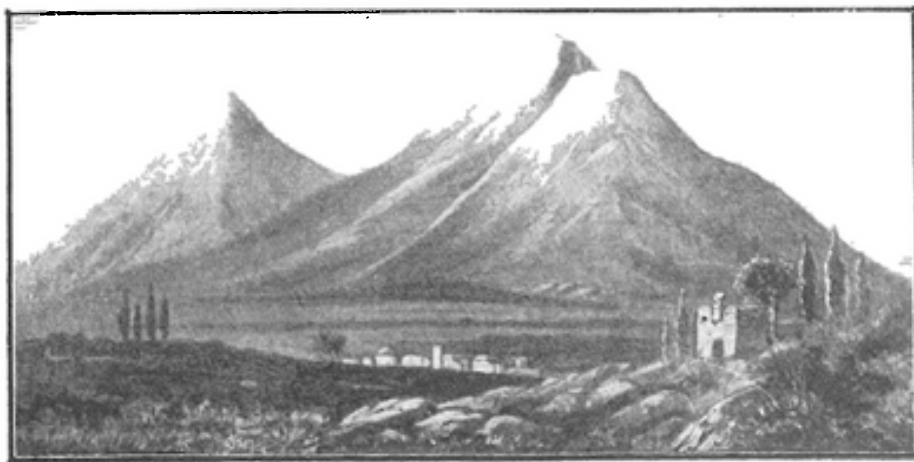
Obr. 24. **Loket starobabylonský.**

V Chaldejsku nebyl délkovou jednotkou loket, nýbrž jeho polovina (dlaň). Loket měřil asi 0'49 m. Jeho obraz se nám dochoval na starobabylonské soše královského stavitele, nalezené de Sarzecem v Tello; dnes v Louvru. Dobře viděti rozdělení na palce. Pro snazší orientaci jsou jedny čárkovány, druhé jen prostě označeny. *Příručka I, 32 (36).*

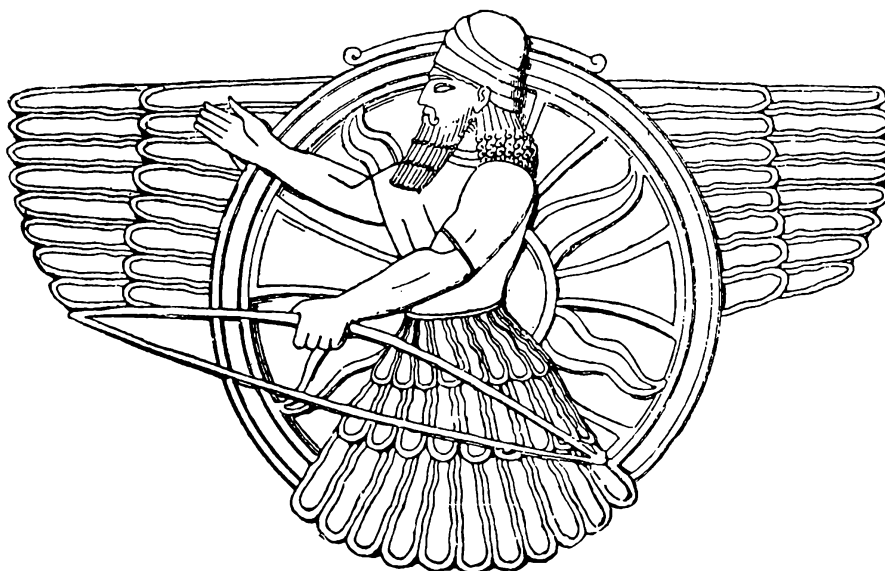
Obr. 25. **Královský loket egyptský.**

Dochovalo se jich dosti ve hrobech staroegyptských. Měřil 0'52 m. Na našem obraze je dolní část pokračováním horní, ku které se připojuje na pravo. Nad jednotlivými díly jsou značky (palce, dlaně), které udávají vzdálenost od počátku. *Příručka I, 32 (36).*

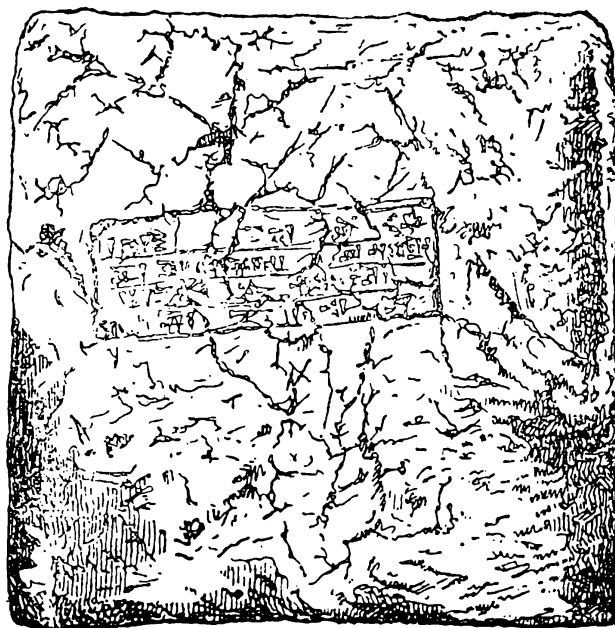
Obr. 26. **Hora Ararat.**

Vysoká 5198 m. Dle podání zůstala na ní archa Noemova. *Příručka I, 37 (41).*

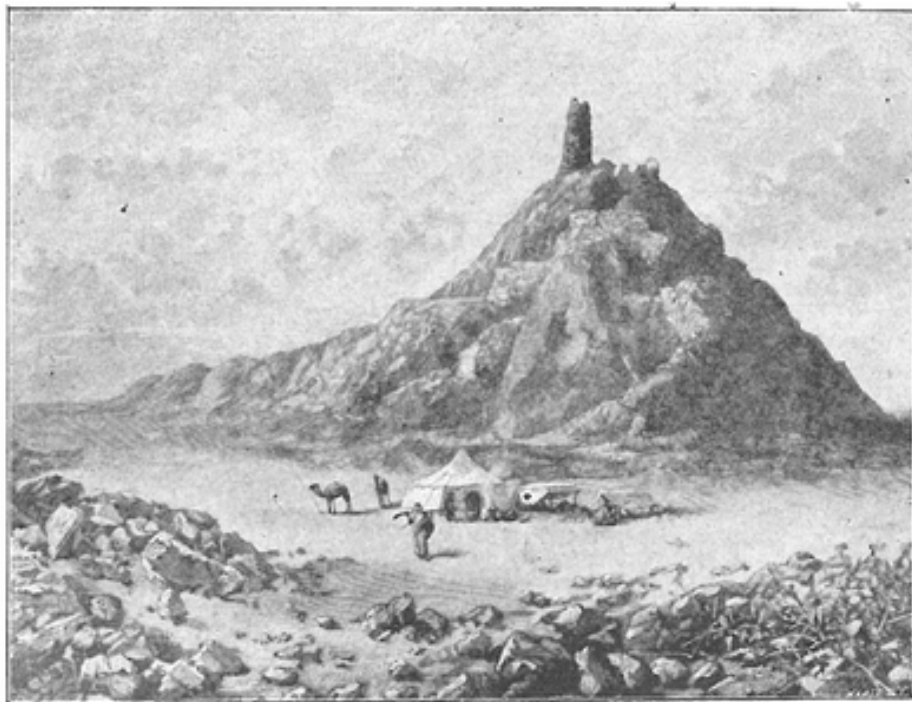
Obr. 27. **Bůh Ašur (příp. Šamaš).**

V ruce drží luk, který Asyrové ztotožňovali s duhou. Dle toho znamenala duha v oblacích konec zhoubného boje, po kterém odložil Bůh svoji smrtící zbraň. *Příručka I*, 37 (41).

Obr. 28. **Babylonská cihla.**

Byly sušeny na slunci. Jejich rozměry bývaly však větší než dnes. Mnohé z nich mají nápisy; udávají jméno krále, za kterého byly hotoveny, po př. stavbu, při které jich mělo být použito. Na obrázku vidíme čtyři řádky asyrského písma; v překladu: »Kyrus, zbudovatel Ě-sagily a Ě-zidy, syn Kambýsův, král mocný, já.« *Příručka I*, 32 (43).

Obr. 29. **Zříceniny Babylonské věže (Birs Nimrud).**

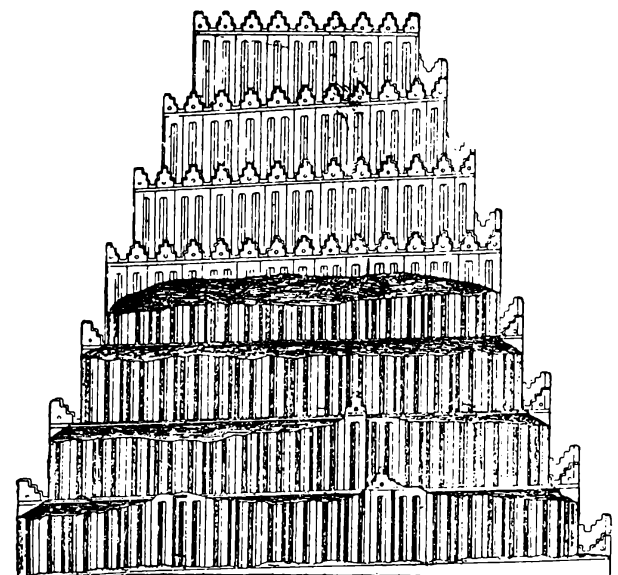
V Borsippě, jižně od Babylona. Trčí dosud do výše 48 m. Někteří ji pokládali za zbytek stavby, kterou podnikli Semité a o které vypravuje Bible. Ztotožňovali ji s E=ur-imin=an=ki (Domem sedmi stupňů (?) nebe a země), která byla součástí prastarého chrámu É-zidy, vystavěného ke cti boha Nebo. Zdá se však, že neprávem. *Příručka I, 39 (43).*

Obr. 30. **Věž v Samaře.**

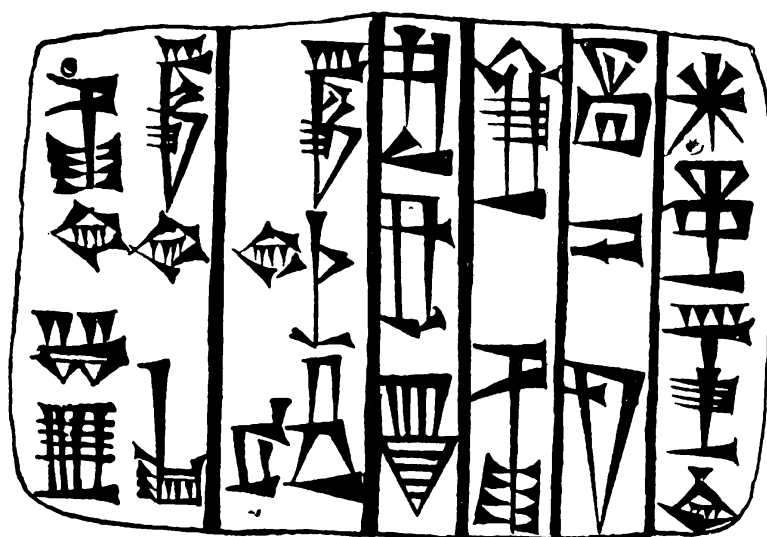
(Z díla: Sachau, *Am Euphrat und Tigris*, od fy Hinrichs.)

Sluje Elmalvíje a spočívá na čtyřhranném podstavci. Město leží na levém břehu Tigridu mezi Tekrítém a Beledem a bylo 836—892 sídelním městem chalífů abbasovských. *Příručka I, 39 (43).*

Obr. 31. **Stupňovitá věž.**

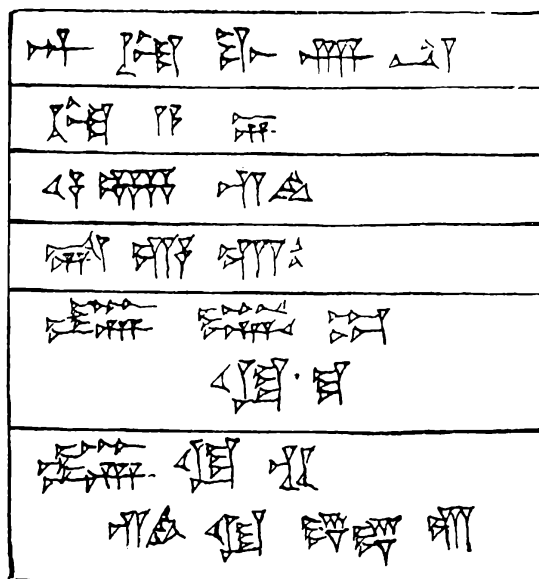
V královském paláci Sargonově (722—705 př. Kr.) v Chorsabadě. Temnější část je dosud zachována, světlejší je dosti pravděpodobnou rekonstrukcí. Kolem celé věže vedla serpentina, po které se vystupovalo. Nejvýše bývala kaplička se svatýňkou boha, kterému byla věž zasvěcena. Takovou asi podobu měla věž, o které pracovali pyšní Semité.
Příručka I, 39 (43).

Obr. 32. **Hliněná tabulka starobabylonská.**

(Z díla: Weber, Die Literatur der Babylonier, od fy Hinrichs.)

Pochází od urského krále Dungi (kolem r. 2500 př. Kr.). Třeba čísti shora dolů.
Příručka I, 45 (49).

Obr. 33. **Tatáž tabulka přepsaná písmem novoasyrským.**

(Z téhož díla.)

Třeba čísti od leva napravo. Přepis tabulky písmem latinským a překlad:

1. Dingir*)	Dam-gal=nun-na	(= Damgalnuně)
2. nin=a=ni		(= své paní)
3. Dun=gi		(= vlastní jméno krále urského)
4. mitah kal=ga		(= mocný muž)
5. lugal uri(ki)=ma		(= král Uru)
6. lugal ki=en=gi		(= král Šuméru)
	ki-uri=ge**)	(= a Akadu)

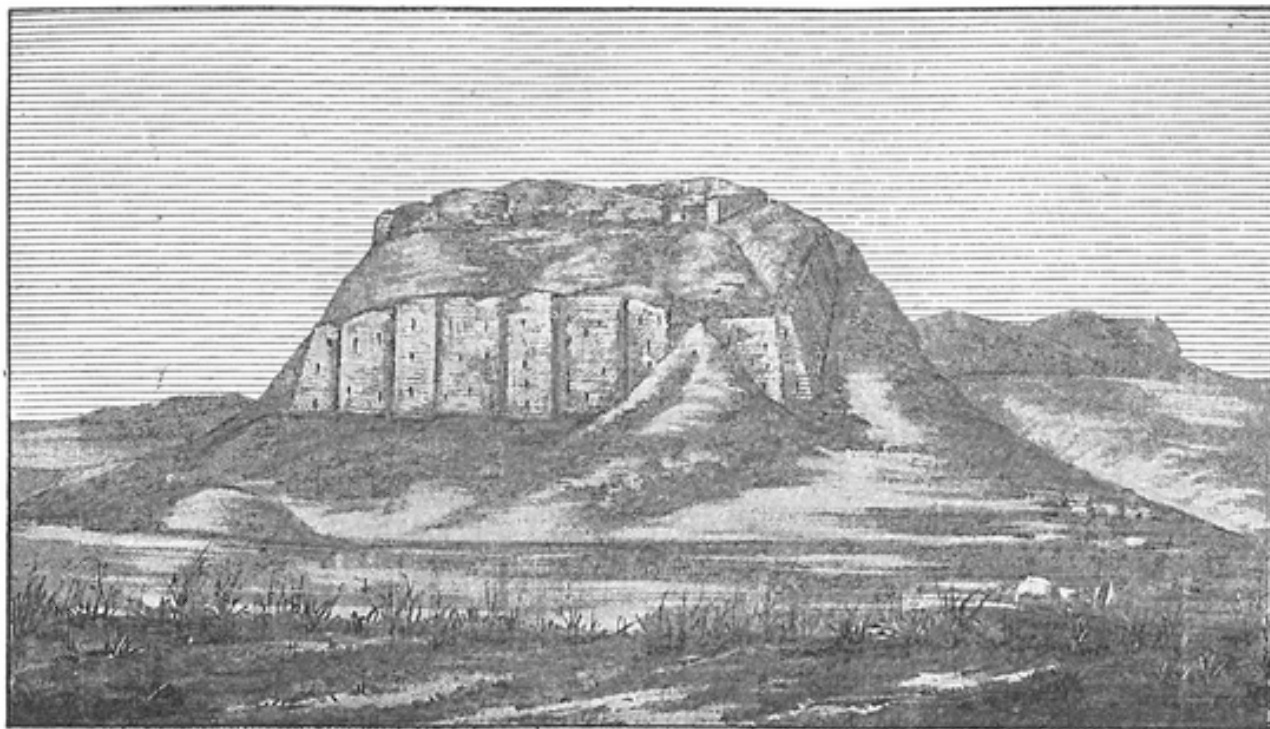

Obr. 34. **Kroje z rodiště Abrahamova.**

Váleček s tímto obrazem pochází z doby Ur=Engur-a, krále města Uru (kol. r. 2470 př. Kr.), ve kterém se narodil Abraham. Byl horlivým ctitelem boha Sina (měsíce), kterému vystavěl v Uru nádherný chrám. — Na trůně sedí tento bůh, nad ním se vznáší jeho náznak — srp měsíce. Zajímavé jsou kroje osob, stojících na obraze. První je bohyně; jest oděna v chaldejskou látku, zdobenou bohatými třásněmi. Pozoruhodný jest její — řekli bychom — moderní účes. Vede za ruku muže, prosebníka, snad krále Ur=Engura. Také třetí postava, žena, přimlouvá se u Sina za prosebníka. *Příručka I, 45 (49).*

*) Determinativ znamenající, že následuje jméno boha (bohyně).

**) Dopln z rubu tabulky: é=nibru(ki)-ka=ni mu-na du (= chrám její v Nippuru vystavěl). Viz Thureau-Dangin, Die sumerischen u. akkadischen Königsinschriften. Lipsko 1907 str. 192 n. l. *Příručka I, 45 (49).*

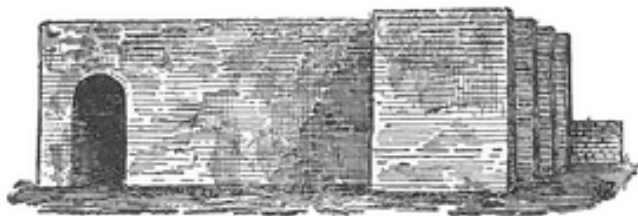
Obr. 35. **Trosky rodiště Abrahamova.**

Bývalé město Ur (Kasdim), dnes Mugheir v jižní Měsopotamii.³ *Příručka I, 45 (49).*

Obr. 35a. **Ulice z dob Abrahamových.**

Archeologická výprava Britského Musea a pennsylvánské university podnikla minulého roku vykopávky v zaniklém městě Uru, kdysi hlavním městě starobylé Chaldeje čili dnešní Mesopotamie. Při vykopávkách odkryta byla ulice soukromých domů, kterou znázorňuje hořejší obrázek. Domy jsou stavěny ze sušených i pálených cihel a pocházejí podle vši pravděpodobnosti z r. 2100 před Kristem, čili z doby, ve které podle Písma bydlel v Uru Abraham. Domy jsou stavěny dle způsobu domů dnešního Bagdadu.
Příručka I, 45 (49).

Obr. 36. **Dům z rodiště Abrahamova.**

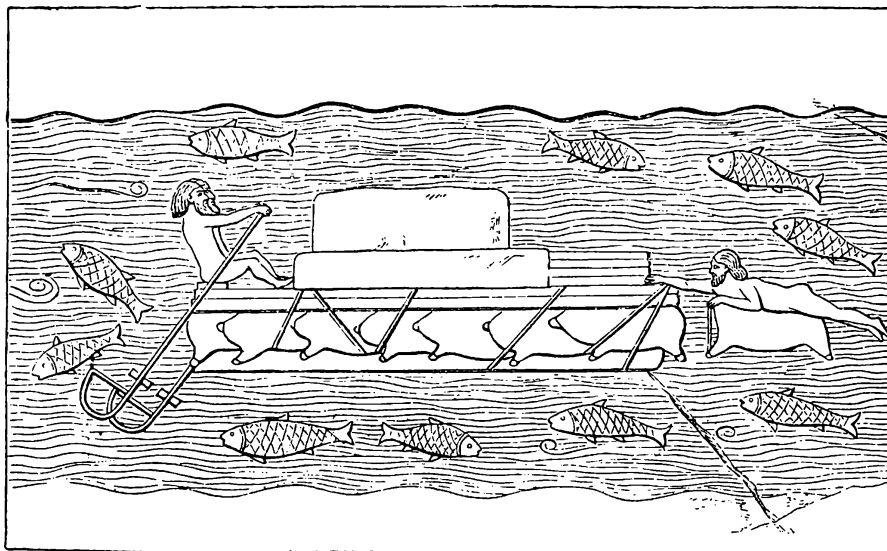
Obr. 37. **Klenutý hrob z rodiště Abrahamova.**

Mrtvola byla pochována bez rakve; dosud viděti kosti, které z ní zbyly. Kolem dokola jsou rozestaveny misky a džbány; obsahovaly kdysi pokrmy a nápoje, které mrtvým do hrobu přidávali, aby — dle tehdejšího názoru — netrpěli na onom světě hladem a žízni. *Příručka I, 45 (49).*

Obr. 38. **Asyrové chystají přepravní vor.**

Dle vypukliny z Chorsabadu. Vojáci naplňují měchy ze zvířecích kůží vzduchem, aby je spojili ve vor, po kterém by mohli přeplouti řeku. Když byli u cíle, vzduch vypustili a kůže naložili na zvířata. *Příručka I, 45 (49).*

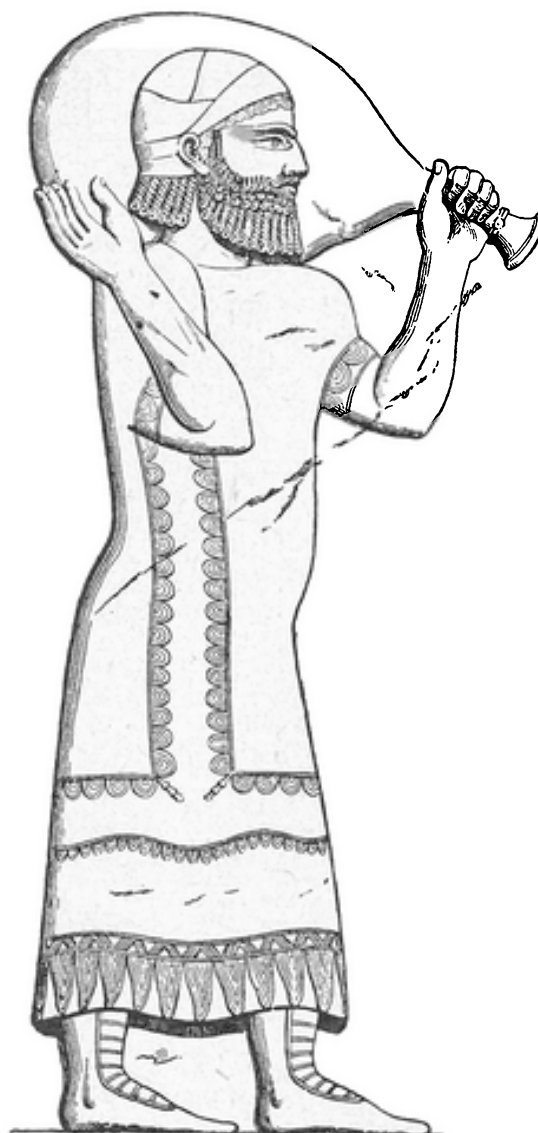
Obr. 39. **Asyrský vor.**

Všimni si muže, který se plaví na jediném měchu. Na takovém voru převážel asi také Abraham svoje stáda přes řeku Eufrat. *Příručka I, 45 (49).*

Obr. 40. **Měch na víno a vodu.**

Jsou z kůže různých zvířat, nejčastěji koz. Otvory jsou pevně zašity. Osvědčují se lépe nežli nádoby kamenné. *Příručka I, 46 (50).*

Obr. 41. **Asyřan s plným měchem.**

Obr. 42. **Beduinky se svými dětmi.**

Nosí je dosud, jak to činívaly za dob patriarchů. Ani ženy hebrejské nemívaly závoje, protože by jim překážel při práci. Celková podoba ženského šatu zůstala vždy stejná. Jejich oděv býval delší než u mužů a sahal obyčejně po kotníky. Jenom otrokyně a nevolnice činily výjimku.

Obr. 43. **Hammurabi (Amrafel).**

Vrstevník Abrahamův a jeden z králů od něho poražených. Panoval v Babyloně (2133—2078?). Proslavil se obsáhlým zákoníkem, který se podobá v mnohých bodech zákonu Mojžíšovu. Přiložený obraz je vzat právě z tohoto sloupu: Hammurabi je tam vypořádán, jak přijímá zákony od svého boha Šamaše (slunce). *Příručka 1, 48 (52).*

Obr. 44. **Hammurabi (Amrafel).**

Zvětšená postava králova z téhož pomníku. *Příručka I, 48 (52).*

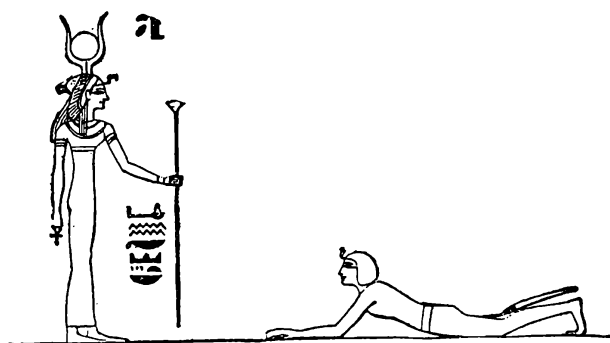
Obr. 45.
**Soška krále
Kudur=Mabuga.**

Soška s nádobou na hlavě, kterou král Kudur=Mabug věnoval bohyni Naně. Mnozí učenci se domnívají, že tento král je totožný s Kudur=Lagamarem, kterého porazil Abraham. *Příručka I, 48 (52).*

Obr. 46. **Elamec.**

Jejich krále Kudur=Lagamara porazil vítězný Abraham. *Příručka I, 48 (52).*

Obr. 47. **Poklona před bohem.**

Farao klaní se bohyni Isidě. Tohoto způsobu se užívalo nejčastěji při bohoslužbě, i v Jerusalemě. Stejně se asi klaněl Bohu Abraham. *Příručka I, 51 (55).*

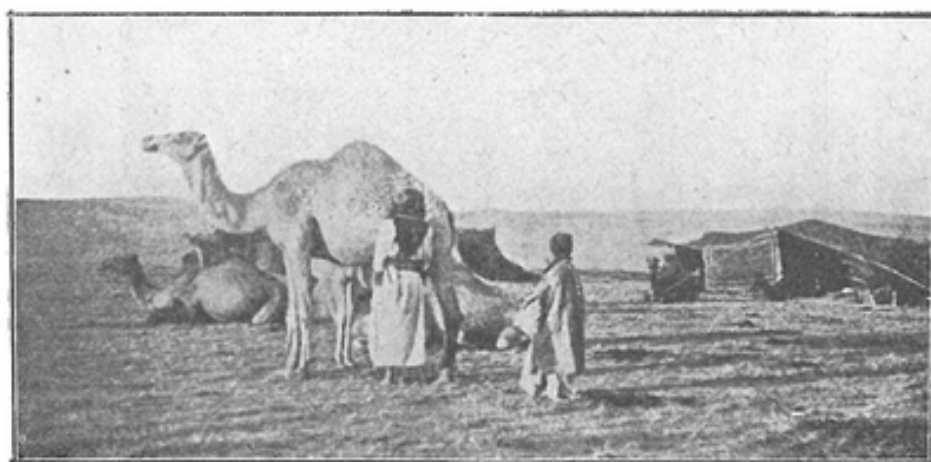
Obr. 48. **Starší mlýnek.**

Byl nalezen drem Schumacherem při vykopávkách na Tell el-Mutesellim. Podobně se mlelo obilí v době patriarchů. Skládá se z podlouhlého kamene, po kterém se pohyboval jiný kámen válcovitý. *Příručka I, 51 (55).*

Obr. 49. **Novější mlýnek na obilí.**

Skládal se ze dvou kulatých kamenů. Horní (běhoun) mívál dřevěnou rukověť a pohyboval se po dolním. Otvorem (uprostřed horního kamene) propadávalo obilí a drtilo se mezi oběma kameny. *Příručka I, 51 (55).*

Obr. 50. **Beduinka dojí velbloudici.**

Napřed odváže pásku, která zakrývá vemeno a připustí mládě. Velbloudice »se smiluje« a spustí mléko. Zleva přistoupí žena a současně dojí. Činí to chvatně, protože zvíře rádo mléko zadrží. *Příručka I, 51 (55).*

Obr. 51. **Výroba másla na východě.**

Mají-li dosti mléka, vlejí je do měcha, ve kterém zůstalo trochu kyselého mléka. Když mléko zesýrovatělo, uváží měch na tři tyče, zabodnuté do země na způsob stanu, rozdělají pod ním mírný ohníček a kolébají měchem tak dlouho, až se máslo oddělí od ostatních látek. *Příručka I, 51 (55).*

Obr. 52. **Umývání rukou.**

Tento zvyk zachovávali od nepamětných dob také Israelité. Bylo to tím potřebnější, poněvadž se jedlo holýma rukama. *Příručka I, 51 (55).*

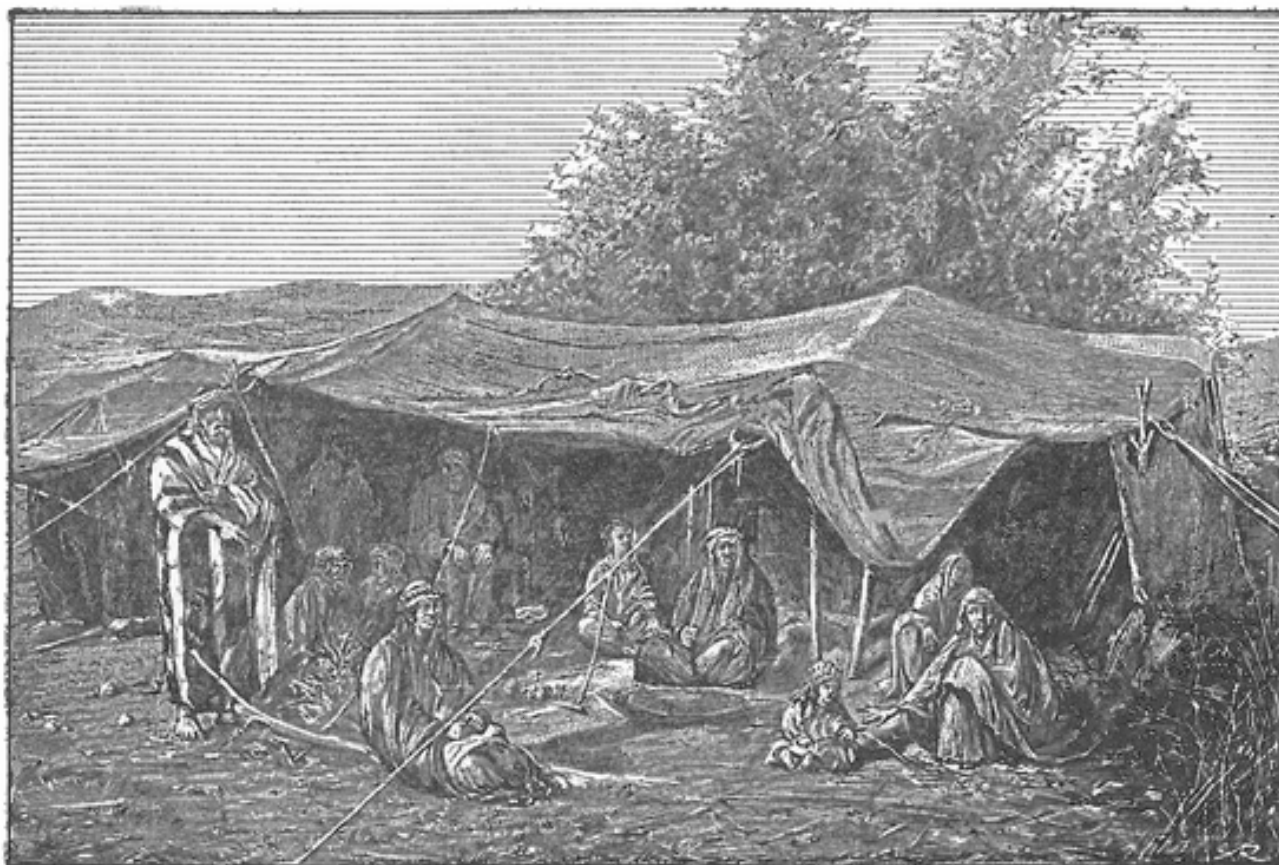
Obr. 53. **Předoucí Beduinky.**

Pod paždi drží žena vlnu, v levé ruce dřevěné vřeteno (úd el-marzal), stáčí na pravém koleně niť, která prochází malým prstenem (summárat el-marzal) a navinuje se na vrchol vřetena. Je-li vřeteno plné, počíná práce znovu.

Obr. 54. **Tkající Beduinky.**

Tkají na zemi, do které zarazily několik upevňovacích kolíků. Nejdříve berou po dvou nitěch, svinou je spolu a napnou vodorovně mezi kolíky. Teprve potom obě řady spolu spojují.

Obr. 55. **Východní stan.**

Příručka I, 50 (54).

?

Obr. 56. **Stanová vesnice.**

Kde je více pastvy, postaví Arabové Dvár (stanovou vesnici). Na místě snadno přístupném stojí stan náčelníkův, kol dokola ostatní stany. Došla-li pastva, volá pohlavár: »Skládejte, potáhneme.« Co nejrychleji vydávají se na cestu a hledají nové, přihodnější tábořiště.

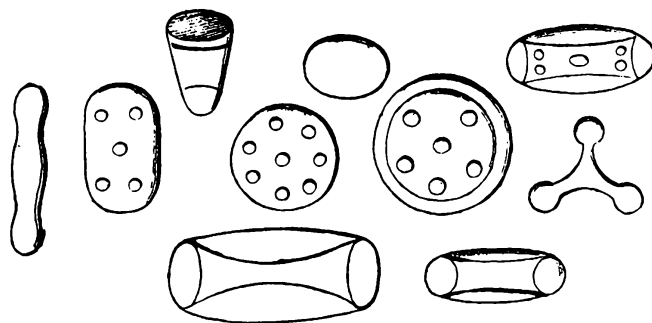
Obr. 57. **Slaměné baráky.**

Z okolí Jaffy.

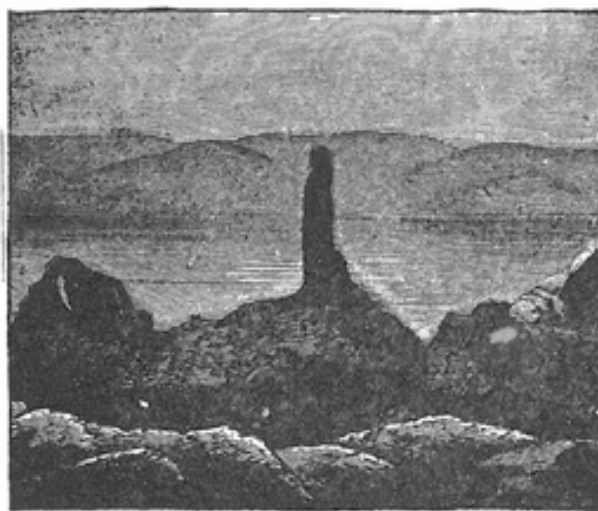

Obr. 58. **Mohamedáni při modlitbě.**

Na obraze viděti dobře jednotlivé pohyby, které vykonávají dnešní mohamedáni, když se modlí. V podstatě jsou asi tytéž, které zachovávali patriarchové. *Příručka I, 52 (56).*

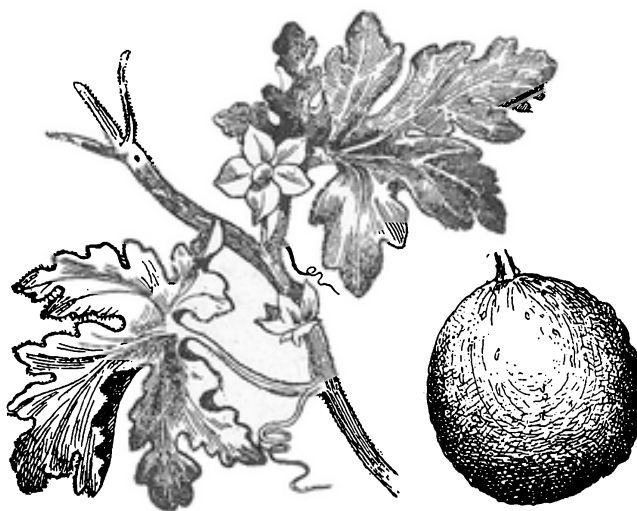

Obr. 59. **Různé podoby chleba v Egyptě.**

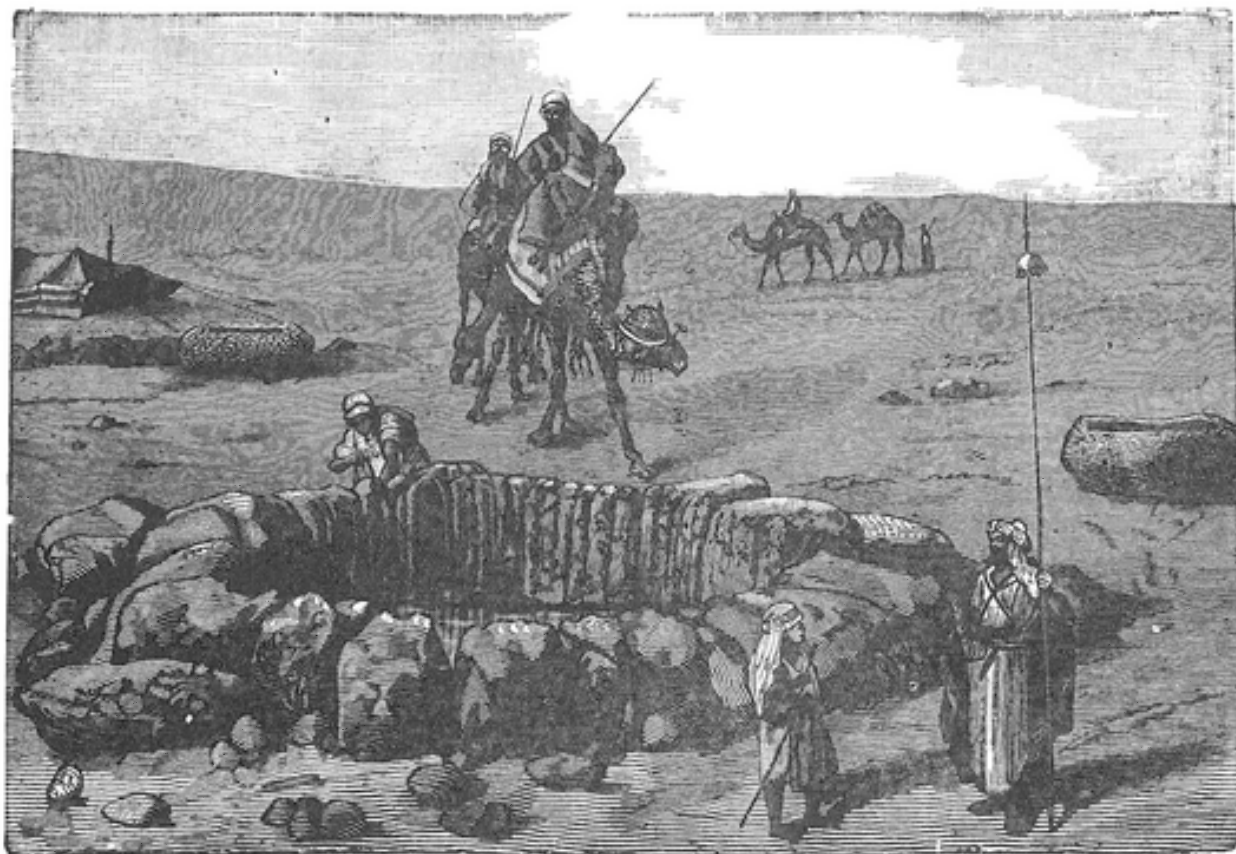
Obr. 60. **Sloup na hoře Džebel Usdum.**

V jihozápadním cípu Mrtvého moře rozkládá se solná hora Džebel Usdum (hora Sodomská). Vlivem povětrnosti povstávají tam obdivuhodné útvary, které však časem zase zanikají. Lidová obrazotvornost srovnávala je ráda se sloupem, ve který se proměnila žena Lotova. *Příručka I, 53 (57).*

Obr. 61. **Sodomské jablko (?).**

Jeho botanické jméno je kolokvinta (*Cucumis Colocynthis*). Patří mezi rostliny dýňovité. Listy má drsně chlupaté, květy na dlouhých stopkách. Plod dorůstá velikosti pomeranče; barvy je s počátku zelené, později žlutohnědé. Jeho dužina obsahuje colocynthin, proto je hořká. *Příručka I, 53 (57).*

Obr. 62. **Studna v Bersabe.**

Kol dokola leží kamenná koryta, ze kterých se napájel dobytek. Do takových nádrží navázila Rebeka vody služebníkovi Abrahamovu, aby mohl napojiti své velbloudy. *Příručka I, 53 (57).*

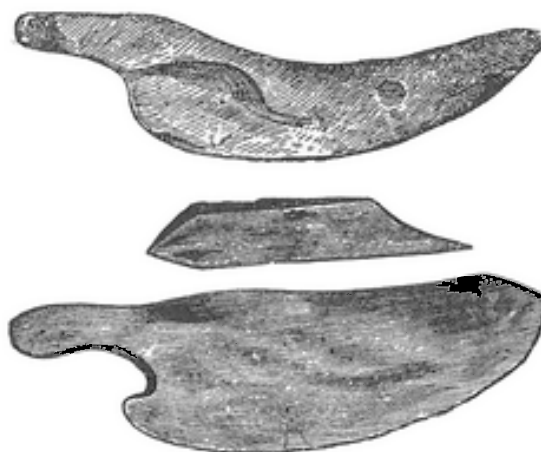
Obr. 63. **Typ amorrejský.**

V Britském museu. Někteří se domnívají, že podle nich slula země, ve které měl Abraham obětovati svého syna Isáka. *Příručka I, 54 (58).*

Obr. 64. **Nūž egyptský.**

O polovinu zmenšený. Dnes v Louvru. *Příručka I, 54 (58).*

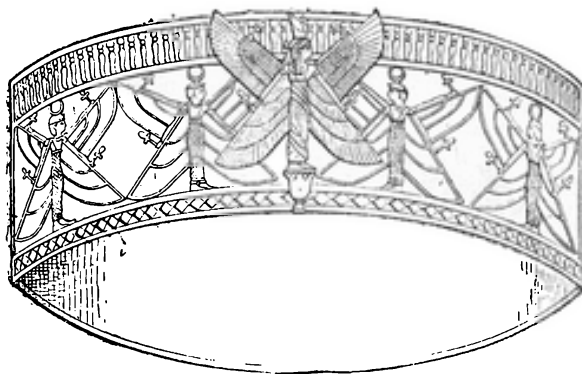

Obr. 65. **Nūž asyrský.**

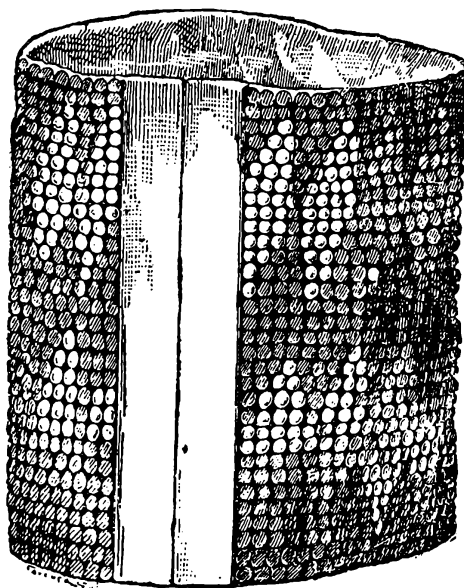
Obr. 66. **En-Nahr (potok egyptský).**

Býval od Boha jmenován jako jihozápadní hranice země zaslíbené. Na obraze jej vidíme nedaleko vstupu do moře Středozemního. *Příručka I, 48 (52).*

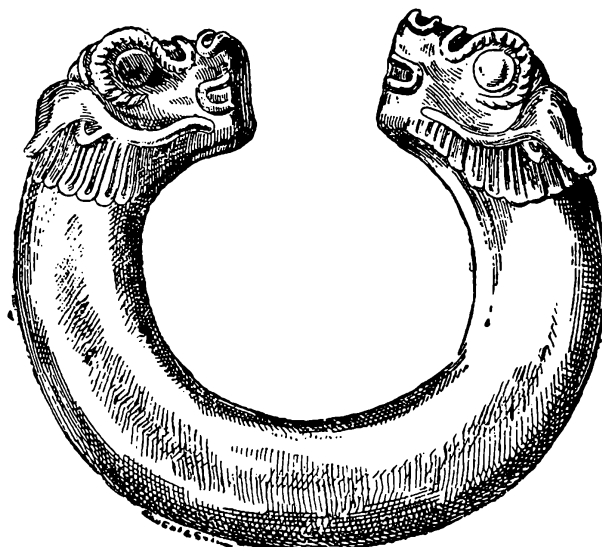
Obr. 67. **Náramek egyptský.**

Podklad zlatý, ozdoby jsou provedeny v barevném emailu. *Příručka I, 56 (60).*

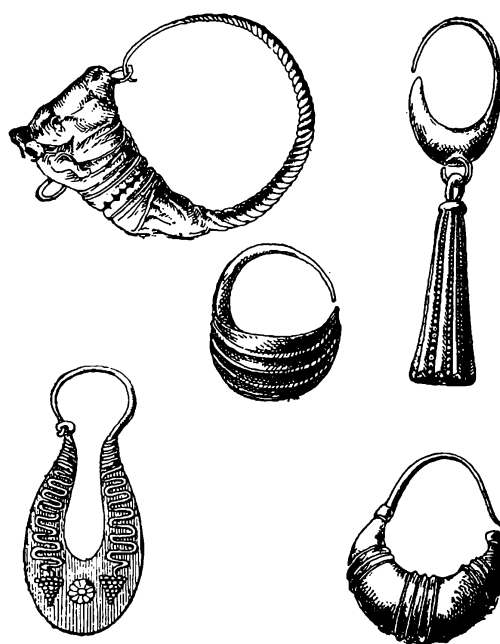

Obr. 68. **Jiný náramek egyptský.**

V Louvru. Skládá se z malých zrněk lapisových a červených křemencových, která přidržuje zlatý drát. *Příručka I, 56 (60).*

Obr. 69. **Náramek asyrský.**

Obr. 70. **Asyrské náušnice.**

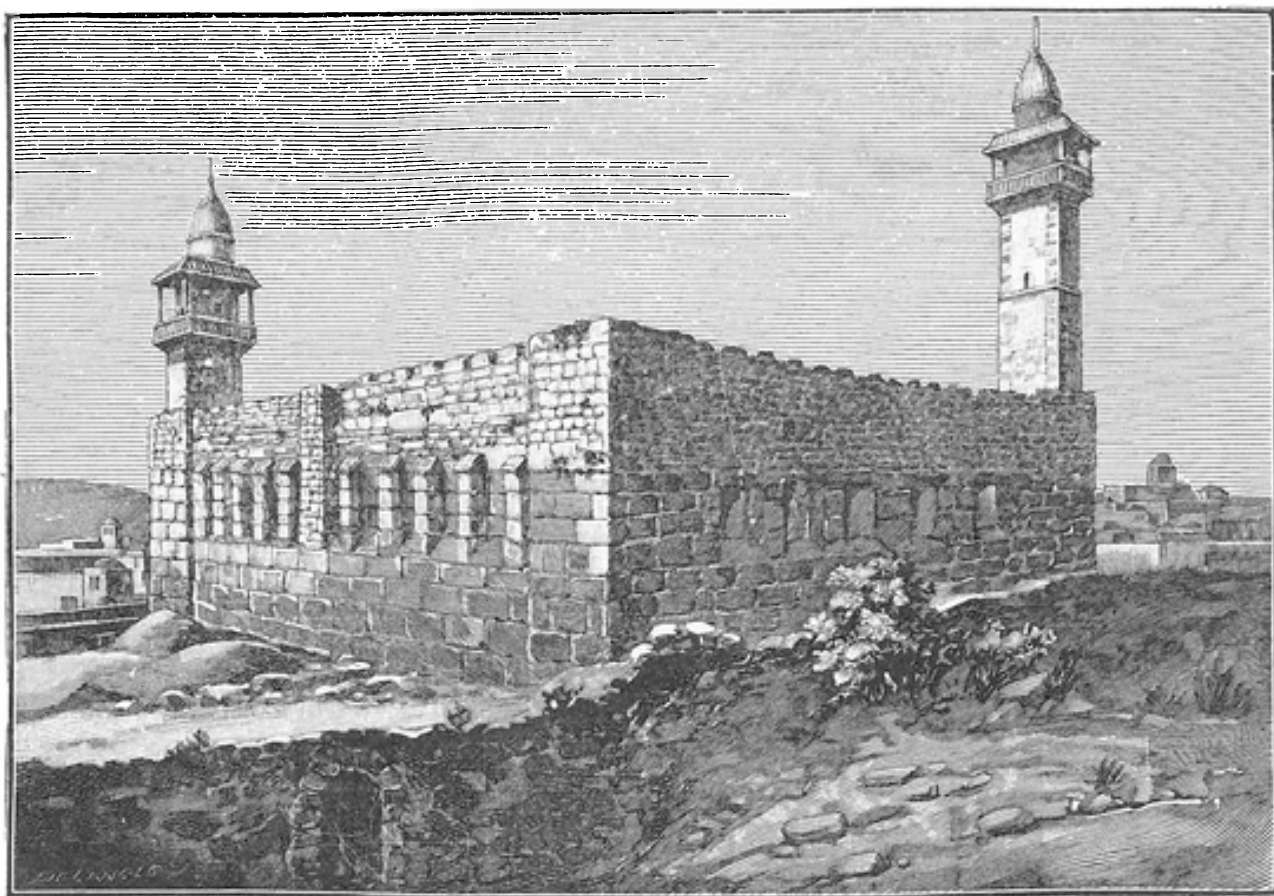
Obr. 71. **Nezem.**

Obvyklá ozdoba národů východních; zavěšovala se do nosu. Obrázek ukazuje Karthagince ozdobného nezemem. *Příručka I, 56 (60).*

Obr. 72. **U studny na Východě.**

Studna na Karmelu. Všimni si, jak nosí džbán — na hlavě nebo na ramenou. Skoro se zdá, že vidíme Rebeku, jak dává pítí Abrahamovu služebníkovi — Eliezerovi.
Příručka I., 56 (60).

Obr. 73. **Mešita nad hroby patriarchů.**

Stojí u Hebronu a sluje Harám el-Chalíl. Uprostřed dvora je několik menších budov, pojmenovaných podle jednotlivých patriarchů. Vlastní hroby jsou však pod zemí ve »dvojitě jeskyni«, do které nesmí křesťan vkročit; brání tomu fanatický odpor mohamedánů.

Obr. 74. **Hrob Abrahamův.**

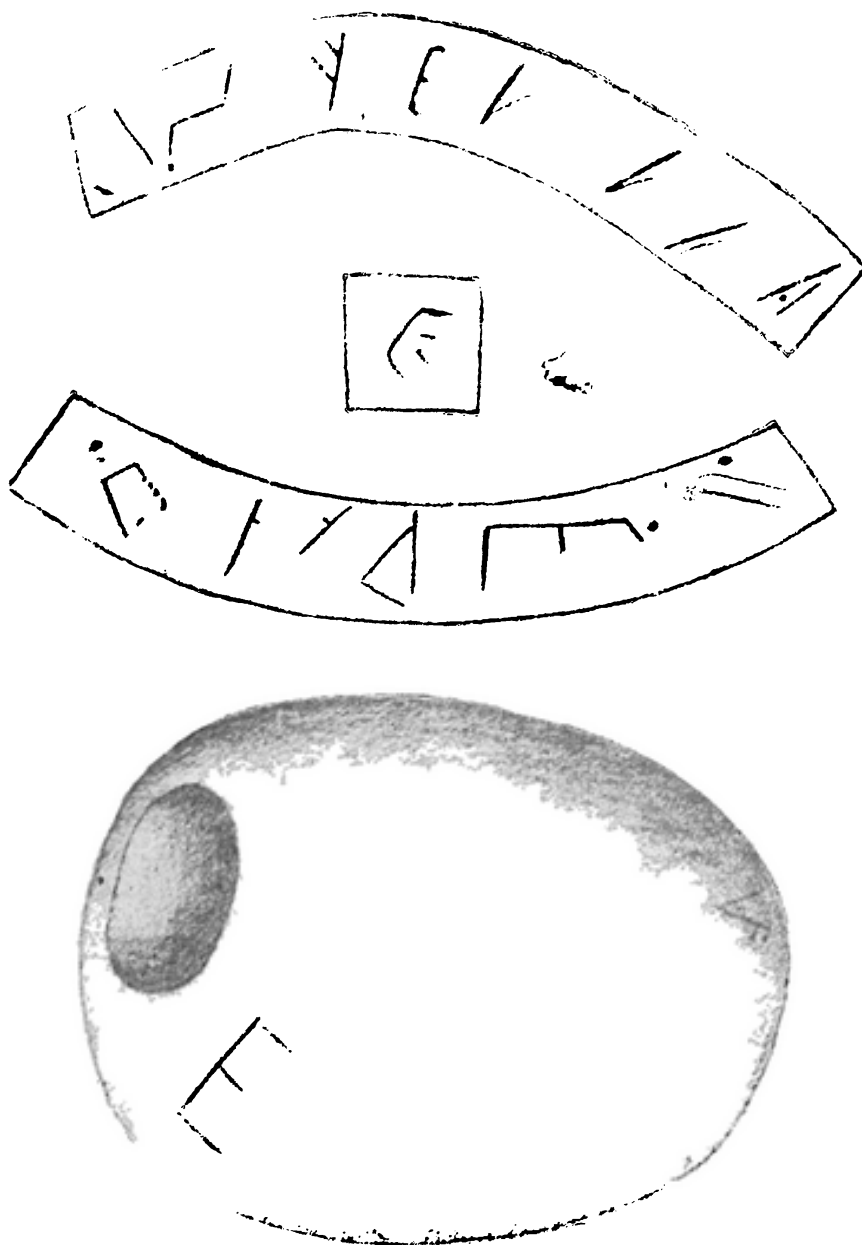
Obr. 75. **Staré závaží.**

Pochází z Babylona, z obchodního domu Synů Marašů. Je z krevele. Značka (patnáct čárek) udává, že vážilo 15 šiklů.

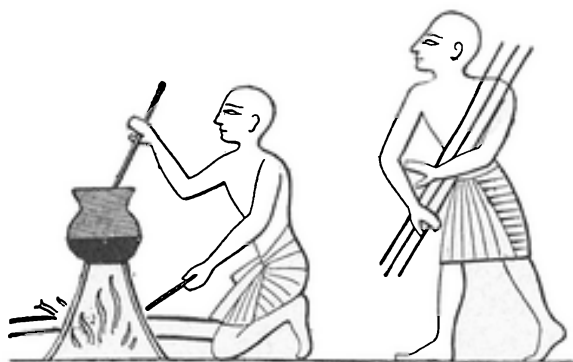
Obr. 76. **Jiné staré závaží.**

Má podobu trojúhelníkovou. Nápis zní: »Jeden beránek, pastýř Uzi-ilu.« Podle toho odvažovalo se kamenem stříbro, které bylo zaplatiti Uzi-ilovi za jednoho beránka. Za takových sto »beránků« koupil asi Jakub pole u Sichemu. (Gen. 33, 19).

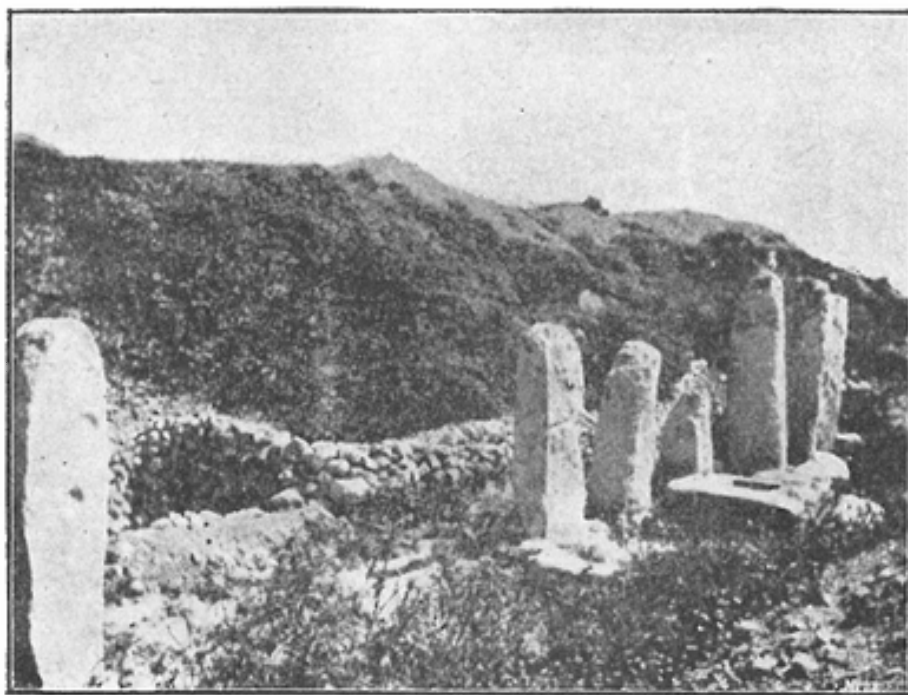
Obr. 77. **Židovský talent (šekel).**

Byl nalezen misionářem Crém, nedaleko bývalého chrámu v Jerusalemě. Má podobu — nepravdělně — vejčitou a váží 41'900 kg, tedy poněkud méně než talent chrámový (42'533 kg). Písmeno **|||** prozrazuje, že jde opravdu o šekel. Je to jedno z nesprávných závaží, proti kterým tolikrát kázali proroci. Je z kamene.

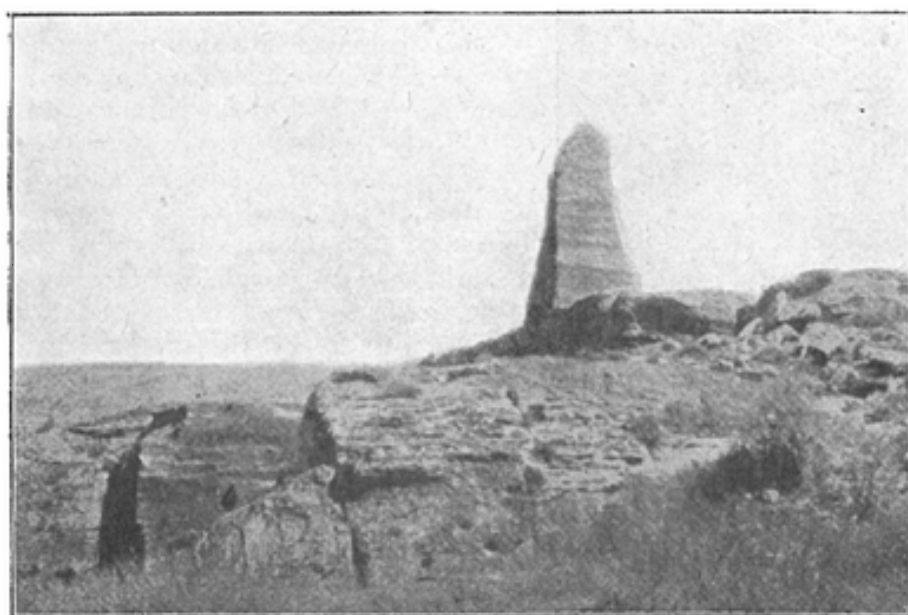
Obr. 78. **Egyptané vaří si čočku.**

Obraz pochází z hrobu Ramsa III. (kolem r. 1200 př. Kr.). Jeden z otroků postavil kotlík na malou trojnožku a rozdělal pod ním oheň, na který přikládá. Aby se pokrm nepřipálil, míchá jím hůlčičkou. Druhý přináší trochu nasbíraného dříví, aby oheň neuhasl. *Příručka I, 57 (61.)*

Obr. 79. **Posvátné kameny kananejské.**

Obraz kananejského obětiště, které Bible nazývá výšinami a proti kterým proroci tolik horlili. V předu řada posvátných kamenů (maçceba); byly pokládány za sídlo bohů a proto zvány také »baitylia« (sr. Bethel — Dům Boží). Podobně vypadal asi kámen, který postavil Jakub na památku svého zázračného snu. *Příručka I, 59 (63.)*

Obr. 80. **Posvátný kámen (maçceba) edomský.**

Jeden (západní) ze dvou obelisků, které stály u edomského obětiště Zebb Atúf ve Vádi Músa. *Příručka I, 59 (63.)*

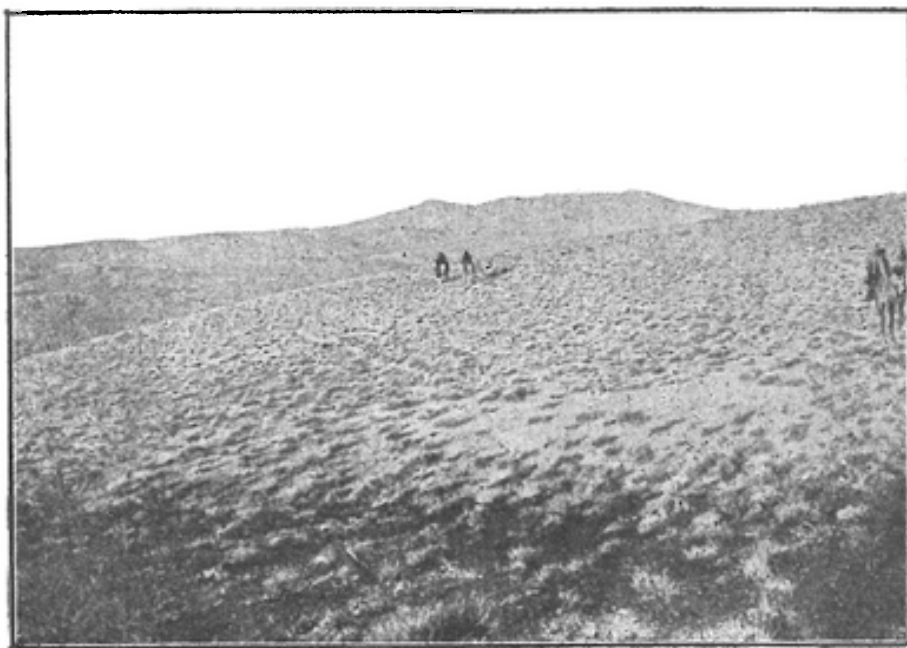
Obr. 81. **Posvátný kámen (mačceba) moabský.**

V Sarbút Ader, neda-
leko Keraku, na jiho-
východním břehu
Mrtvého moře. Je široký
1'35 m, silný 0'40 m a
vysoký skoro 4 m. Stojí
dosud; druhý je pova-
len asi deset metrů se-
verněji. Skalní plocha
mezi oběma kameny je
urovnána a sloužila pra-
vděpodobně za obětiště.
Příručka I, 56 (63).

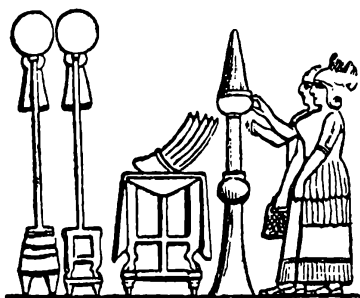
Obr. 82. **Posvátný kámen (kudurru) babylonský.**

Stávaly na hranicích země a měly odvracet nepřítel. Proto na nich bývaly symboly ochranných bohů. Kámen na obraze pochází z doby krále Nabukudurručura I. (kolem roku 1137—1131 př. Kr.) a má shora dolů tyto znaky: hada (boha Kadi); měsíční srp (Sina); sluneční desku (Šamaše) a jitřenku (Ištary). Ve druhé řadě jsou tři trůny s turbanovitými pokrývkami a značí bohy: Anu, Béla, Ea. Ve třetí řadě trůn, pod kterým odpočívá šupinaté zvíře s rohy, na trůně kopí (?) je symbolem boha Marduka. Tentýž obraz s trojúhelníkem zastupuje boha Nabu. Trůn se svinutou páskou je symbolem bohyně Bélit. Ve čtvrté řadě: hlava jestřába (Ninib); dvě lví hlavy na kyji (Nergal); hlava koňská s velikým jhem zastupuje Šamašova vozataje Bunene; pták na sloupu (bohyně Aruru?). V páté řadě: na trůně sedí bohyně Gula, u jejích nohou pes; nebeský střelec a manžel bohyně Gula Ninib. V poslední řadě: býk se dvěma blesky značí Adada (boha bouře); štír je symbolem bohyně Išary; lampa znakem boha Nusku. Význam želvy dosud neznám. *Příručka I, 59 (63).*

Obr. 83. **Krajina edomská.**

Krá'el-Asmar od východu, nedaleko Bosry. Je to typický obraz hornatiny edomské, o které mluvil ve svém požehnání patriarcha Ísák. *Příručka I, 58 (62).*

Obr. 84. **Mazání posvátného kamene.**

Z Asyrie. V předu dva praporce, za nimi stůl a posvátný kámen. Dva mužové (či ženy?) přistupují a maží kámen olejem anebo vonnou masťou. *Příručka I, 59 (63).*

Obr. 85. **Pastýři u studny.**

Odvalují právě kámen, kterým býval zakryt otvor studny, aby voda příliš nevysychala. Kol dokola vidíme kamenná koryta, do kterých nalévali vodu a stáda napájeli. *Příručka I, 59 (63).*

Obr. 86.

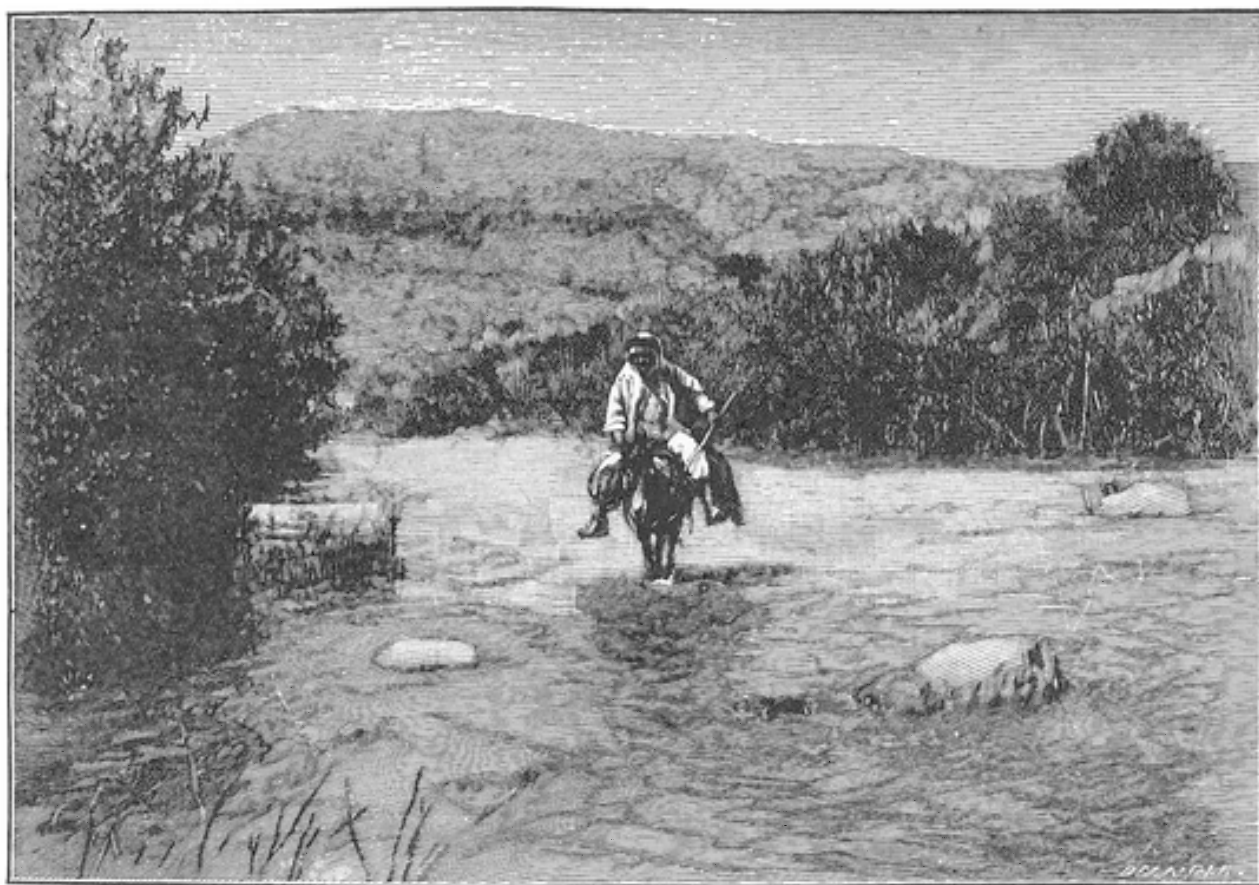
Mohamedánské ženy.

Jejich tvář zastírá hustý závoj; u nevěsty splývá obyčejně až k zemi. Proto mohl Laban Jakuba oklamati. *Příručka I, 59 (63).*

Obr. 87. **Kámen svědectví.**

Na znamení smluv nahazovány na východě hromady kamení anebo stavěny památné balvany. Obraz nám ukazuje takový kámen z egyptské pouště mezi Móg-hara a Gara. *Příručka I, 60 (64).*

Obr. 88. **Potok Jabok.**

Nedaleko vtoku do Jordánu. Má jenom málo vody, proto mohl Jakub převésti snadno svoje četná stáda. *Příručka I, 61 (65).*

Obr. 89. **Beduin před svým stanem.**

Tak asi přijížděl Esau naproti svému bratru Jakubovi. Snáze pochopíme bázeň, jaká se ho zmocnila, *Příručka I, 61 (65)*.

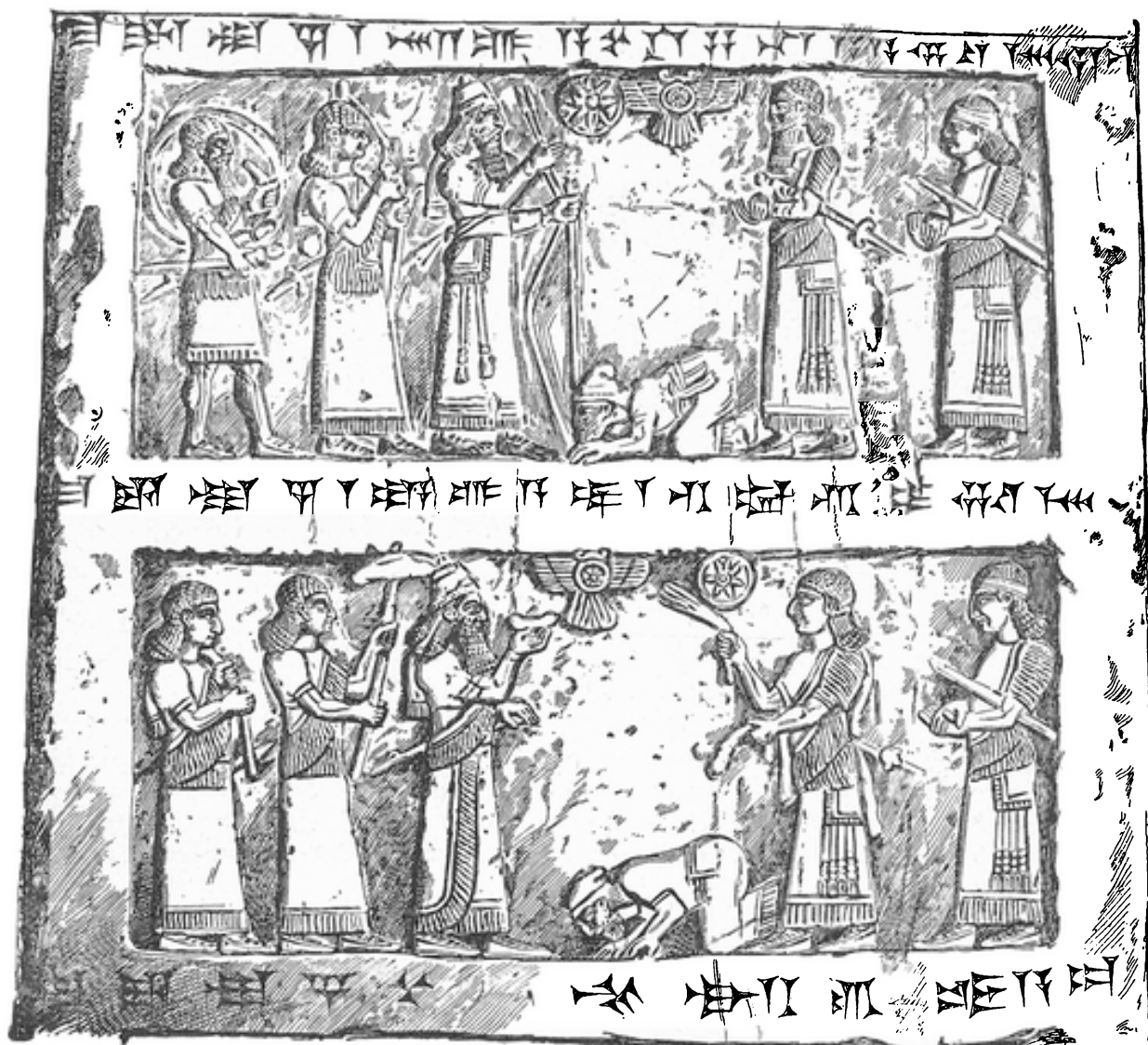
Obr. 90. **Beduin ze Zajordání.**

Obr. 91. **Žena Beduinská.**

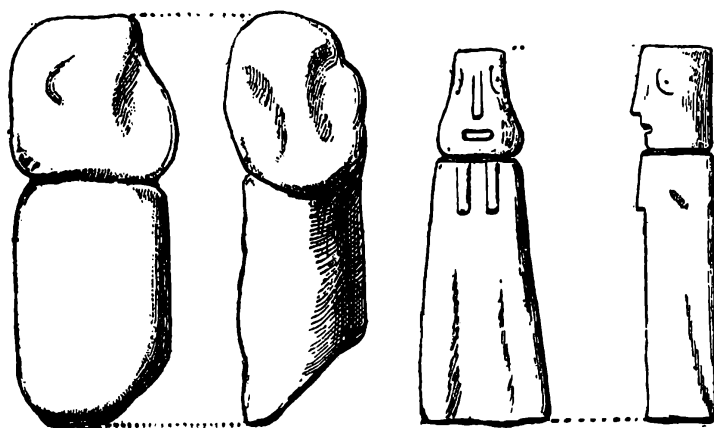

Obr. 92. **Skupina velbloudů.**

Obr. 93. **Východní poklona.**

Poslové israelského krále Jehu (842—815) klaní se asyrskému králi Salmanassarovi II. (859—825). Tak asi se poklonil také Jakub před rozněvaným bratrem Esauem a později jeho synové před Josefem. *Příručka I*, 61 (65).

Obr. 94. **Domácí bůžkové.**

Bývali jen hrubě pracováni, ze dřeva, kovu a kamene. Mnoho jich nalezeno v kananejských městech Megiddu a Gezeru. Hebrejsky zvaní terafim. Podobně asi byli zhotoveni bůžkové, které odňal patriarcha Jakub členům své rodiny a zakopal pod terebintem, nedaleko Sichemu (Gen. 35, 4).

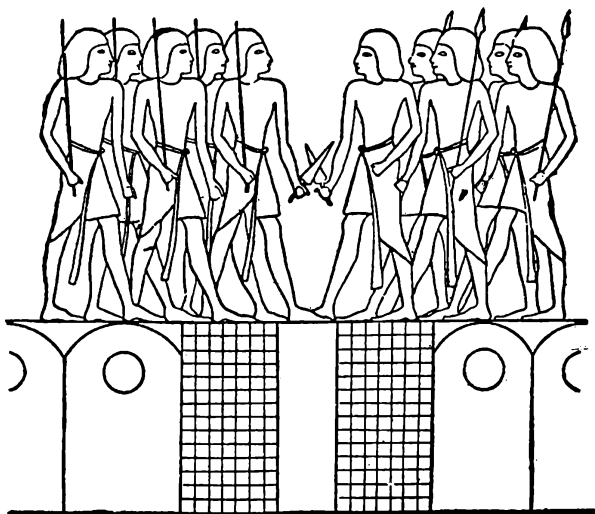
Obr. 95. **Pestrý šat.**

Dle náhrobní malby z konce 18. dynastie (1540—1315 př. Kr.). V předu bohatý Syřan, oděný pestrým rouchem barvy červené a modré, na hlavě pásku. V rukou nese modré kameny jako poplatek faraonovi Tut-ankh-amonovi. Za ním otrok v prosté suknič (ketóne) nese zlatou nádobu s víkem v podobě zvířecí hlavičky. *Příručka I, 62 (66).*

Obr. 96. **Karavana.**

Příručka I, 63 (67).

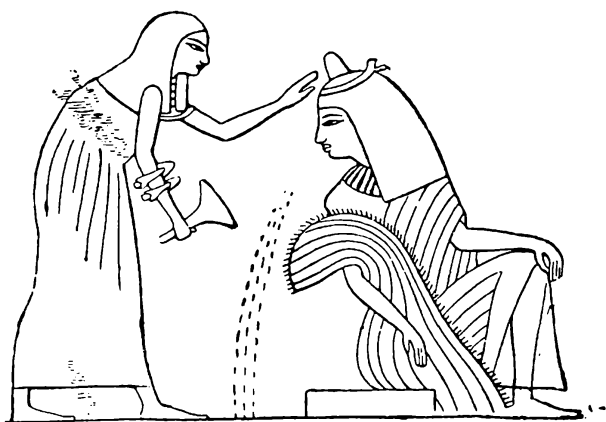
Obr. 97. **Egyptská stráž.**

Většina vojinů ozbrojena kopími a holemi. Uličku mezi stráží zatarasují dvě dýky, které vojáci křížem přeložili. Velitelem takových stráží byl Putifar, který koupil Josefa. *Příručka I, 64 (68).*

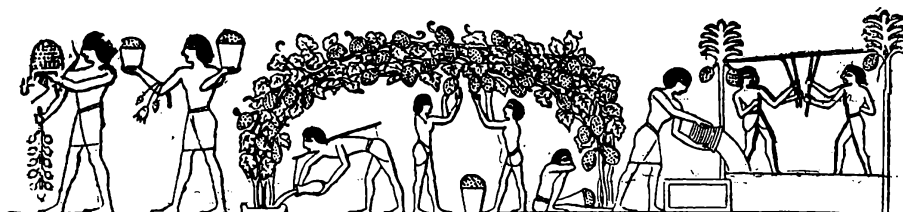
Obr. 98. **Typ Egyptana.**

V Louvru. Krásou nevynikali. Proto tím snáze pochopíme, proč nevěrná manželka Putifarova zatoužila po sličném Josefovi. *Příručka I, 64 (68).*

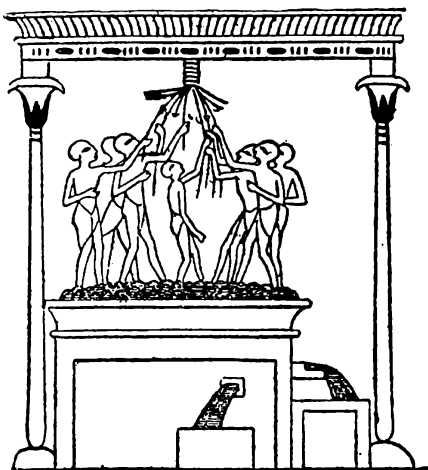
Obr. 99. **Opilá Egyptanka.**

Dle malby v Thébách. Služebná, s náramky na ruce nastavuje jí nádobu. *Příručka I, 64 (68).*

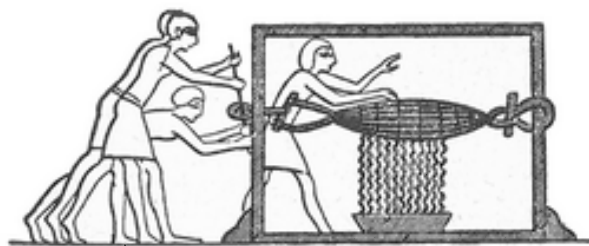
Obr. 100. **Práce na vinici v Egyptě.**

Dělníci sbírají hrozny a nosí je do lisu. Je jím kamenná nádrž, ve které čtyři otroci hrozny rozšlapávají. Po straně odnáší sluha hrozny — asi na stůl — spolu s větvičkou granátových jablek. Ještě jiný muž nese hrozny, přes ruku květ lotosový. *Příručka I, 65 (69).*

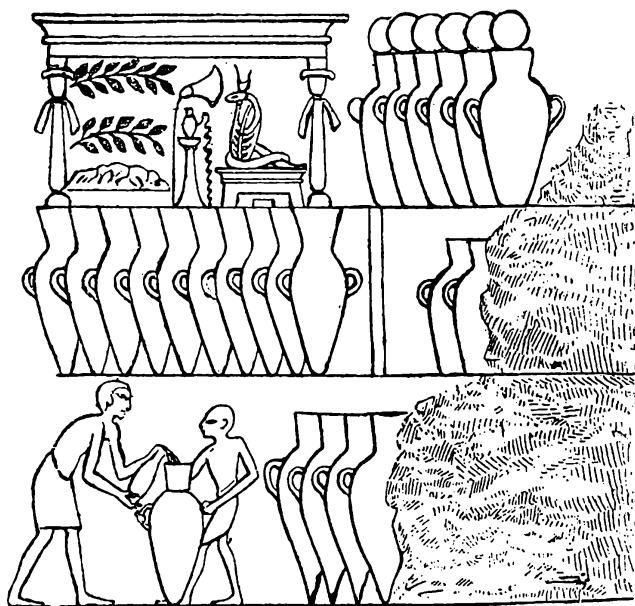
Obr. 101. **Velký lis egyptský.**

Z náhrobku v Thébách. Několik dělníků šlape hrozny, víno vytéká dvěma otvory do připravených nádob. Pro větší pohodlí drží se otroci krátkých provazců nad nimi upevněných. *Příručka I, 65 (69).*

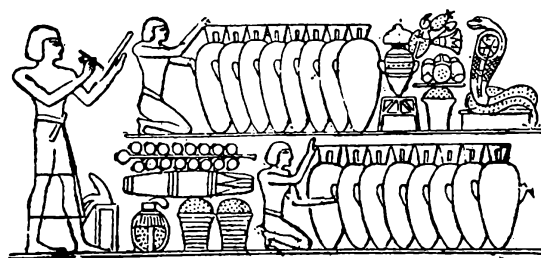
Obr. 102. **Jiný způsob lisování.**

Čerstvými hrozny naplnili měch, upletený z vláken palmových. Jeden jeho konec byl připevněn, druhým se otáčelo. Víno stékalo do připravené mísy. Malba pochází z náhrobku v Beni Hassan. *Příručka I, 65 (69).*

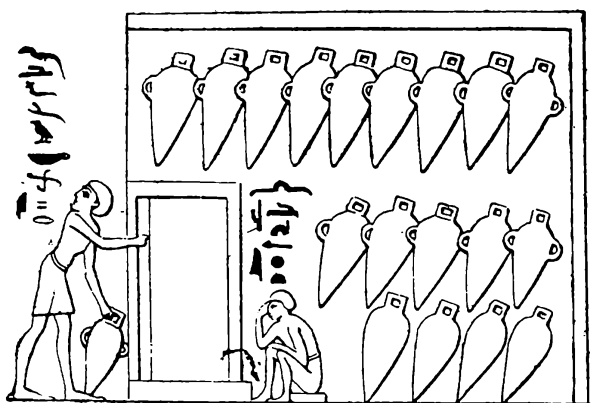
Obr. 103. **Vinný sklep v Egyptě.**

Dle náhrobní malby v Thébách. Dobře viděti veliké kamenné džbány, ve kterých víno uchovávali. Sluha právě jeden ze džbánů dolévá. *Příručka I, 65 (69).*

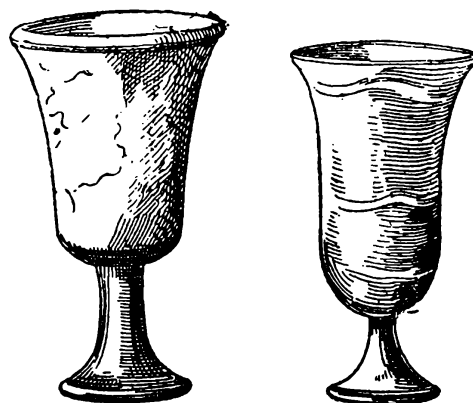
Obr. 104. **Písař zaznamenává množství vína.**

V Egyptě bylo zvykem zapisovati přesně počet plodin, které se urodily. Na obraze vidíme písaře, který zaznamenává jednotlivé džbány, vínem naplněné. *Příručka I, 65 (69).*

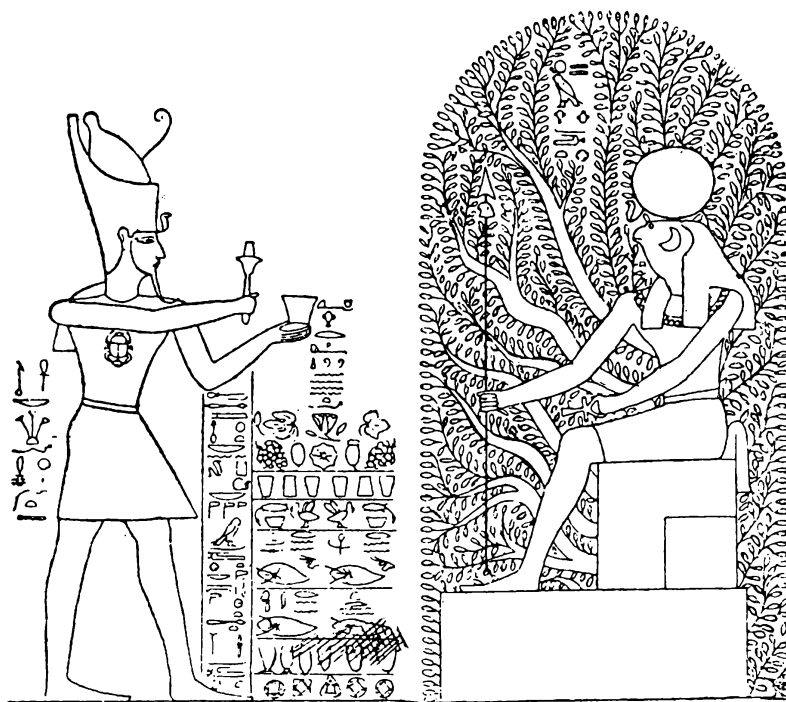
Obr. 105. **Sluha jde pro víno do sklepa.**

Nápis po levé straně praví: »Mám na starosti víno.« Po pravici čteme: »Nic není lepšího.« *Příručka I, 65 (69).*

Obr. 106. **Egyptské číše.**

Jsou z alabastru. Jedna je v Louvru, druhá v museu Britském. *Příručka I, 65 (69).*

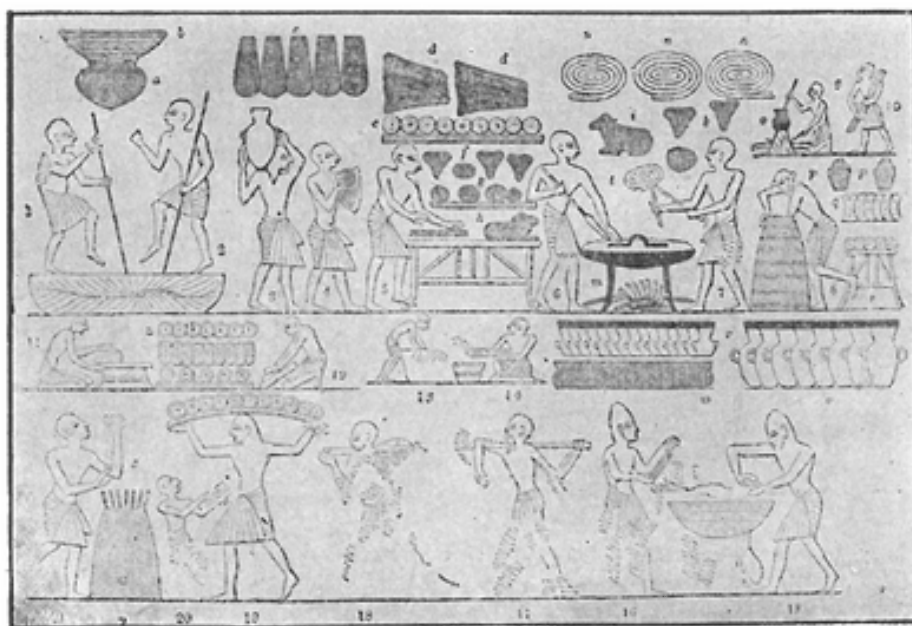

Obr. 107. **Král obětuje víno egyptskému bohu slunce.**

Malba pochází z chrámu Edfúského a byla uveřejněna r. 1870 Navillem. Je důležitá proto, poněvadž přímo potvrzuje vypravování číšníkovo. Nápis totiž počíná slovy: »Vymačkány byly hrozny do vody; král nápoj ten pije.« Stalo se to na památku vítězství Horova (boha slunce) nad spojenci Setovými. *Příručka I, 65 (69).*

Obr. 108. **Egyptský číšník.**

Obr. 109. **Egyptští pekaři.**

Malba z hrobu Ramsa III. v Thébách. 1 a 2 Egyptané šlapou těsto, při čemž si prozpěvují jakousi píseň; 3 a 4 přinášejí těsto jinému, který je válí (5); 6 a 7 těsto je různě formováno a pečeno (d, e, f, d, h, i, k, l, n, q, r) na rožni (m). Následuje scéna poněkud odlišná. V nádobách (p) je uložena čočka, kterou varí otrok (9) v kotli (o), zatím co druhý (10) přináší dříví; 8 otrok připravuje pec; 11 a 12 míchají těsto s aromatickými látkami; 15 a 16 hnětou těsto rukama; 17—20 přinášejí chléb k peci (y), kterou obsluhuje otrok (21). Opočal nese pekař svoje výrobky v koši na hlavě; o této okolnosti děje se zmínka ve snu vrchního pekaře. *Příručka I, 65 (69).*

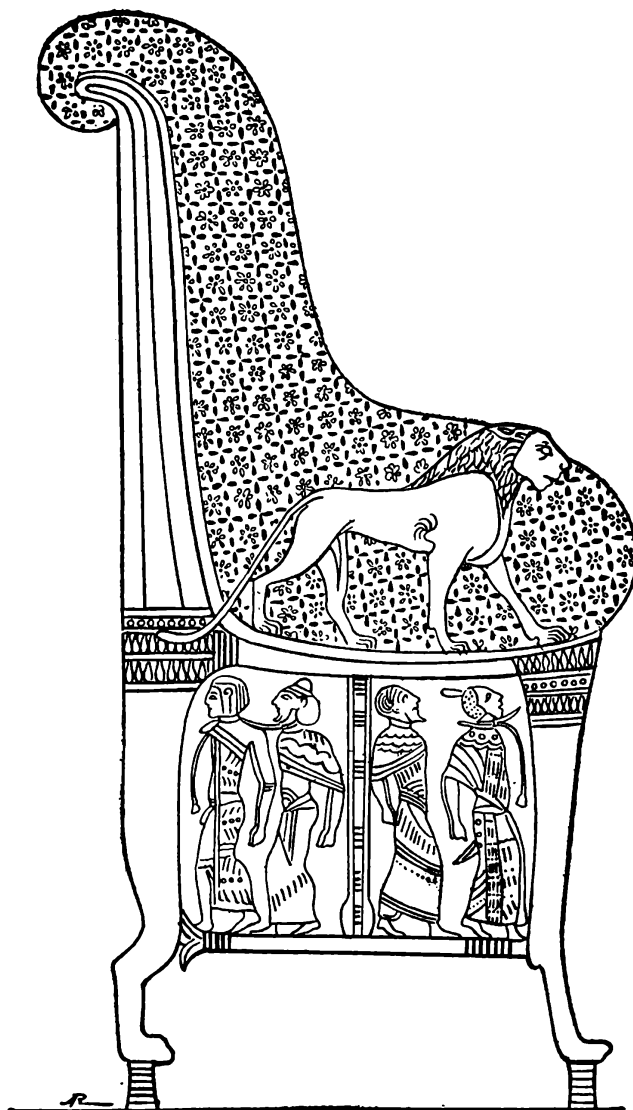
Obr. 110. **Farao z dynastie Hyksů.**

V době Josefově vládli v Egyptě Hyksové. Hlava tajemné sfingy představuje jednoho z těchto faraonů. Všimni si umělého vousu na bradě. Egypťané jej rádi nosívali, protože přirozený vous pokládali za nečistý. Nacházíme jej někdy také u mumii žen. *Příručka I, 66 (70).*

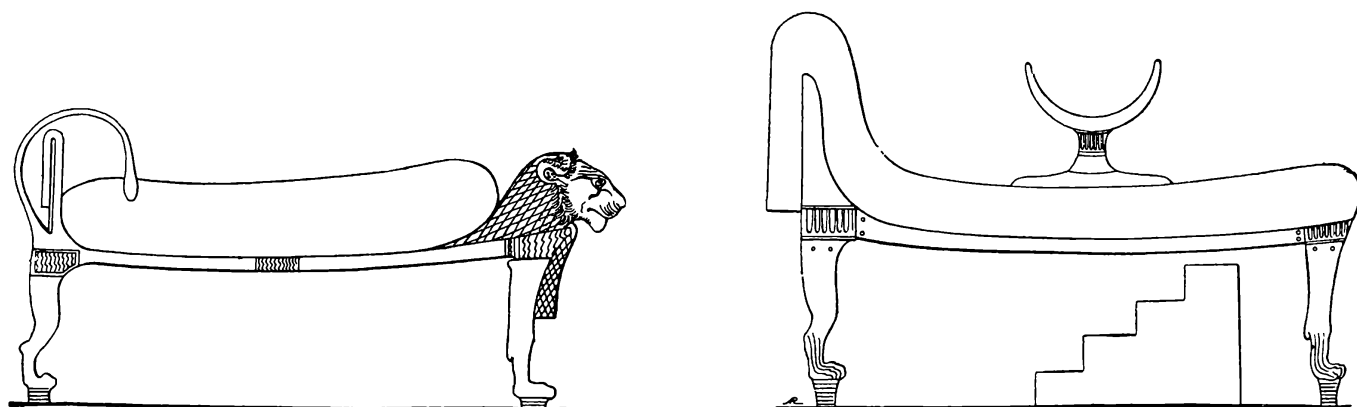
Obr. 111. **Pečetní prsten faraona Apapi I.**

Smíme-li věřit Josefu Flaviovi, byl faraonem Apapi I. (před r. 1600 před Kr.), když se stal Jakubův syn vládařem Egypta. Na obraze vidíme jeho pečetní prsten. Je zlatý. Kámen (zelený tučkovec) má podobu posvátného brouka Scarabaea. Na jedné straně je lidská hlava, snad podoba faraonova. Na druhé straně je ve štítku jméno faraonovo. Pod ním nápis: »Dobrý král Usir-en-ra, dávající život.« *Příručka I, 66 (70).*

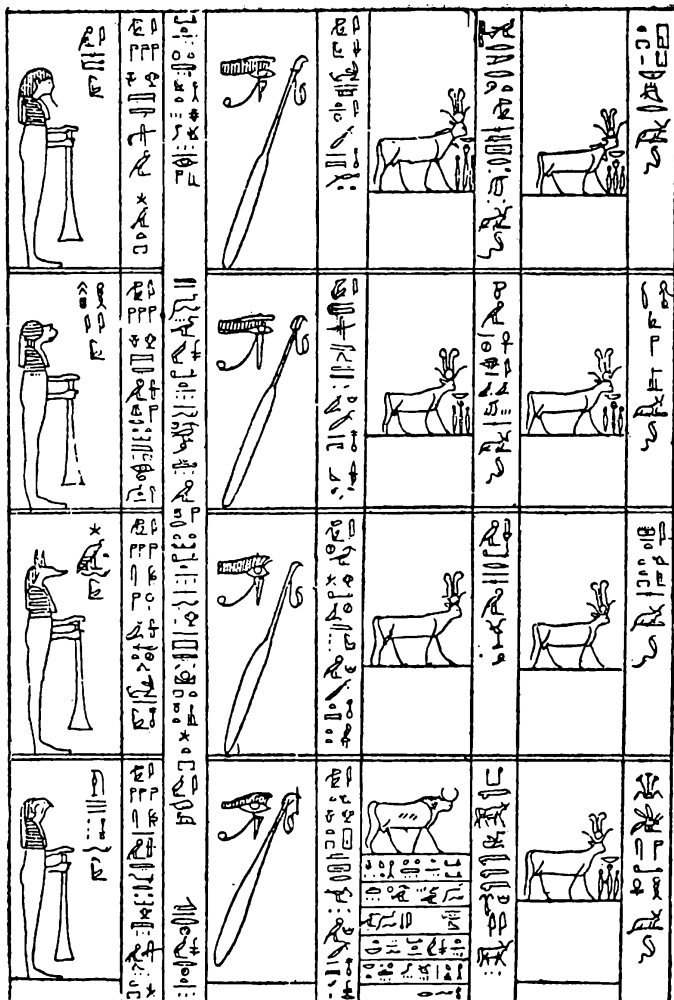
Obr. 112. **Trůn krále egyptského.**

Všimni si jeho zvířecích nohou a lvů, kteří stojí po obou stranách. Podobně byl udělán také trůn Šalamounův. Bible se zmiňuje výslovně o lvech, kteří jej zdobili. *Příručka I*, 66 (70).

Obr. 113. **Lože egyptské.**

Mívalo podobu některého zvířete, nejčastěji lva nebo krávy. Bývalo dřevěné a svrchu pokryto měkkými povlaky. Hlava odpočívala na podušce, opřené o půlměsícovitý výstupek. Lůžko bývalo poměrně dosti vysoké; proto se na ně vystupovalo po schůdkách, jak je vidíme na pravém obraze. *Příručka I*, 66 (70).

Obr. 114. **Sedm krav v Knize mrtvých.**

Tento motiv vyskytuje se velice často v mytologii egyptské, zvláště v pohřební Knize mrtvých. Posvátný býk Osiris bývá provázen sedmi kravami. *Příručka I, 67 (71).*

Obr. 115. **Sen faraonův.**

V předu kus zatopené krajiny nilské, ze které vystupuje kráva a popásá se na břehu. Fotografie z doby novější. *Příručka I, 67 (71).*

Obr. 116. **Pšenice egyptská.**

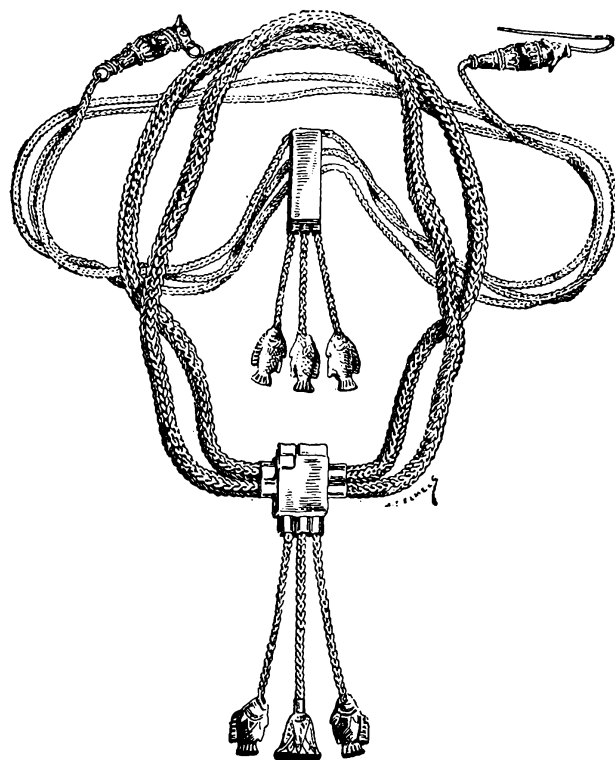
(Vědecky *Triticum compositum*.)

Její klas skládá se z několika menších klásků. Jsou-li dobře vyvinuté, možno mluvíti o několika klasech na jednom stéble. *Příručka I*, 67 (71).

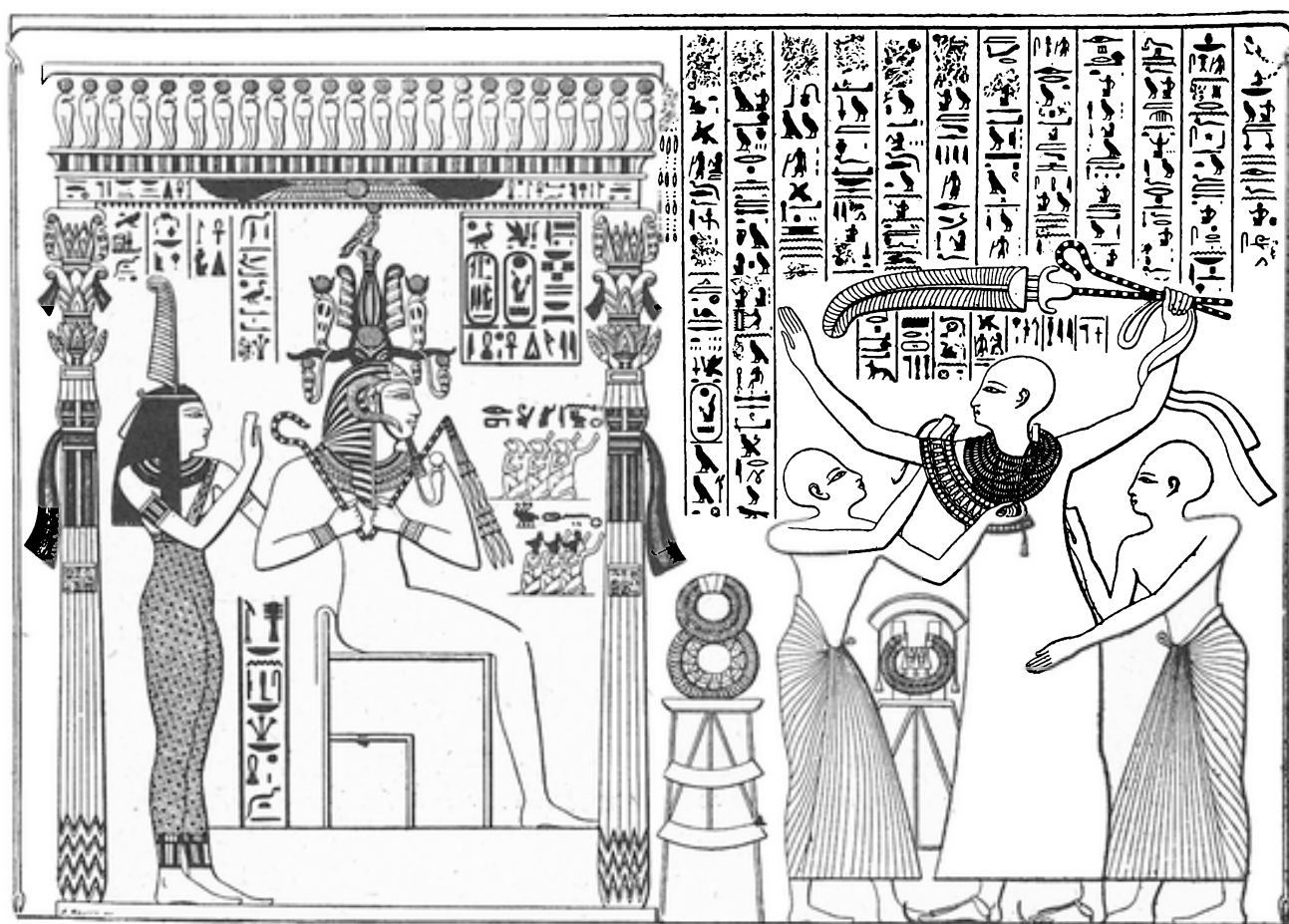
Obr. 117. **Odevzdávání pečetního prstenu.**

Vrchní tajemník odevzdává jménem faraona Tut=ankh=amona princovi Huiovi pečetní prsten etiopského místodržitele a tím také jeho úřad. Prsten byl zlatý; proto v originále naznačen barvou žlutou. *Příručka I*, 67 (71).

Obr. 118. **Zlatý náhrdelník.**

Všimni si jehlice, kterou se řetěz na krku upevňoval. Pod krkem jako ozdoba tři zlaté rybičky; na prsou dvě rybičky, uprostřed zlatý květ lotosový. *Příručka I*, 67 (71).

Obr. 119. **Odevzdání zlatého náhrdelníku.**

Malba z náhrobku v Thébách. Menefta I. Seti uděluje správci zemských důchodů, knězi Pa-uovi, odznaky úřadu velekněžského a vladařského. Farao sedí na trůně pod baldachýnem, v rukou drží žezlo a bič. Za ním stojí bohyně Maat (Pravda a Spravedlnost). Dva úředníci zdobí právě hrdlo knězovo nádherným šperkem; nic nás nepřekvapuje, že šťastný povýšenec mává nad hlavou odznaky nových důstojenství. Připojené nápisy vysvětlují, co se událo. Podobné cti dostalo se Josefu Egyptskému. Vyznamenání bylo tak veliké, že je vrývali do svých náhrobků. *Příručka I, 67 (71).*

Obr. 120. **Hlasatelé.**

Na voze stojí farao Amenhotep IV. (1375—1358 př. Kr.). Před ním běží dva hlasatelé. Podobné vyznamenání sliboval farao Josefovi. *Příručka I*, 67 (71).

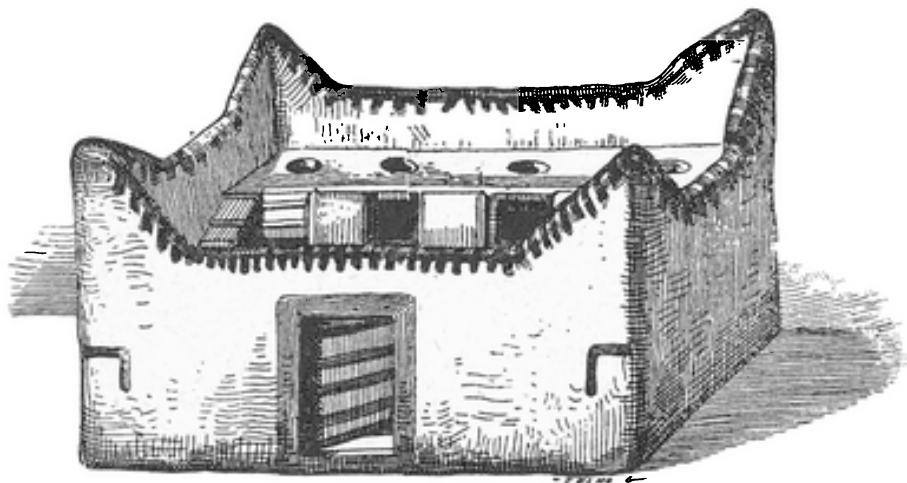
Obr. 121. **Poklona před králem.**

Poražení nepřátelé (Elamci) koří se svému novému králi, kterého jim předvádí asyrský generál. Podobně asi prokazovali poctu v Egyptě faraonovi a Josefovi. *Příručka I*, 67 (71).

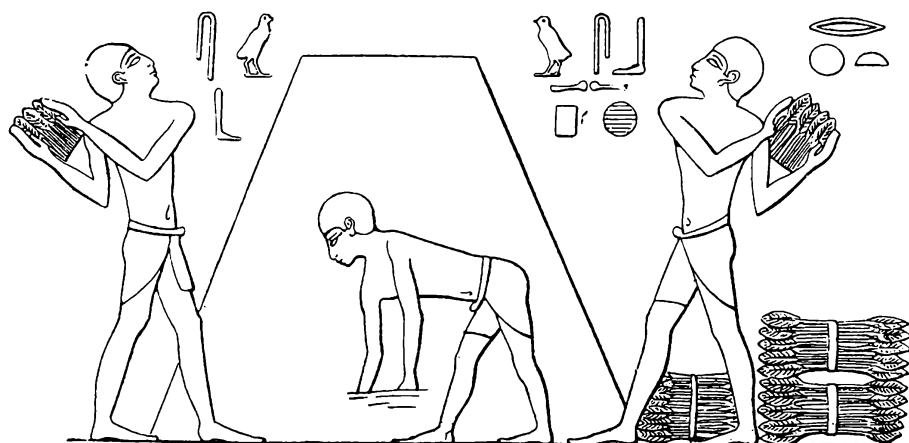
Obr. 122. **Polní práce v Egyptě.**

Z hrobu Machtiova (stará říše). Nahoře vidíme majitele pole. Sedí pohodlně v jakémsi stánku a dohlíží na práci. Na obraze pozorujeme dva oráče, tři rozsévače a několik dělníků, kteří kypří pole egyptskými motykami. Před pánem a na konci obrazu leží několik lahví s nápoji a různé pokrmy pro dělníky. Jeden pije právě z koženého měchu, který uložili do stínu stromu. Podobně se konaly asi rolnické práce v Palestině (sr. podobnosti o rozsévači). *Příručka I, 68 (72).*

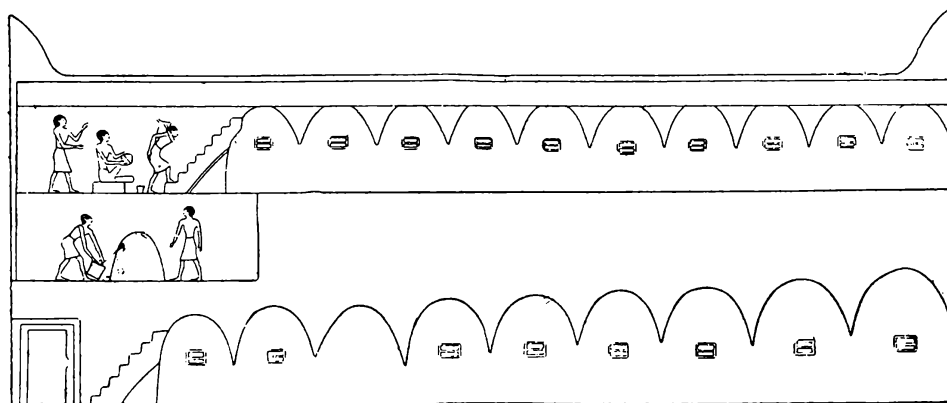
Obr. 123. **Model egyptské obilnice.**

Chová se v Louvru. Na dvoře ohrazeném vysokou zdí vidíme u stěny několik vysokých sýpek, na které se vystupovalo po schodech. Obilí se sypalo okrouhlými otvory, které možno pozorovati na ploché střeše. Dole u podlahy bylo ve zdi okénko, kterým se obilí vybíralo. Podobné obilnice byly ve všech větších městech egyptských. *Příručka I, 68 (72).*

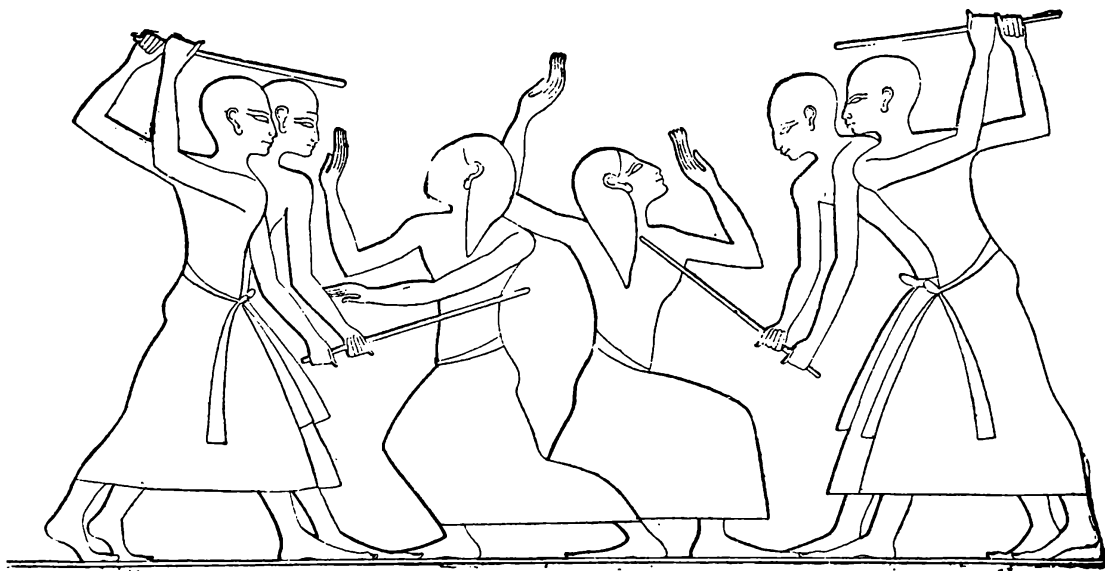
Obr. 124. **Jiná obilnice.**

Má podobu kusého jehlance. Dva otroci vhazují do ní snopky klasů, které jiný otrok urovnává. Náhrobní obraz z doby 6. dynastie. *Příručka I, 68 (72).*

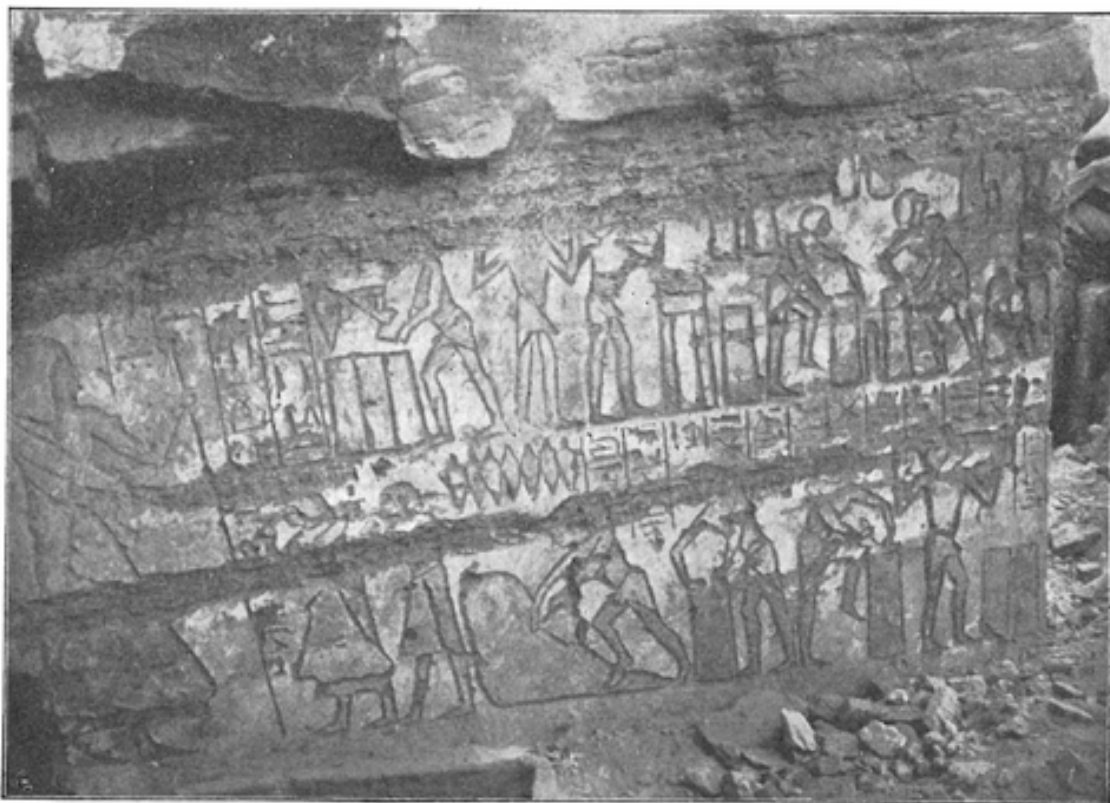
Obr. 125. **Skupina obilnic.**

Z náhrobku v Beni Hassanu. U schodů sedí písař, který poznamenává odvedené množství obilí. Zapadá tedy bibl. vypravování dobře do okolí, ve kterém Josef žil a působil. *Příručka I, 68 (72).*

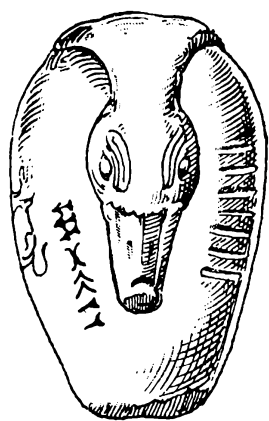
Obr. 126. **Dopadení vyzvědači.**

Egyptané trestají hettitské vyzvědače, kteří za Ramsa II. (1292—1225 př. Kr.) vloudili se do země. Obraz nám vysvětluje, proč se bratři tolik ulekli, když je Josef prohlásil za vyzvědače. *Příručka I, 69 (73).*

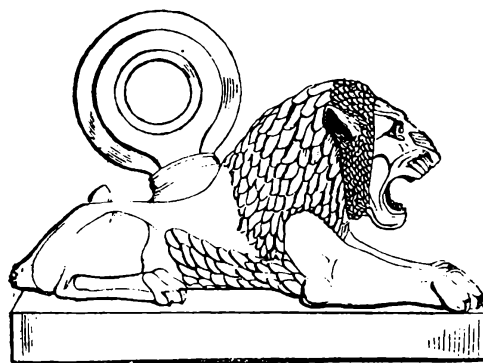
Obr. 127. **Egyptané nasypávají pytle obilím.**

Dle malby v hrobě knížete Amenhotepa (kolem r. 1300 př. Kr.) v Bahrije. Otroci snášejí čisté obilí, sypou je do velikých pytlů, zavazují a odnášejí do skladišť. Skoro se nám zdá, že vidíme známou událost ze života bratří Josefových. *Příručka I, 69 (73).*

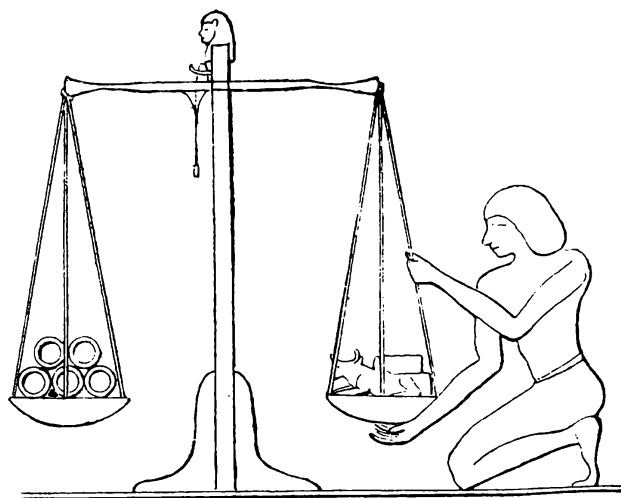

Obr. 128.
Babylonské závaží.

Má podobu kachny. Nápis udává, že platilo sedm šiklů, které jsou naznačeny sedmi čárkami.
Příručka I, 69 (73).

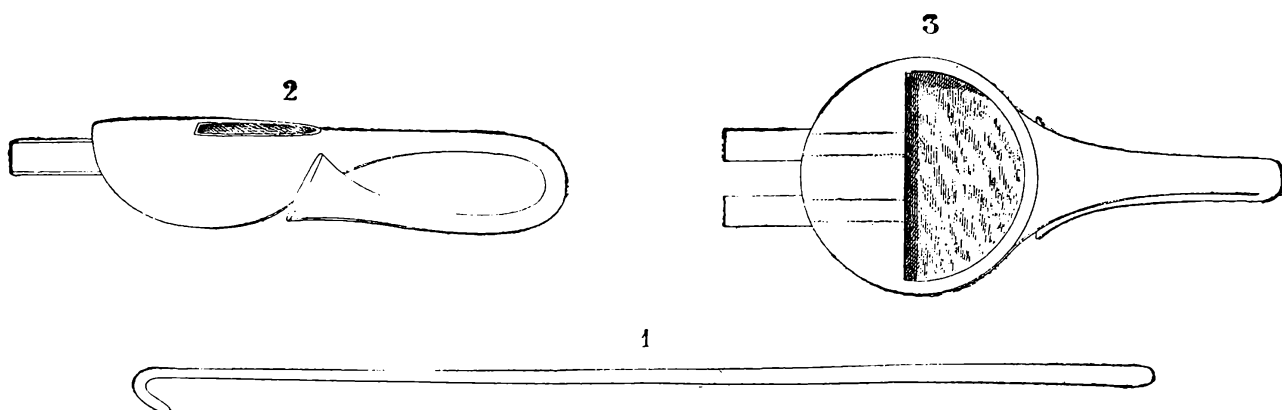

Obr. 129. **Babylonské závaží v podobě lva.**

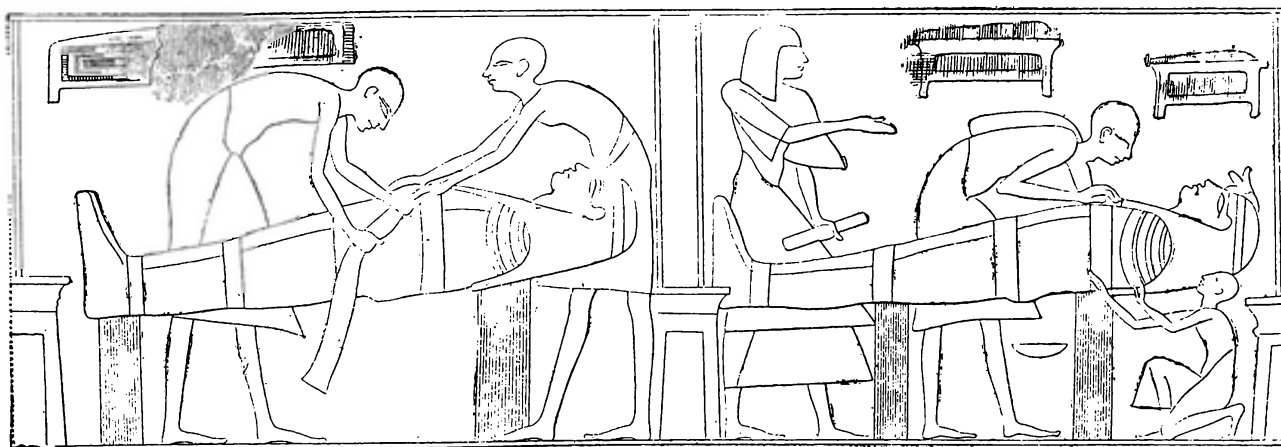
Obr. 130. **Egyptan odvažuje zlato.**

Na jedné misce vidíme závaží v podobě býka, na druhé kroužky zlata. Všimni si jazýčku, kterým vážky vyrovnávali. Podobných zlatých kroužků užívalo se také jako peněz. Protože však neměly zákonem stanovené velikosti, bylo se třeba po každé o jejich váze přesvědčiti. *Příručka I, 9 (73).*

Obr. 131. **Balsamování.**

Nástroje, jakých užívali egyptští lékaři při balsamování mrtvol: 1. hák, kterým vytahovali z lebky mozek; 2. přístroj, kterým foukali do mozkové dutiny sušené voňavky; 3. tentýž přístroj zpředu. *Příručka I, 75 (79).*

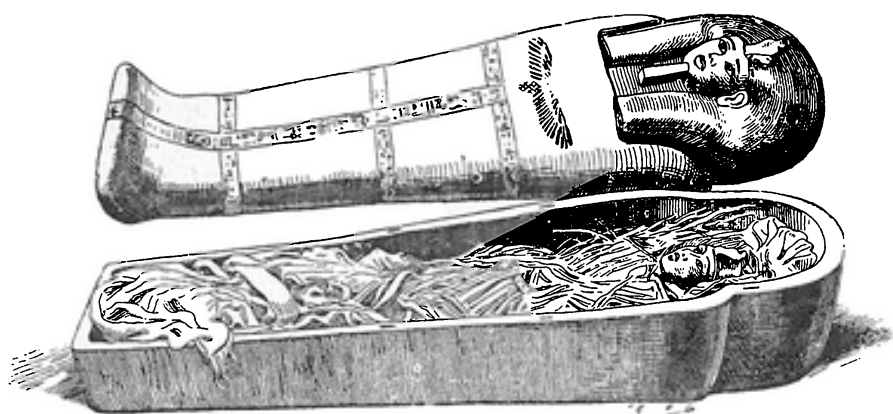
Obr. 132. **Ovinování mrtvoly.**

Opodál stojí kněz a odříkává pohřební modlitby. *Příručka I, 75 (79).*

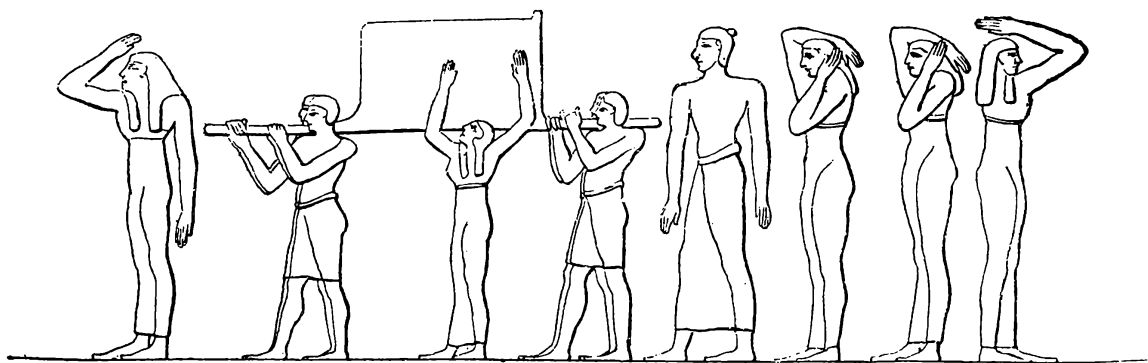
Obr. 133. **Egyptská mumie.**

Náhrobní malba v Thébách. Když lékaři svou práci dokonali, postavena mumie v domě a konány před ní smuteční obřady. Na našem obraze klečí před mumii plačka, za ní stojí podsvětní bůh Anubis. Také nad zemřelým tělem Jakubovým zachován pohřební ceremoniel egyptský. *Příručka I, 75 (79).*

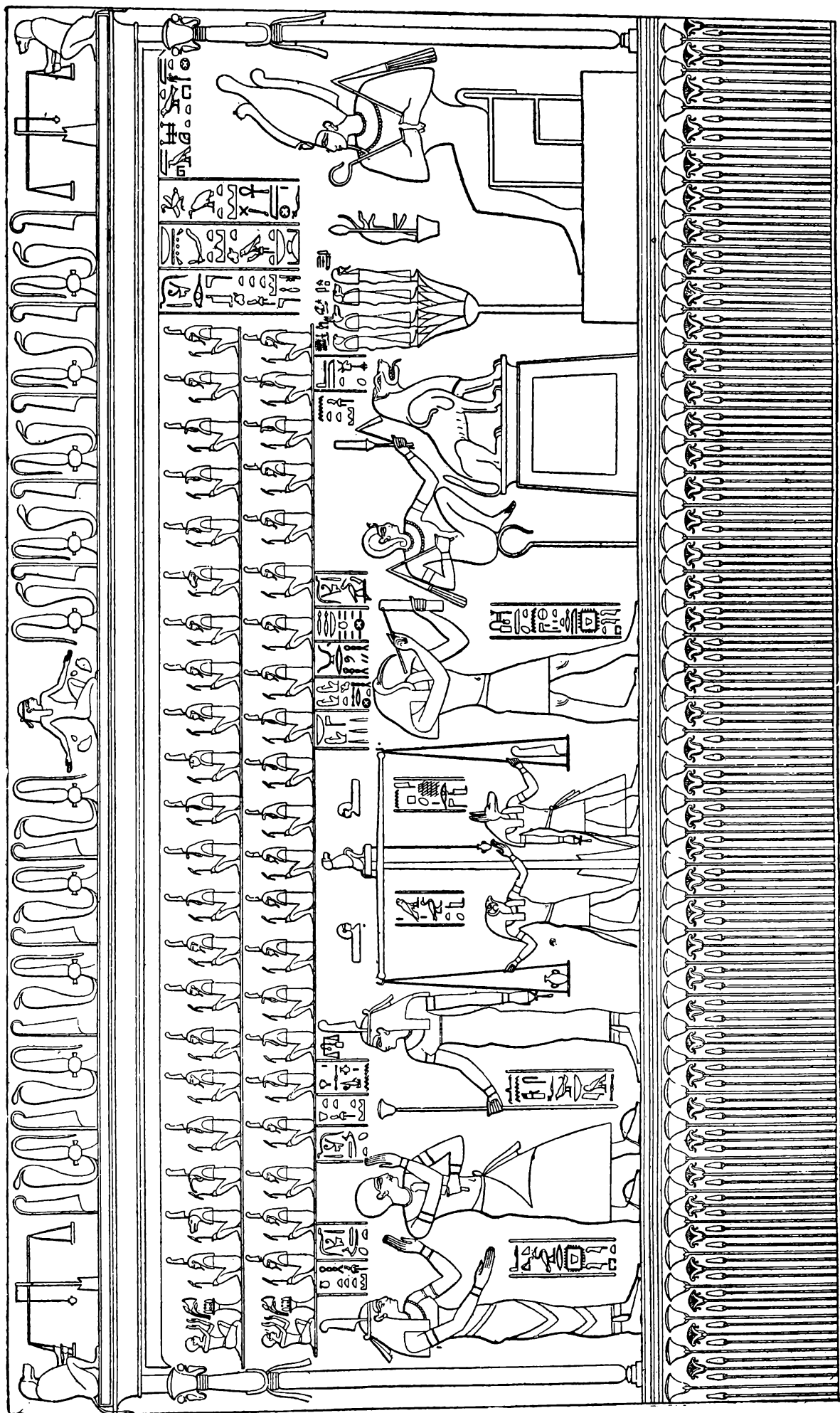
Obr. 134. **Egyptská rakev.**

Faraona Amenhotepa I. Dnes v museu v Gizehu. Rakev bývala dřevěná, po celém povrchu polepená zlatými ozdobami. Nejčastěji tu spatřujeme okřídlenou desku sluneční, symbol nejvyššího boha Ra. *Příručka I, 75 (79).*

Obr. 135. **Pohřební průvod.**

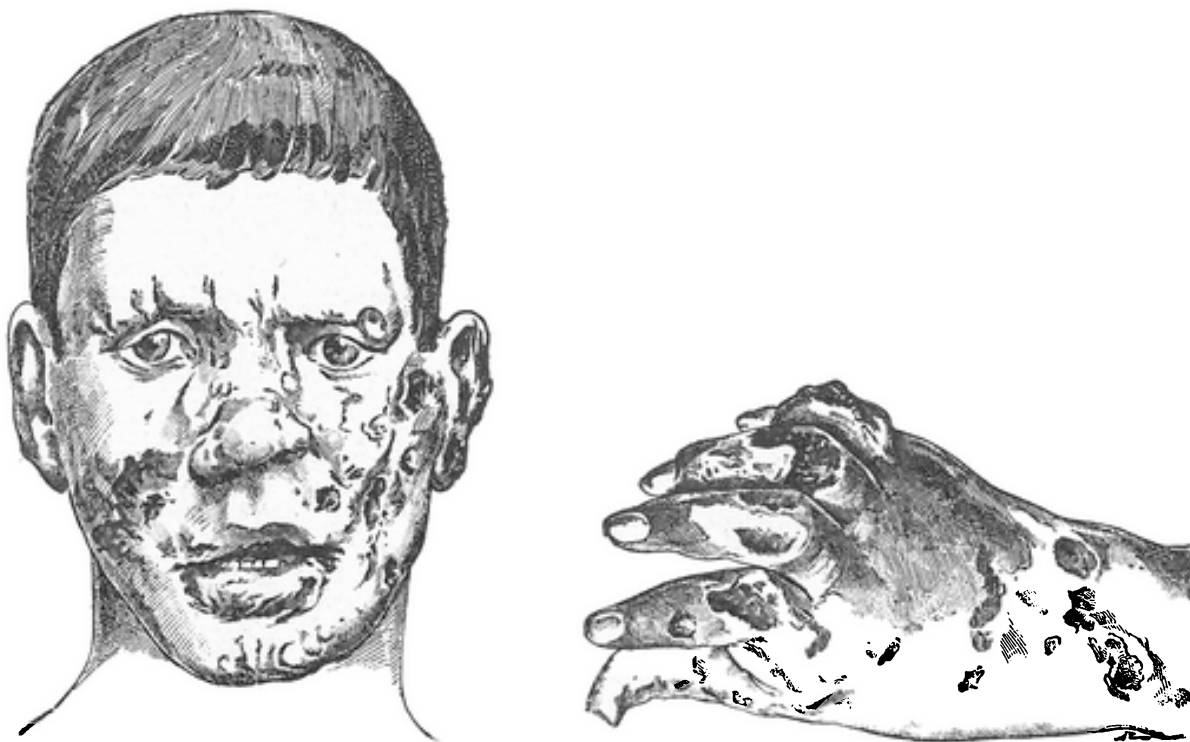
Plačky doprovázejí rakev a truchlí nad zesnulým. Na obraze možno studovati pohyby těla, kterými dávaly na jevo smutek. *Příručka I, 75 (79).*

Obr. 136. **Soud nad zemřelým** (podle pojmů egyptských).

Podobné obrazy vyskytují se dosti často na památnících egyptských. Dole vpravo vstupuje duše zemřelého, kde ji přijímá bohyně Eset nebo Nefthys a uvádí do síně, ve které trůní Osiris (bůh podsvětí). V jeho rukou vidíme žezlo (symbol moci) a důtky (znak trestající spravedlnosti). Nad ním se vznáší okřídlená deska sluneční. Nahoře sedí 42 podzemských soudců, kteří zastupují 42 žup egyptských. Před bohem stojí veliké váhy; na jedné misce vidíme srdce zemřelého, vedle stojí bůh Anubis s hlavou šakalí a zkoumá jazýček vah, nad kterými sedí psohlavá opice. Na druhé misce bývá pštrosí péro nebo soška spravedlnosti Ma. Vedle vah stojí bůh Thovt s hlavou ibisovou a zapisuje výsledek vážení. U něho sedí obluda s hlavou krokodíli, trupem lvím a zadkem broším; chystá se rozsápati nešťastníka, nevyváží-li jeho srdce druhé mísky. Před Osirisem stojí stůl s pokrmu a květ lotosový; nad ním čtyři děti Osirisovy.

Příručka I, 75 (79).

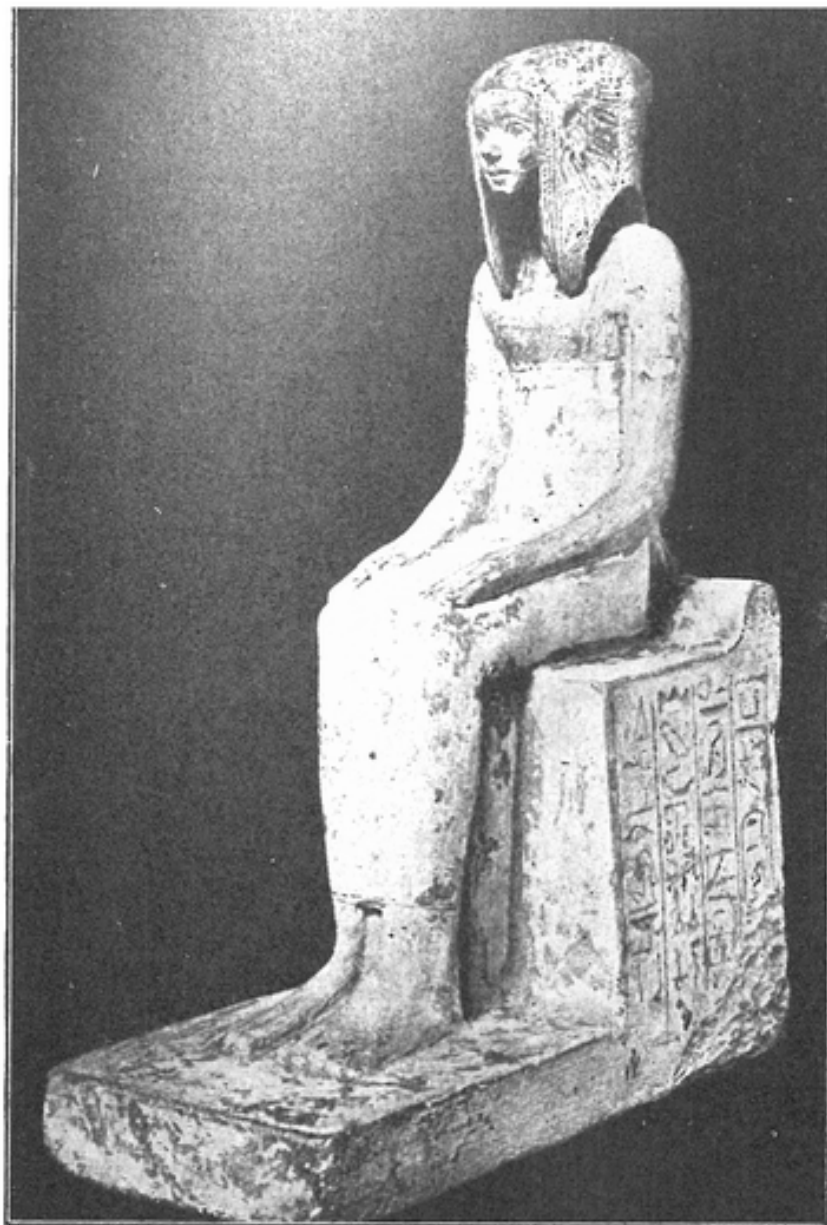
Obr. 137. **Malomocenství.**

Příručka I, 77 (81).

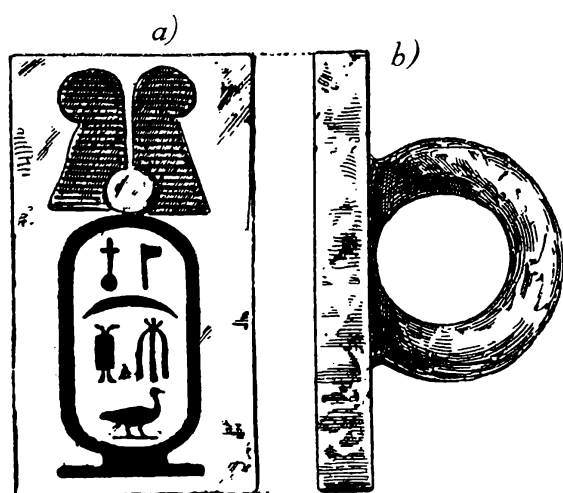
Obr. 138. **Egyptanky sypou si prach na hlavu.**

S tímto projevem smutku a bolesti setkáváme se v celém starém světě. *Příručka I, 77 (81).*

Obr. 139. **Egyptská královna Teta-Šera.**

Babička faraona Aahmesa, kterému se podařilo vypuditi Hyksy a založiti XVII. dynastii (1580—1540 př. Kr.). Socha se chová v Britském museu. *Příručka I, 81 (85).*

Obr. 140. **Bronzová pečeť faraona Aahmesa.**

a) otisk pečeti se jménem faraonovým; b) pohled shora. *Příručka I, 81 (85).*

Obr. 141. **Útiskovatel Ramses II.**

Na voze, doprovázeném lvem. V ruce drží zakřivený meč. *Příručka I, 81 (85).*

Obr. 142. **Mumie Ramsa II.**

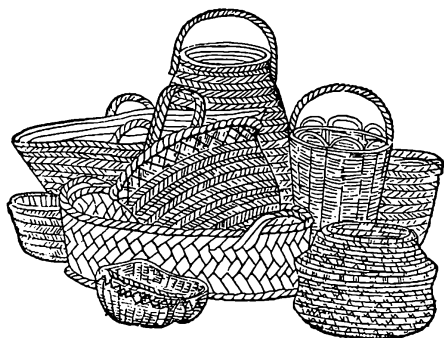
Balsamovaná mrtvola největšího nepřítele Židů odpočívá dnes v muzeu v Bulaku. Byla objevena r. 1881 v Deir el-Bahari. Měří 1'80 m. Hlava byla zbavena obalu. Její kůže je bělavá a jakoby vyluhovaná; nos orličí, ústa pootevřená a v nich jenom tři hořejší zuby. Na lysé lebce malý chomáček bílých vlasů. *Příručka I, 81 (85).*

Obr. 143. **Šáchor papírodárný.**

(Z díla: Polívka, Užitkové rostliny cizích zemí, od fy Promberger.)

Těž papírovník pravý (*Cyperus papyrus*). Dosahuje výšky 3—5 m. Z kořenů pletou rohože a provazy. Z jemnějších vláken, uložených v lodyze, byly tkány lodní plachty. Stonků se užívalo při výrobě »papyru« na psaní. *Příručka I, 82 (86).*

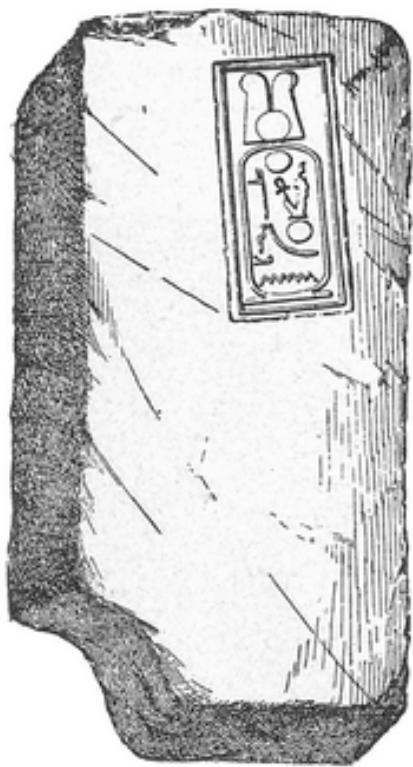
Obr. 144. **Egyptské košíky.**

Různé podoby košíků, jak se jich užívalo v Egyptě. Do některého z nich vložila židovská matka malého Mojžíše. *Příručka I*, 82 (86).

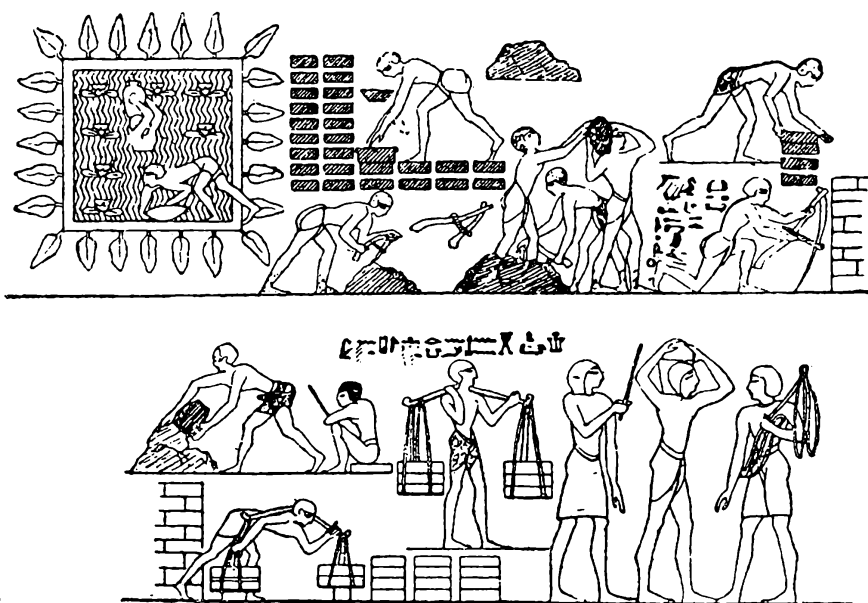
Obr. 145. **Egyptská princezna Nofrit.**

Dle kamenné sochy v museu kahýrském; zobrazuje princeznu a příbuznou budovatele pyramid, faraona Chefrena (mezi 2930—2750 př. Kr.). *Příručka I*, 82 (86).

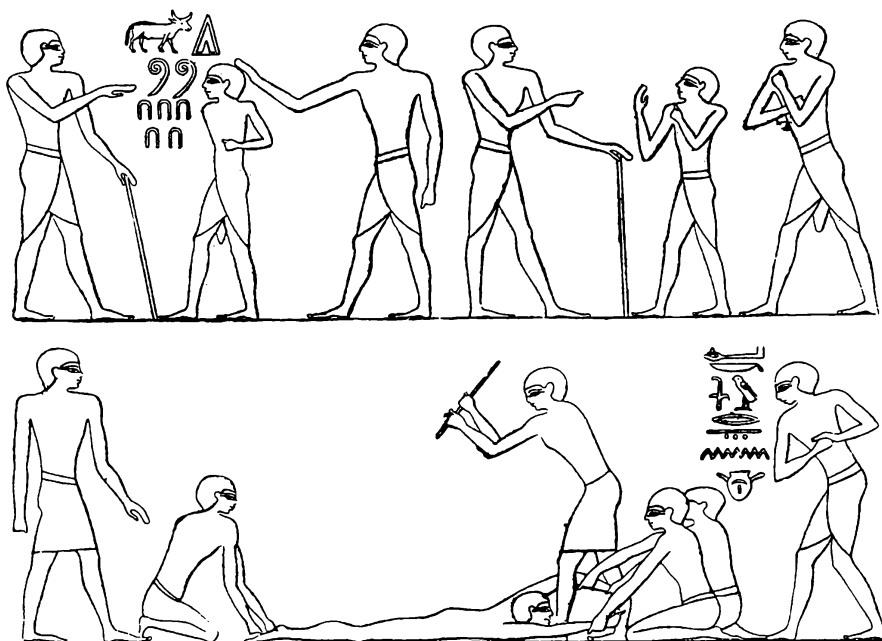
Obr. 146. **Cihla Ramsa II.**

Uložena v berlínském museu. Pochází z města Pithomu, které stavěli Israelité. Je z nilského bláta a promíchána sekaným rákosím, o kterém se zmiňuje také Bible. Rozměry jsou značně větší než u cihel dnešních. Do každé je vtisknuta pečeť se jménem Ramsa II.; nad ním symbol božství (okřídlená sluneční deska). *Příručka I*, 81 (85).

Obr. 147. **Výroba cihel v Egyptě.**

Obráz pochází z náhrobku v Gurnah u Théb z doby faraona Thutmeta III. (1500?—1447 př. Kr.). Asijské zajatci vyrábějí cihly ke stavbě Ammonova chrámu v Thébách. Nahoře v rohu rybník, ze kterého berou otroci potřebnou vodu. Opodál hnětou egyptskými motýčkami hlinu, ze které formují cihly a usušené odnášejí na stavbu. Všimni si záplatovaných zástěr dělníků. Dozorci s holemi v rukou pohodlně sedí nebo týrají otroky. *Příručka I*, 81 (85).

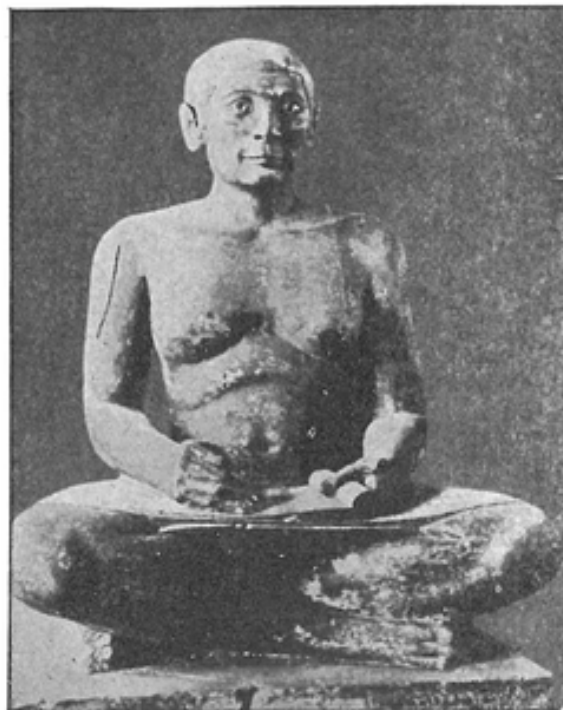
Obr. 148. **Trest holí v Egyptě.**

Pán, kterého poznáváme po holi v ruce, doptává se pastýře na počet dobytka ve stádě. Dle přiloženého nápisu mělo jich býti 250 kusů. Protože pastýř přivedl jenom 240, byl odsouzen k trestu, který hned na něm vykonán. Dole čteme výmluvný nápis: »Položte ho na zem!« Druhý otrok — snad spoluvinník — stojí opodál a s hrůzou pozoruje, co ho čeká. Dle náhrobní malby v Beni Hassanu. *Příručka I, 81 (85).*

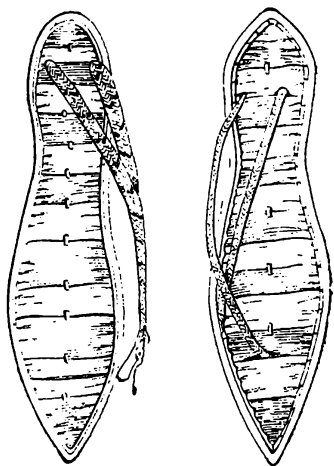
Obr. 149. **Egyptský dozorce.**

Dřevěná socha v muzeu kahýrském; sluje šeich el-beled (vesnický starosta). Pochází z doby čtvrté (2930—2750) nebo páté (2750—2625) dynastie. *Příručka I, 81 (85).*

Obr. 150. **Egyptský písař.**

Dřevěná socha v Louvru. Pochází rovněž z doby čtvrté neb páté dynastie. Je červeně-hnědá, zástěra bílá. Oči jsou z křemene, zasazeného do bronzu; panenka z křišťálu a kousku třpytného kovu. — U Israelitů zaznamenávali počet odvedených cihel. *Příručka I, 81 (85).*

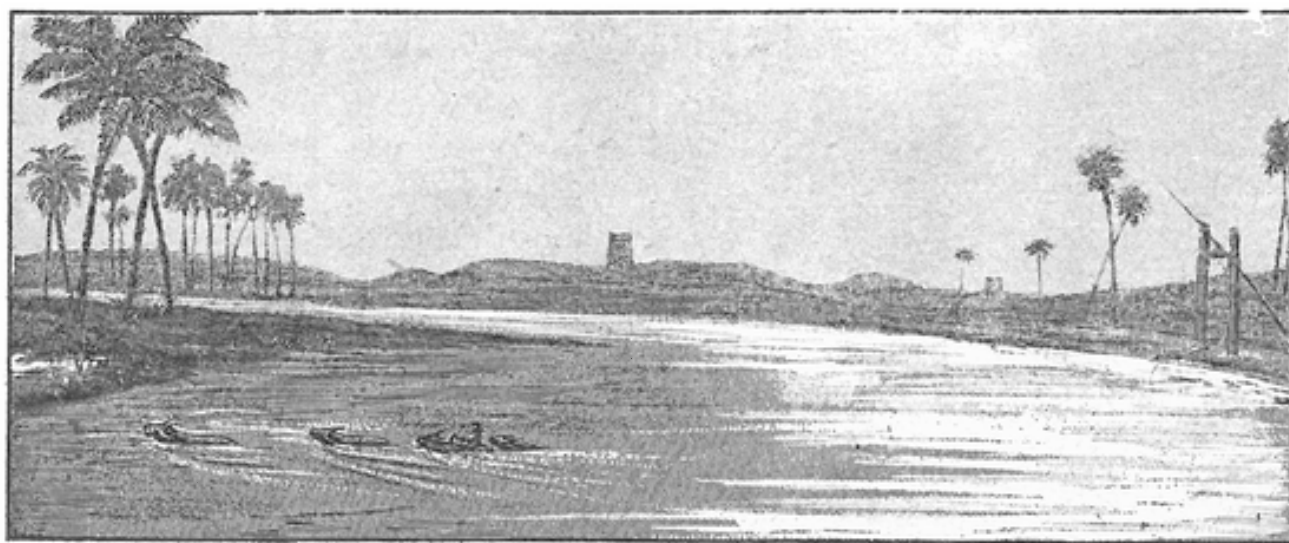
Obr. 151. **Egyptská obuv.**

Bývala pletena z vláken palmových listů nebo šita z kůže, nejčastěji modré, černé a červené. Takovou měl asi na nohou také Mojžíš, když uviděl hořící keř. *Příručka I, 84 (88).*

Obr. 152.
Farao Merenptah (Menefta) I.

Panoval 1234—1200 př. Kr. Tento hrdý panovník prohlásil, že nezná Hospodina; za trest byl stížen desíti ranami. *Příručka I, 84 (88).*

Obr. 153. **Trosky města Tanisu.**

V nilské deltě. Proslulo smutně desíti ranami, které tu seslal Bůh na pyšného faraona. *Příručka I, 88 (92).*

Obr. 154. **Krotitel hadů na egyptské nádobě.**

Bronzová vása v museu louvreském. *Příručka I*, 87 (91).

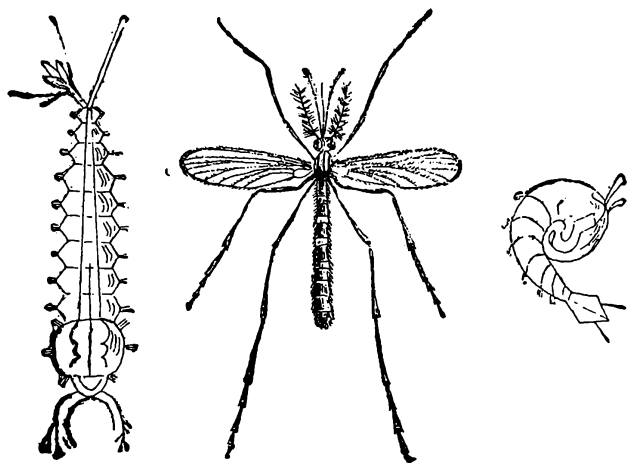
Obr. 155. **Dnešní krotitel hadů.**

V ruce mívá malou píšťalku, na kterou hadům hraje. Jedovaté zuby byly jim však již předem pro větší jistotu vylámaný. *Příručka I*, 87 (91).

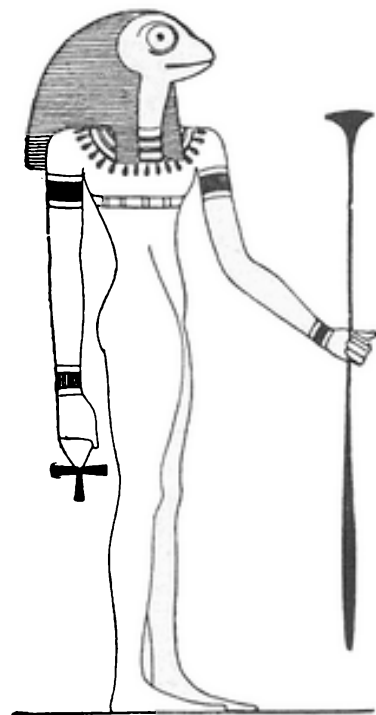
Obr. 156. **Měřítka zátopy nilské.**

Velikost úrody a daní odhadovala se v Egyptě výškou zátopy nilské. Proto byla na různých místech řeky měřítka, která určovala výšku vody. Na obraze vidíme stupňovité měřítka ze židovské osady Elefantiny na jihu Egypta. *Příručka I, 88 (92).*

Obr. 158. **Moskyti.**

Uprostřed obrazu vyvinutý hmyz; po stranách larva a kukla. *Příručka I, 89 (93).*

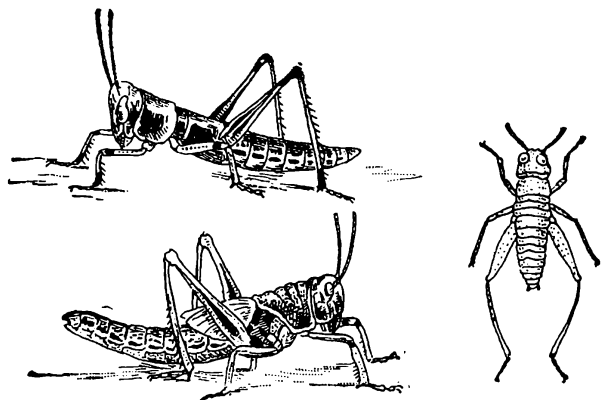
Obr. 157. **Bohyně Hikiť (Heket).**

Její úkolem bylo zapuzovati nenáviděné záby a tlumiti jejich odporný hlas. Bývala proto zobrazována s hlavou žabí. V pravici drží hieroglyfickou značku života, v levici žezlo. Její kult sahá až do doby páté dynastie (2750—2626 př. Kr.). *Příručka I, 89 (93).*

Obr. 159. **Vředy na lidech.**

Na východě velice hojné. Casem se začnou a hnisají. Obraz nám vysvětluje, proč se kouzelníci styděli objeviti se před faraonem. *Příručka I, 89 (93).*

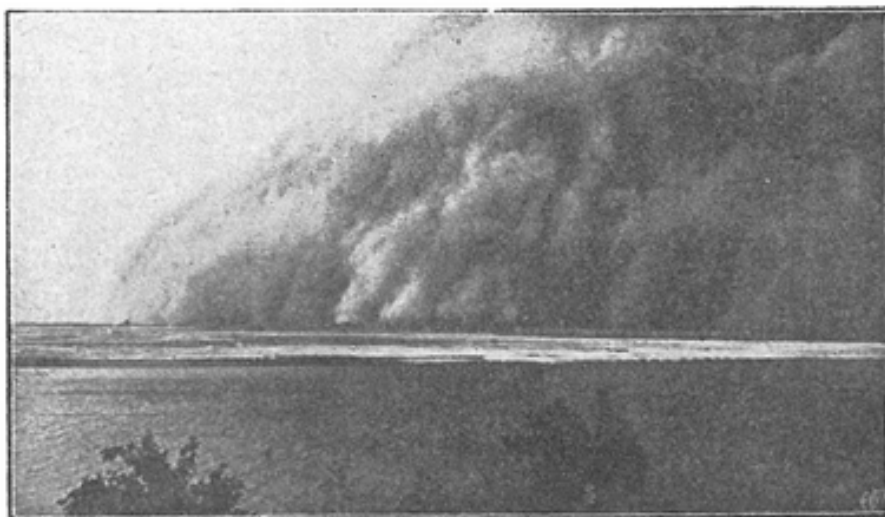
Obr. 160. **Vývoj kobylky stěhovavé.**

Vědecky *Locusta migratoria*. *Příručka I*, 90 (94).

Obr. 161. **Egyptská tma.**

Spousty jemného písku valí se z pouště na město Chartum, poháněné prudkým větrem, zvaným habub. Dle současné fotografie apošt. vikáře Geyera. *Příručka I*, 90 (94).

Obr. 162. **Písečná bouře v Chartumu.**

Obr. 163. **Hořké byliny.**

a) Čekanka (*Cichorium Intybus*) a *b)* řechovitá *Lactuca orientalis*. Užívalo se jich jako salátu při velikonoční večeři. *Příručka I, 91 (95).*

Obr. 164. **Krevní znamení na dveřích.**

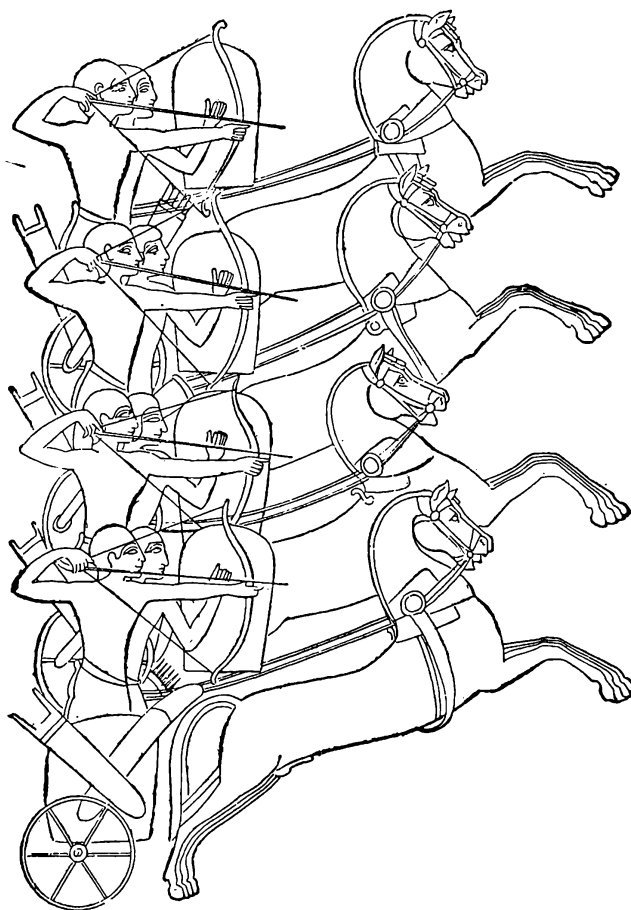
Nalezl je Dalman na dveřích nového příbytku v Silvánu. Otisky způsobeny rukou, kterou namočili do krve obětovaného zvířete. Mají chrániti dům před neštěstím. Podobně asi učinili Židé při východu z Egypta. *Příručka I, 91 (95).*

Obr. 165. **Pěchota egyptská.**

Jejich zbraní bylo kopí a krátká sekera. V ruce měli štít. Vpředu šel trubač, který dával potřebné signály; za vojskem kráčel dozorce s holí (snad »polní četník«).

Příručka I, 92 (96).

Obr. 166. **Jízda Ramsa II.**

Všimni si dvoukolových válečných vozů; každý byl tažen dvěma koňmi. Na voze stáli dva mužové. Jeden řídil koně a držel štít; druhý bojoval lukem. Šipy měl v toulci, upevněném po straně vozu. Jelo se v řadách. *Příručka I, 92 (96).*

Obr. 167. **Stela Meneftova.**

Chová se v museu kahýrském. Oslavuje vítězství faraona Menepty (Merenptaha). Důležité jsou poslední řádky. Pravi doslova: »Knížata před ním padají, aby ho pozdravila; nikdo se neosměluje pozvednouti hlavy od té doby, co byla Libye zpustošena. Chéta je pokojný, Kanaan je zajatcem, Askalon byl odveden do zajetí, Gezer je pokořen, Januam (?) jakoby nebyl, Israel je zničený, Palestina je jako vdova egyptská.« Význam slova Israel je dosud pochybný. Někteří se domnívají, že jde o potomky Jakubovy, kteří se z Egypta neodstěhovali; jiní myslí na menší skupiny Israelitů, kteří z otroctví unikli ještě před Mojžíšem; jiní konečně vidí ve slovech pouze zastřené doznání porážky Meneftovy u Rudého moře. *Příručka I, 93 (97).*

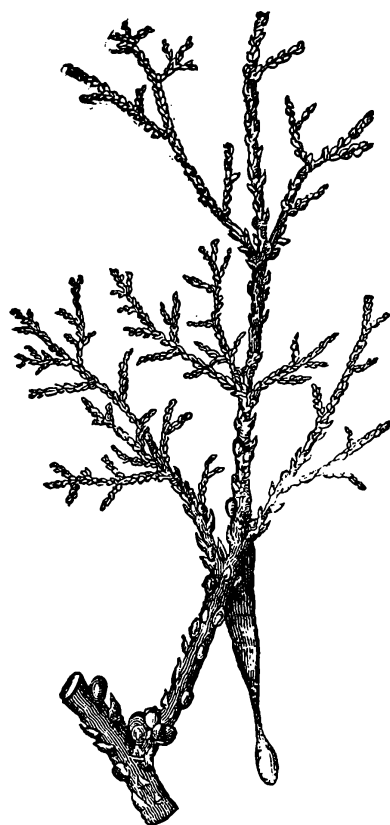

Obr. 168. **Pramen Mojžíšův.**

V biblické době slul (?) Mara, protože jeho voda byla původně hořká. Teprve Mojžíš pomocí Boží učinil ji pitnou. *Příručka I, 94 (98).*

Obr. 169. **Tamaryšek mannodárný.**

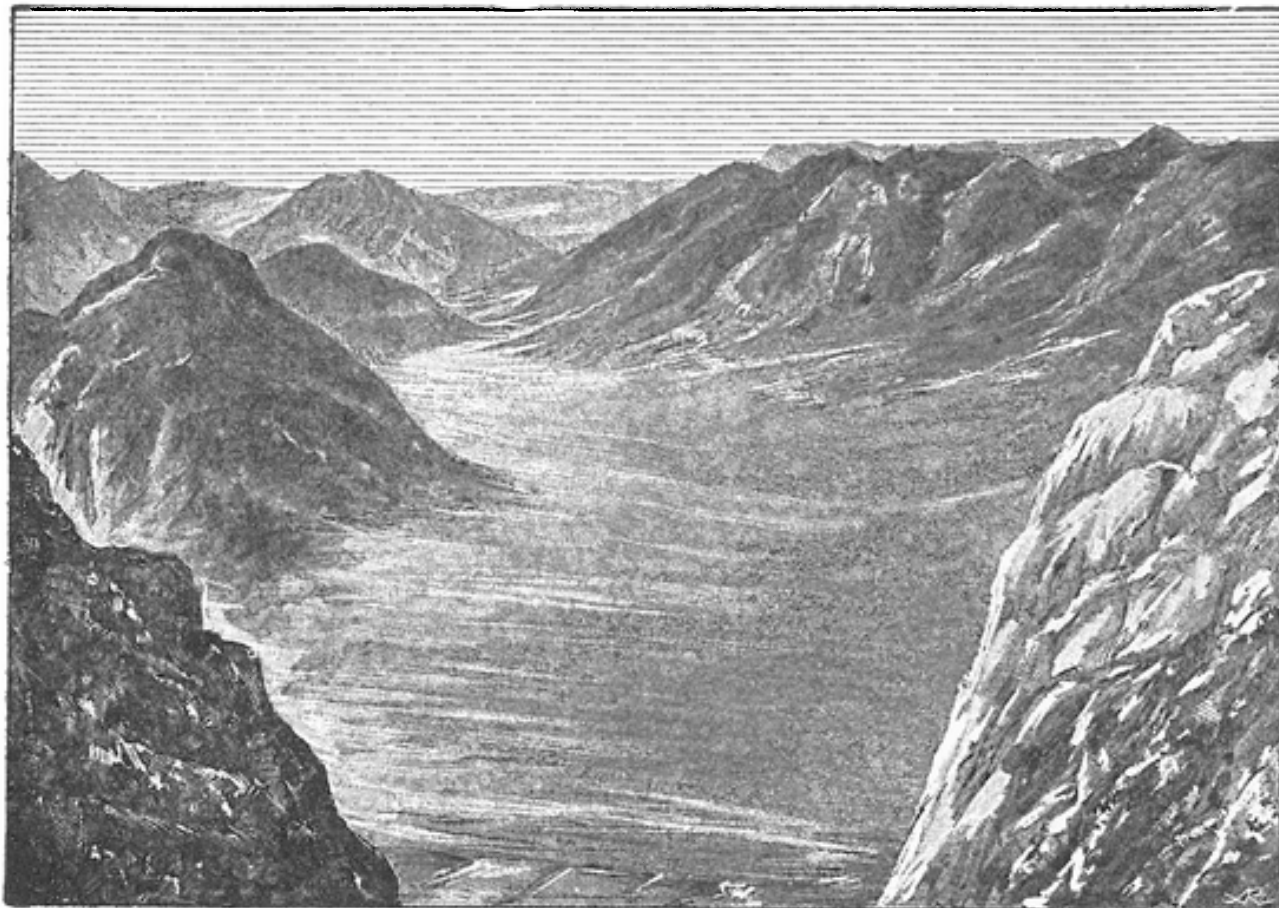
Vědecky *Tamarix mannifera*. Vypocuje šťávu, která na slunci tuhne a kterou někteří ztotožňovali (neprávem) s biblickou mannou. *Příručka I, 94 (98).*

Obr. 170. **Líšejník jedlý.**

(Z díla: Polívka, Užitkové rostliny cizích zemí, od fy. Promberger.)

Sphaerothalia esculenta. Roste v krajinách mezi mořem Kaspickým a Rudým a pokrývá zemi až 15 cm vysoko. Domorodci jej suší, melou a míchají do chlebové mouky. Neprávem jej pokládali někteří za biblickou mannou. *Příručka I, 94 (98).*

Obr. 171. **Er-Rahah s horou Sufsafeh.**

Mnozí se domnívají, že tu tábořili Israelité, když Bůh jim dával desatero. *Příručka I*, 96 (100).

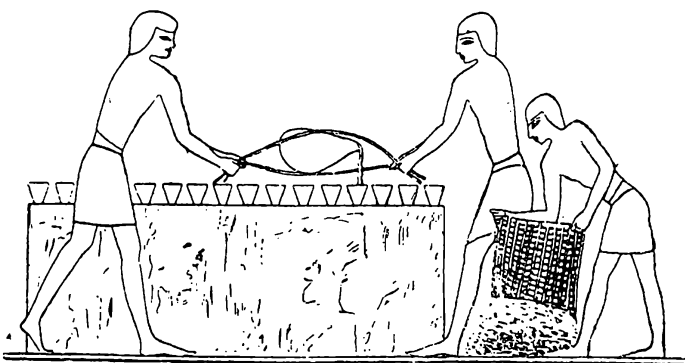
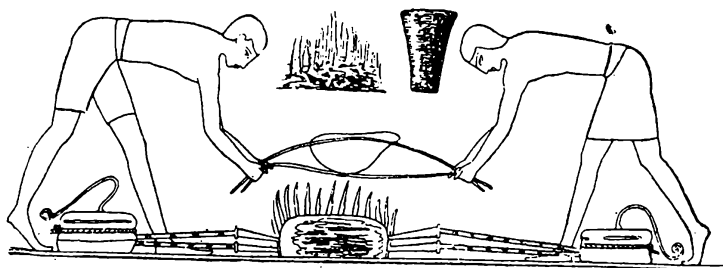
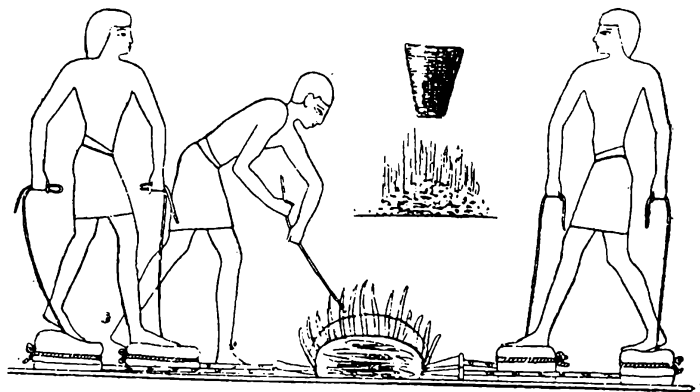

Obr. 172. **Papyr Nash.**

Koupen r. 1902 v Egyptě M. Nashem a darován universitě v Cambridge. Obsahuje část nejstaršího opisu dekalogu a pochází pravděpodobně z 2. století po Kr. *Příručka I*, 96 (100).

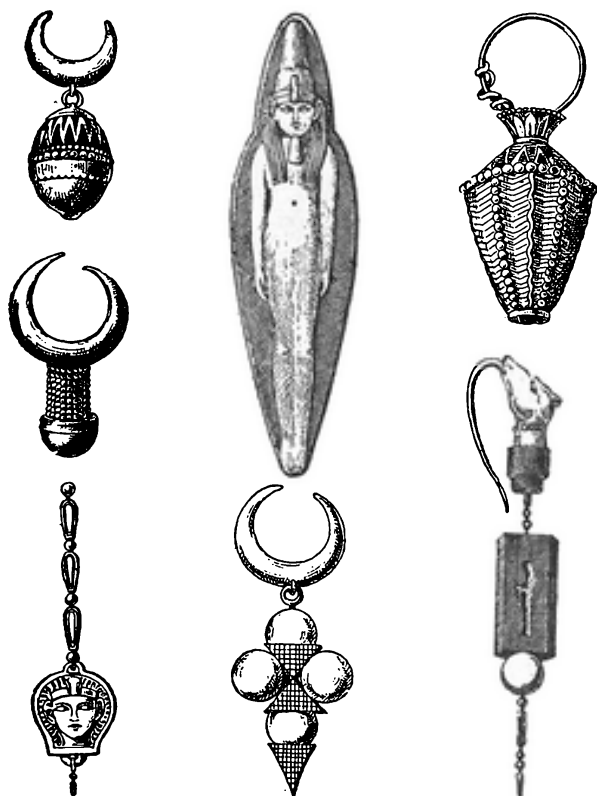

Obr. 173. **Závitek (kniha).**

Obr. 175. **Zlatolijci v Egyptě.**

Nahoře rozdělávají oheň, do kterého dmýchají dvěma páry měchů. Všimni si trubic, kterými vedou vzduch do ohně; měchy šlapali střídavě. Uprostřed rozpouštějí zlatu v jakési hruškovité nádobě, pravděpodobně kamenné. Dole nalévají tekutý kov do přichystaných kelímků. Od nich se naučili tomuto umění také Israelité. *Příručka I, 98 (104).*

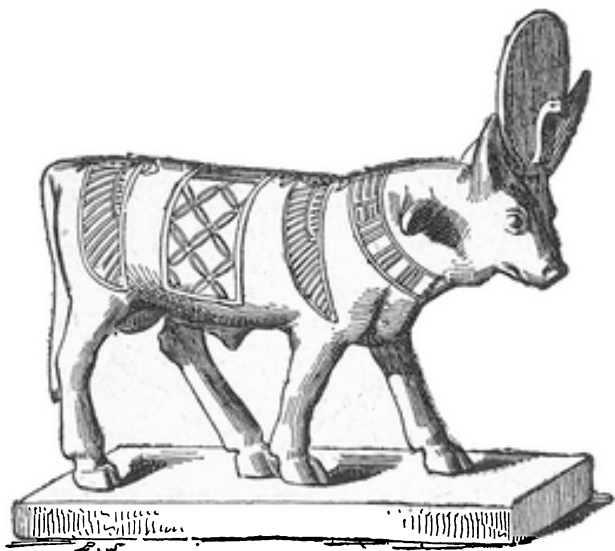
Obr. 174. **Egyptské náušnice.**

Podobné asi nosily ženy israelské na poušti; z nich ulil Aron zlaté tele. *Příručka I, 98 (104).*

Obr. 176. **Býk Apis.**

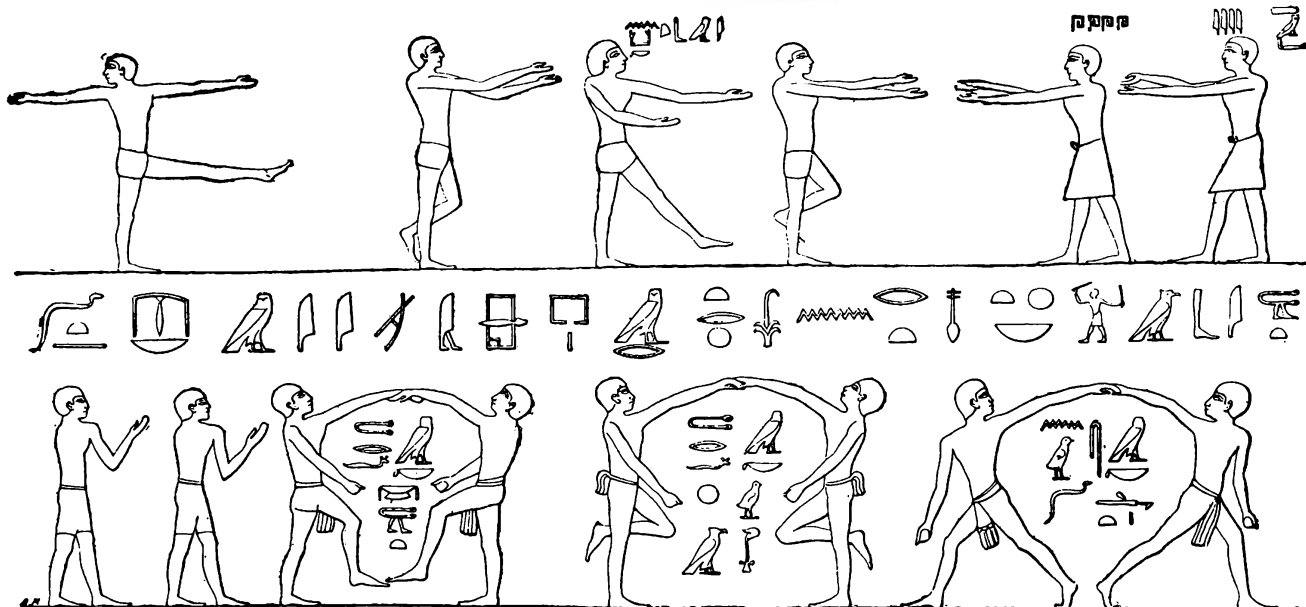
Všimni si temných skvrn, které byly podstatným znakem býka Apisa. *Příručka I, 98 (104).*

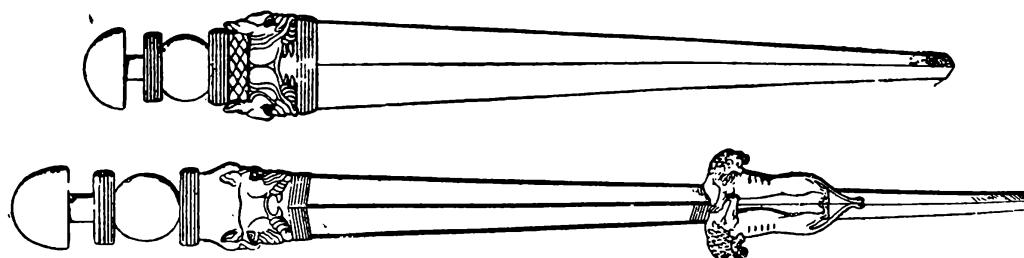
Obr. 177. **Soška býka Apisa.**

Je z bronzu a chová se v museu v Louvru. Podobně asi vypadalo zlaté tele, které ulil Aron a později král Jeroboam. *Příručka I, 98 (104).*

Obr. 178. **Tance v Egyptě.**

Mužové tančili s muži, ženy se ženami. Jejich pohyby možno dobře studovati na obrázcích. Byl to spíše rytmický tělocvik. Stejně reje prováděli asi Israelité kolem zlatého telete. *Příručka I, 98 (104).*

Obr. 179. **Meče.**

V pochvě. Všimni si dvou lvíčků, kteří se malebně po pochvě vinou. *Příručka I, 99 (105).*

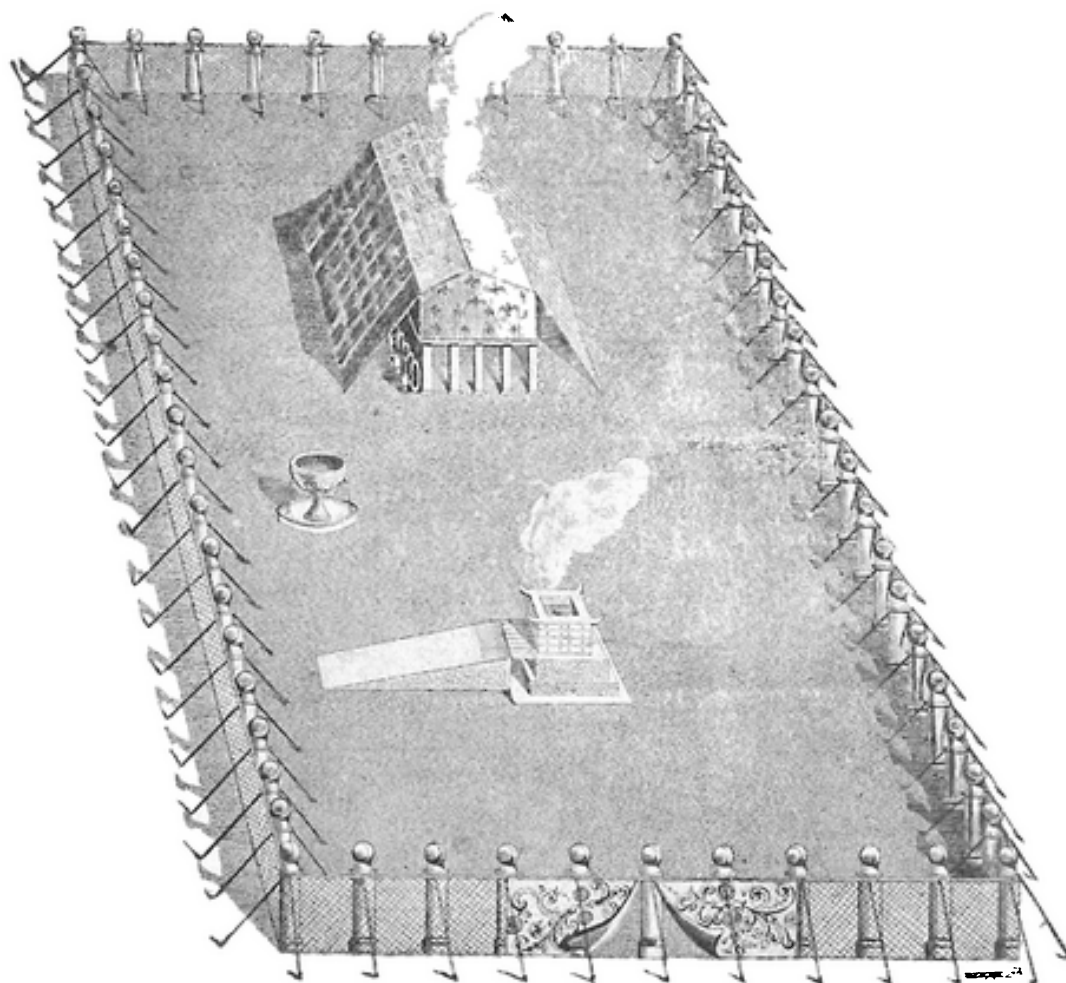
Obr. 181. **Strom akáciový.**

Obr. 180. **Akácie egyptská.**

Vědecky *Seyal acacia vera*. Náleží k rostlinám citlivkovitým (proto sluje též *Mimosa nilotica*).

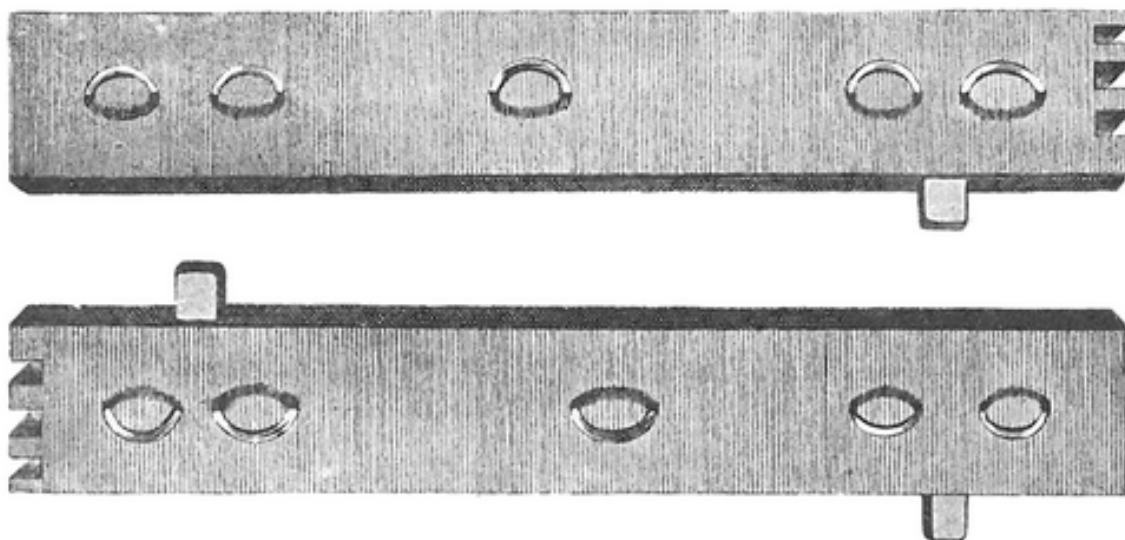
Její dřevo pokládáno za neporušitelné a zhotoveno z něho nářadí židovského svatostánku.

Příručka I, 100 (106).

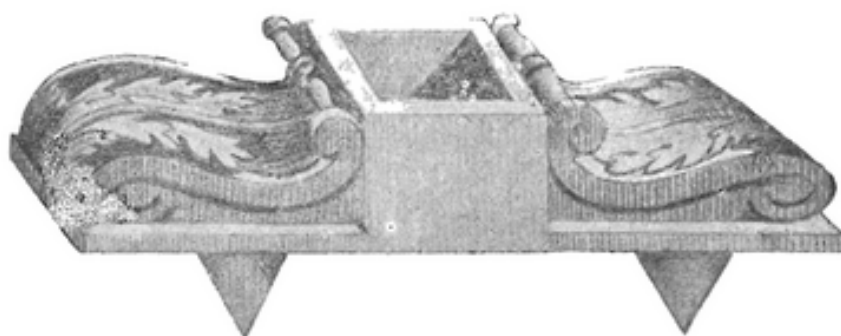
Obr. 182. **Pohled na svatostánek a jeho okolí.**

Příručka I, 100 (106).

Obr. 183. **Fošny stěn svatostánku.**

Všimni si zlatých kroužků, kterými provlékali dřevěné tyče, aby fošny pevněji stály. Po stranách byly zoubky, které zapadaly do zářezů sousedního prkna. *Příručka I, 100 (106).*

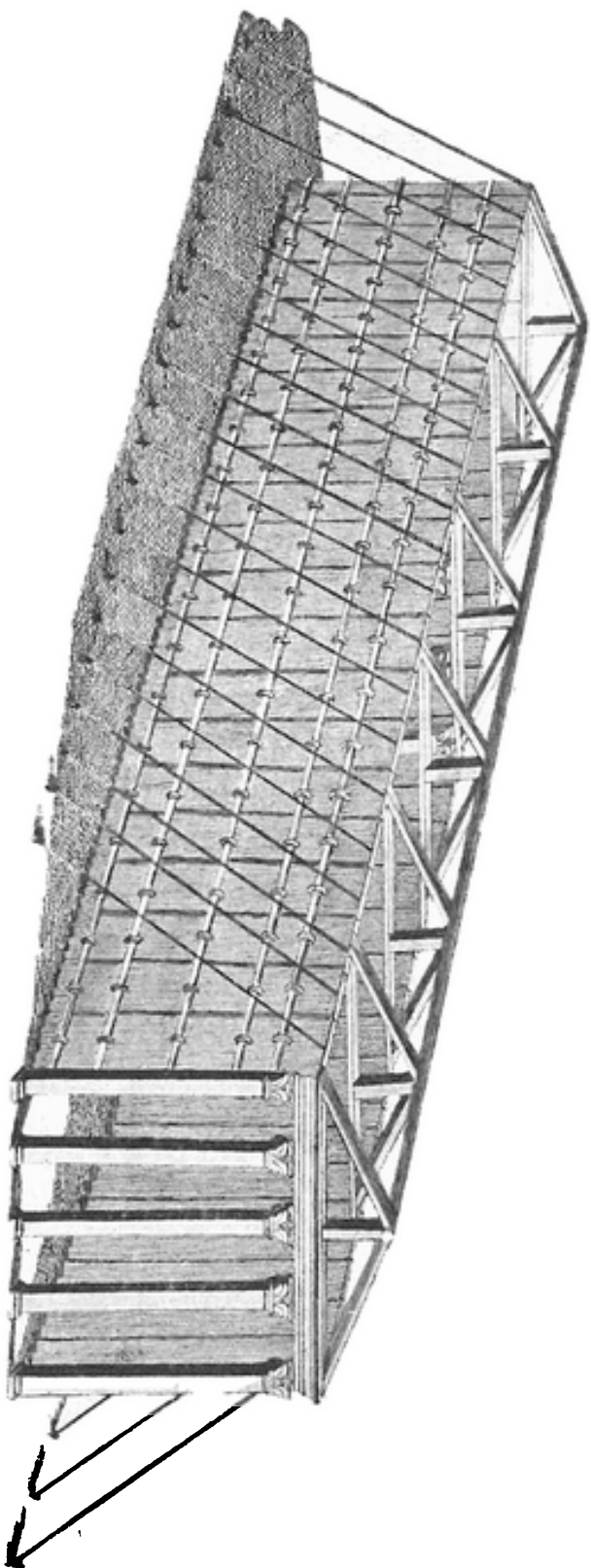

Obr. 184. **Paťka svatostánku.**

Byly ze stříbra; do nich byly zapuštěny konce dvou sousedních prken. Dole měly ostré zoubky, kterými se zachycovaly v zemi. *Příručka I, 100 (106).*

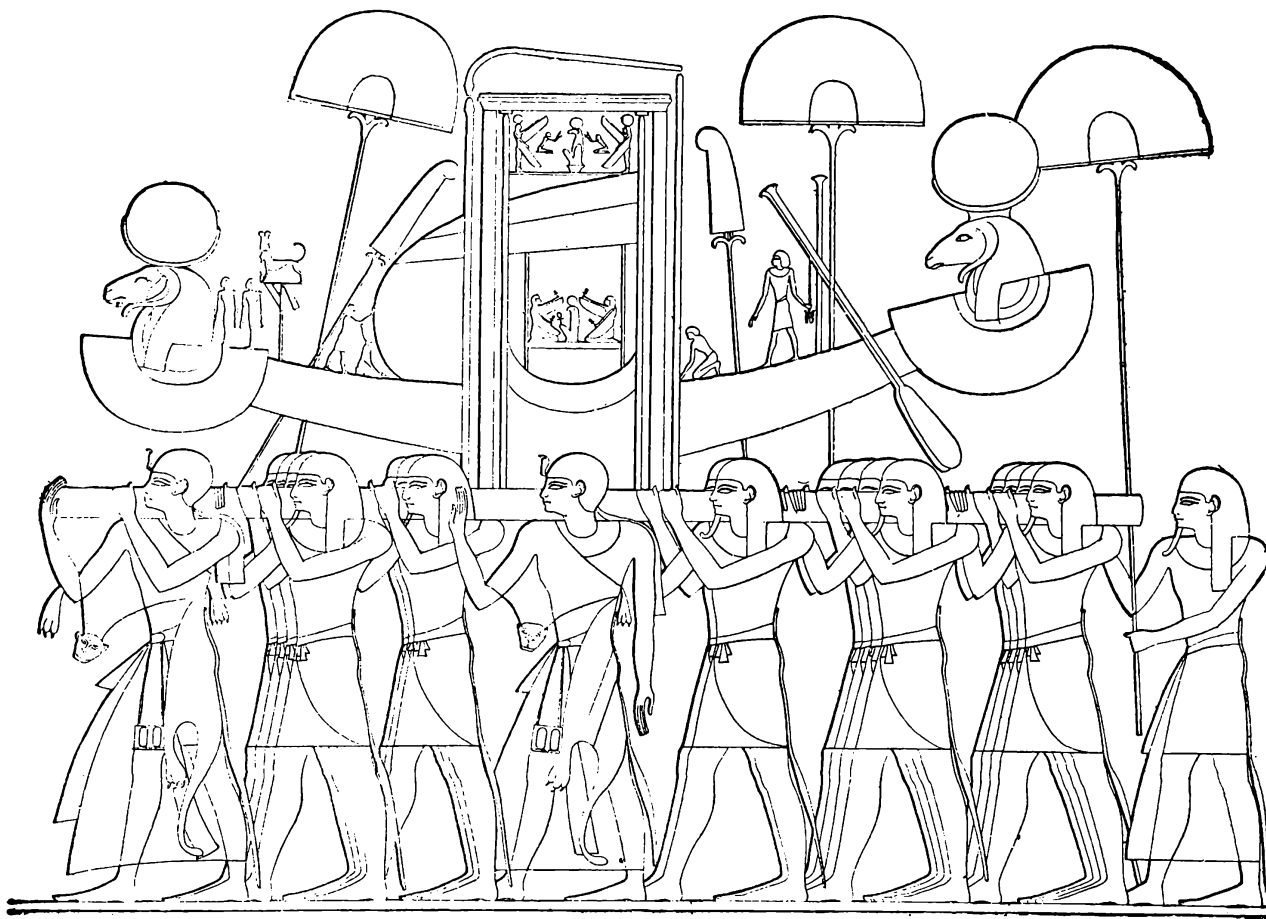

Obr 185. **Rožní paťka svatostánku.**

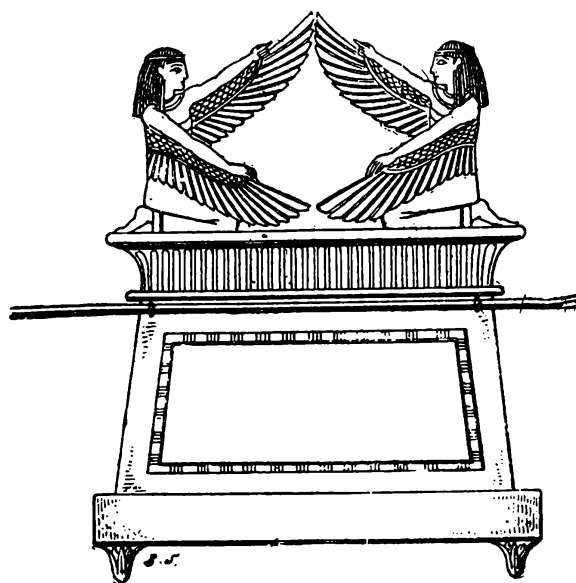
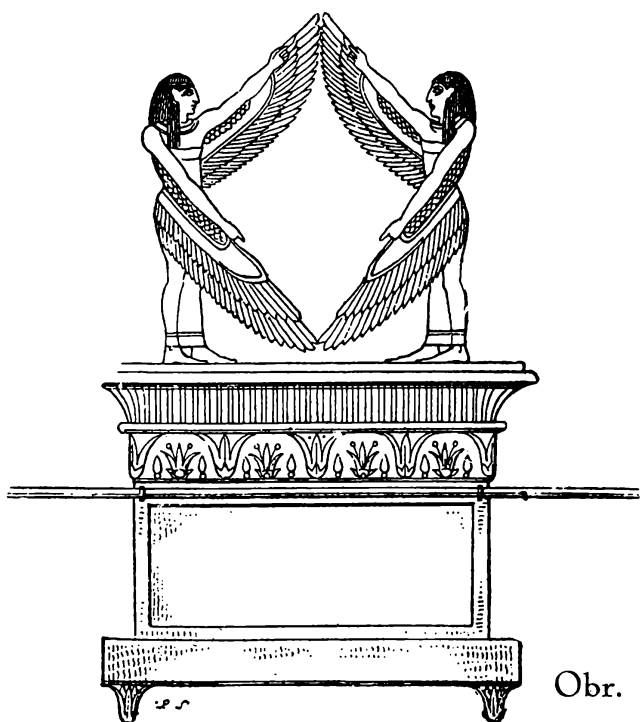
Obr. 186. **Krov svatošťánku.**

Po stranách viděti dobře provazy, kterými upevňovaly stěny svatošťánku ke kolíkům, do země zaraženým. Zlatými kruhy jednohlivých prken jsou provlečeny tyče, pobité zlatým plechem. *Příručka I, 100 (106).*

Obr. 187. **Egyptská posvátná bárka.**

Nikdo nepochybuje, že Mojžiš použil ve svém rituálu prvků, které znal z Egypta. Na obraze vidíme posvátnou lodičku s archou, jaké hotovili Egypťané rádi svým bohům. Kolem jsou rozestaveny vějíře. Uprostřed, v jakési kapličce vidíme dva obrazy bohů mezi postavami, které se jim koří (sr. biblické cherubíny). Velice zajímavá je poloha jejich křídel, protože připomíná cherubíny na arše. Po obou stranách loďky jsou hlavy Ammonovy. Mezi nosiči je také několik vyšších kněží; poznáváme je po levhartí kůži, kterou mají přehozenu přes rameno. Na jejich hlavách týčí se hroživě posvátný brejlovec. *Příručka I, 100 (106).*

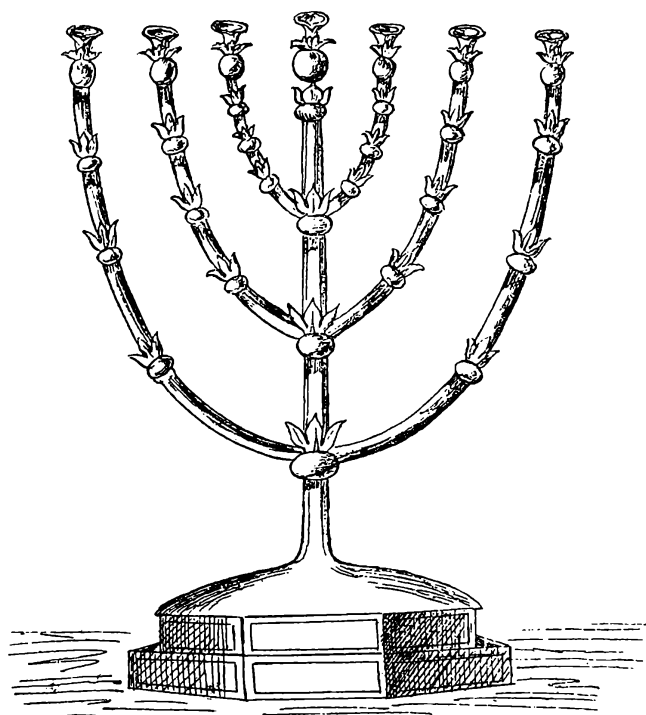
Obr. 188. **Archa úmluvy.** (Pokus rekonstrukce.) *Příručka I, 100 (106).*

Obr. 189. **Archa úmluvy.** (Jiný pokus rekonstrukce.) *Příručka I, 100 (106).*

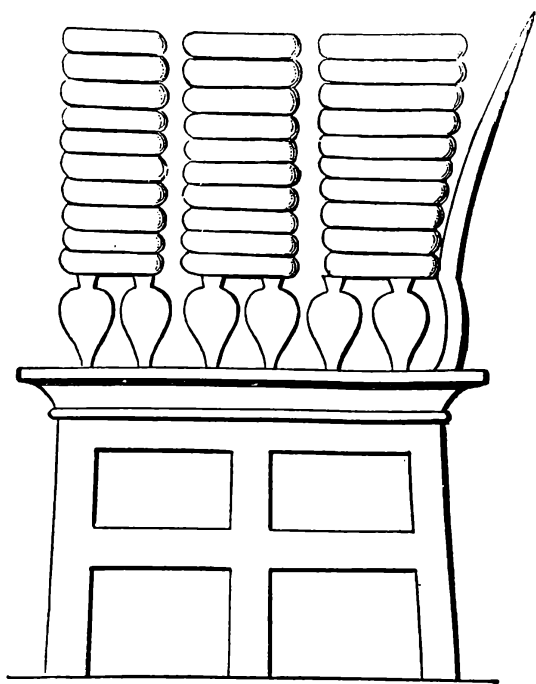
Obr. 190. **Archa egyptská.**

Příručka I, 100 (106).

Obr. 191. **Sedmiramenný svícen.**

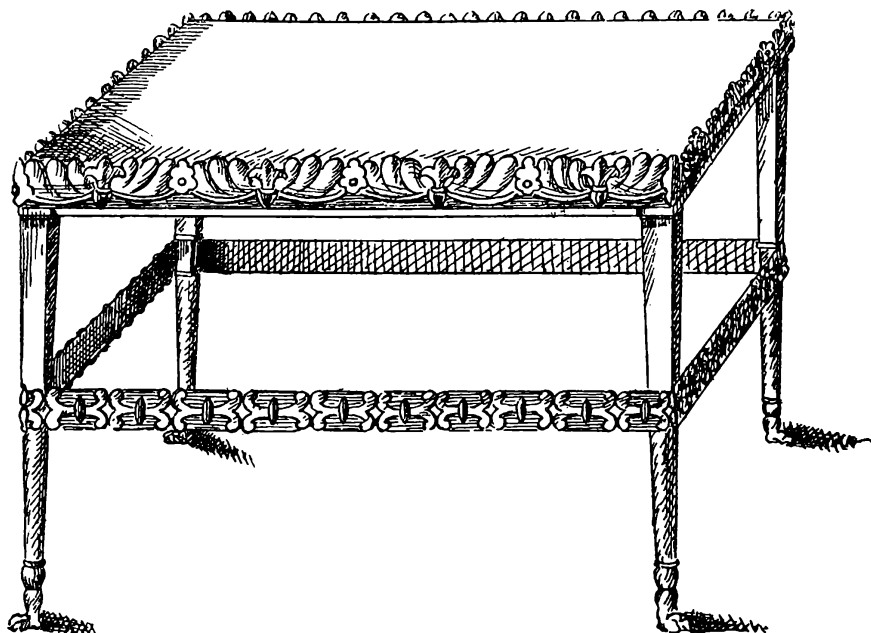
Podle obrazu na vítězném oblouku Títově v Římě. Velmi dobře možno studovati ozdoby, o kterých se zmiňuje také Bible.
Příručka I, 100 (106).

Obr. 193.

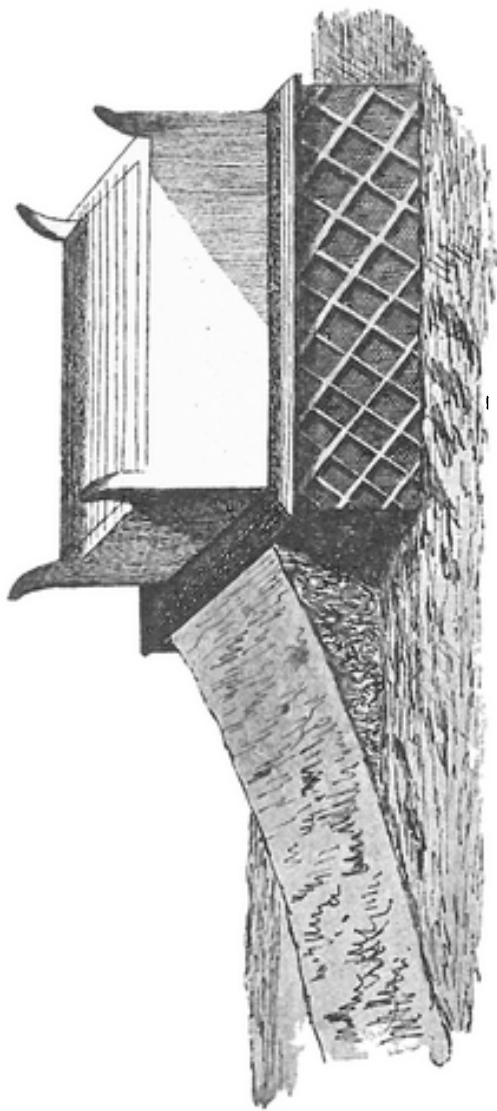
Obětní stůl egyptský.

Obraz pochází z Tell-Amarny. Chleby jsou okrouhlé a jsou rozestaveny souměrně na nádobách s vínem. Podobně tomu bylo asi také u Israelitů. Jejich chleby měly však podobu cihlovitou (?) a nádobky s vínem stály (?) vedle.
Příručka I, 100 (106).

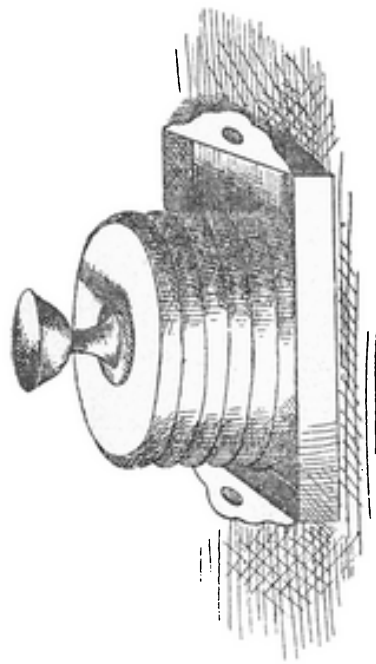

Obr. 192. **Stůl chlebů obětních.**

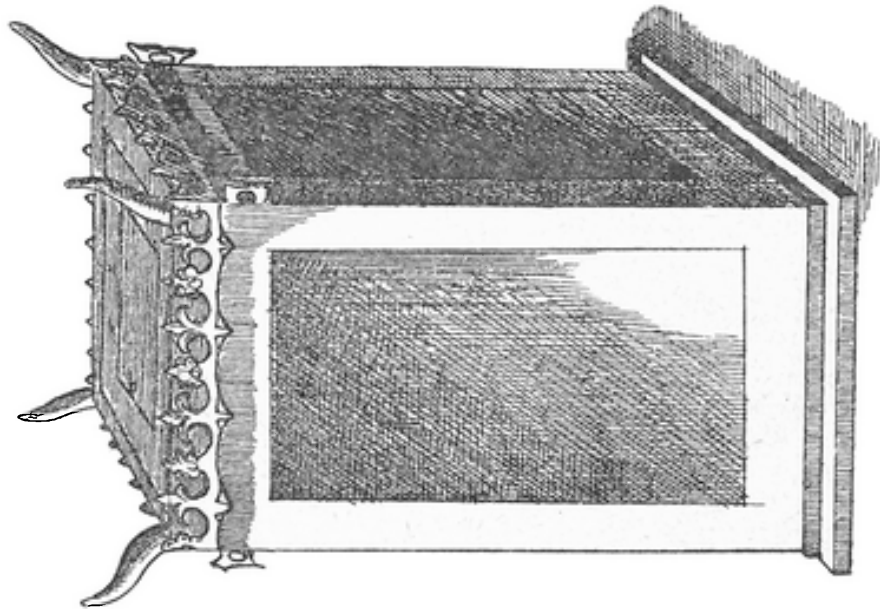
Příručka I, 100 (106).

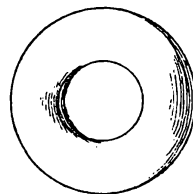
Obr. 197. Oltář zápalný.
Příručka I, 100 (106).

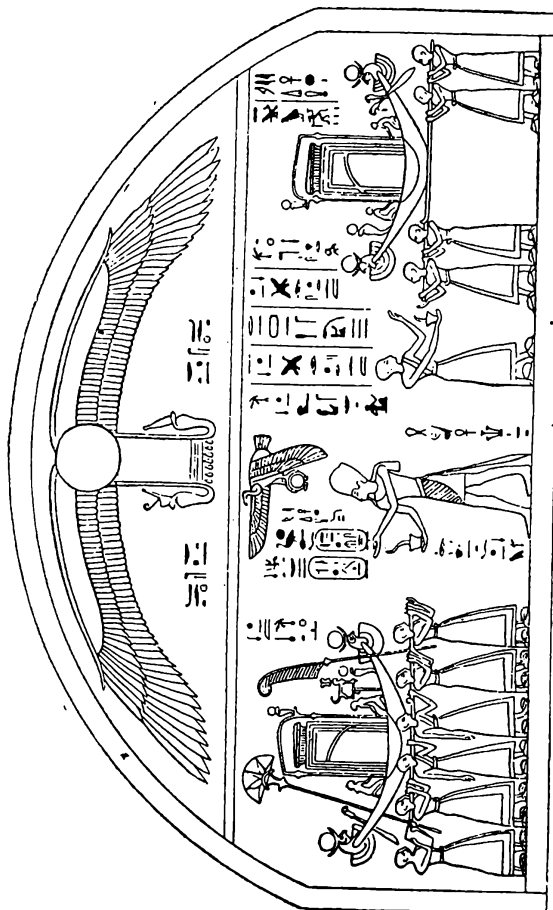
Obr. 194. Uspořádání chlebů
obětních (?).
Příručka I, 100 (106).

Obr. 195. Domnělá
podoba chlebů
obětních.
Příručka I, 100 (106).

Obr. 196.
Oltář zlatý.
Příručka I, 100 (106).

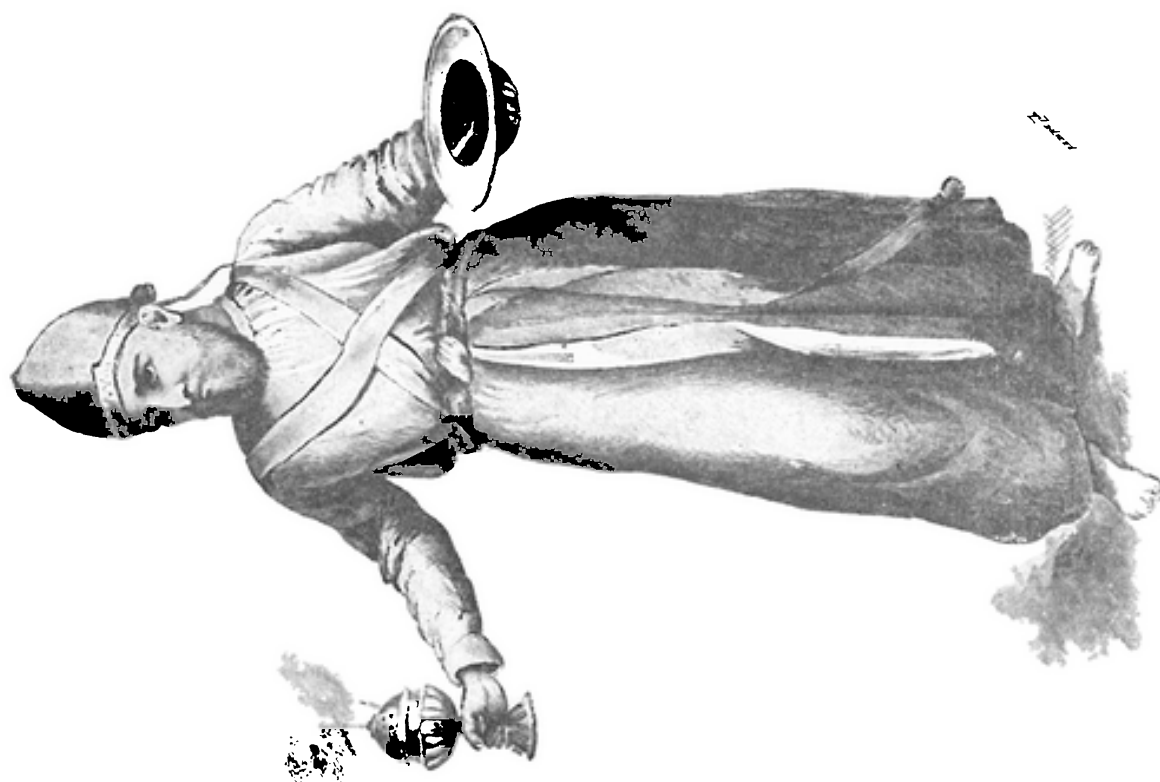
Obr. 198. Král obětuje kadidlo bohům.

Šype je na oheň, který drží v jakési nádobce a pozvedá k po-
sváté bádce boží. Na druhé straně vykonává tentýž obřad
jakýsi kněz. *Příručka I, 100 (106).*

Obr. 199. Židovský levíta.

Příručka I, 101 (107).

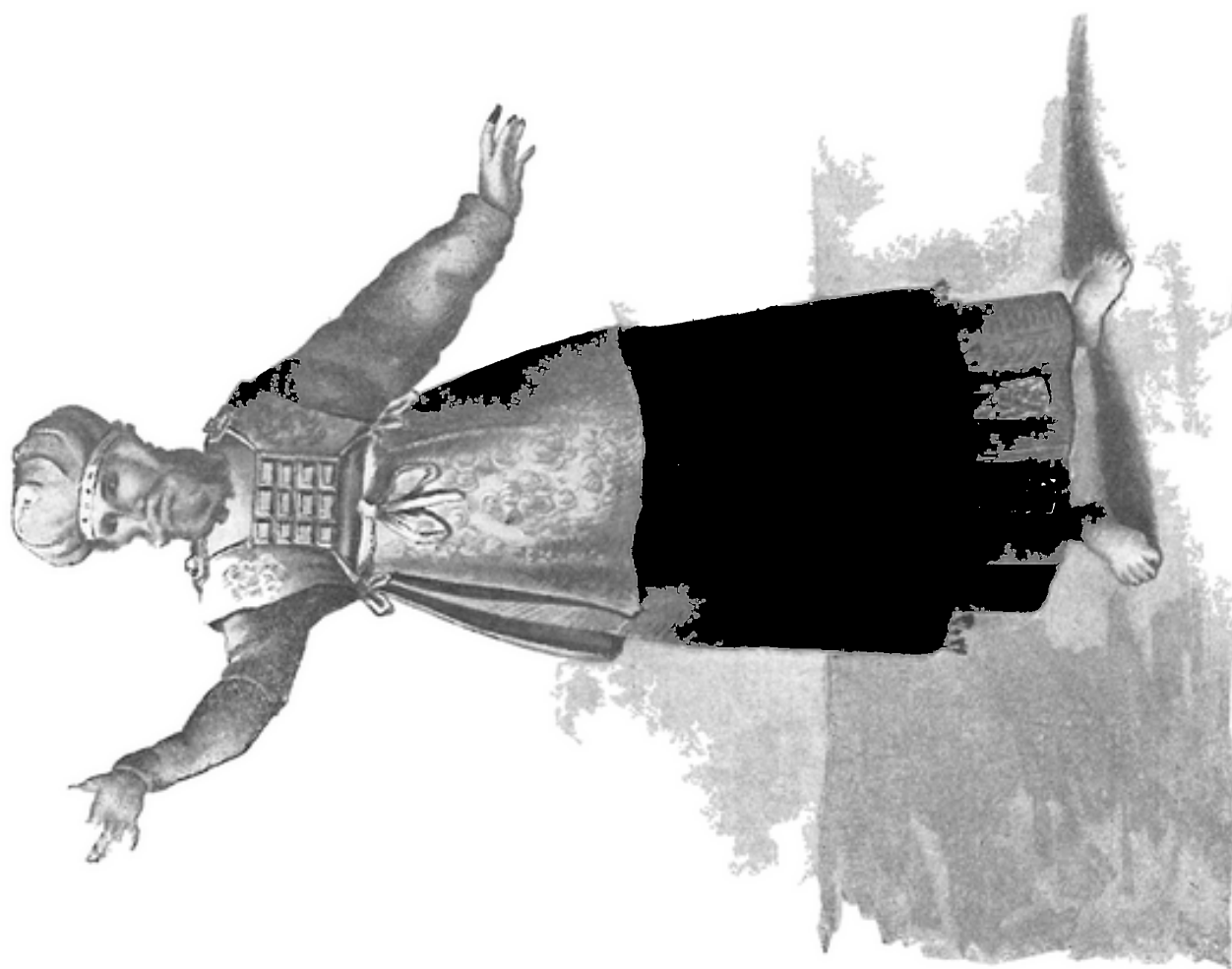

Obr. 200. Židovský kněz.

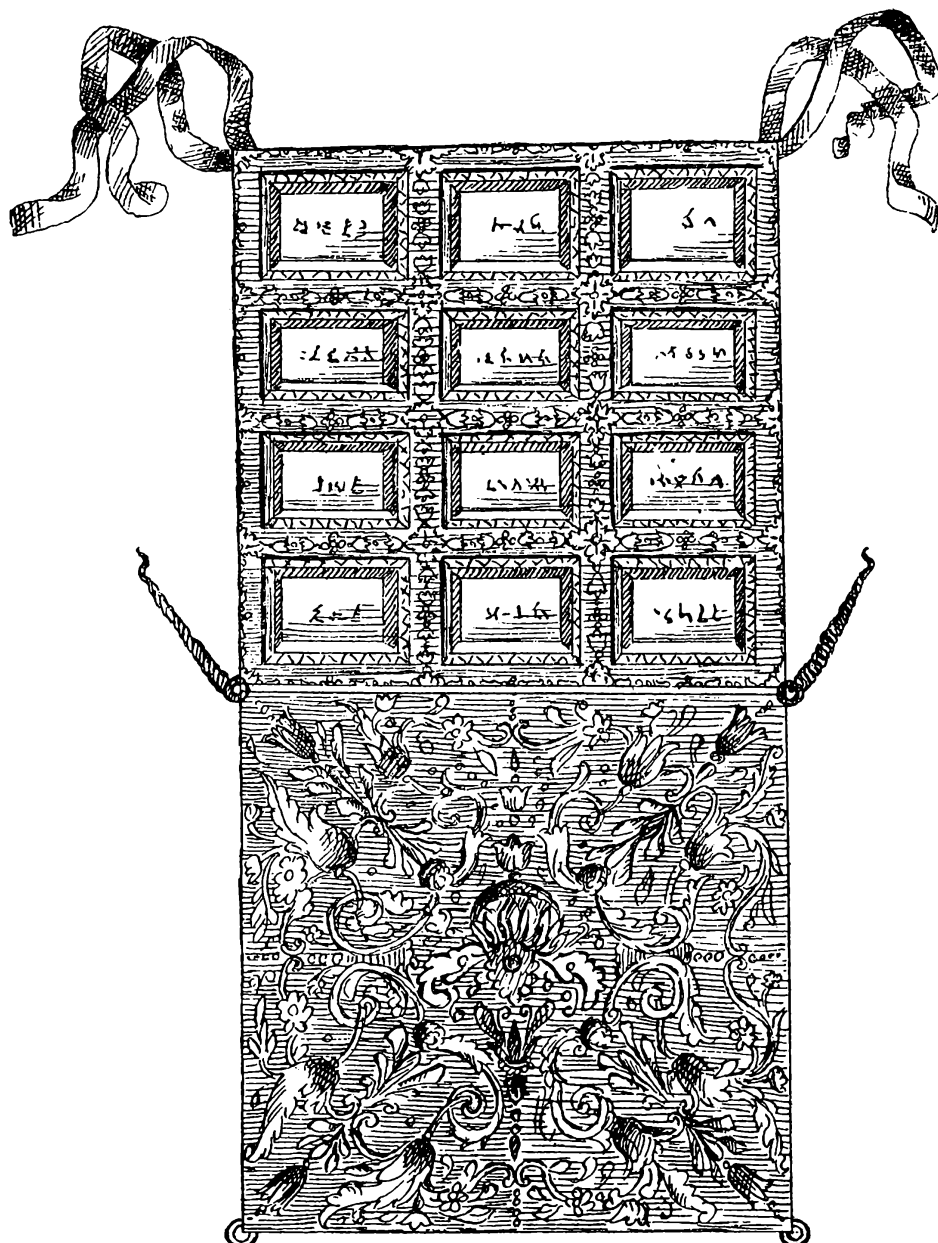
V pravici drží kaditelnici, v levici nádobu s obětí nekrvavou. *Příručka I, 101 (107).*

Obr. 201. Velekněz v bohoslužebném
rouchu všedním.
Příručka I, 101 (107).

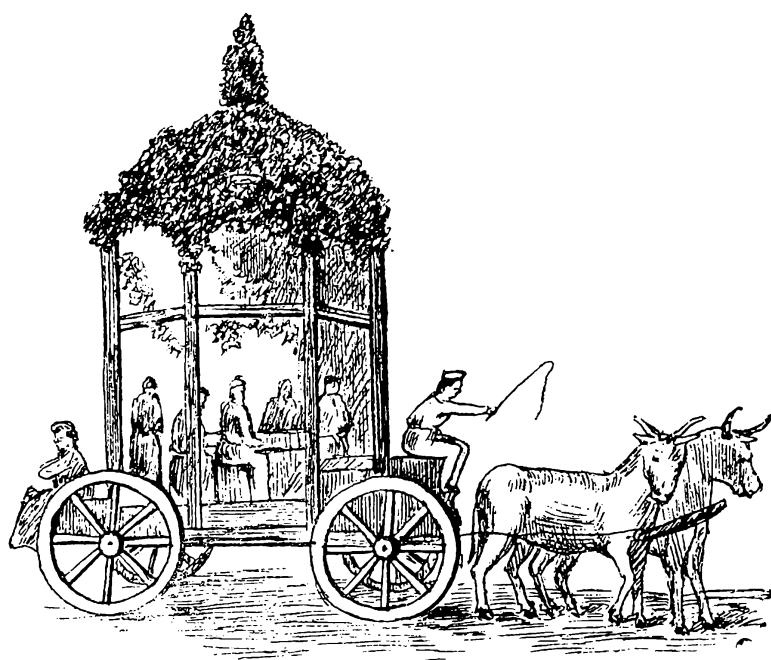

Obr. 202. Velekněz v rouchu slavnostním.
Příručka I, 101 (107).

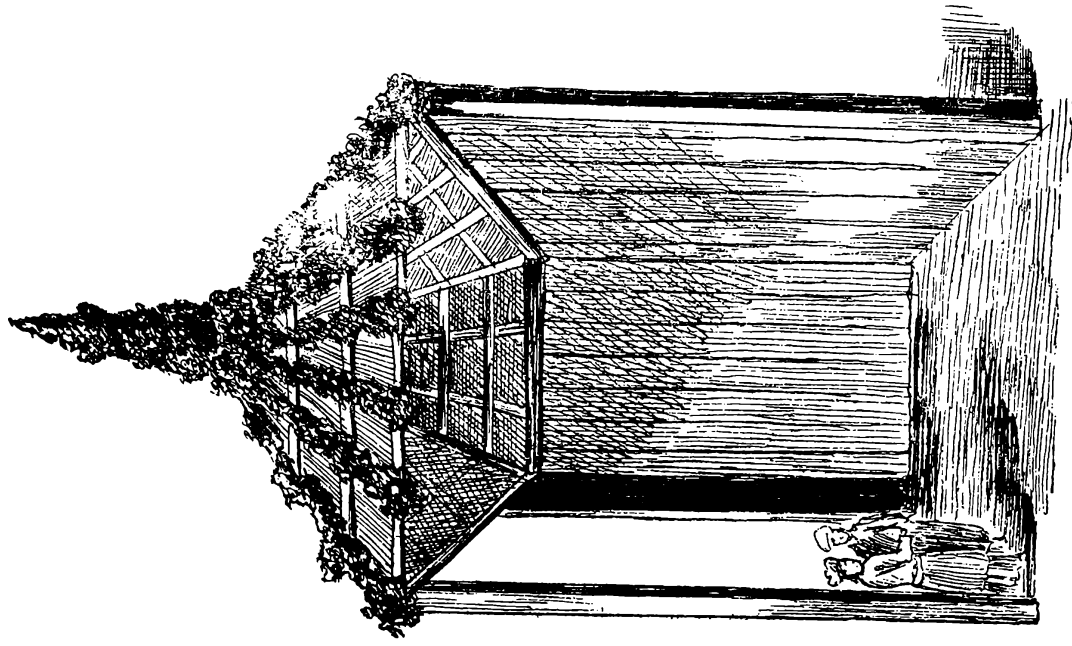
Obr. 203. Náprsník
velekněžův.

Příručka I, 101 (107).

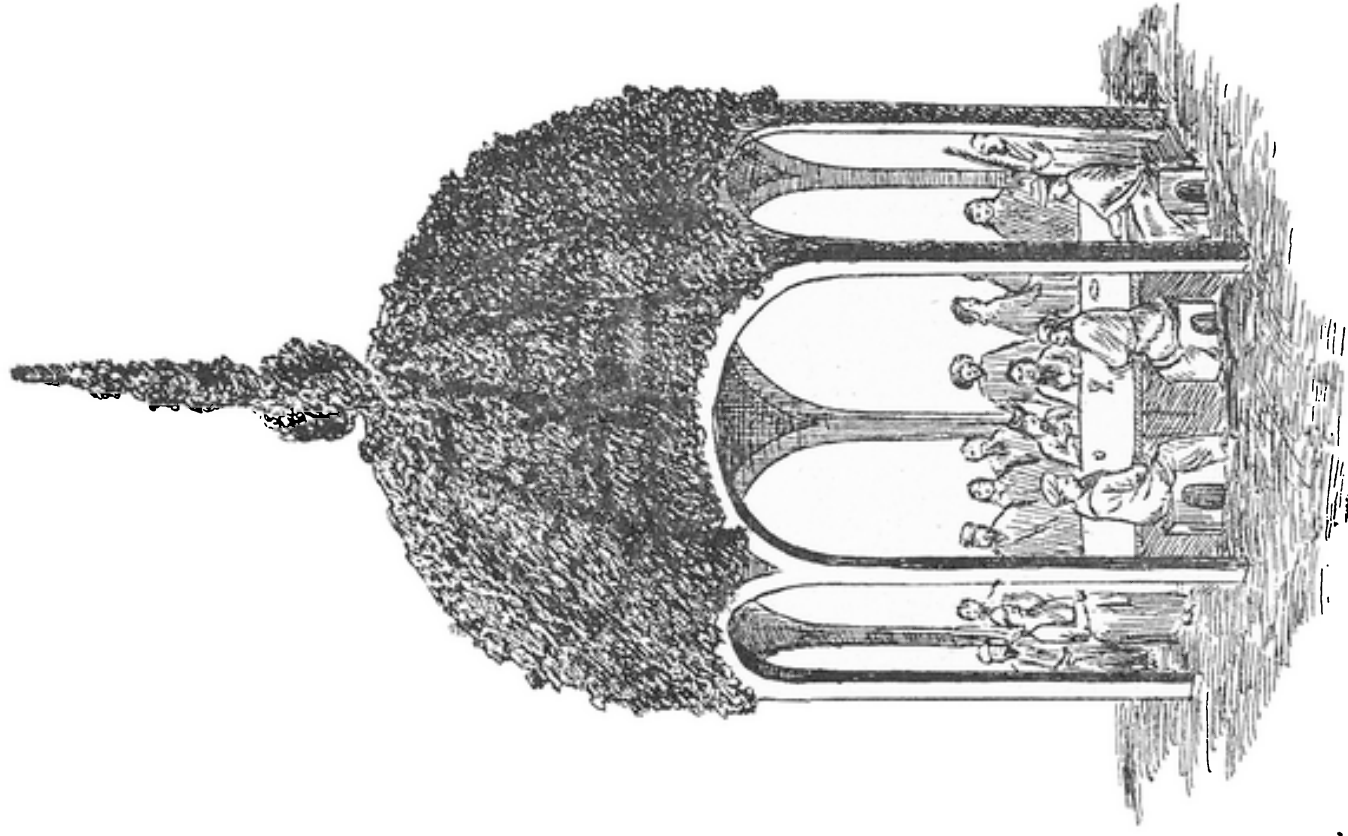
Obr. 204. Zelená chýše
o slavnosti stánků.

Příručka I, 101 (107).

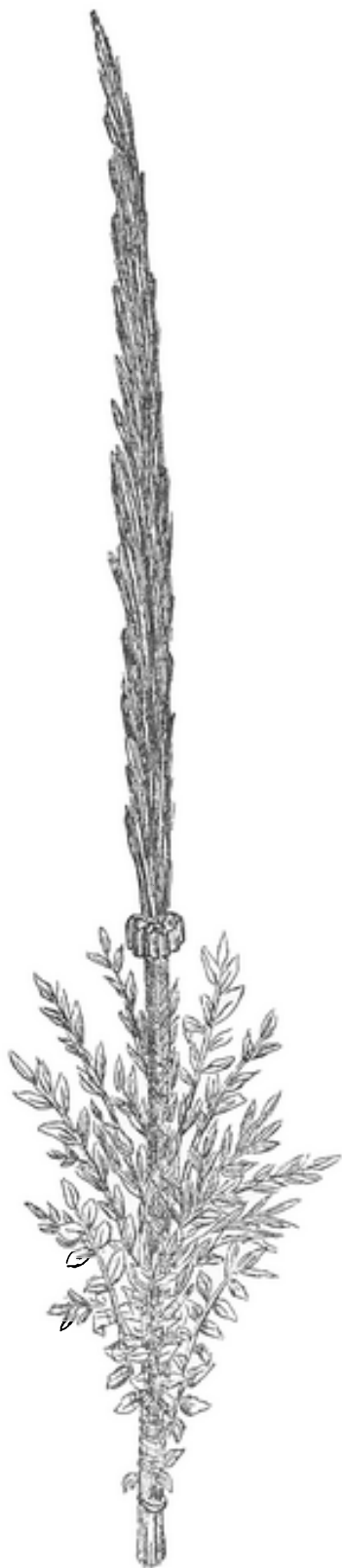
Obr. 206. Ještě jiná chýše o slavnosti stánků.

Příručka I, 101 (107).

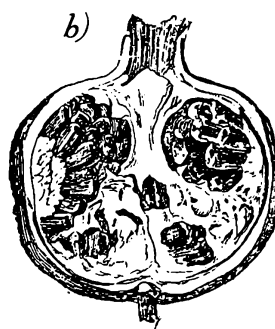
Obr. 205.
Jiná chýše
o slavnosti
stánků.

Příručka I, 101 (107).

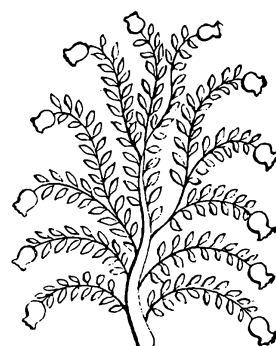
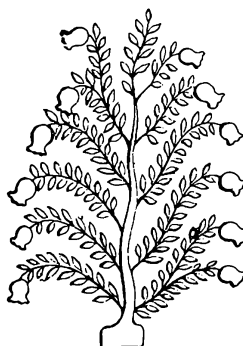
Obr. 207. **Kytice (lulab) pro slavnost stánků.**

Z ratolestí palmových, myrtových a vrbových. Ke každé kytici patřil ještě citron. *Příručka I, 101 (107).*

Obr. 208. **Granátovník.**

Jinak marhaník (*Punica granatum*) z rodu myrto-květých. a) větevka květní; b) plod v průřezu podélném; c) plod v průřezu příčném. *Příručka I, 102 (108).*

Obr. 209. **Granátovník na památnících.**

Malba z královského paláce v Kujundžiku. *Příručka I, 102 (108).*

Obr. 210. **Palestinský hrozen.**

Všimni si podpory, kterou je větvíčka udržována v rovnováze. *Příručka I, 102 (108).*

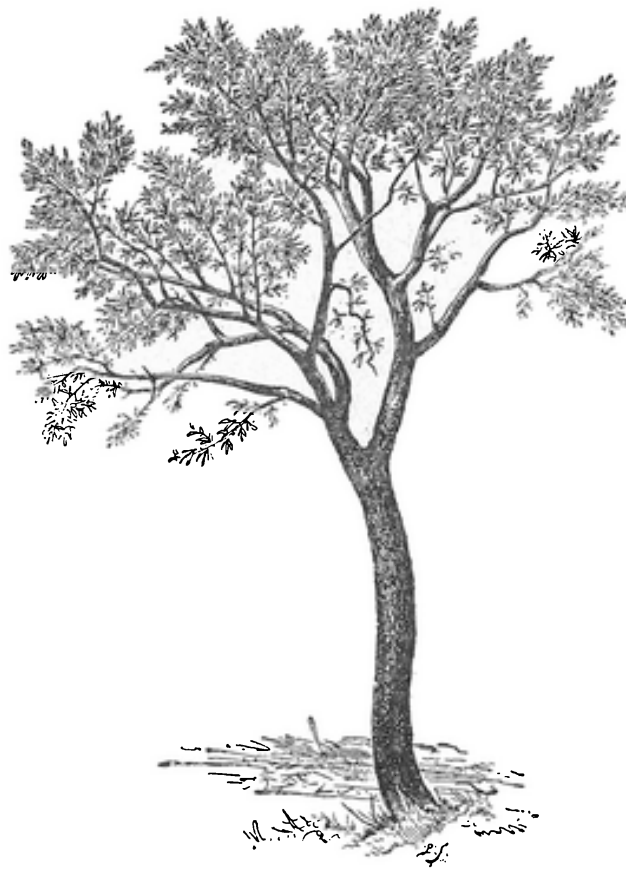
Obr. 211. **Válečný vůz syrský.**

Příručka I, 102 (108).

Obr. 212. **Větévka mandloně.**

Příručka I, 103 (109).

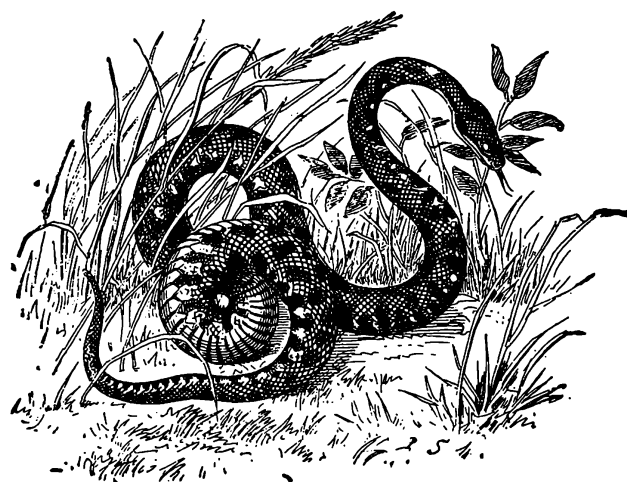
Obr. 213. **Strom mandloňový.**

Příručka I, 103 (109).

Obr. 214. **Egyptská kaditelnice.**

Mívala podobu ruky a bývala z mědi. V prstech držela nádobku s uhlím, na které se sypalo kadidlo z druhé nádoby, upevněné na rukojetí. V museu berlinském. *Příručka I, 103 (109).*

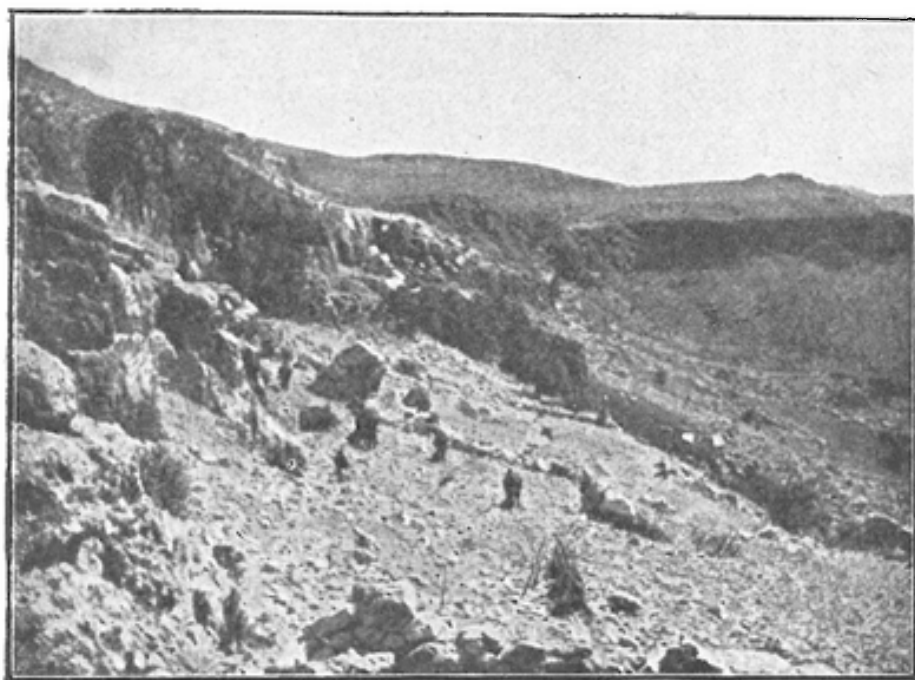
Obr. 215. **Hadi, jací hubili Israelity na poušti.**

Vědecky *Toxicoa* nebo *Echis arenicola*. Žije většinou na poušti a působí palčivé rány. *Příručka I, 104 (110).*

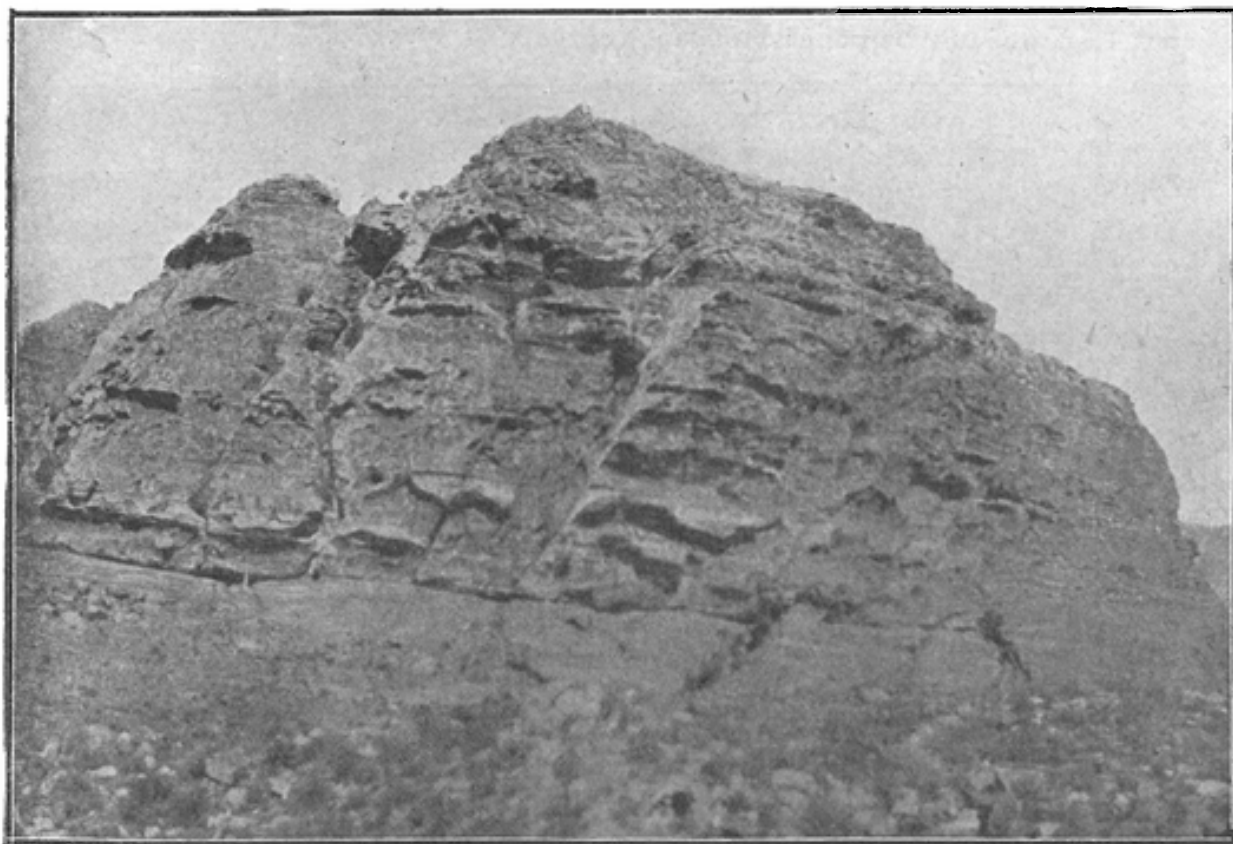

Obr. 216. **Ujún Músa.**

Pramen Mojžíšův ve skále Sijára v pohoří el-Mhajjet, které Musil ztotožňuje s biblickým horstvem Nebo. *Příručka I, 106 (112).*

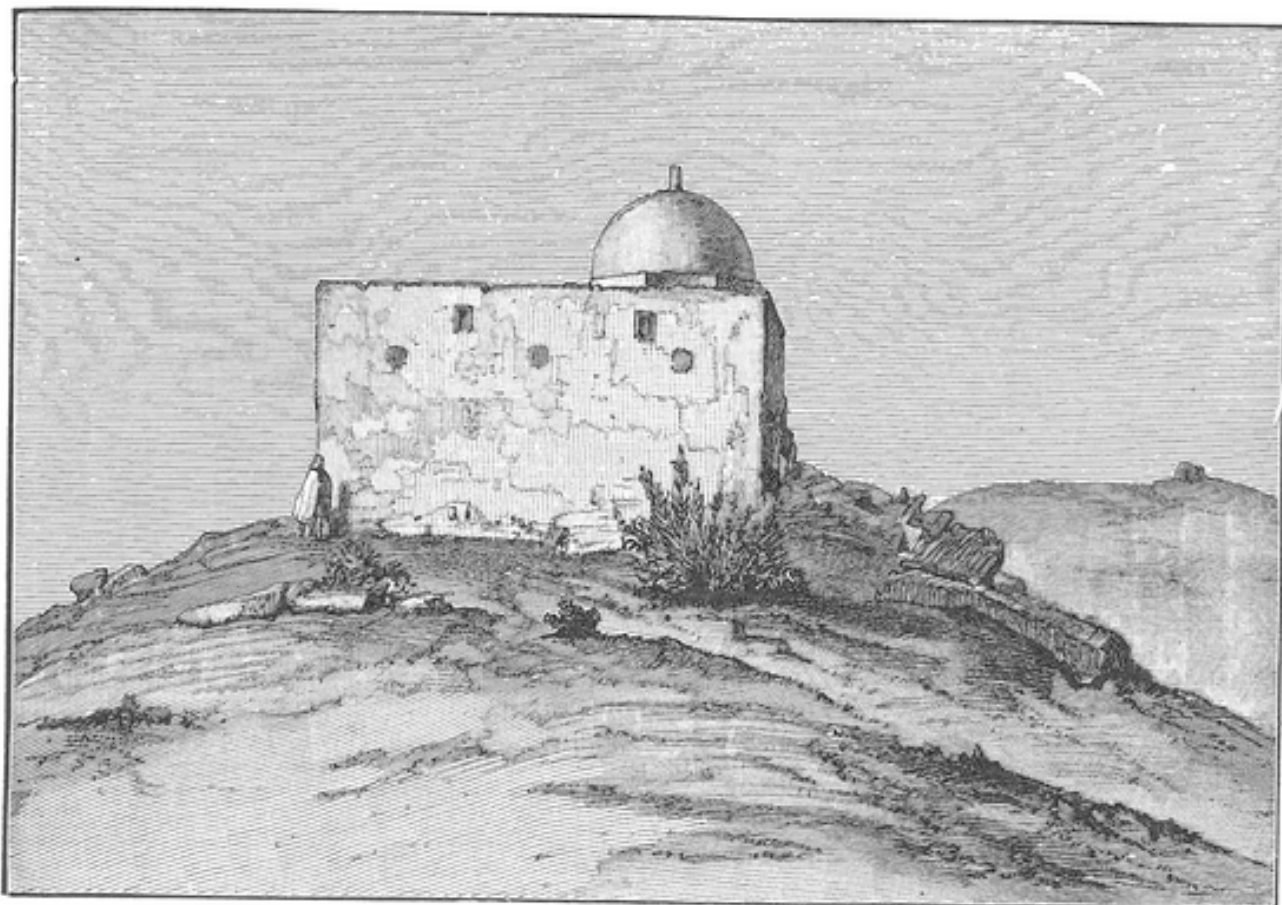

Obr. 217. **Vodopád Ujún Músa.**

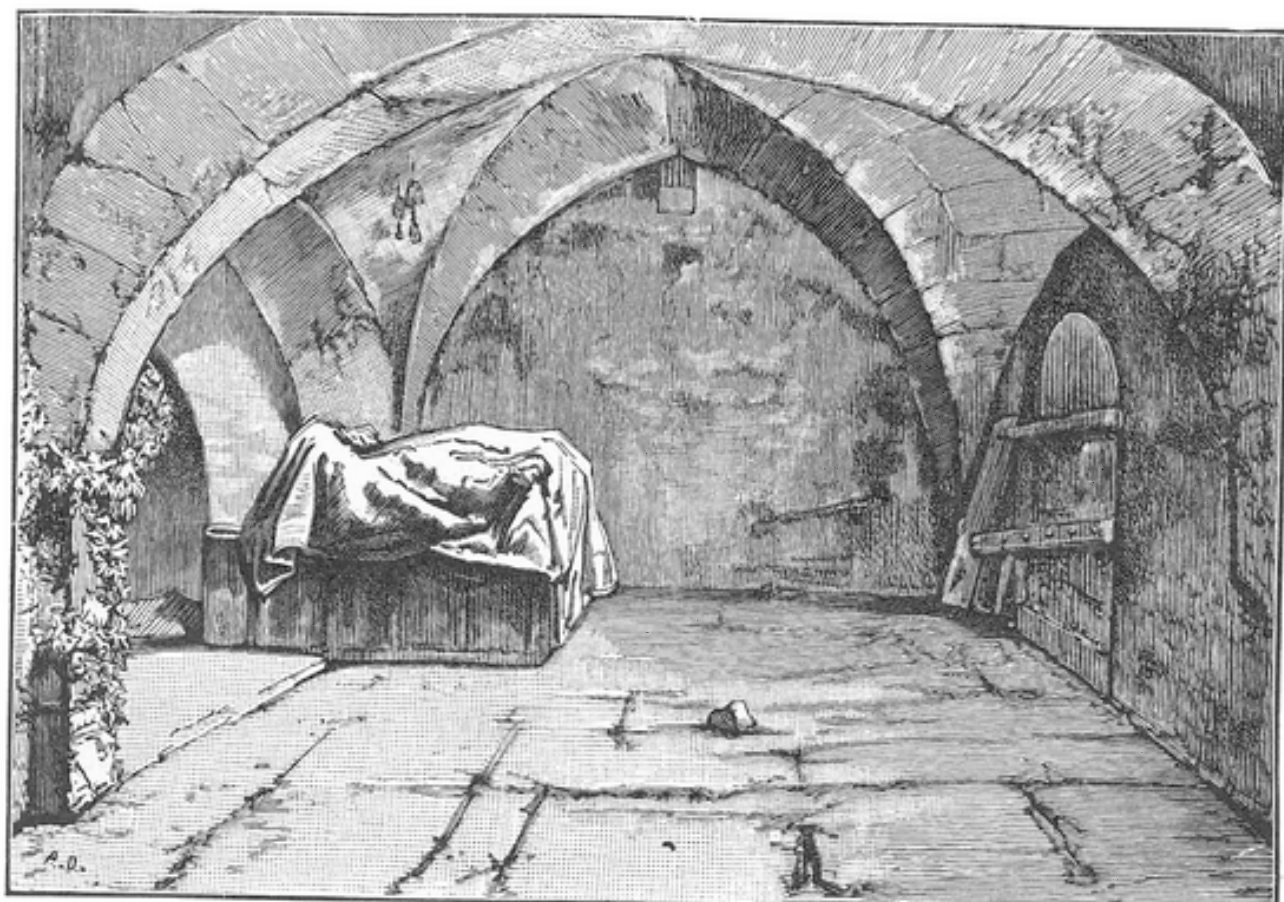
Obr. 218. **Džebel Hárún.**

Pohled od západu. Na něm (?) dokonal Aron. *Příručka I, 106 (112).*

Obr. 219. **Hrob Aronův.**

Na Džebel Hárúnu. Stavba pochází ovšem teprve z doby pozdější. *Příručka I, 106 (112).*

Obr. 220. **Vnitřek hrobu Aronova.** *Příručka I, 106 (112).*

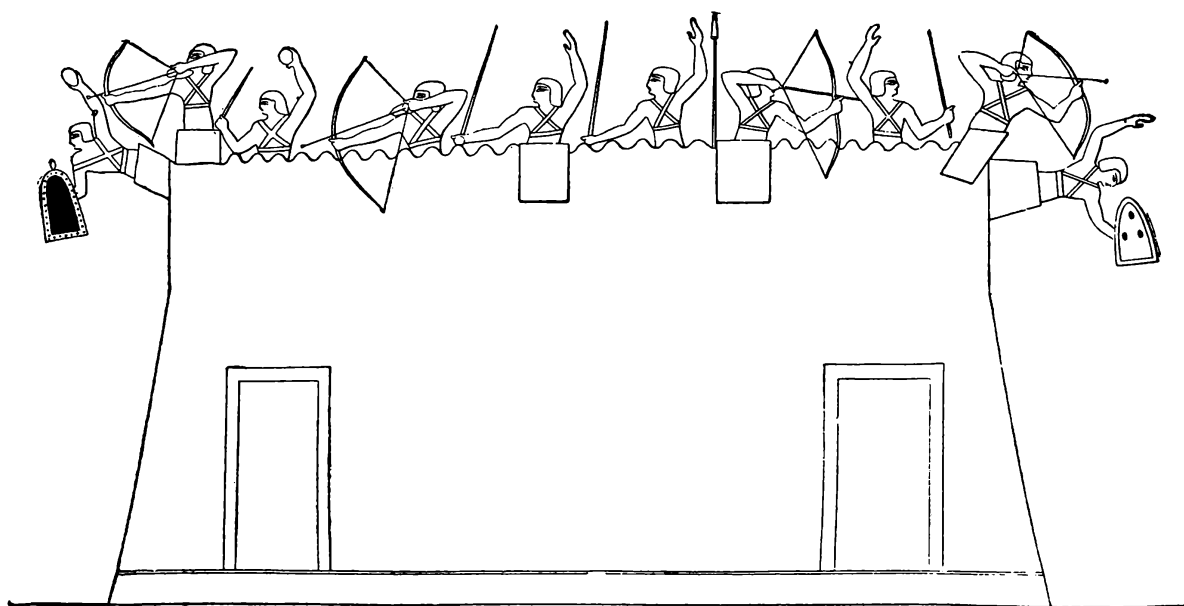
Obr. 221. **Koryto řeky Arnonu.**

Zvané dnes Módžib. Oddělovalo území kmene Rubenova od království moabského. *Příručka I, 109 (115).*

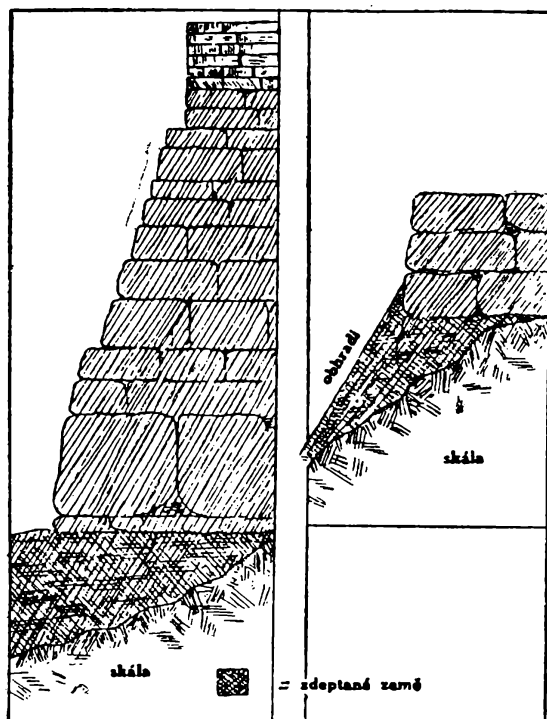
Obr. 222. **Vojín moabský.**

Dle polovypukliny v Louvru. *Příručka I, 105 (111).*

Obr. 223. **Hradby starověchní pevnosti.**

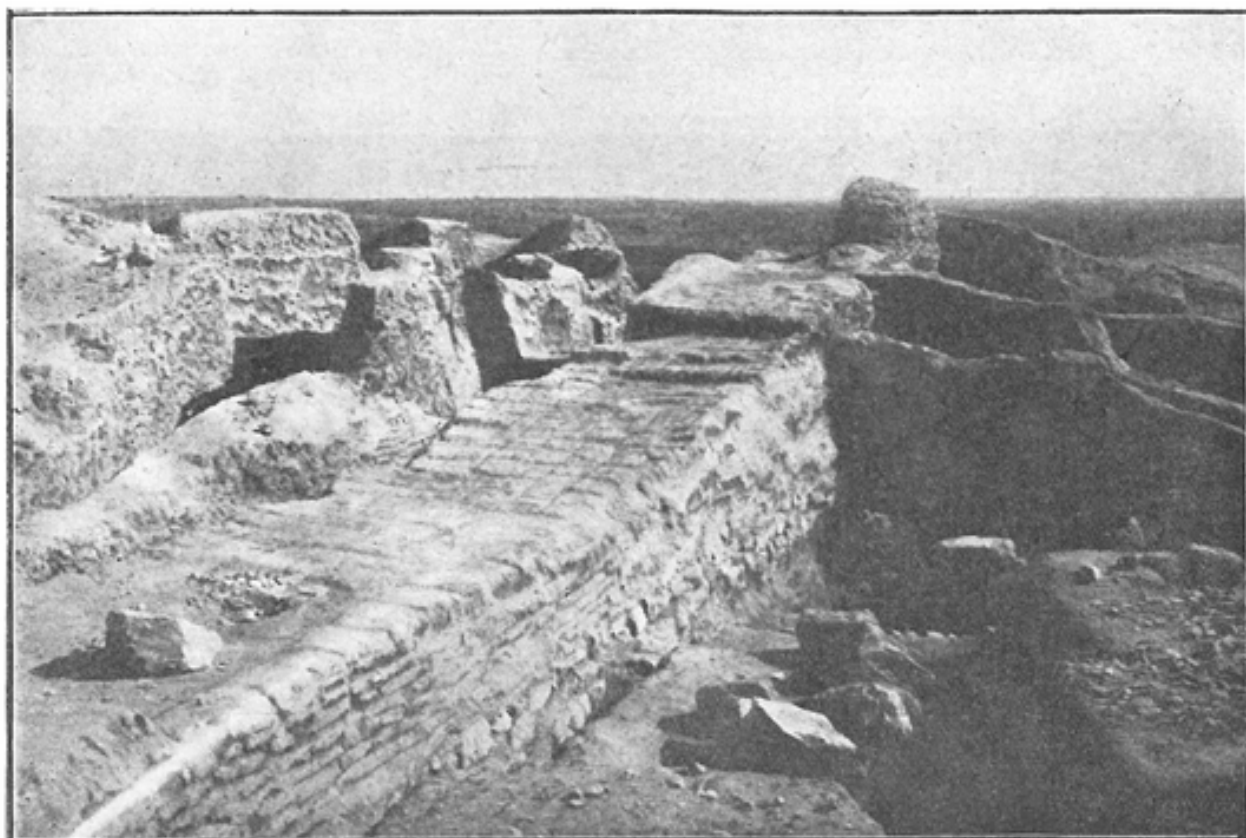
Malba z náhrobku v Beni-Hassanu; hradby egyptské. Bývaly u základu širší; původně se stavělo z cihel nepálených, později také z kamene. Zvláštností egyptských hradeb bylo vlnovité cimbuří, jak je viděti na obrázku. *Příručka I, 109 (115).*

Obr 224.

Hradby starověchodní pevností.

Průřez hradební zdi jerišské z r. 2000 př. Kr. podle vykopávek prof. Arnošta Sellina. Vedle průřez zbytkem ofelské hradební zdi (v Jerusalemě) ještě z doby před králem Davidem. *Příručka I, 109 (115).*

Obr. 225. **Vnější strana hradby v Jerichu.**

Podle vykopávek prof. Arnošta Sellina. Zbytky hradeb z doby kananejské. Vnější strana byla z velikých kamenů, aby snáze odolala útoku. *Příručka I, 109 (115).*

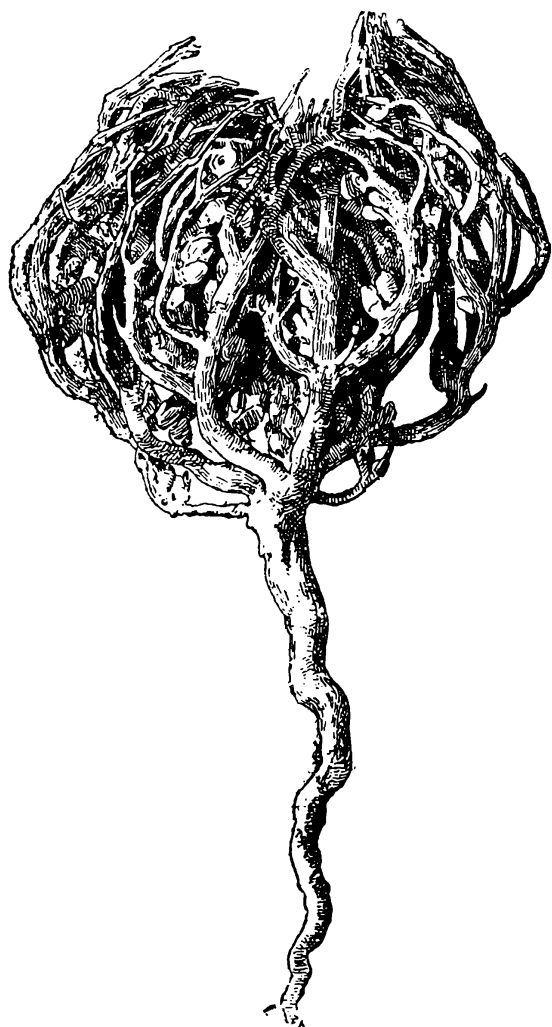
Obr. 226. **Vnitřní strana hradby v Jerichu.**

Podle vykopávek prof. Arnošta Sellina. Byla stavěna z nepálených cihel. Za ní dobře viděti balvany, které tvořily její vnější stranu. *Příručka I, 109 (115).*

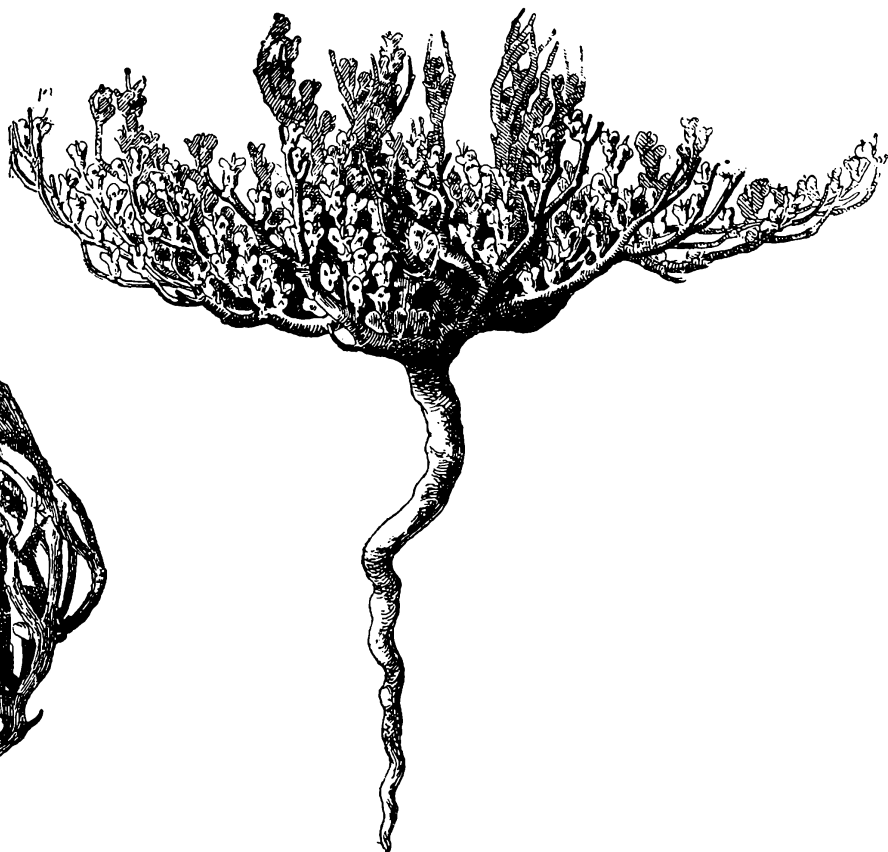
Obr. 227. **Zbytky starých domů v Jerichu.**

Podle vykopávek prof. Arnošta Sellina v kananejské vrstvě města Jericha. Pozoruhodný jest jejich malý rozsah (200, 165, 300 cm), tloušťka a dvojdílnost zdí. *Příručka I, 109 (115).*

Obr. 228. **Růže jerišská suchá.**

Vědecky *Anastatica Hierochuntina*. Jenom neprávem se nazývá »růží jerišskou«, snad pro svou podobu. Bible míní spíše četné oleandry, které zdobily břehy jordánské.

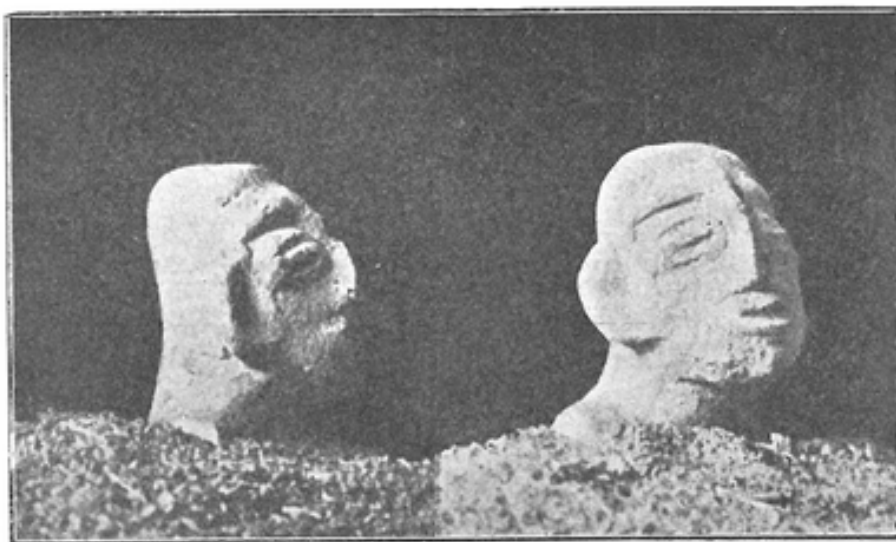

Obr. 229. **Růže jerišská navlhčená.**

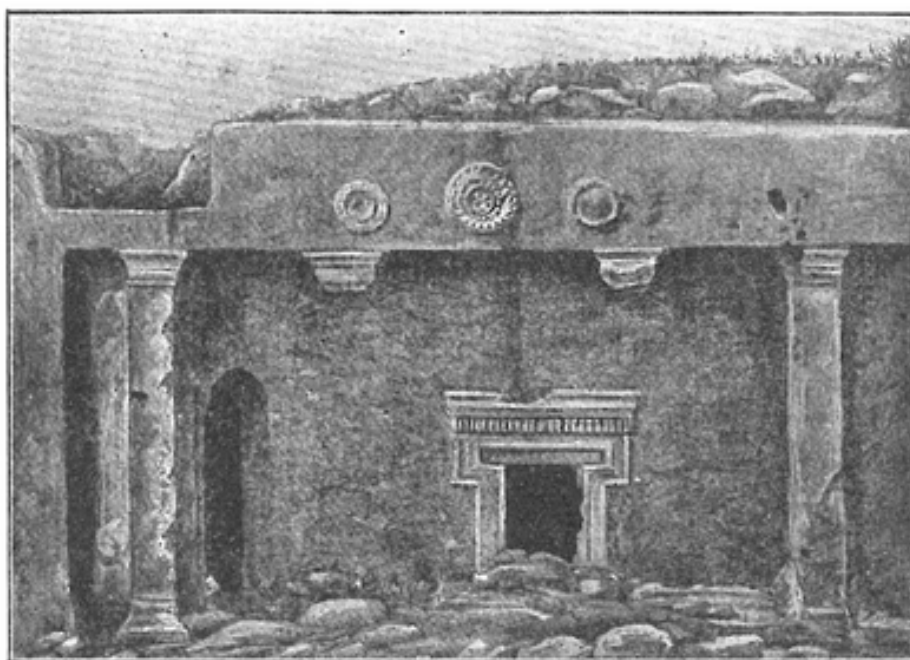
Obr. 230. **Zbytky kananejského hrnčírství.**

Dle vykopávek prof. Arnošta Sellina v Jerichu. *Příručka I*, 109 (115).

Obr. 231. **Typy kananejské.**

Dle zlomků nalezených prof. Arnoštem Sellinem v kananejské pevnosti Ta'annaku (biblic. Thanac), ještě z doby před Josuem. *Příručka I*, 109 (115).

Obr. 232. **Hrob Josuův.**

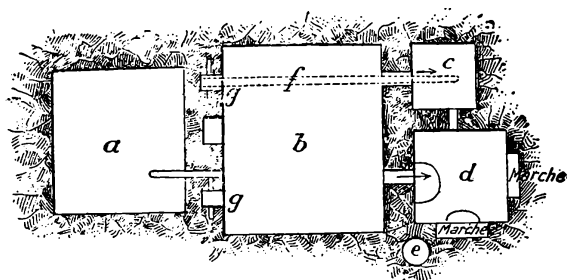
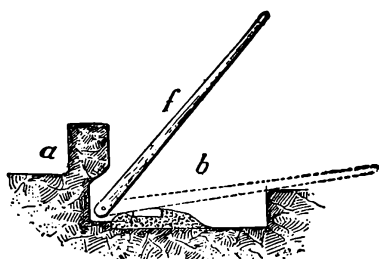
V dnešním Kirbet-Tibne. Projdeme-li branou, vstoupíme do rozsáhlé jeskyně. Její stěny jsou zdobeny 288 malými výklenky — čtvercovými, trojúhelníkovými, obloukovými —, do kterých stavěli pravděpodobně světla. Kol hrobu jsou napolo vytesány čtyři sloupy. Tu také nalezeno veliké množství kamenných nožů, kterými (?) vykonali Israelité první obřízku ve Svaté zemi. *Příručka I*, 110 (116).

Obr. 233. **Hrob Soudců.**

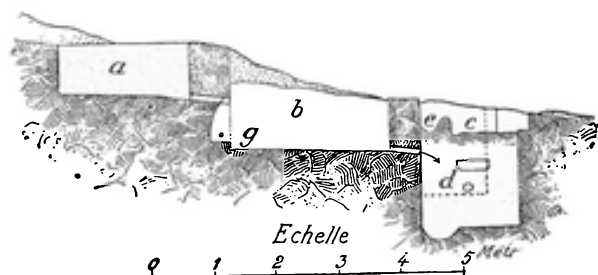
Skládá se ze 60 výklenků, do kterých kladeny mrtvoly. Název není úplně přesný. Neodpočívají v něm bývalí soudcové, nýbrž vynikající členové Velerady. Jejich hrob zdobili rádi fariseové. Také Spasitel jim vytýkal, že stavějí hroby prorokům a při tom pronásledují Vykupitele, kterého proroci předpovídali.

Příručka I, 111 (117).

Obr. 234. **Lis na víno.**

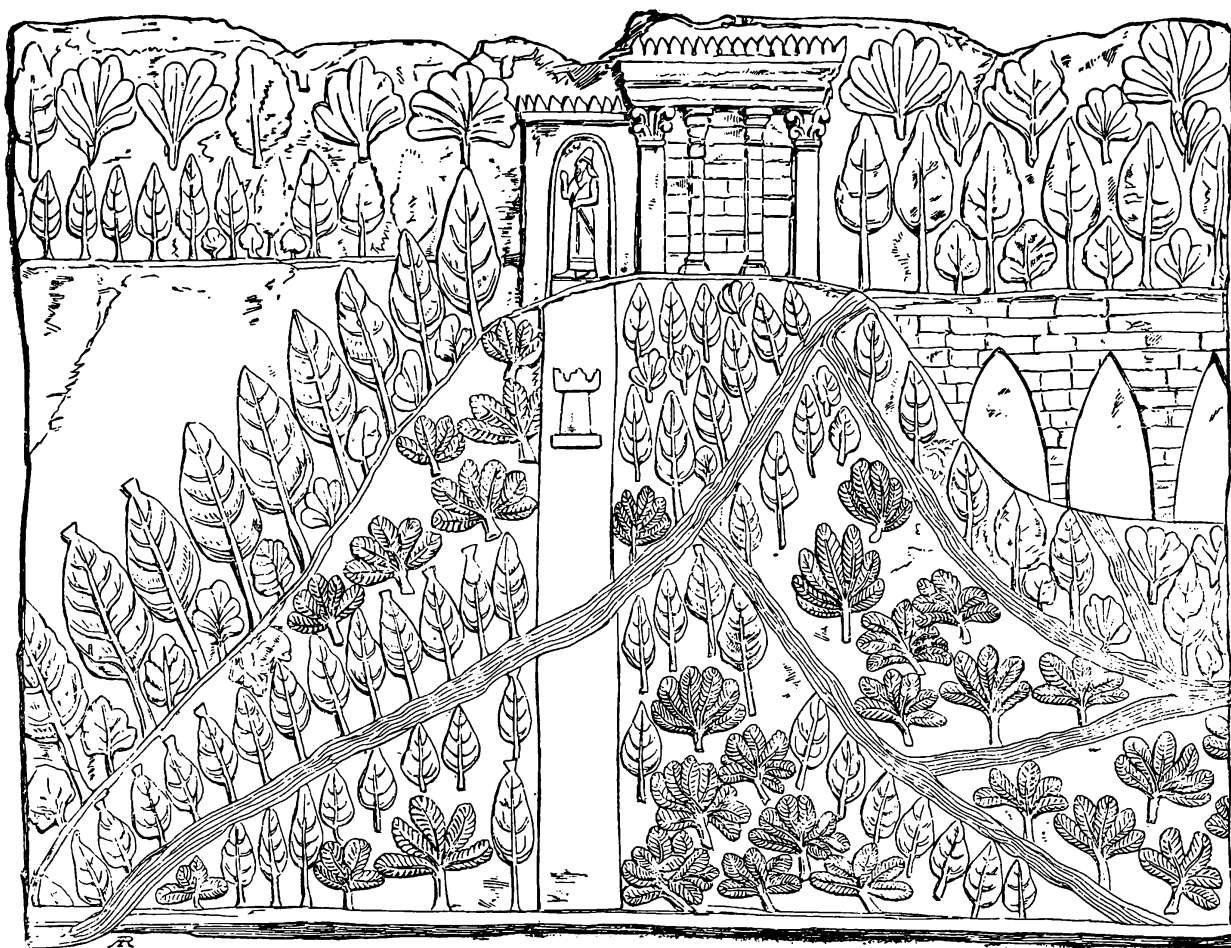
Je vytesán ve skále v Ain Karimu (rodišti sv. Jana). Hrozny se kladly do nádržky (a), kde se šlapaly. Štáva odtékala do spodních nádržek (c, d). Napolo vymačkané hrozny dávali do nádržky vedlejší (b), kde je drtili dřevy (f) a znova lisovali. *Příručka I, 112 (118).*

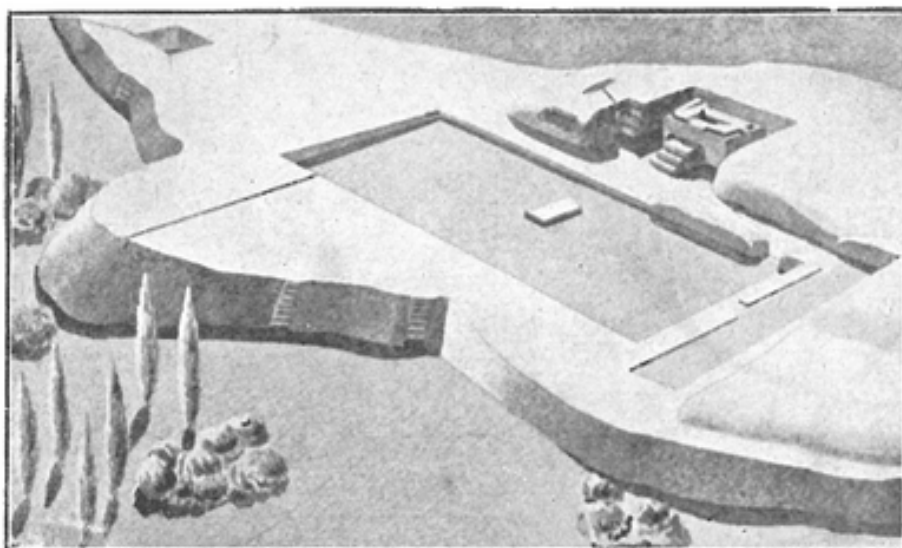
Obr. 235. **Bůh Baal.**

Byl bohem slunce a tepla; proto jeho hlava ozdobena věncem paprsků. *Příručka I, 112 (118).*

Obr. 236. **Výšina asyrská.**

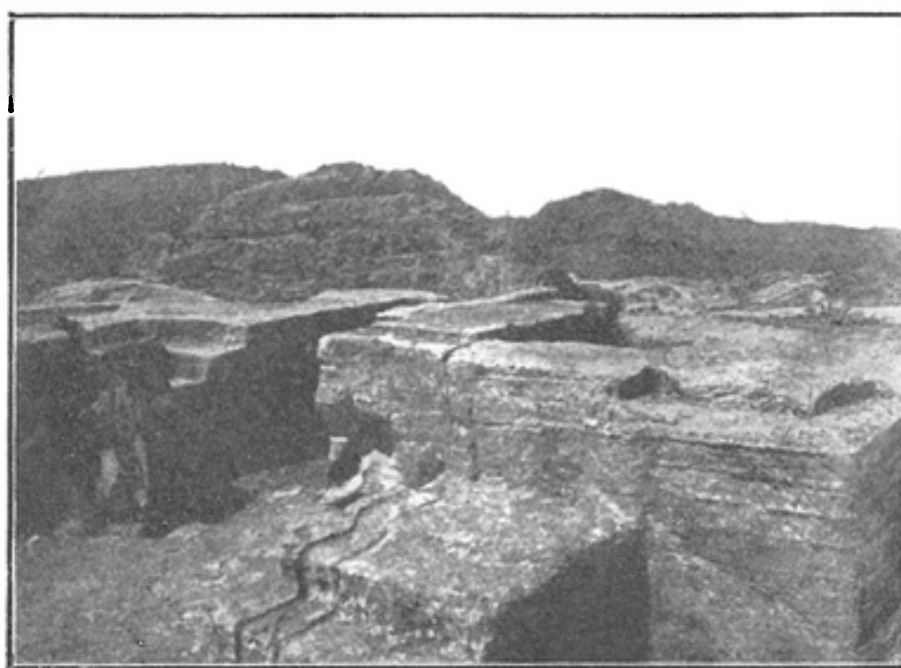
Podobně byly asi zařízeny pohanské výšiny nevěrných Israelitů. Nahoře stála jakási kaplička se sochou boha; před ní oltář, ke kterému vedla pohodlná cesta. Kol dokola šuměl posvátný háj, ve kterém bylo pro pohodlí poutníků hojně cestiček. *Příručka I, 112 (118).*

Obr. 237. **Edomské obětiště Zebb 'Atúf.**

Dole rozkládala se kdysi zahrada (sr. biblické háje), ze které se vystupovalo po paterých schodech na umělou náhorní rovinu. Po straně vidíme ve skále nádrž, do které zachycovali dešťovou vodu. V pozadí oltář, před ním místo pro kněze a obětníky (?).

Příručka I, 112 (118).

Obr. 238. **Edomský oltář.**

V Zebb 'Atúf. Vystupovalo se k němu po třech stupních ve skále vytesaných.

Příručka I, 112 (118).

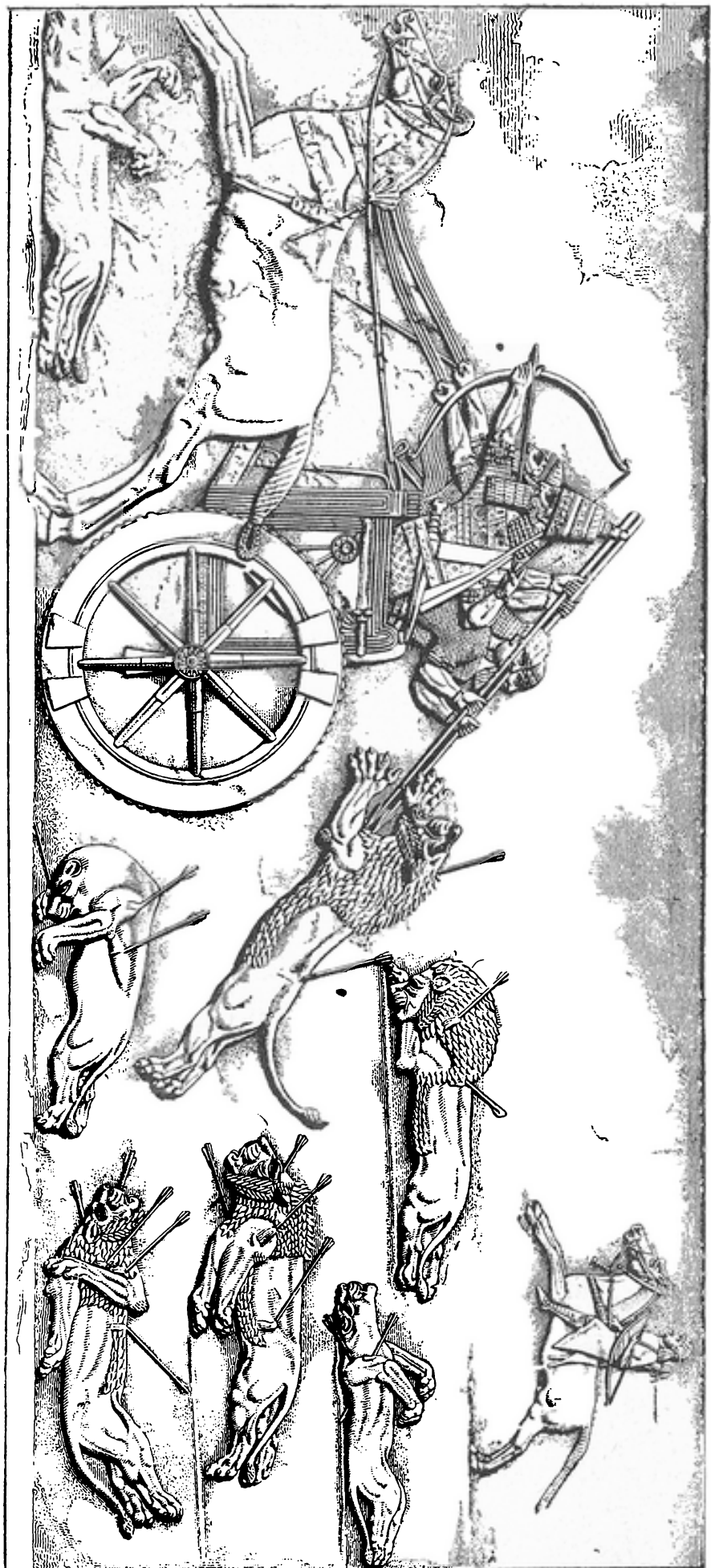
Obr. 239. **Socha fenického kněze.**

V uměleckém museu města Nového Yorku. V pravici drží obětní misku, v levici holubičku, zasvěcenou Astartě. Podobné kněze usmrtil později na Karmelu prorok Eliáš. *Příručka I, 112 (118).*

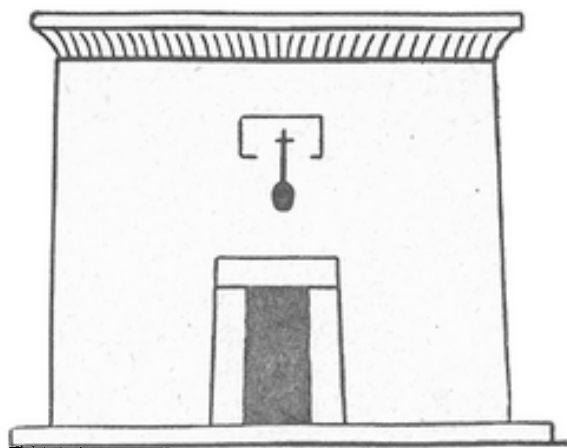
Obr. 240. **Kartaginská kněžka.**

Tento relief chová se v museu Lavigerieho a byl nalezen na kamenném víku rakve ze čtvrtého stol. před Kr. Kněžka jest oděna dlouhou tunikou a od pasu zahalena dvěma jestřábími křídly (barvy modré). Pravice, zdobená zlatým náramkem, drží holubičku, levice obětní misku. Nad postavou viděti hlavu jestřábi. Podobně byly asi oděny kněžky kananejské. (Kartaginci pocházeli z nedaleké Fenicie.) *Příručka I, 112 (118).*

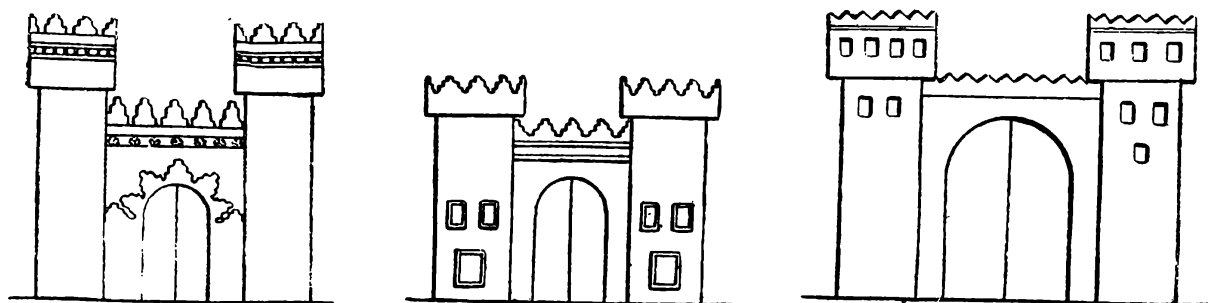
Obr. 241. **Honba na lvy.**

Dle polovypukliny z Kujundžiku. Lvů bylo na východě vždy hojně; proto je událost ze života Samsonova velice pravděpodobná.
Příručka I, 113 (119).

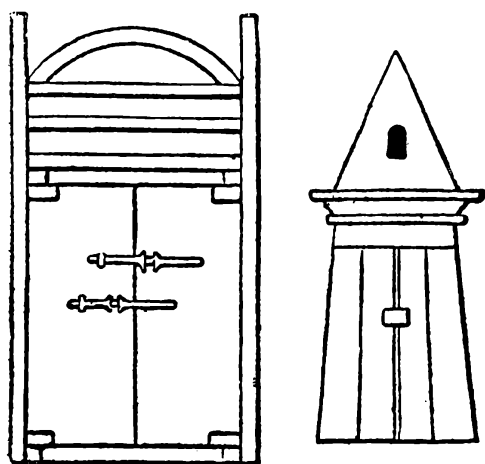
Obr. 242. **Hradební brána egyptská.**

Příručka I, 114 (120).

Obr. 243. **Brány asyrské.**

Příručka I, 114 (120).

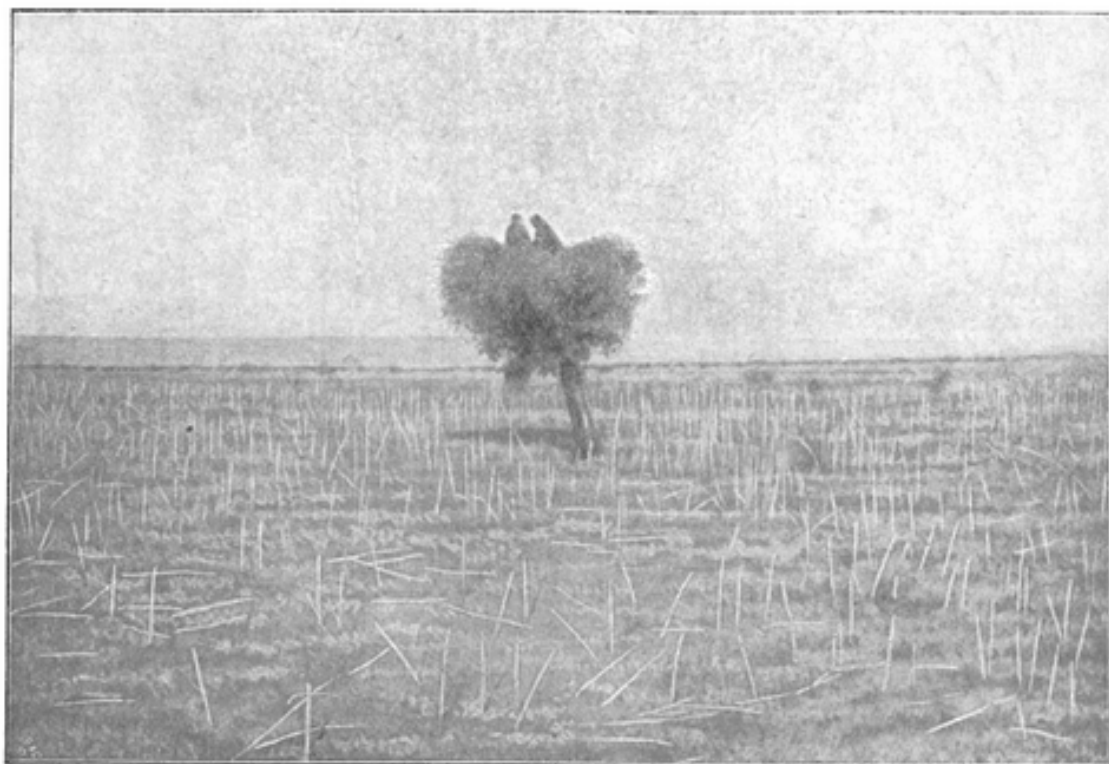
Obr. 244. **Závory bran.**

Příručka I, 114 (120).

Obr. 245. **Egyptský trubač a bubeník.**

Zajímavost, že bubeník neměl paliček. Bubenil prsty. *Příručka I, 113 (119).*

Obr. 246. **Polní hlídači.**

Na osamělém stromě v údolí jordánském. Bylo toho potřeba, protože nepřátelští kmenové si vzájemně zapalovali úrodu. *Příručka I, 113 (119).*

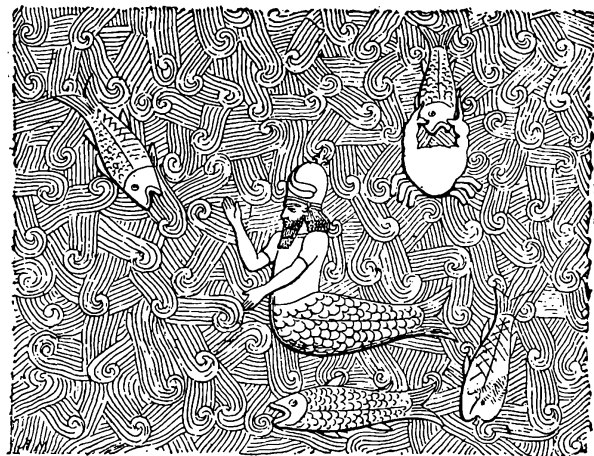
Obr. 247. **Věž na vinici.**

Příručka I, 113 (119).

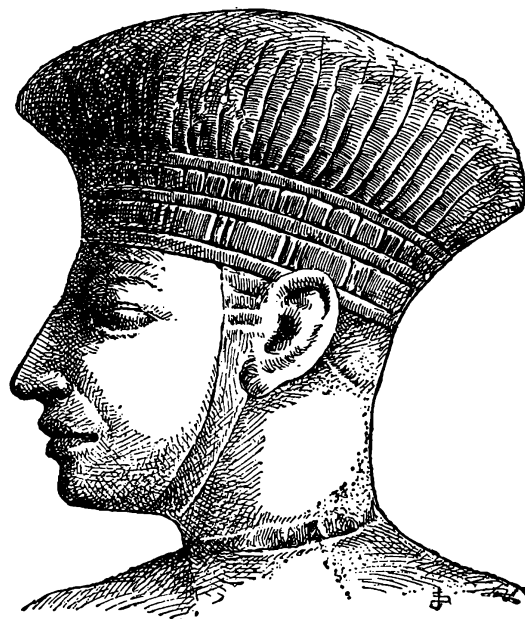
Obr. 248. **Egyptánky sbírají zbylé klasy.**

V Egyptě užívali jen klasy (srpem); slámu nechávali státi. První žena má na zádech koš, do kterého nasbírané klasy ukládala. *Příručka I, 115 (121).*

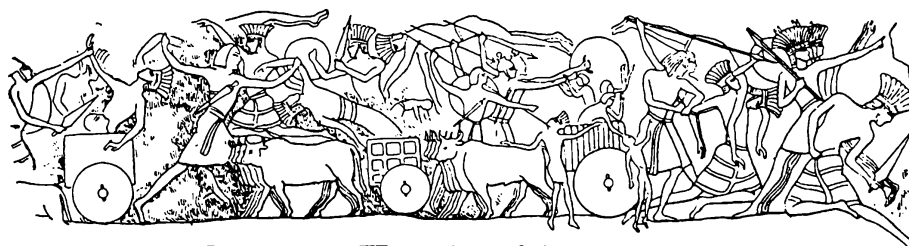
Obr. 249. **Bůh Dagon.**

Polovypuklina z královského paláce Sargonova (722—705 př. Kr.) v Chorsabadě. Dnes v Louvru. Na obraze můžeme dobře studovati, co se stalo v Azotě. Vrchní polovina těla měla podobu lidskou a stála kolmo; dolní část měla tvar rybí a byla vodorovná. Každého jitra ležela lidská část před archou; podoba rybí zůstala na svém místě. *Příručka I, 117 (123).*

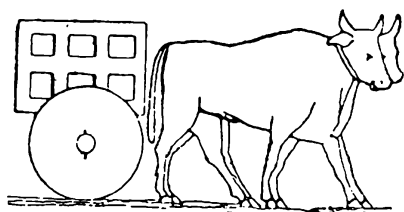
Obr. 250. **Filišťané.**

Podle současných památek egyptských v pohřebišti Medinet Abú. *Příručka I, 117 (123).*

Obr. 251. **Vojsko filišťinské.**

Na hlavách chocholy, v rukou kopí nebo krátký široký mečik. Podobně asi byl vyzbrojen také Goliáš. Všimni si jejich válečných vozů. Měly pouze dvě kola, osou pevně spojená. Jejich korby byly čtyřhranné, někdy železem pobité (prostřední vůz na obraze); do každého vozu zapřaženy dva páry volů (býků?). *Příručka I, 117 (123).*

Obr. 252. **Toharský vůz.**

Podle egyptské vypukliny v Thébách. Je tažen párem volů (býků?). Na podobném voze vraceli Filišťané uloupenou archu úmluvy; stejně asi vypadal vůz, na kterém převážel David archu do Jerusalema. Snáze pochopíme, proč hrozila pádem, když dobytek počal střechkovati.
(Příručka I, 117 (123)).

Obr. 253. **Dnešní dvojkolka v Egyptě.**

Z ulic Alexandrijských. Příručka I, 117 (123).

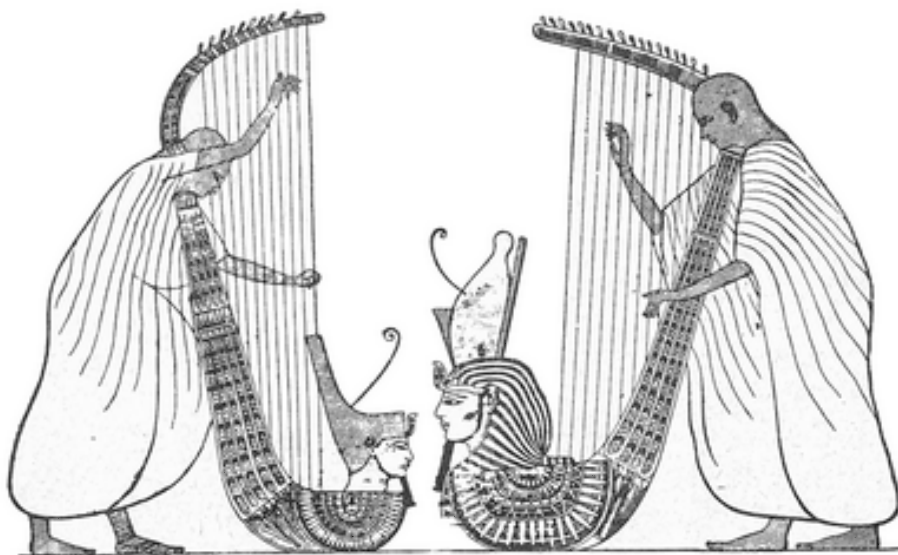
Obr. 254. **Vítězný pomník.**

Býval na něm obraz ruky — asi proto, aby mimojdoucí upozornil na význam pomníku. Možná také, že ruka k nebi pozdvižená znamenala modlitbu toho, kdo pomník postavil. Proto Bible nazývá jej »rukou«. Podobný pomník si postavil král Saul a později Absolon. *Příručka I, 121 (127).*

Obr. 255. **Mladý pastýř z okolí Betléma.**

Příručka I, 122 (128).

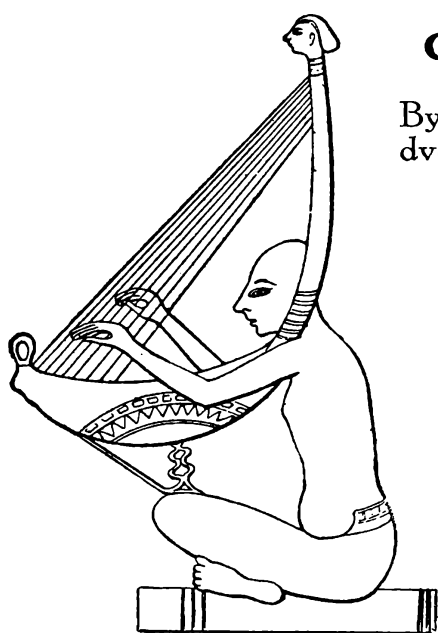

Obr. 256.

Chrámové harfy egyptské.

Byly oblíbeny také při ostatních dvorech královských. Je dosti možné, že také David měl podobnou.

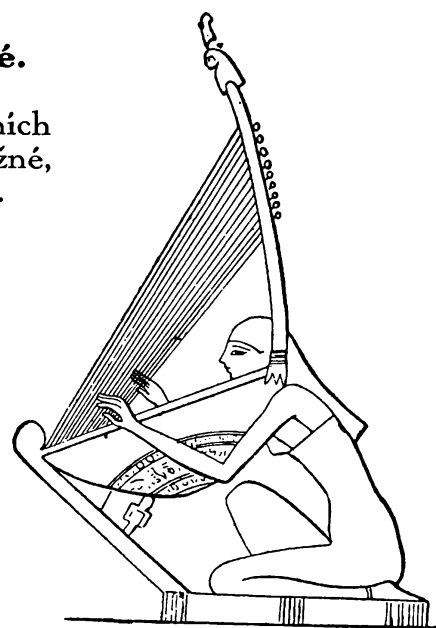
Příručka I, 122 (128).

Obr. 257.

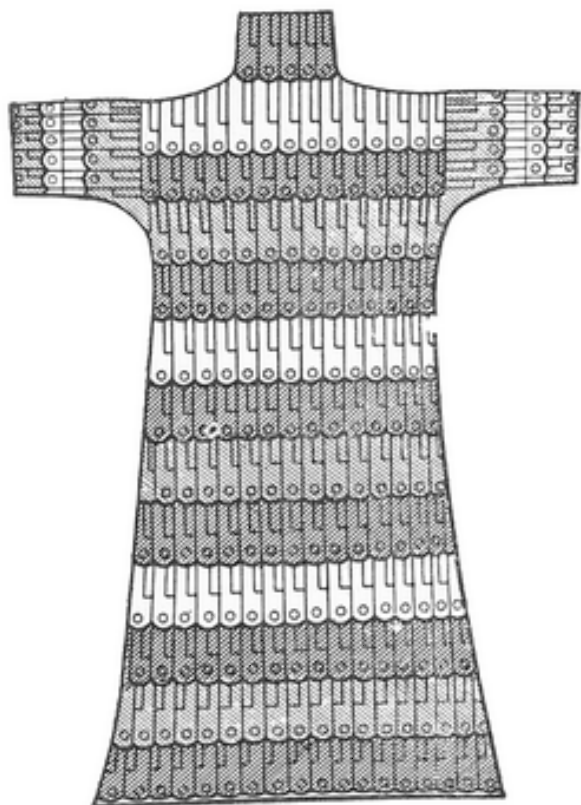
Malé harfy egyptské.

Příručka I, 122 (128).

Obr. 258. **Harfy asyrské.**

Dle polovypukliny v královském paláci v Kujundžiku. *Příručka I, 122 (128).*

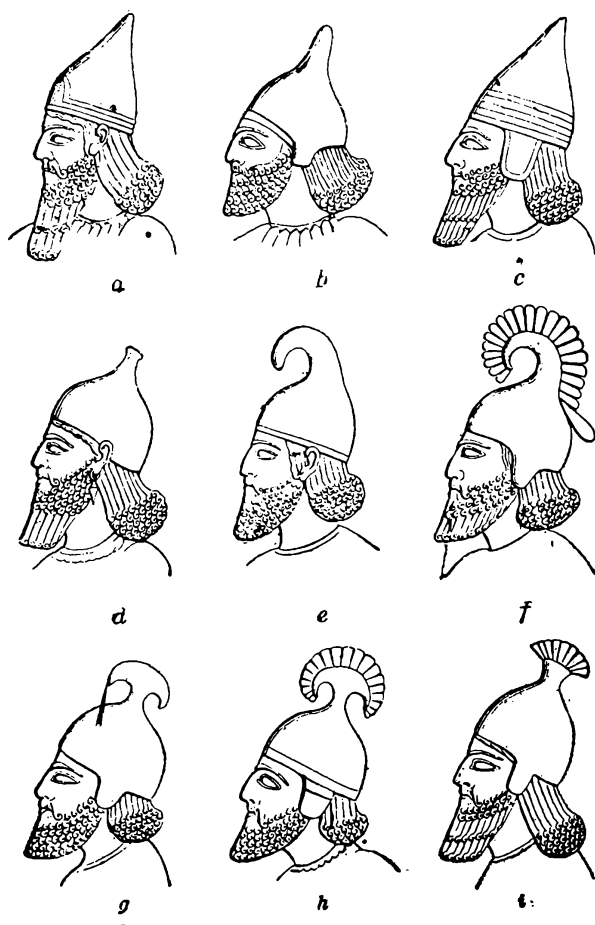
Obr. 259. **Egyptský pancír.**

Z hrobu faraona Ramsa III. (1198—1167 př. Kr.). Všimni si jemné práce, s jakou je proveden. Jindy bývaly jednotlivé štítky poněkud větší. Sahal hluboko, proto v něm nemohl David kráčet. *Příručka I, 123 (129).*

Obr. 260. **Přilbice egyptské.**

Příručka I, 123 (129).

Obr. 261. **Přilbice asyrské.**

Příručka I, 123 (129).

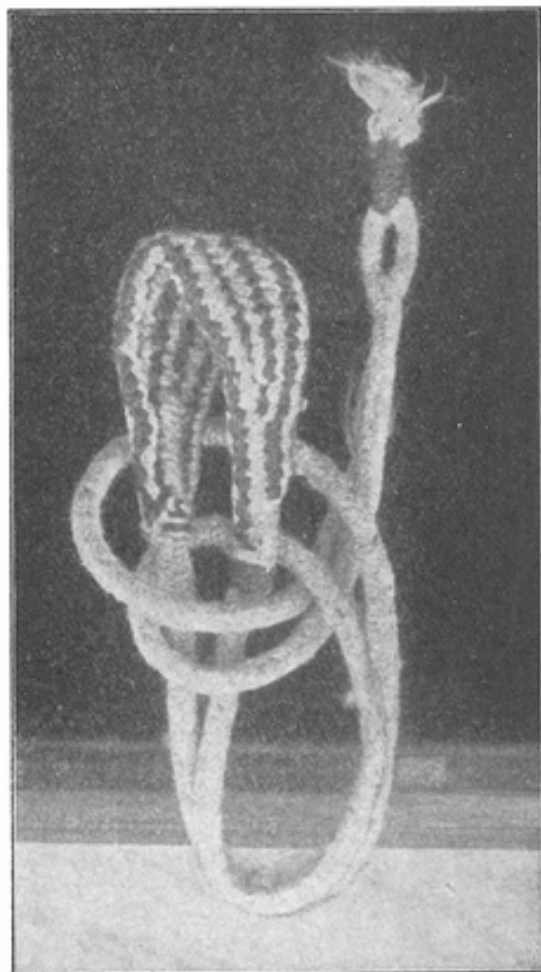
Obr. 262. **Asyrský voják.**

Obrněný přilbou, pancířem, kopím a ho= leněmi a chráněný štítem. Tak asi kráčel obr Goliáš proti Davidovi. *Příručka I, 123 (129).*

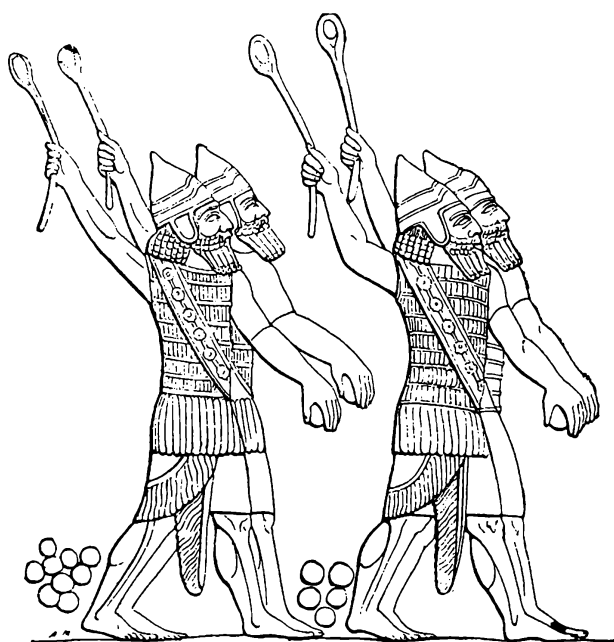
Obr. 263. **Gilgameš.**

Jednou rukou drží lviče, druhou se chystá usmrtit je kyjem. Dle polovypukliny v asyrském museu v Louvru. Byl často ztotožňován s bibl. Nimrodem. Také David o sobě vypravuje, že holýma rukama bojoval se lvem anebo medvědem, který napadl jeho stáda. *Příručka I, 124 (130).*

Obr. 264. **Prak.**

Dle fotografie dra Schumachera
Příručka I, 124 (130).

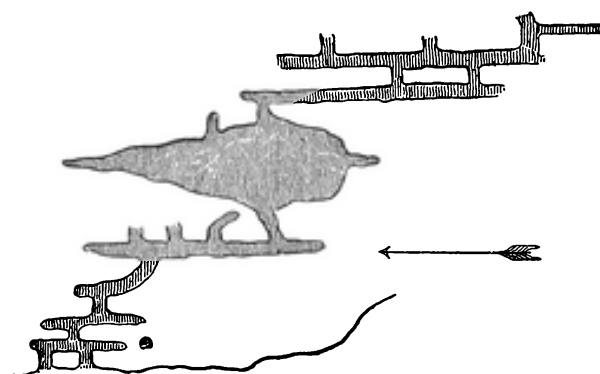
Obr. 265. **Asyrští prakovníci.**

Pravicí mávají prakem, v levici drží přichystaný oblé kámen. Podobných kamenů leží vedle zásoba. *Příručka I, 124 (130).*

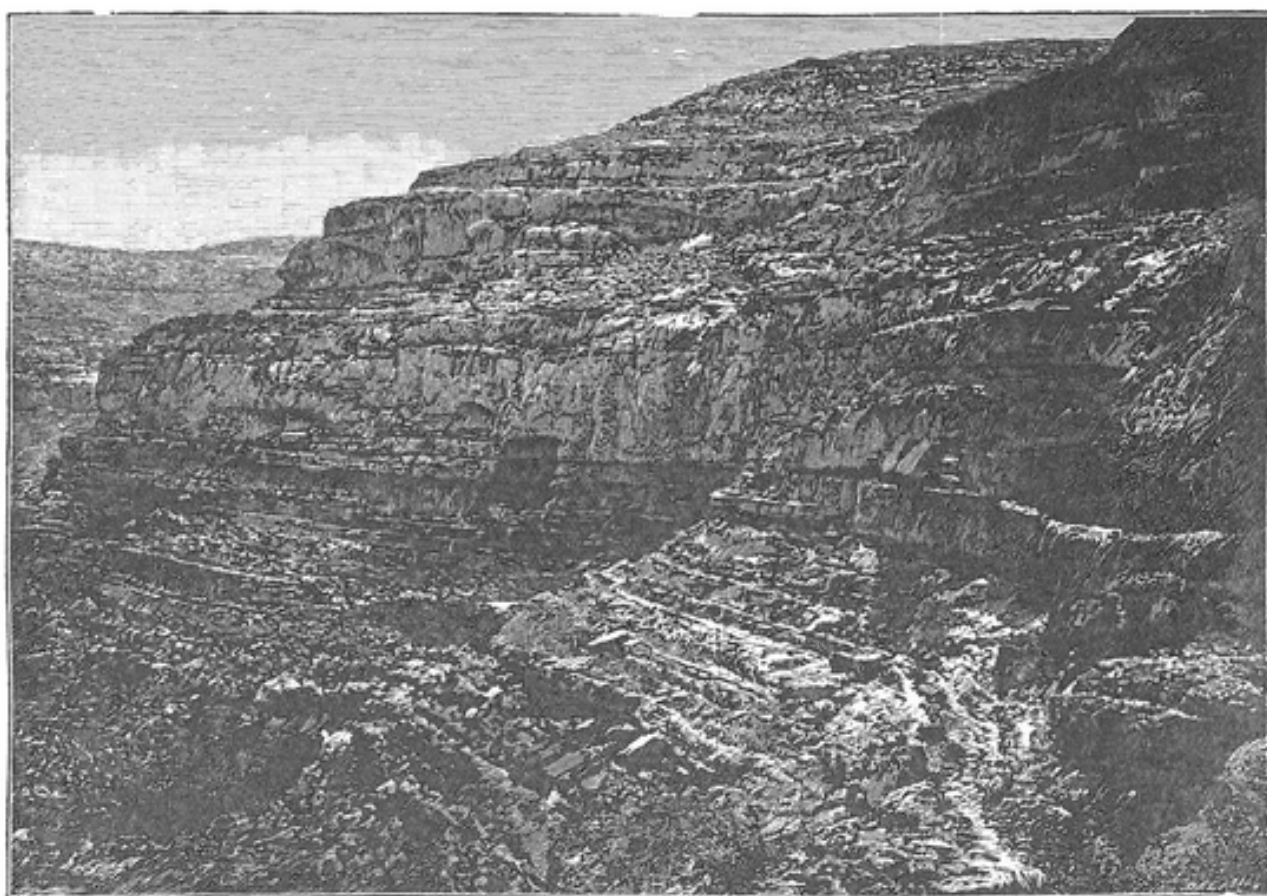
Obr. 266. **Bubínek.**

Z pálené hlíny. Dávali je mrtvým do hrobu, poněvadž skutečný brzy ztrouchnivěl. Velice často je nosily ženy, aby vítaly národní hrdiny. *Příručka I, 124 (130).*

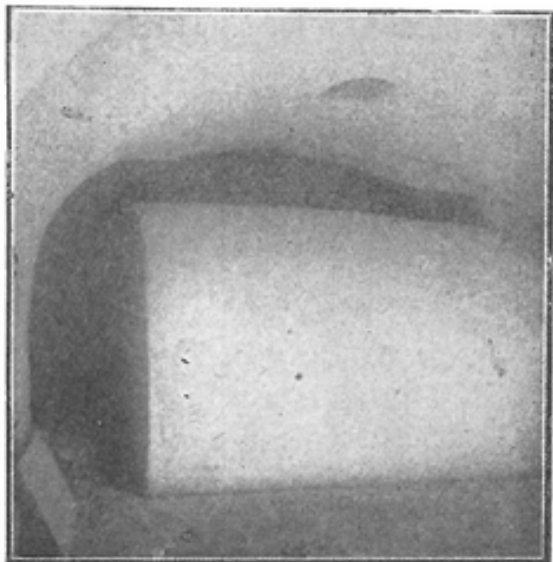

Obr. 267. **Jeskyně Odollamská (Charétúnská).**

V ní se ukrýval David před Saulem. Z obrazu vidíme, jak mohl Saul tábořit na pokraji jeskyně a přece nepoznati, že uvnitř se skrývá David i se svým průvodem. *Příručka I, 125 (131).*

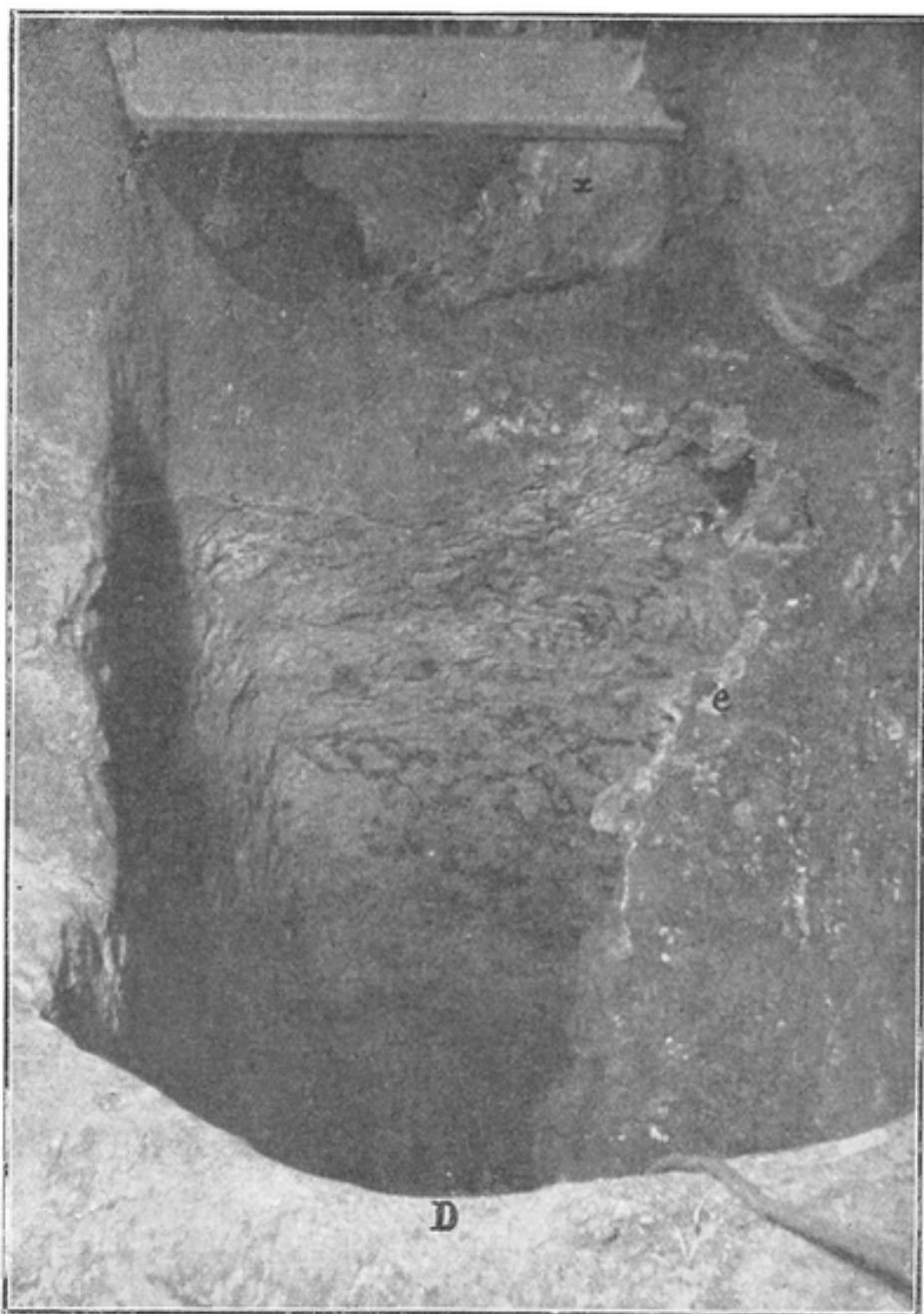

Obr. 268. **Vchod do jeskyně Odollamské (v údolí Charétúnském).**

Obr. 269. **Hrob Samuelův.**

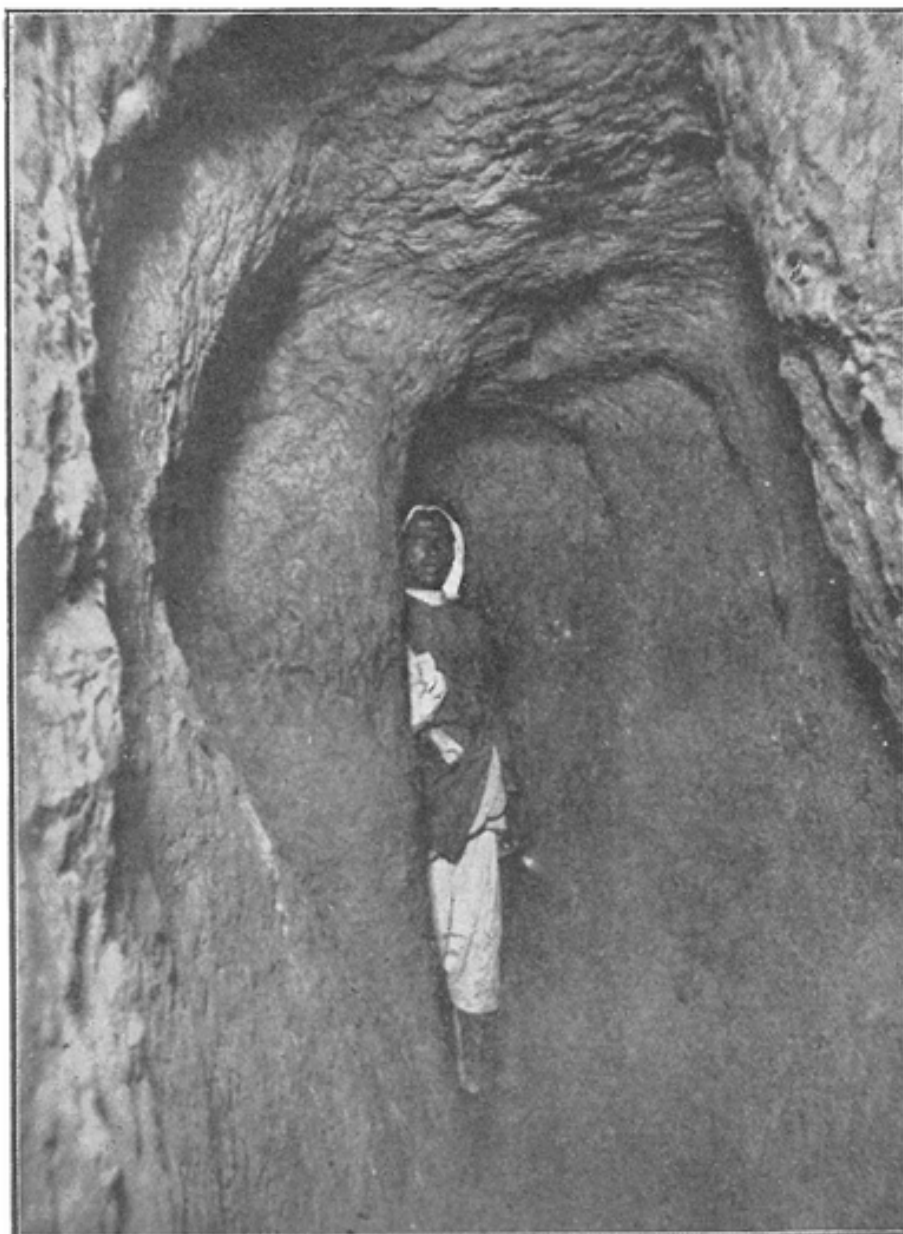
Nebi Samúíl, biblické Rama (?), kde pochován veliký soudce israelský. Nad jeho hrobem (v kostelní kryptě) vystavěli křižáci r. 1157 chrám, dnes zpusťosený. *Příručka I, 126 (132).*

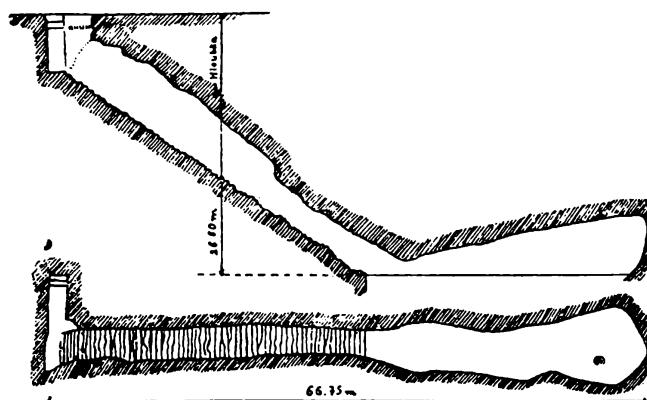
Obr. 270.

**Vchod do tunelu
ofelského.**

Podzemní průchod, který spojoval starou jebusítskou pevnost s pramenem v údolí kedronském. Tímto tunelem pronikl hrdinný Joab do města a umožnil Davidovi jeho dobytí.
Příručka I, 126 (132).

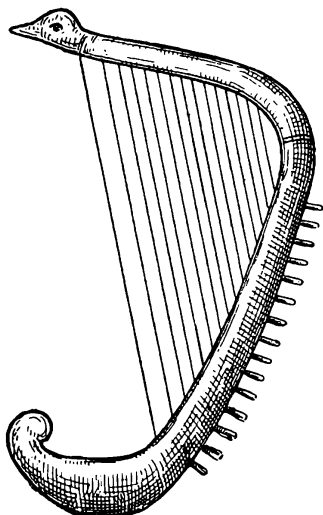

Obr. 271. **Vnitřek tunelu ofelského.**
Příručka I, 126 (132).

Obr. 272. **Tunel v Gezer.**

Jako četná jiná města, měl také Gezer podzemní tunel, kterým bylo možno dostatí se k vodě v čas obležení. Nahoře průřez podélný, dole pohled shora dolů. Část čárkovaná jsou schody ve skále vytesané. Objeven Macalistrem. *Příručka I, 126 (132).*

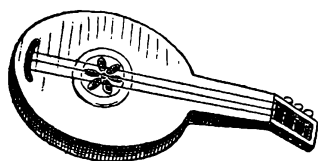
Obr. 273. **Harfa israelská v době Davidově.**

Počet strun kolísal mezi 12–24.
Hrálo se prsty.

Obr. 279. **Flétna.**

Bývala jednoduchá anebo dvojitá; z rákosy, dřeva a kosti.

Obr. 274. **Machol.**

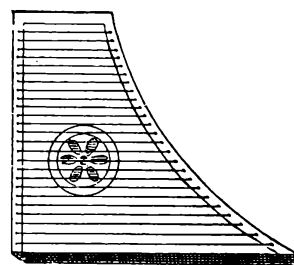

Obr. 275. **Minaim.**

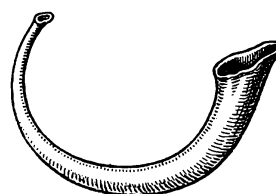
Obr. 277. **Syrinx.**

Zvaná také symfonie a organon.
Skládala se z několika pišťal rákosových, růz. tloušťky a velikosti.

Obr. 276. **Psalterion.**

Počet strun různý. Na nástroji doprovázeli žalmy, odtud i jeho řecké jméno. Hebrejsky slul nébel.

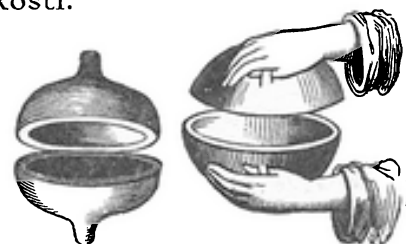
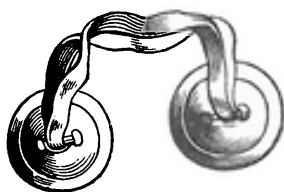
Obr. 278. **Roh.**

Býval obyčejně z rohu hovězího dobytka.

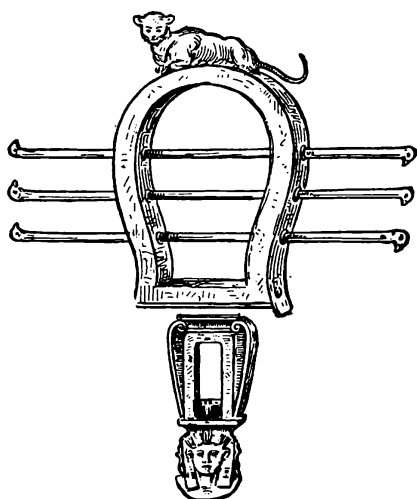

Obr. 280. **Cymbály.**

Skládaly se ze dvou kovových puklic, kterými o sebe tloukli.

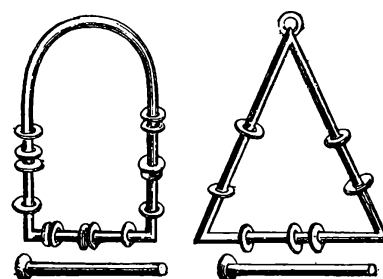
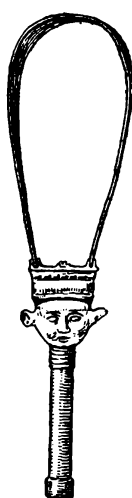

Obr. 281. **Kastagnetty.**

Obr. 282. **Sistrum.**

Mávalo dvojí podobu: skládalo se buď jenom z kovového oblouku, kterým se tlouklo o tvrdý předmět, nebo v otvorech oblouku byly čtyři volné tyčinky; v tom případě se sistrum mávalo. Tento hudební nástroj byl původu egyptského.

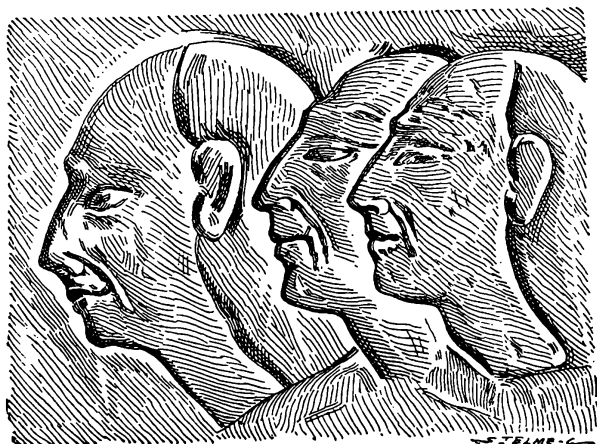
Obr. 283. **Triangl.**

Uzavřený kovový oblouk anebo trojúhelník. Držel se volně v jedné ruce, druhou rukou oň tloukli paličkou.

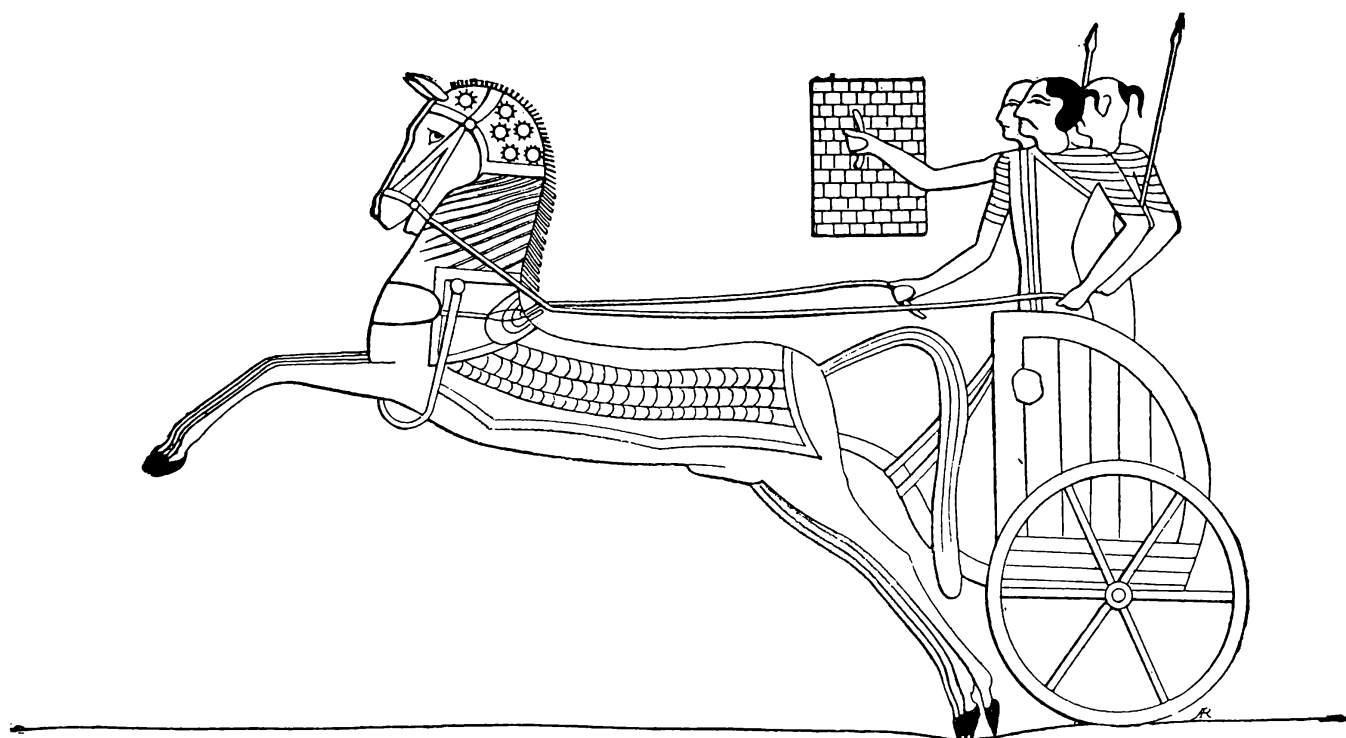
Obr. 284. **Zvonky.**

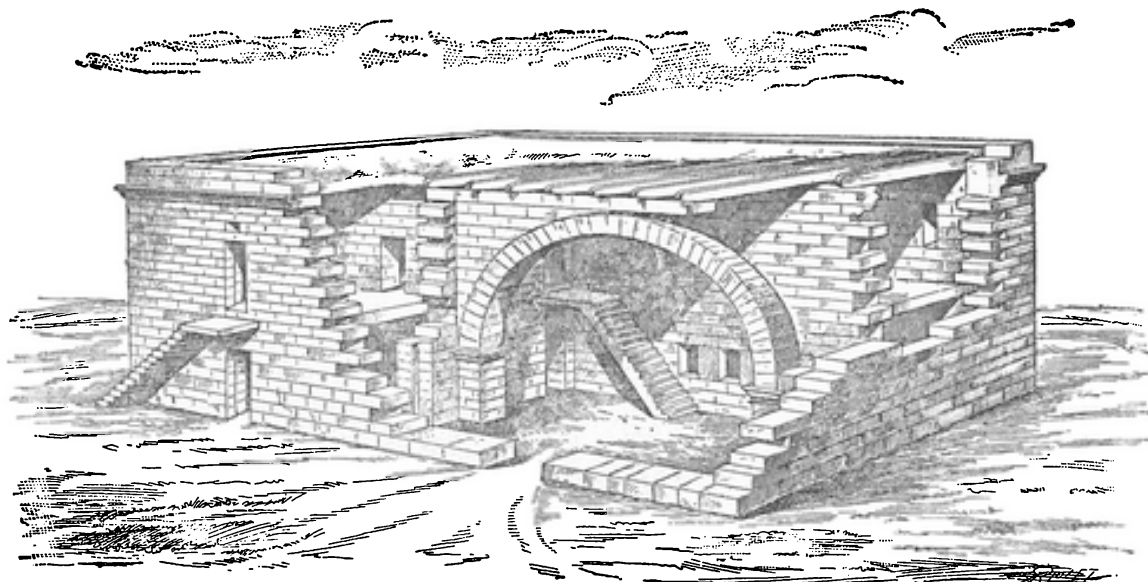
Obr. 285. **Hettité.**

Dle polovypukliny z doby Ramsa II. (1300—1234). Jedním z nich byl také Uriáš, kterého připravil David násilně o manželku. *Příručka I, 128 (134).*

Obr. 286. **Válečný vůz hettitský.**

Dle polovypukliny Ramsa II., která zobrazuje bitvu u Kadešu (asi r. 1295 př. Kr.). Kola vozu velice lehká; zapřažení do něho dva koně. Na voze tři muži; jeden řídí koně, druhý bojuje, třetí chrání oba čtyřhranným štítem. Pozoruhodná jest jejich úprava vlasů. *Příručka I, 128 (134).*

Obr. 287. **Východní dům (z Hauranska).**

Všimni si ploché střechy, ohraničené jakýmsi zábradlím. Na takové střeše se procházel David, když spatřil Betsabu. *Příručka I, 128 (134).*

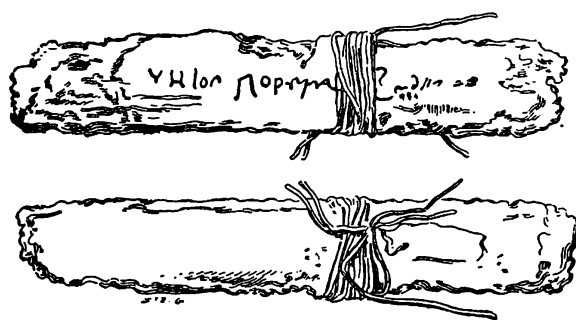

Obr. 288. **Pečeť města Rabbat Ammon.**

Pod jeho hradbami dokonal na rozkaz Davidův nevinný Uriáš. *Příručka I, 128 (134).*

Obr. 290. **Východní pozdrav.**

Přítel přítele na setkání objal a políbil. Provázel-li ho člověk podřízený, hluboce se uklonil, takže rukama se mohl dotknouti svých kolien. Podobným polibkem pozdravoval Absolon všechny Israelity, kteří přicházeli ke dvoru královskému. *Příručka I, 130 (136).*

Obr. 289. **Dopis.**

Papyrus. Je psán písmem řeckým, svitnut a svázán. Konce stužky bývaly zapecetěny, aby nikdo nepovoláný nemohl dopisu otevřít. Podobně asi poslal David list svému vojevůdci. *Příručka I, 128 (134).*

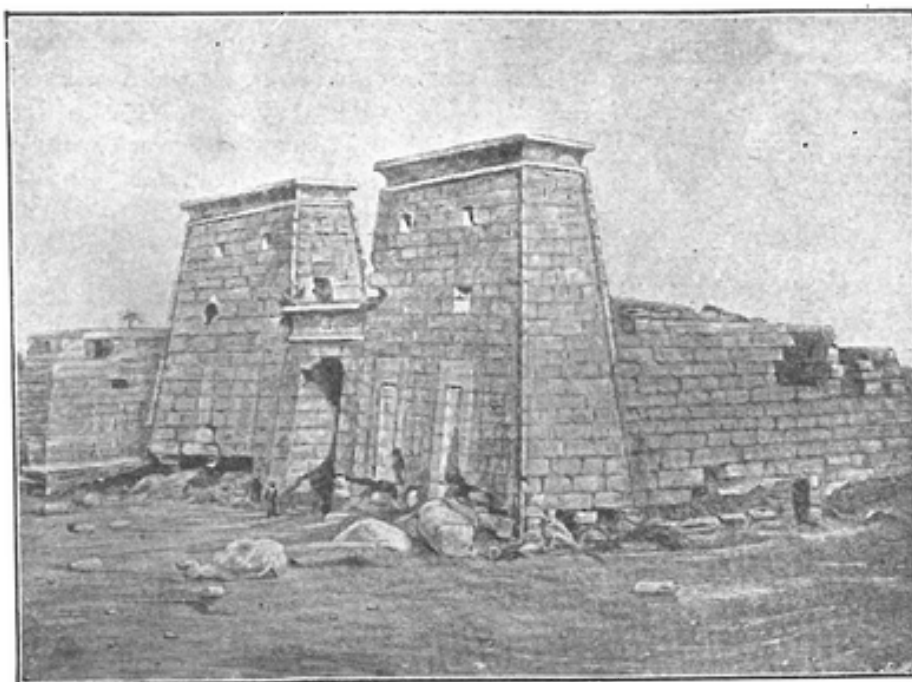
Obr. 291. **Soud Šalamounův.**

Karikatura nalezená v Pompejích; dnes v museu neapolském. Sesměšňuje moudrý rozsudek králův. Mimoděk dokazuje, že i pohané četli Písmo svaté. *Příručka I, 133 (139).*

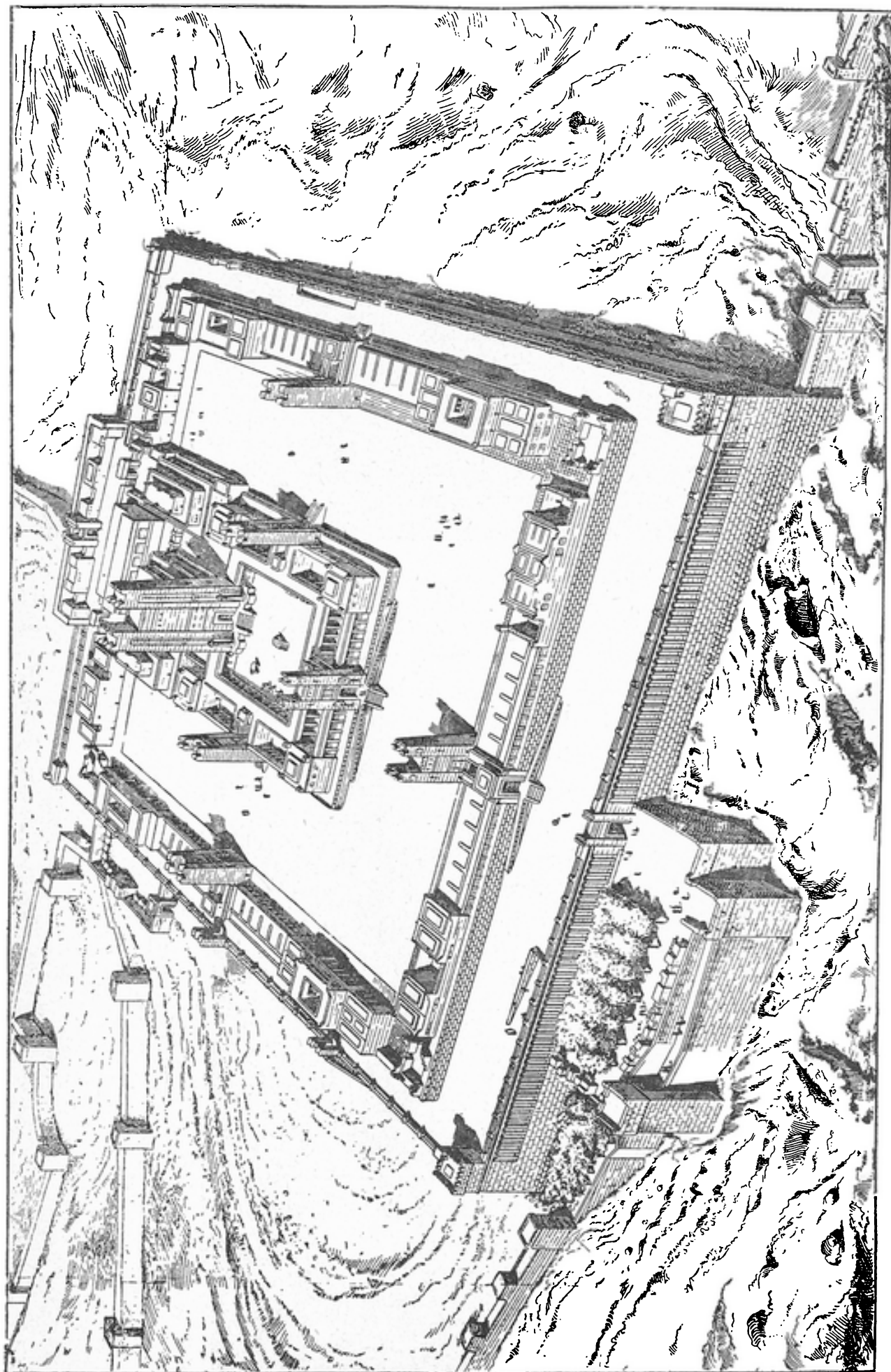
Obr. 292. **Asyrská stáj.**

Dle vypukliny z královského paláce v Nimrudu. Dnes v Britském museu. Stáj má spíše podobu stanu nebo vzdušného pavilonu. V pozadí čese sluha koně; v předu stojí několik zvířat a žerou z jakéhosi koryta. Stáje Šalamounovy nebyly asi méně nádherné. *Příručka I, 134 (140).*

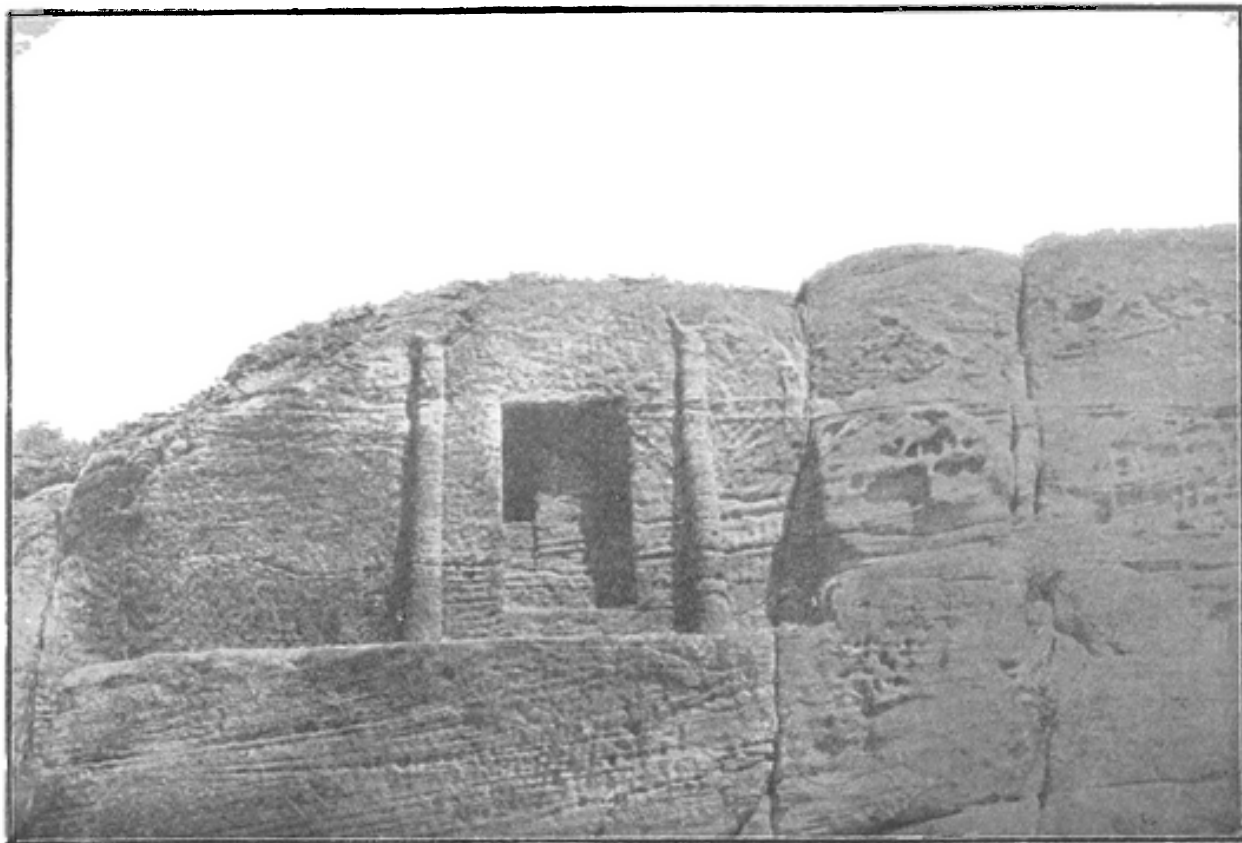
Obr. 294a. **Vchod do egyptského chrámu.**

Byl zasvěcen bohu Chonsovi. Dnes se uznává všeobecně, že i chrám Šalamounův se řídil vzory egyptskými. *Příručka I, 133 (139).*

Obr. 293. **Chráám Šalamounův.**

Rekonstrukční pokus Perrotův a Chipiezův; podle popisu proroka Ezechiele. I kdybychom připustili, že prorok neměl na mysli výhradně chrám Šalamounova, přece jeho celkovou podobu zachoval. *Příručka I, 133 (139).*

Obr. 294b. **Oltář ve skále.**

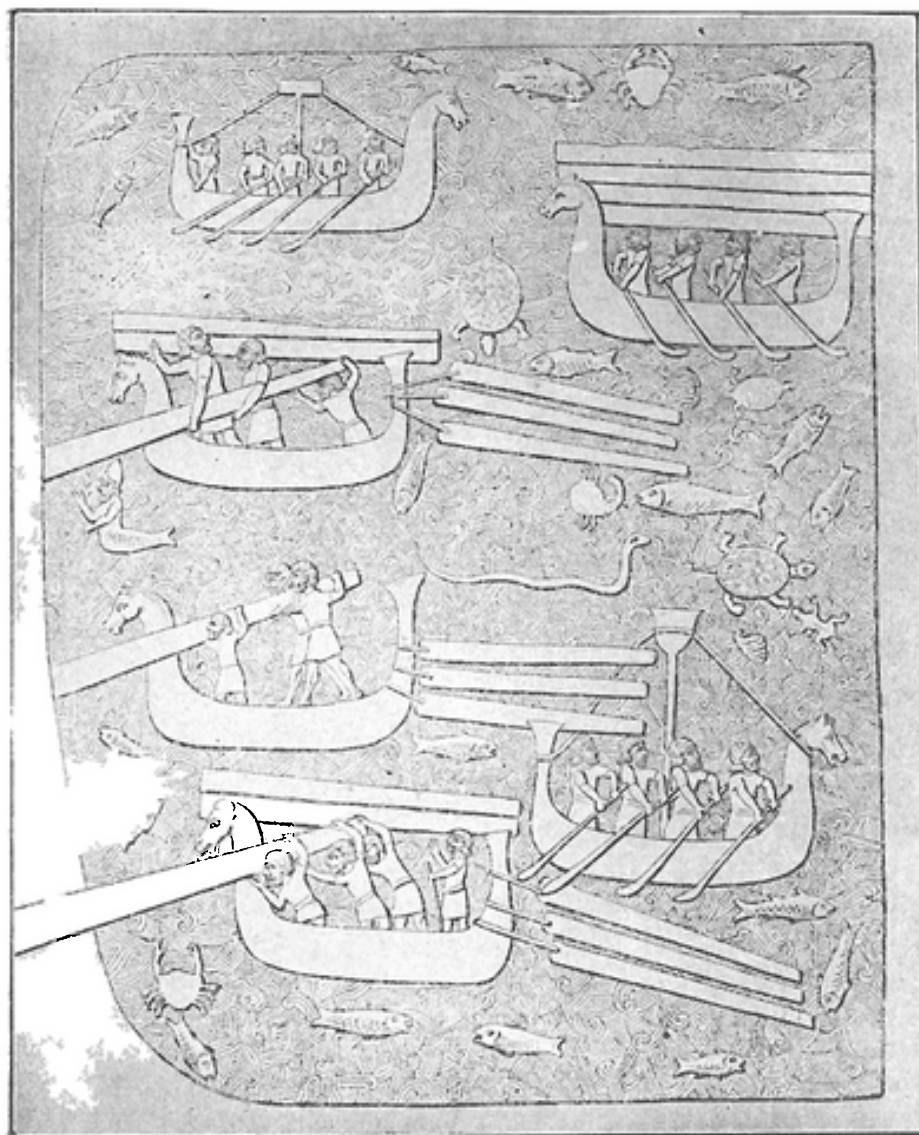
Ve Vádi Musa. Po obou stranách vysoký sloup ve skále vytesaný. Byl asi oblíbeným prvkem tehdejšího stavitelství. Také Bible se zmiňuje o dvou sloupech v chrámě Šalamounově. *Příručka I, 133 (139).*

Obr. 295.
Mladý cedr.
Příručka I, 134 (140).

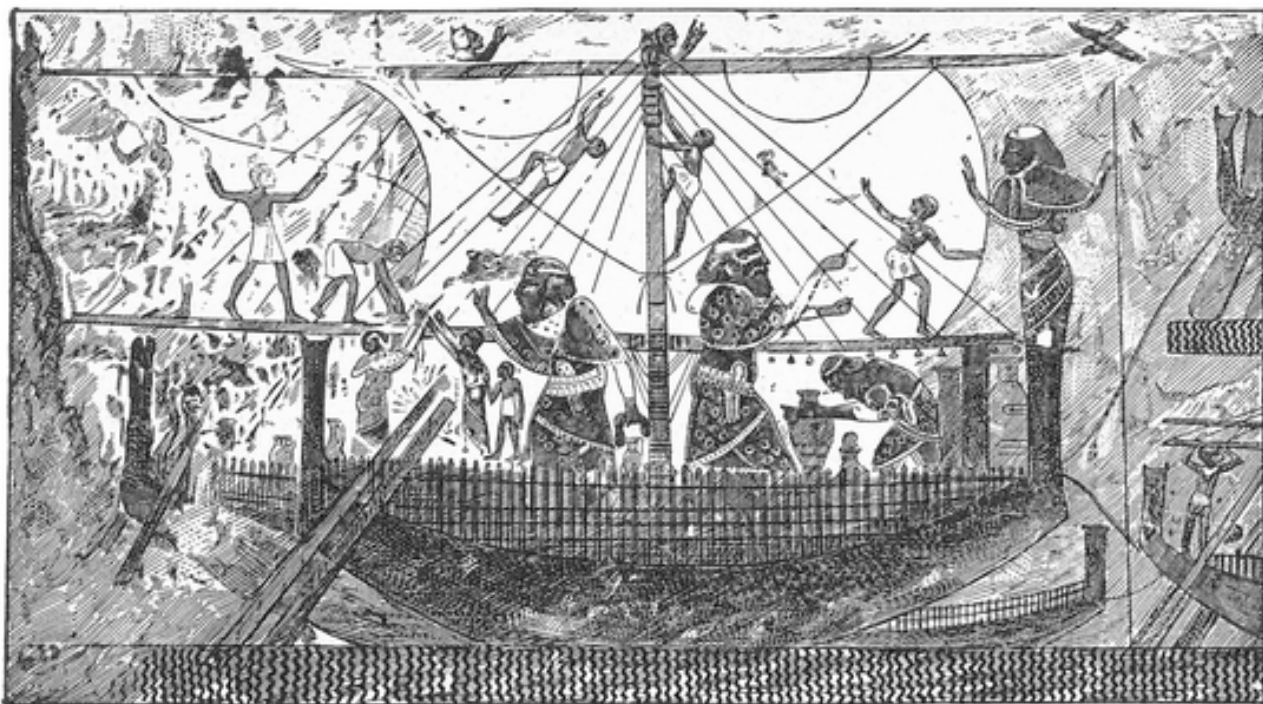
Obr. 296.
Skupina cedrů.

Příručka I, 134 (140).

Obr. 297. **Doprava dříví
z Libanonu.**

Ze Sargonova (722—705) paláce v Chorsabadě; dnes vasyrském museu v Louvru. Jedny lodě vracejí se s nákladem dříví; kmeny mají uvázané na zádi nebo složené na palubě. Jiné plují opačným směrem teprve pro náklad vzácného dříví.
Příručka I, 134 (140).

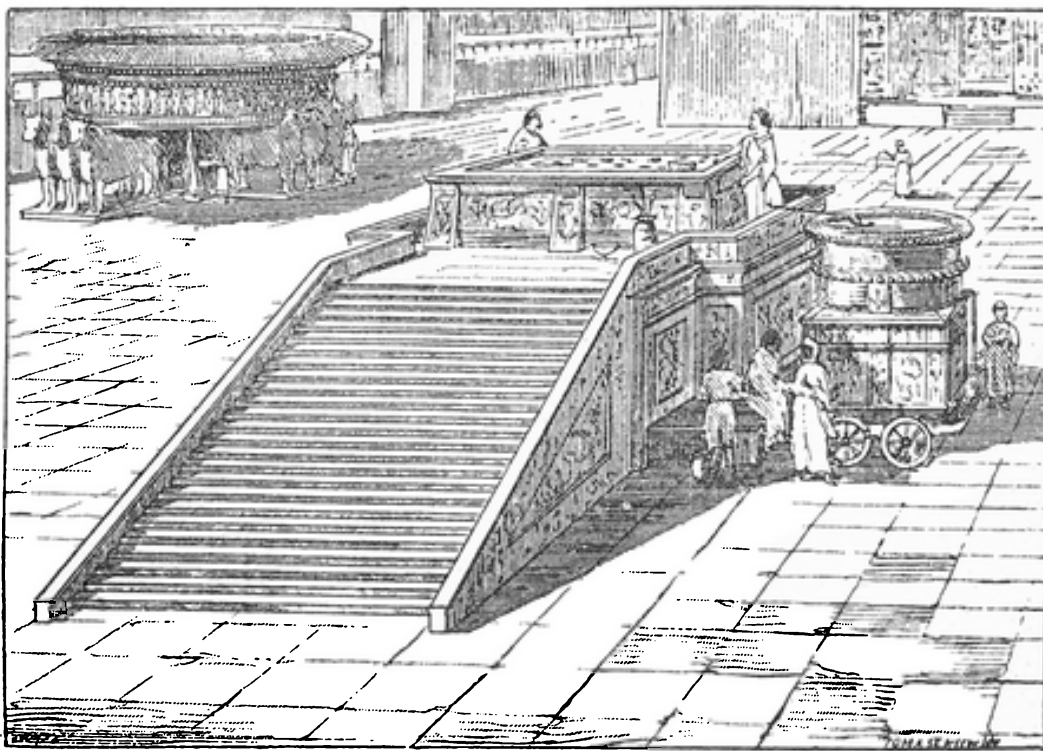
Obr. 298. **Fenická loď.**

Dle současné malby v Thébách. Stejně asi byly vybudovány lodi Šalamounovy.
Příručka I, 134 (140).

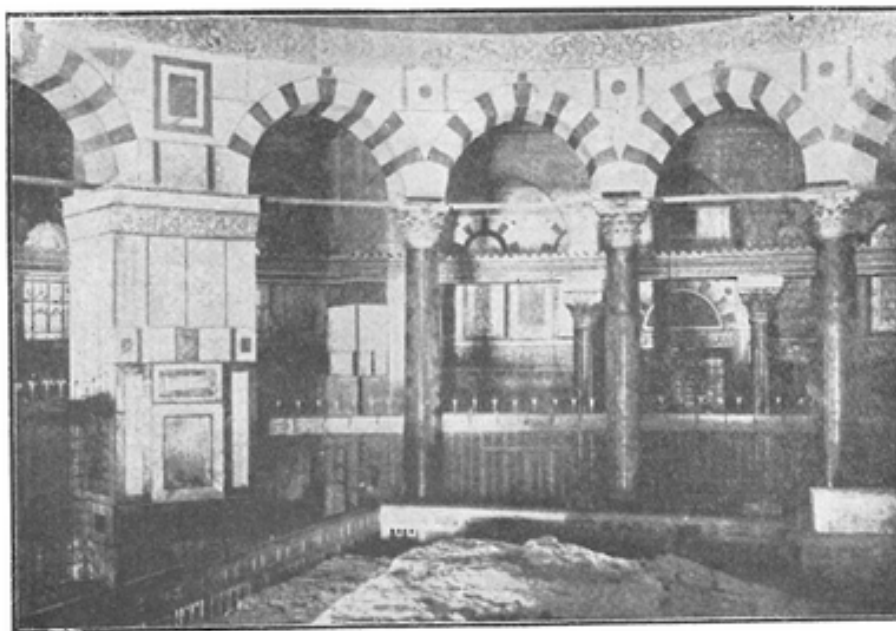
Obr. 299. **Hlavice sloupu v chrámě jerusalemském.**

Podle rekonstrukce Perrotovy a Chipiezovy. *Příručka I, 134 (140).*

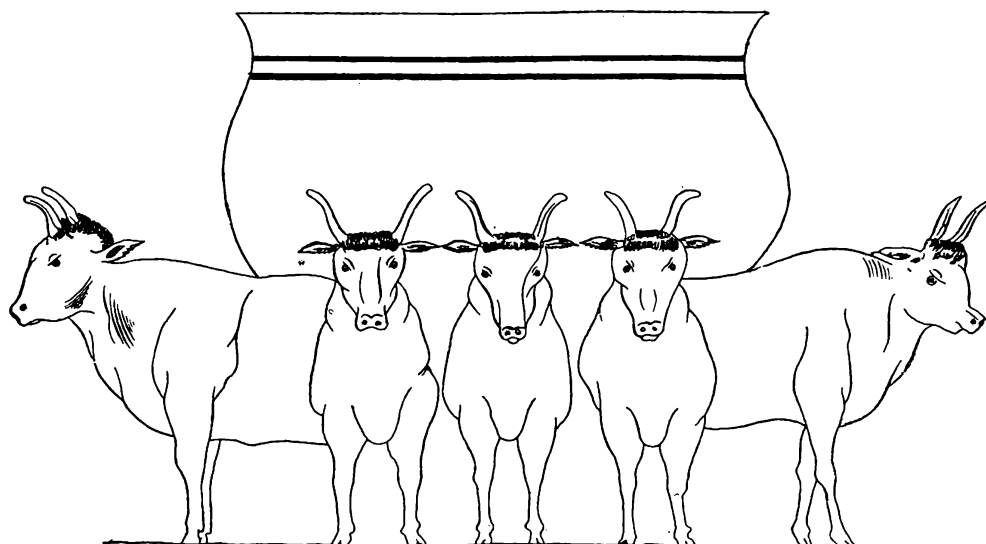
Obr. 300. **Oltář v chrámě jerusalemském.**

Pokus rekonstrukce dle Mangeanta. *Příručka I*, 134 (140).

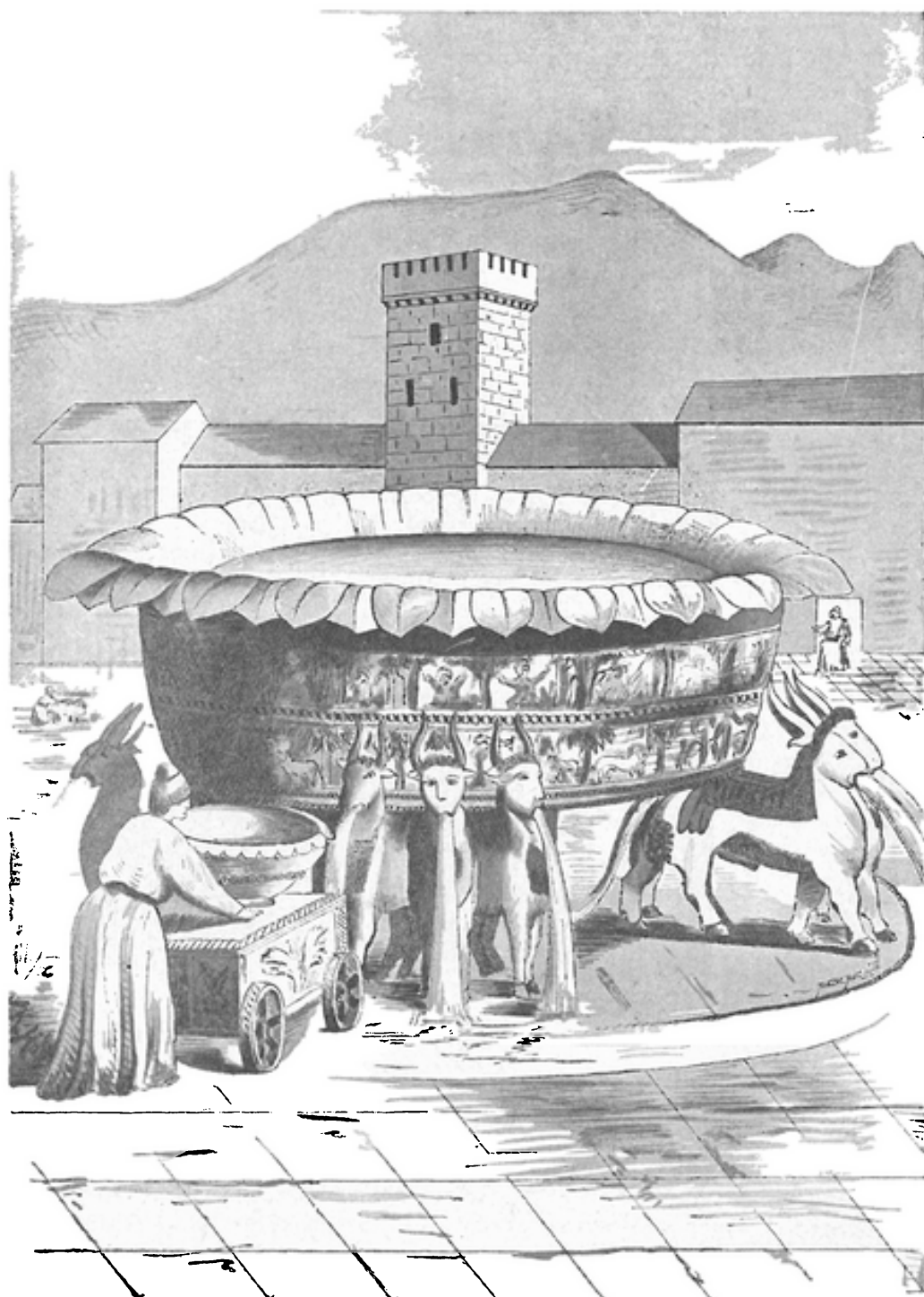
Obr. 301. **Skála, na které stál oltář v chrámě Šalamounově.**

V mešitě Kubbet es-Sachra, neprávem nazývané Omarovou. Skála je široká asi 13 m, dlouhá 17 m. Prochází jí otvor, kterým odtékala krev obětovaných zvířat. Na povrchu pozorujeme několik miskovitých prohlubenin, známých z ostatních obětíšť kananejských. Většina badatelů se domnívá, že na této skále obětovali kdysi Jebusejští; jiní ji ztotožňují s oltářem zbožného Melchisedecha. *Příručka I*, 134 (140).

Obr. 302. **Měděné
moře v chrámě
jerusalemském.**

Příručka I, 134 (140).

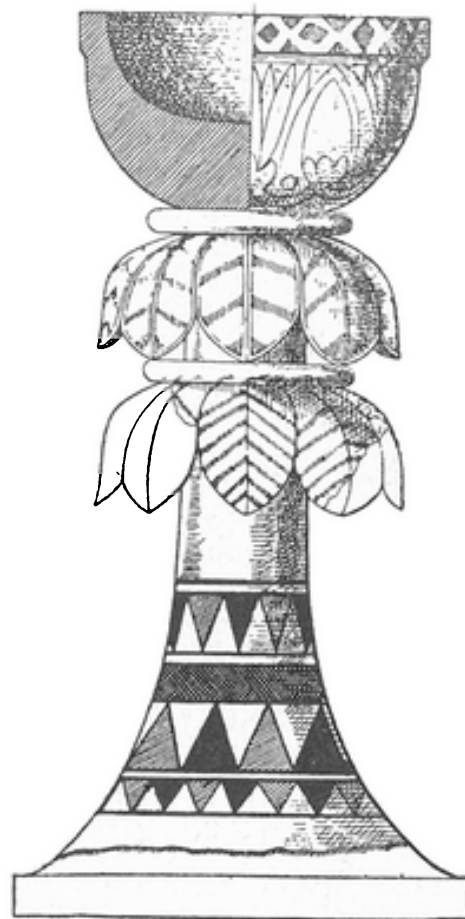
Obr. 303. **Měděné
moře v chrámě
jerusalemském.**

Příručka I, 134 (140).

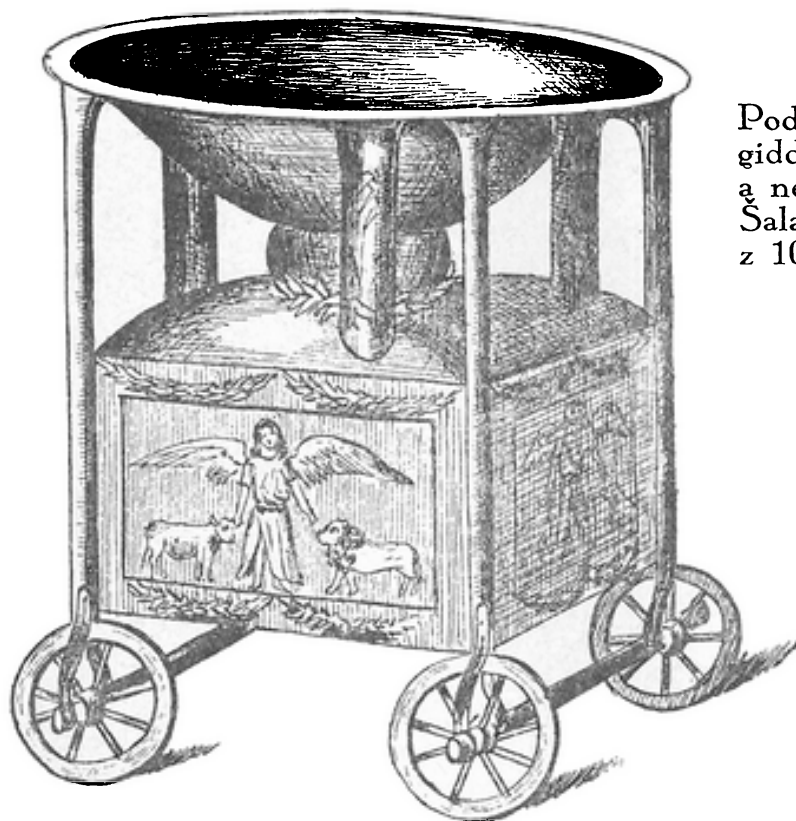
Obr. 304. **Nádoba na převážení vody.**

Starobylá nádoba (bronzová) z Larnaky.
Příručka I, 134 (140).

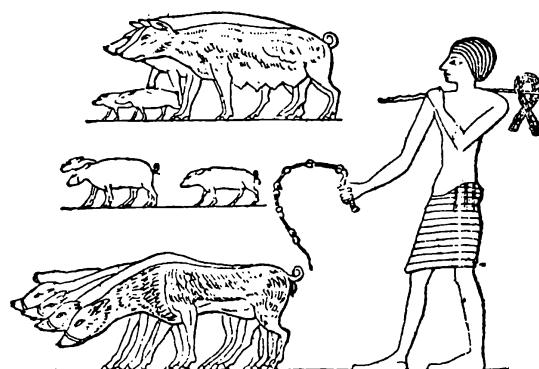
Obr. 306. **Krb na voňavky.**

Podle zbytků nalezených v Gezeru a Megiddo. Býval z pálené hlíny nebo z vápence a nescházel jistě ani na královském dvoře Šalamounově. Dochované zbytky pocházejí z 10.—7. stol. př. Kr. *Příručka I, 135 (141).*

Obr. 305. **Pohyblivá nádoba v chrámě jerusalemském.**

Pokus rekonstrukce. *Příručka I, 134 (140).*

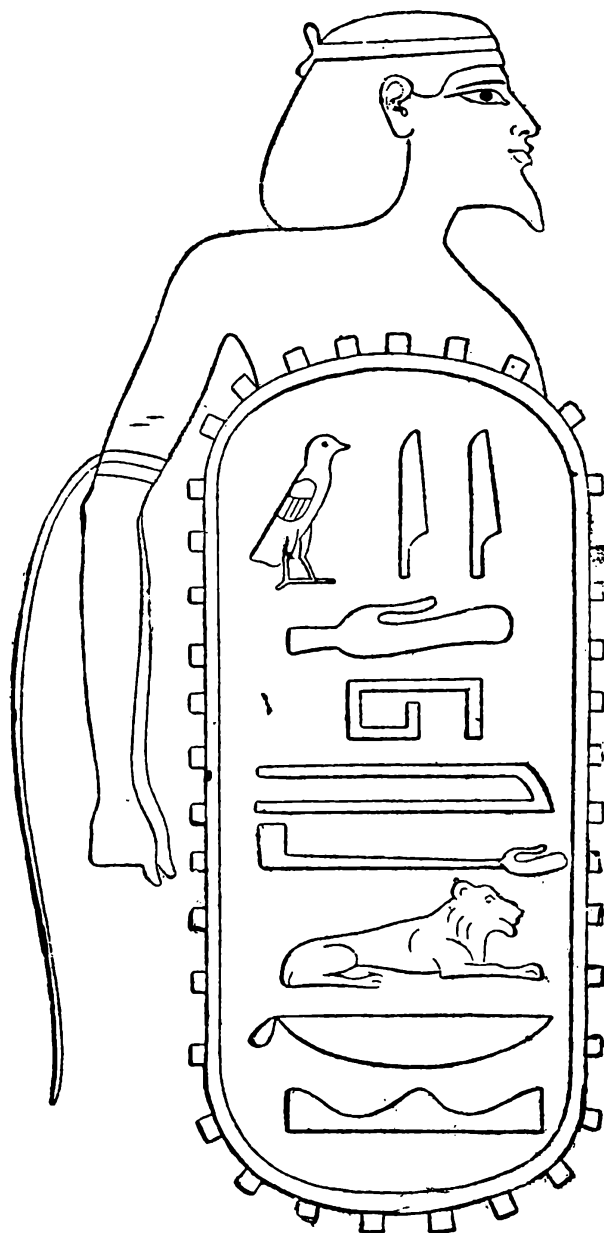
Obr. 307. **Bič uzlovatý.**

Podle starobylého obrazu egyptského. Uzly bývaly někdy prosté, jindy do nich vplétali malé kovové kuličky. Takovým bičem hrozil svému lidu nerozvážný Roboam. *Příručka I, 138 (144).*

Obr. 308. **Farao Šešonk.**

Z dynastie XXII. (984—924). Podnikl výpravu proti Roboamovi (932—916) a poplenil chrám v Jerusalemě. *Příručka I, 138 (144).*

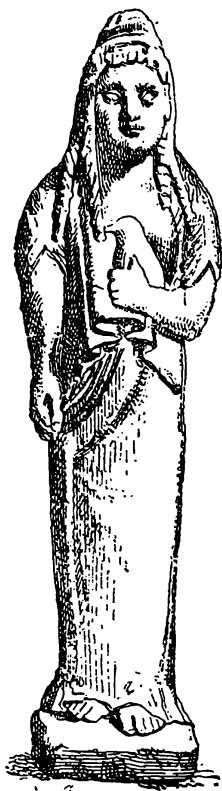
Obr. 309. **Roboam.**

Z pomníku vítězného faraona Šešonka (948—927) v Karnaku. Nápis zní: »Jutah malek« (júdský král). Z Bible víme, že to byl Roboam (932—916). *Příručka I, 138 (144).*

Obr. 311. **Astarta Karnaim.**

Soška z alabastru, dnes v Louvru. Na hlavě má symbol měsíce, jehož byla bohyní. Odtud také její jméno: »Astarta s rohy.« Jindy bývá zobrazována s hlavou kravskou, snad, aby odpovídala lépe Baalu—Molochovi, který mival hlavu býčí. *Příručka I, 140 (146).*

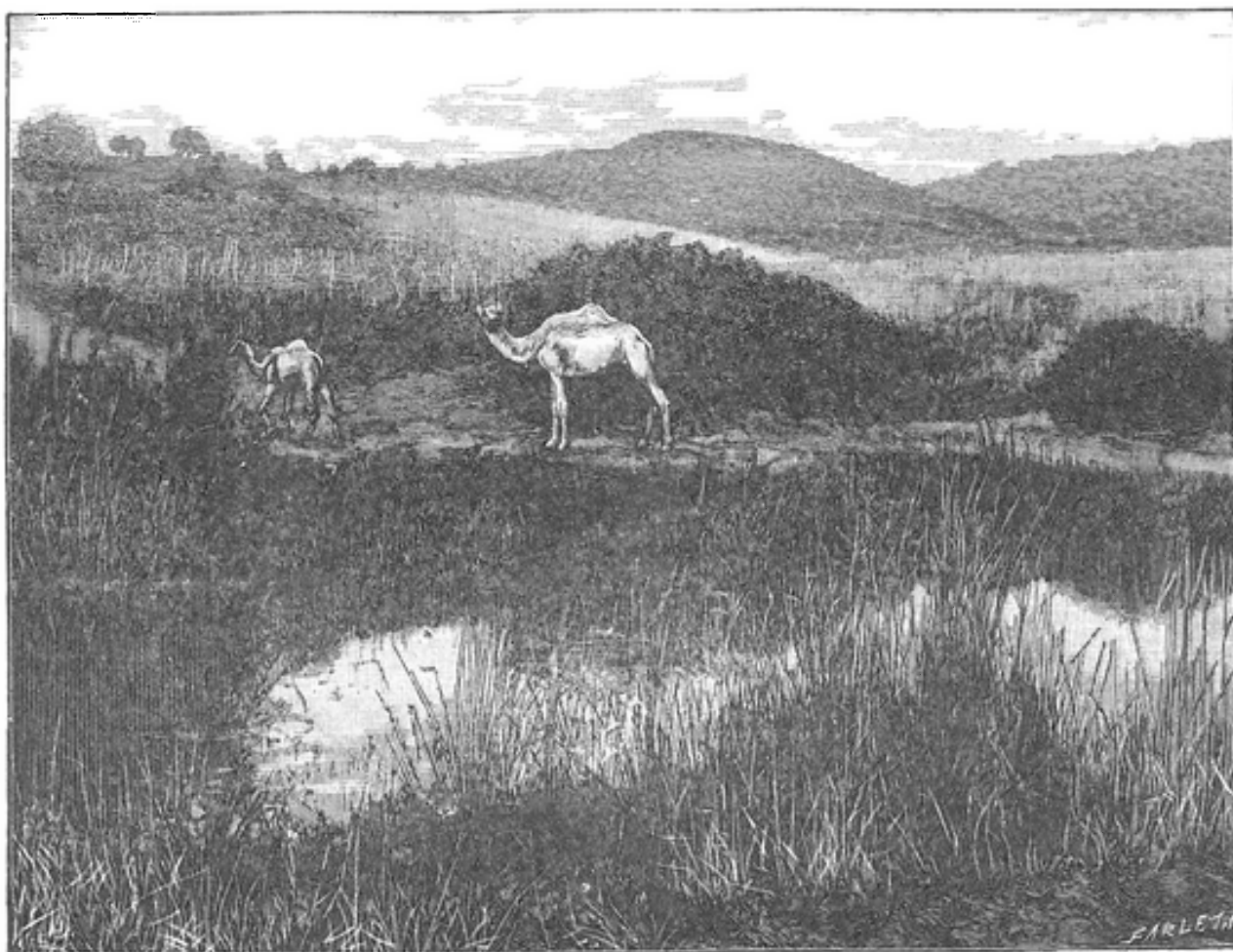
Obr. 310. **Astarta.**

Fenická soška z pálené hlíny. V rukou drží holubičku, která jí byla zasvěcena. Její kult šířila v severní říši bezbožná Jezabel. *Příručka I, 140 (146).*

Obr. 312. **Derviši.**

Po divokém tanci stávají se takřka bezcitnými a zraňují se sami dlouhými a ostrými jehlicemi. *Příručka I, 141 (147).*

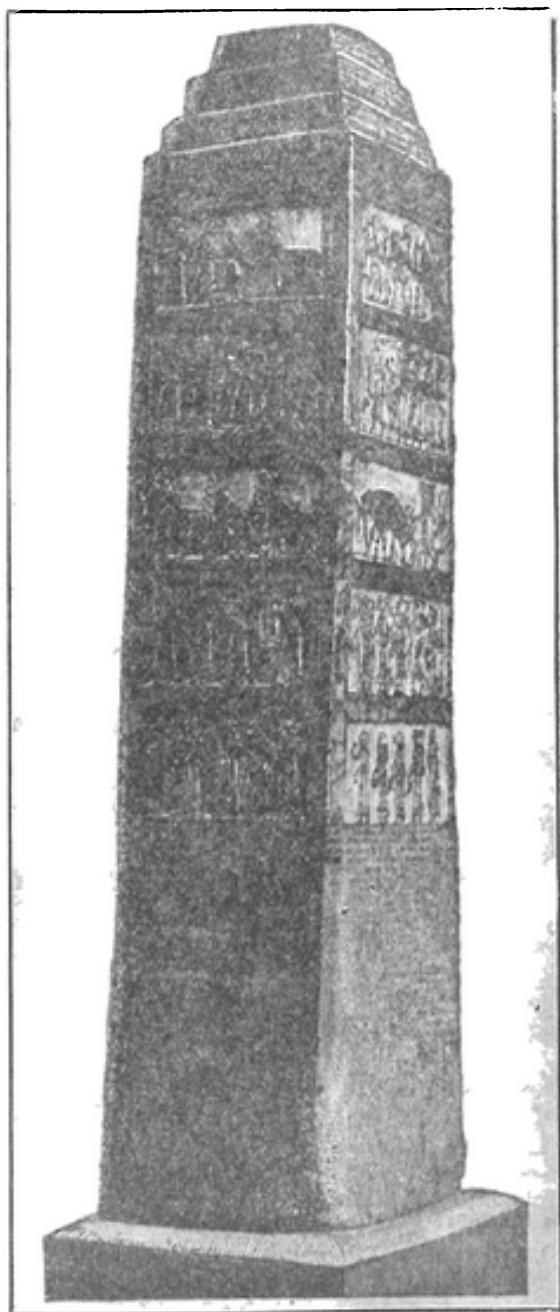
Obr. 313. **Potok Kišon.**

Pod obětištěm Eliášovým na pohoří Karmelském. *Příručka I, 141 (147).*

Obr. 314. **Salmanassar II.**

Asyrský dobyvatel Salmanassar II. (859—825), kterému odváděl izraelský král Jehu (842—815) poplatek. Dle polovypukliny nalezené v Kurchu, jižně od Diarbekíru; dnes v Britském museu. *Příručka I, 143 (149).*

Obr. 315. **Obelisk Salmanassarův.**

Nalezen v Nimrudu. Zobrazení jsou na něm poslové, kteří odevzdávají poplatek Salmanassarovi jménem svých podrobených králů. Ve druhé řadě shora je poplatek izraelského krále Jehu (842—815). Nad tím nápis: »Poplatek Jehu, syna Amrioiva: zlato, plíšky zlaté, číše zlaté, konvice zlaté, nádoby zlaté; potřeby královské, žezlo do ruky mé, královské hole — to vše jsem přijal.« *Příručka I, 143 (149).*

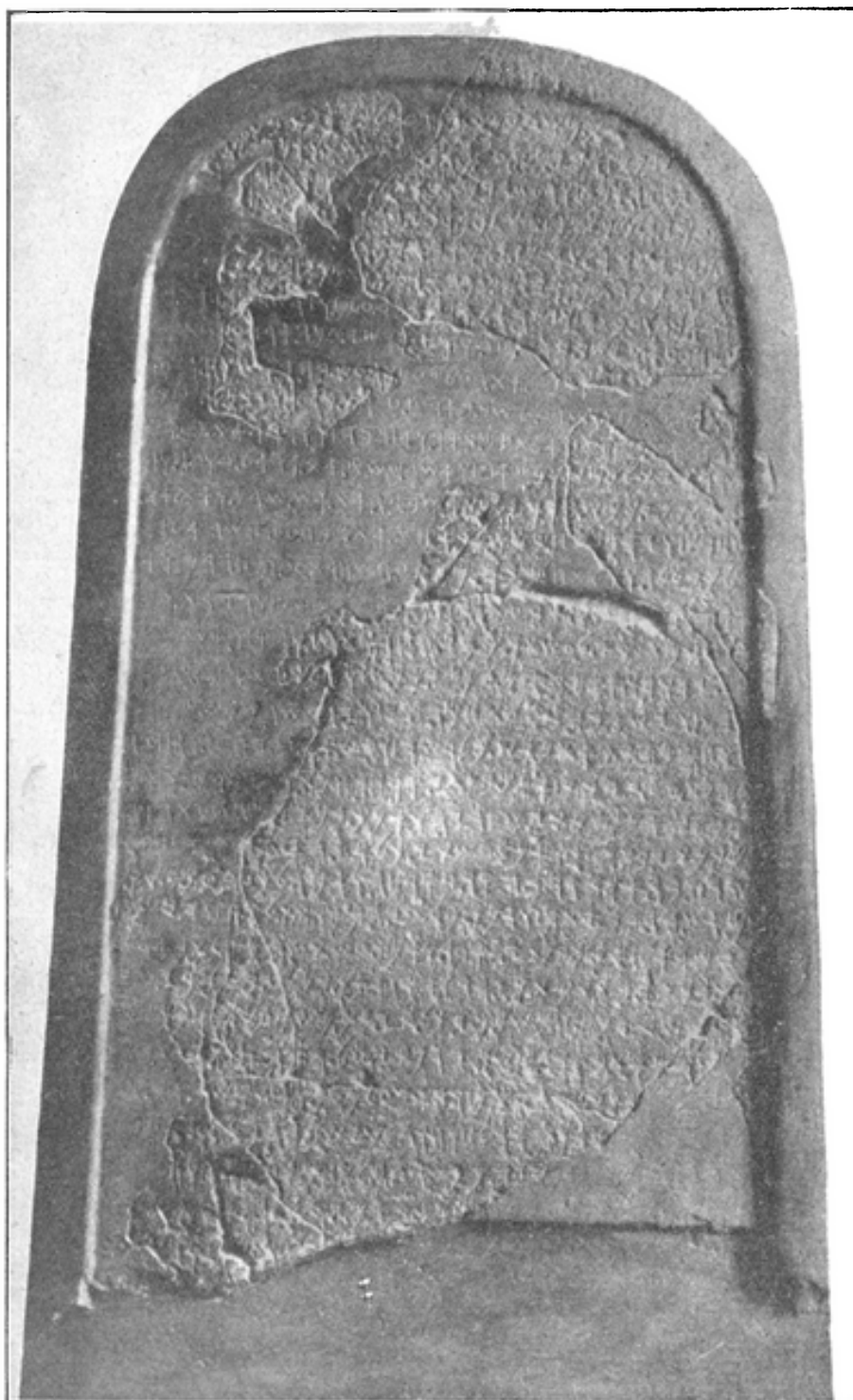
Obr. 316. **Podrobnost poplatku Jehuova.**

Posel israelského krále padá před asyrským vládařem na tvář. Uprostřed symbol Aššura a bohyně Ištary. *Příručka I, 143 (149).*

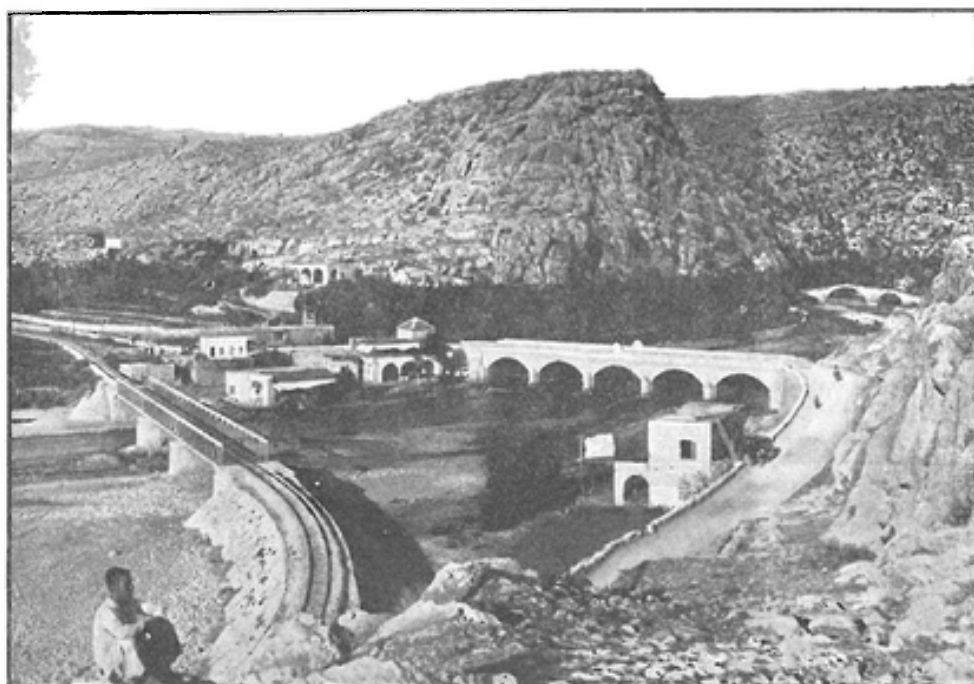
Obr. 318. **Psí řeka (Nahr el-kelb).**

Právem velebil Naaman vody syrské. Protože protékají krajinami lesnatými, bývají čisté a svěží. *Příručka I, 145 (151).*

Obr. 317. **Pomník Mešův.**

Postavil jej moabský král Meša (865?—835?) na památku svého vítězství nad israelským králem Achabem (875—854). Byl objeven r. 1869 od Clermont-Ganneau-a na úpatí pahorku nedaleko Dibánu (bibl. Dibón), východně od Mrtvého moře. Beduini kámen roztloukli; původní část je na obraze temnější. Ostatek byl doplněn podle otisku, který učinil na rozkaz Clermontův jakýsi Arab r. 1869. *Příručka I, 139 (145).*

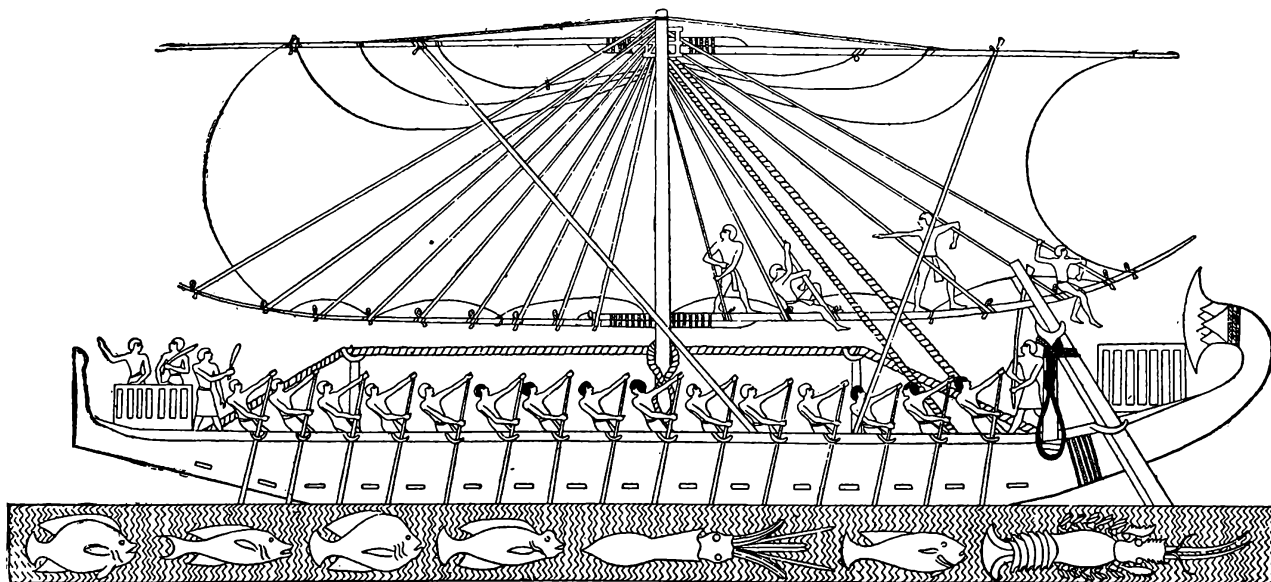
Obr. 319. **Ústí Psí řeky (Nahr el-kelb) do moře.**

Severně od města Bejrutu. *Příručka I, 145 (151).*

Obr. 320. **Nádoba na olej.**

Příručka I, 140 (146).

Obr. 321. **Loď taršíšská.**

Tak nazýváno každé velké plavidlo, které se mohlo odvážit na širé moře a nebylo nuceno držeti se břehů. Starý obraz představuje egyptskou loď, která plula do krajiny Punt, někde na pobřeží africkém (?). Když nebylo větru, poháněli loď vesly. Také kniha Jonášova se zmiňuje o této podrobnosti. *Příručka I*, 146 (152).

Obr. 322. **Ricinus communis.**

(Z díla: Polívka, Užitkové rostliny cizích zemí, od fy. Promberger.)

Příručka I, 147 (153).

Obr. 323.

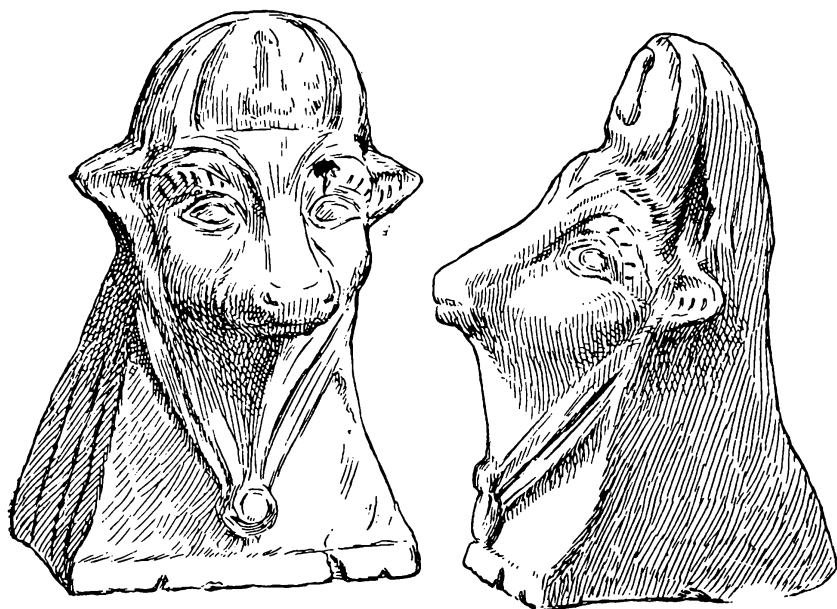
Pečeť z doby Jonášovy.

Podle nápisu patřila Semovi, služebníkovi israelského krále Jeroboama II. (784—744). *Příručka I*, 146 (152).

Obr. 324. **Kostky fenické.**

Protože Jonáš plul na lodi fenické. losovali plavci podobnými kostkami, *Příručka I*, 146 (152).

Obr. 325. **Hlava Molochova.**

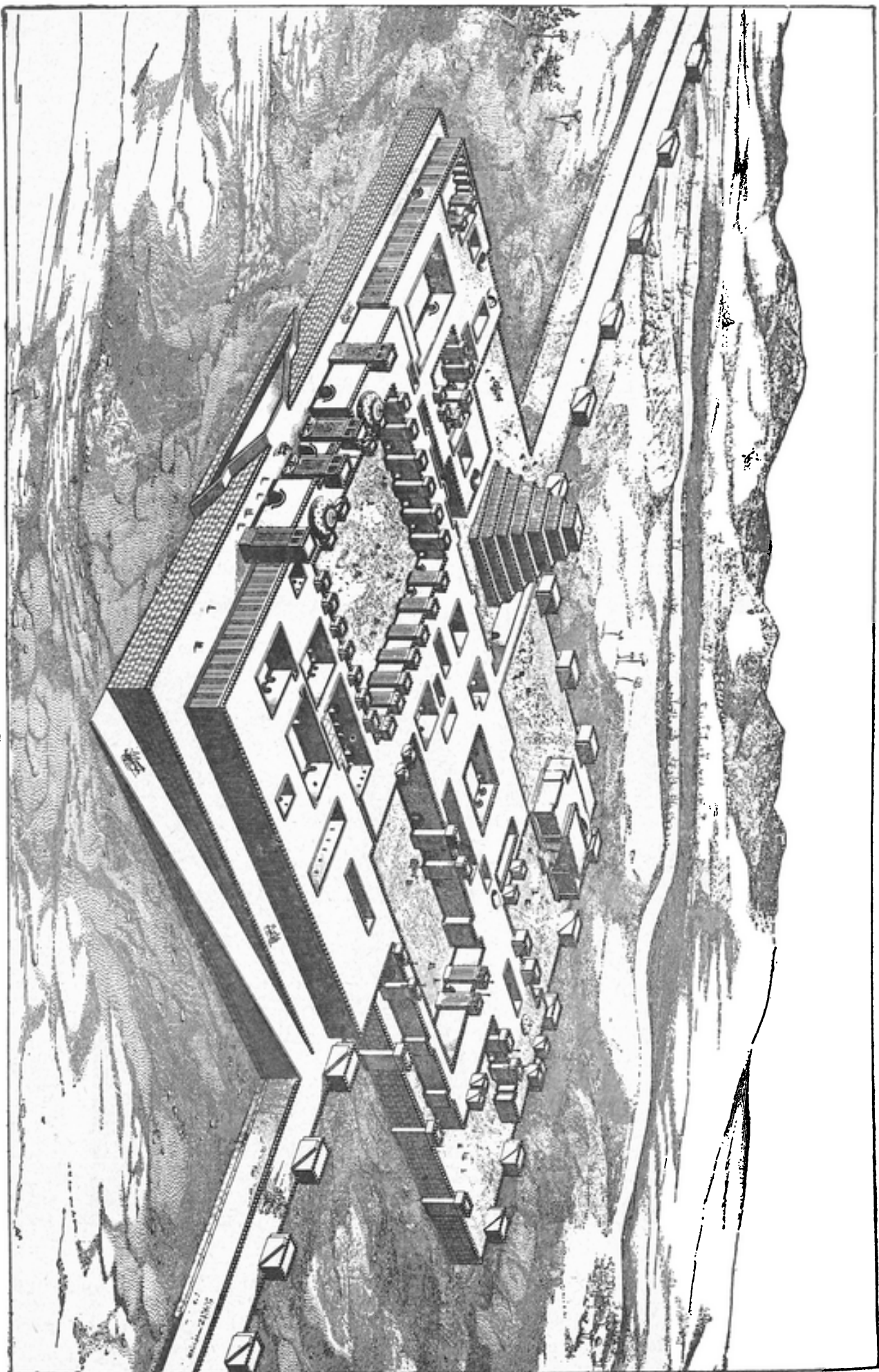

Obr. 326. **Bůh Moloch.**

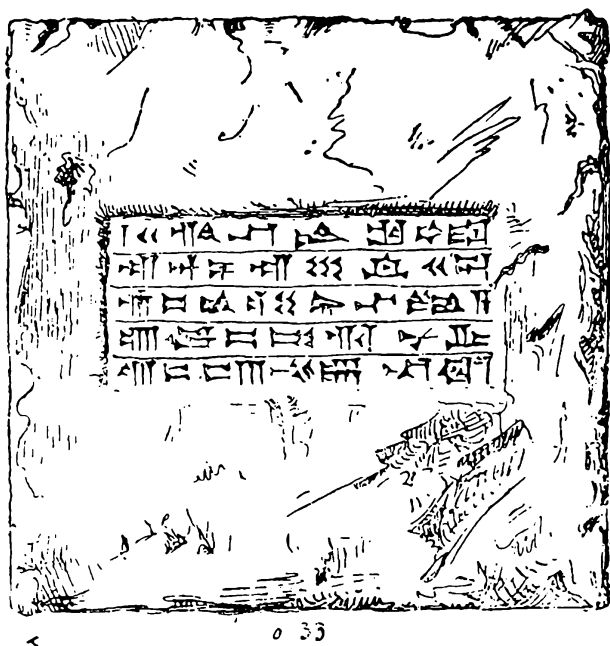
Obr. 327. **Král Sargon.**

Asyrský panovník (722—705). V ruce má královskou hůl, o kterou se opírá. Obraz z královského paláce v Chorsabadě. *Příručka I*, 148 (154).

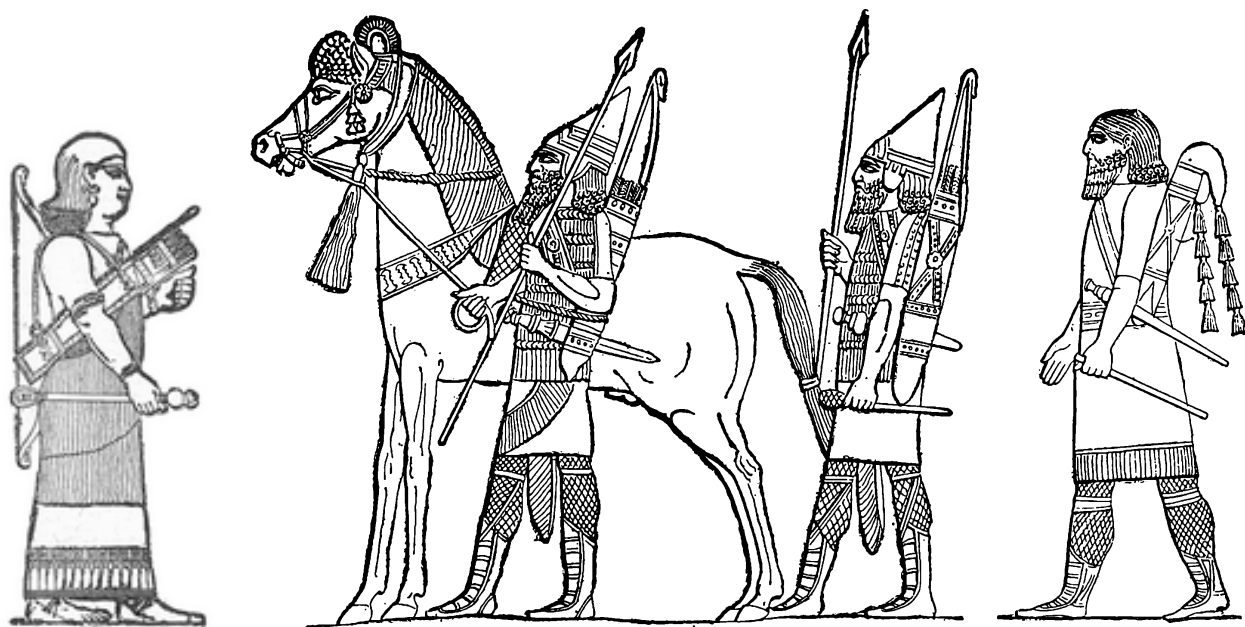
Obr. 328. **Palác Šargonův.**

Pokus rekonstrukce podle vykopávek v Dur-Šarrukinu. Na jeho stavbě pracovali také zajiť Izraelité. Všimni si poschodovité věže, která zdobívala paláce velmožů asyrských. *Příručka 1, 148 (154).*

Obr. 329. **Cihla Sargonova.**

Z nepálené hlíny. Tisíce podobných cihel zhotovili zajatí obyvatelé severní říše. Do každé je vtlačena pečeť Sargonova (722—705) s hrdým nápisem: »Sargon, král národů, vystavěl jsem město. Dur-Sarrukinu (město Sargonovo) jsem je nazval. Tento palác, jemuž rovna není, jsem zbudoval.« *Příručka I, 148 (154).*

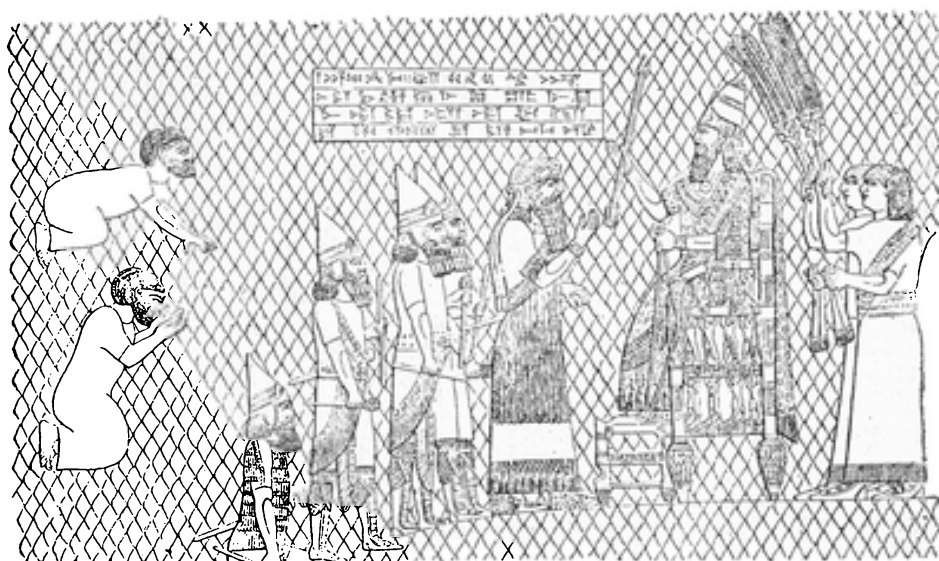
Obr. 330. **Asyrské vojsko.**

Dle současných pomníků z Ninive a Kujundžiku. Bylo ozbrojeno luky, šípy a kopím. Také Bible chválí jeho tělesnou zdatnost a neohroženost. *Příručka I, 148 (154).*

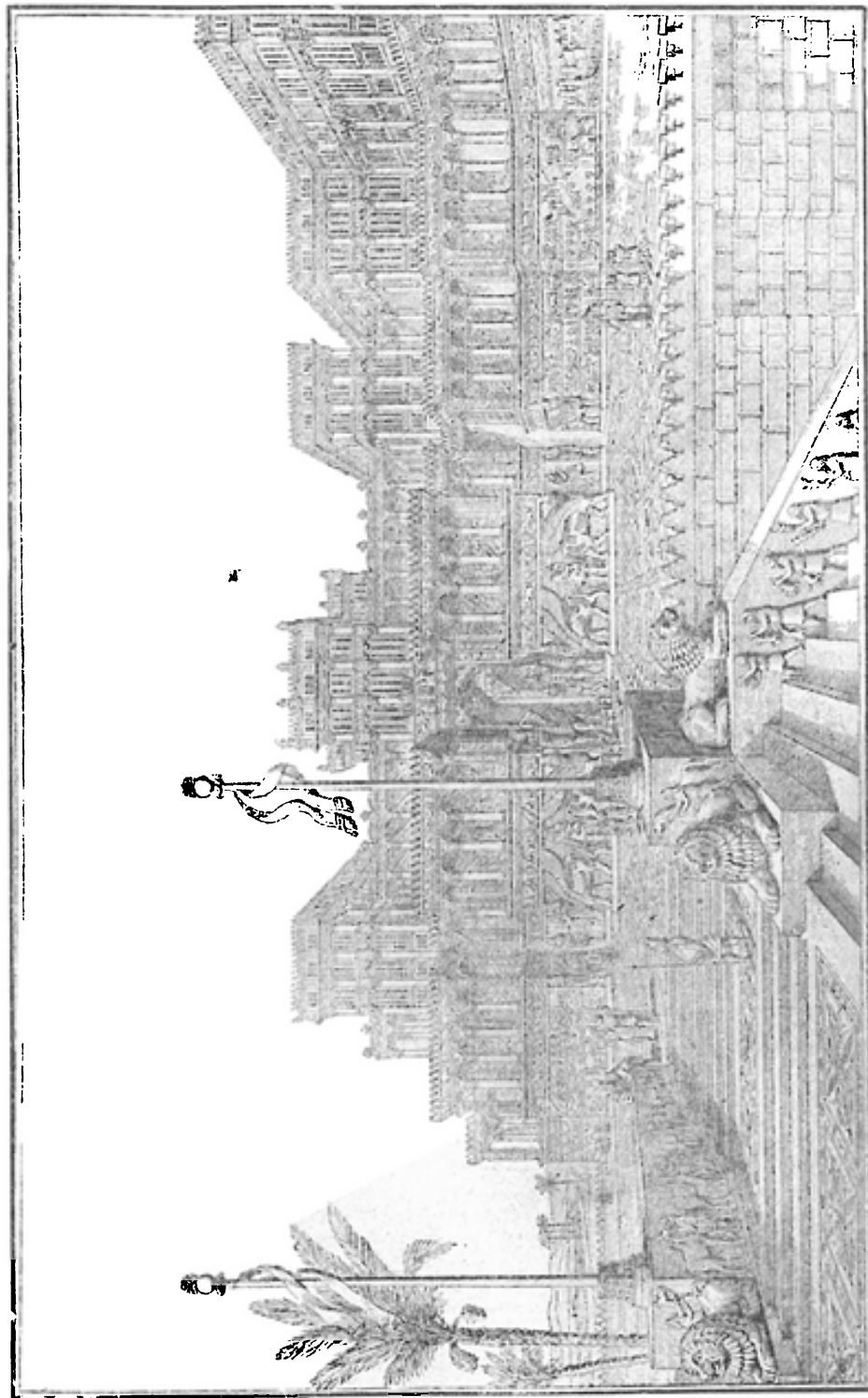
Obr. 331. **Farao Šabak.**

Tento farao (725—712) sliboval stále pomoc israelskému králi Oseášovi (732—721) proti asyrskému vládci Salmanassarovi (727—722), ale v tísní jej opustil. *Příručka I*, 148 (154).

Obr. 332. **Sennacherib.**

Z paláce Sennacheribova (704—681) v Ninive; dnes v Britském museu. Podle vlastního obrazu králova z tábora u Lachis. O jeho dobytí vypravuje také Bible. *Příručka I*, 154 (160).

Obr. 333. **Sennacheribův palác v Nínive.**

Pokus rekonstrukce podle učiněných vykopávek. *Příručka I, 154 (160).*

Obr. 334. **Práce zajatců v Asyrii.**

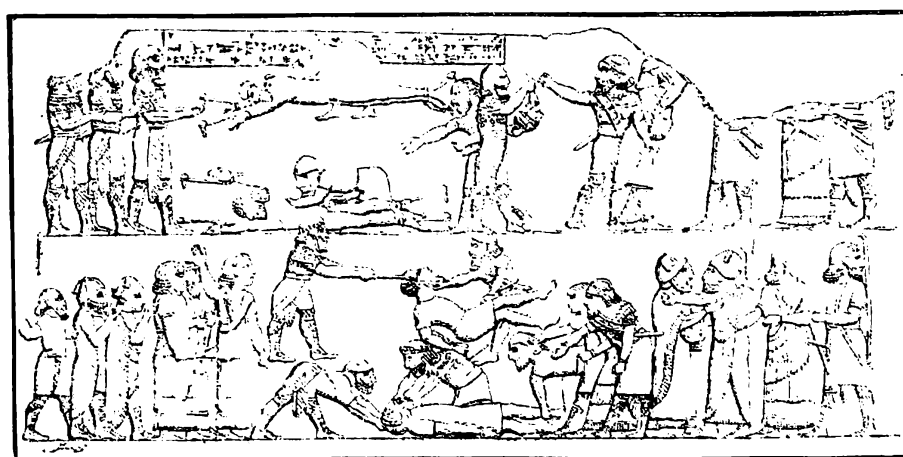
Z paláce Sargonova (722—705). Zajatí Israelité snášejí hlínu, potřebnou ke stavbám. *Příručka I, 148 (154).*

Obr. 336.

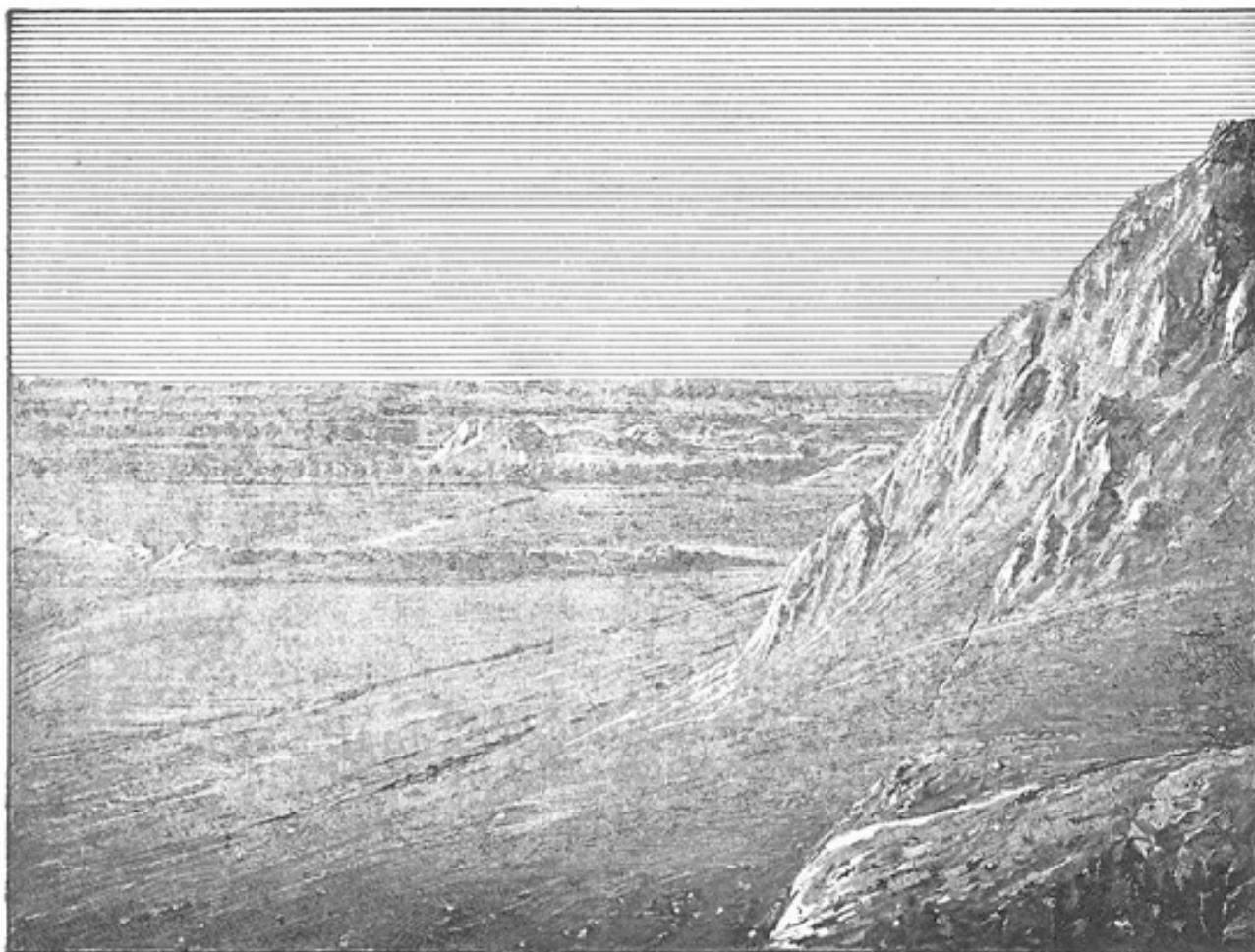
Egyptané počítají uťaté ruce pobitých nepřátel.

Náhrobní malba v Thébách, z doby Ramsa II. Padlým nepřátelům uskávali ruce a jejich počet zapisovali do svých vítězných annálů. Všimni si obou písarů, kteří krvavou kořist poznamenávají.

Obr. 335. **Mučení zajatců.**

Polovypuklina z Ninive. Někteří zajatci jsou položeni na zem, ruce a nohy (okovy spoutané) mají připevněny dřevěnými klíny. Asyrští vojáci z nich sdírají kůži. V dolní části obrazu vytrhávají zajatci jazyk, druhému stahují kůži s hlavy. Jiní si pohrávají lebkami pobitých nepřátel anebo se zájmem sledují krvavé divadlo. Stejně bylo nakládáno se zajatci židovskými.

Obr. 337. **Trosky města Rages.**

Příručka I, 150 (156).

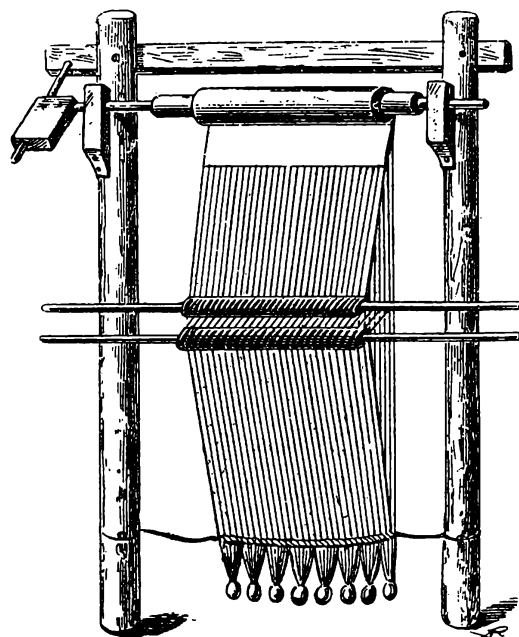
Obr. 338.
Pečetidlo.

Nalezeno v Jerusalemě. V kruhu, utvořeném z granátových jablek, čteme zajímavá slova: »Hananjahu, syn Azarjahu.« Není to tentýž, za kterého se vydával archanděl Rafael? *Příručka I, 150 (156).*

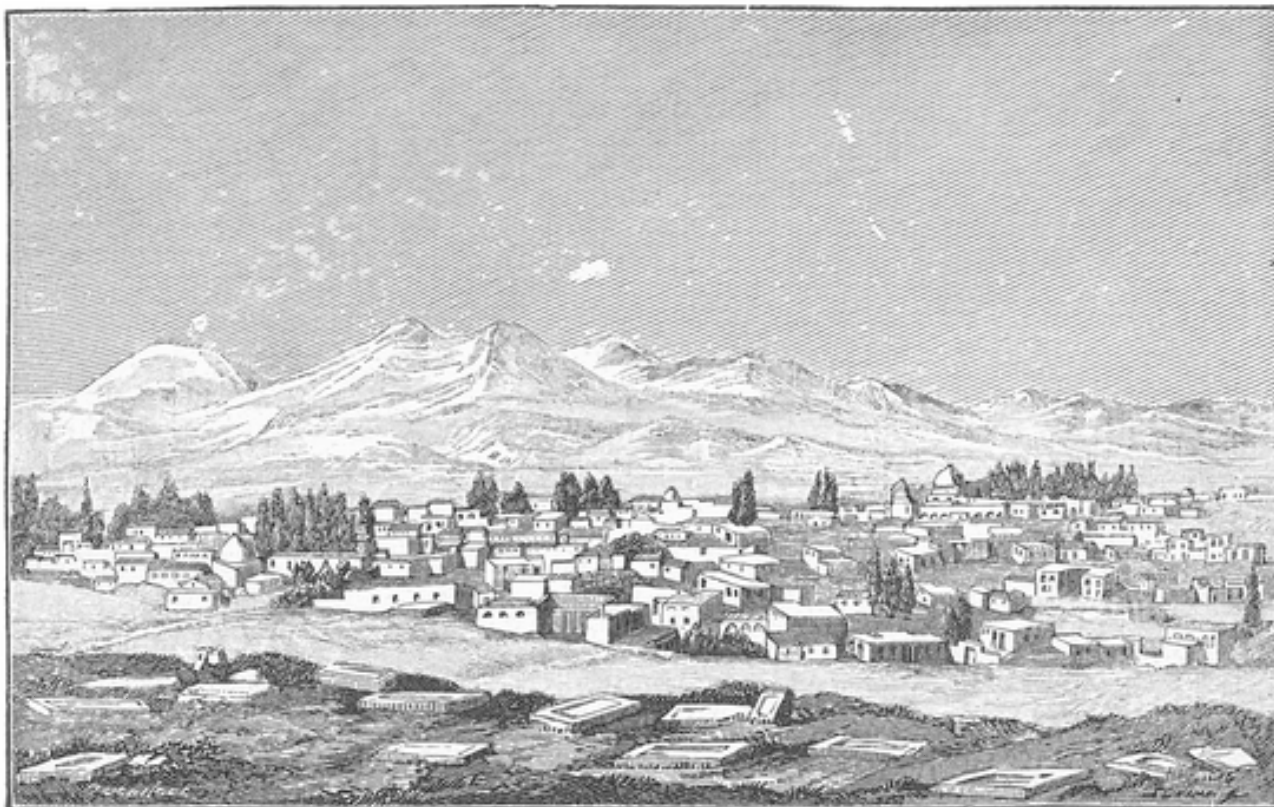

Obr. 339. **Pečeť židovského zajatce.**

Patřila »pisaři Amosovi«. V horní části vidíme okřídlenou sluneční desku, pod ní oltář. Po obou stranách stojí postava asyrská. Její majitel je nám smutným důkazem, že přemnoho zajatců pozbylo v cizině víry a odpadlo k modlářství.

Obr. 340. **Tkací stroj (řecký).**

Obr. 342. **Hamadan.**

Rozkládá se na místě bývalých Ekbatan. *Příručka I, 151 (157).*

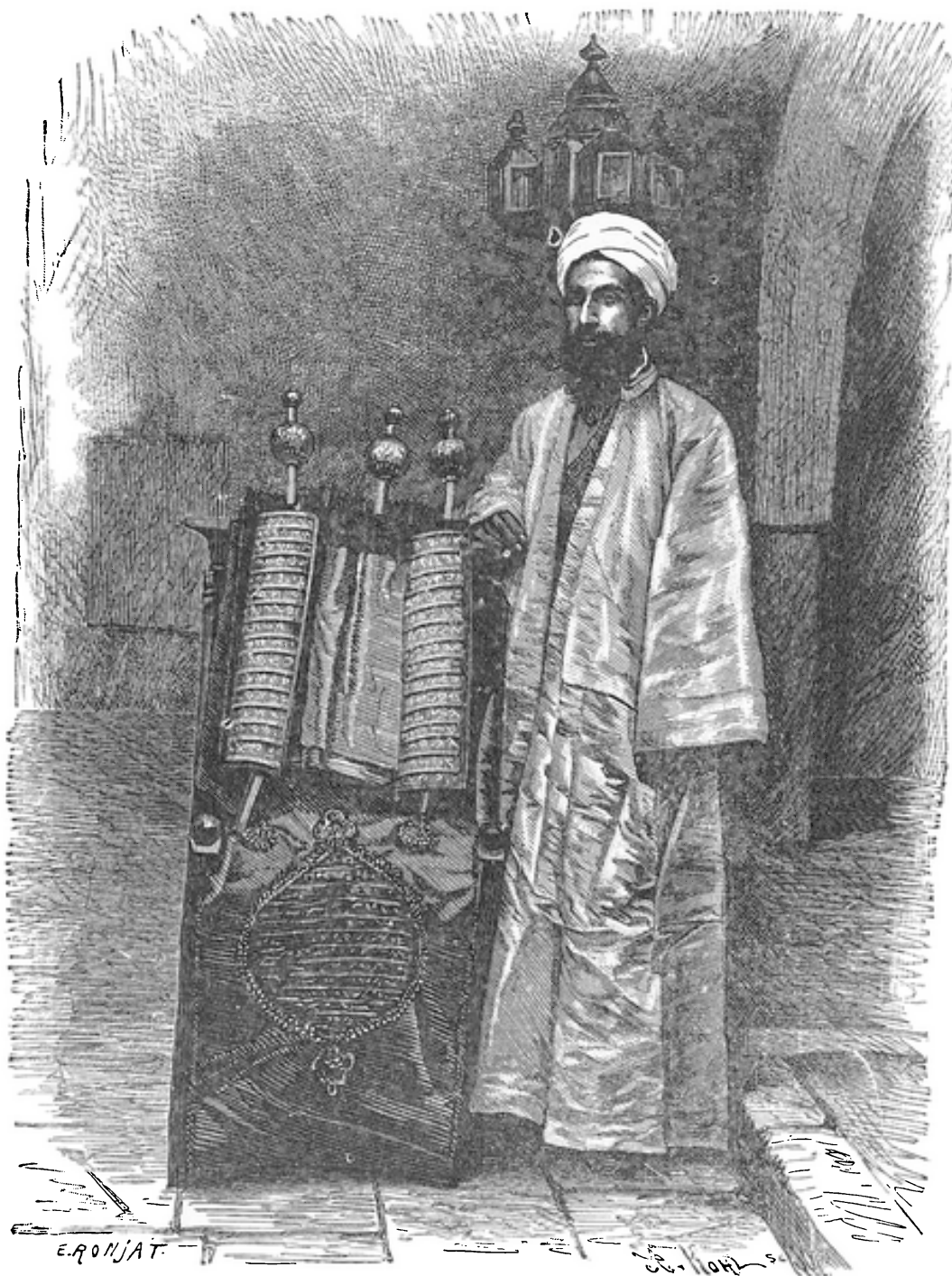
Obr. 343. **Typy samaritánské.**
Příručka I, 148 (154).

Obr. 341.

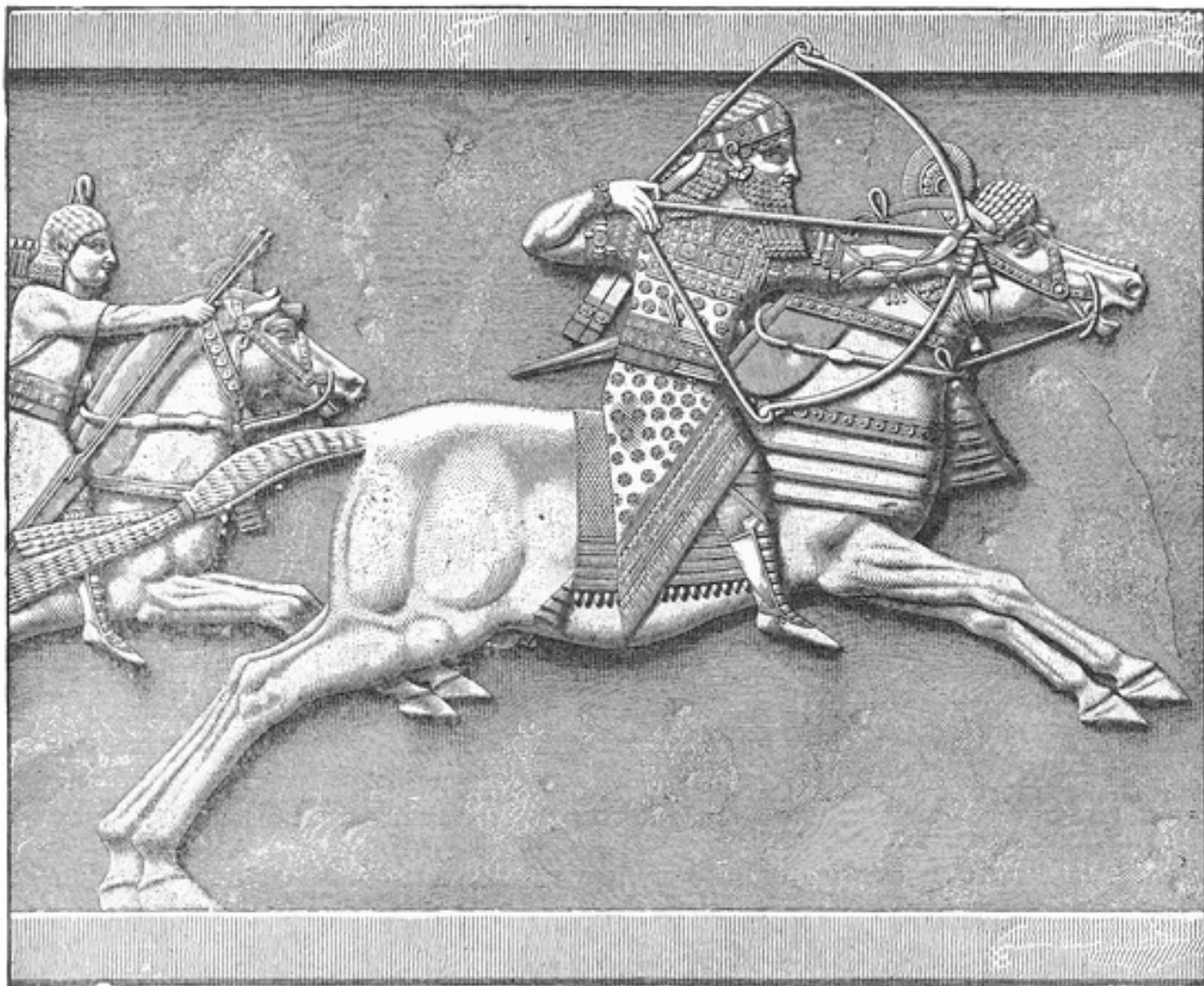
Smlouva s obalem.

Bývaly z nepálené hlíny. Smlouva napsána na tabulku, která uzavřena se všech stran hliněnou vrstvou a do ní smlouva po druhé vepsána. Vznikla-li pochybnost, rozrazil se obal a vynál se originál smlouvy. Podobně asi vypadal zápis Gabelův. *Příručka I, 149 (155).*

Obr. 344. **Samaritánský Pentateuch.**

Psán^á na způsob závitku. Vedle samaritánský velekněz Jakub. Za Pentateuchem ozdobný koberec, který tvoří malebné pozadí posvátné knihy. Pentateuch samaritánský, psaný dosud písmem starosemitským, je nezvratným důkazem pravosti Bible. *Příručka I, 148 (154).*

Obr. 345. **Král Assurbanipal** (668—626).

Do jeho vlády spadá (?) událost, o které vypravuje kniha Judit. Polovypuklina z jeho paláce v Ninive (král na lovu); dnes v asyrském museu v Louvru. *Příručka I*, 156 (161).

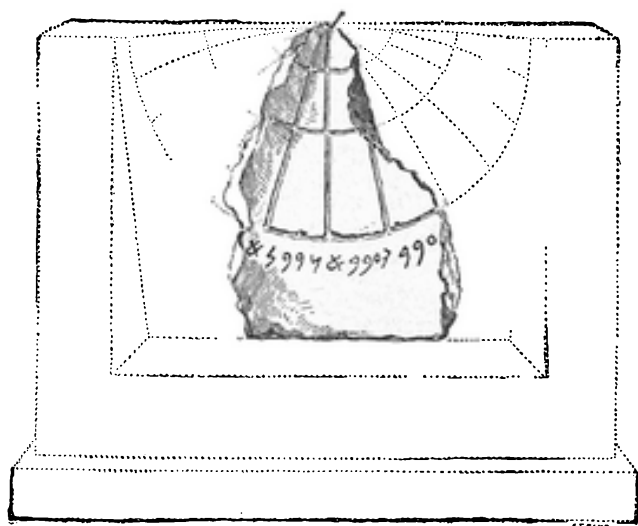
Obr. 346. **Číše asyrská.**

Z pálené hlíny. Dnes v Britském museu. Podobných číši užívali většinou chudí. *Příručka I*, 156 (162).

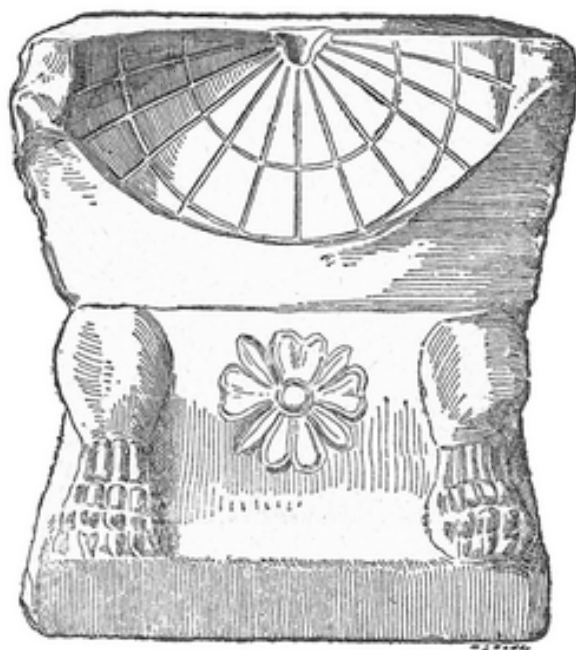
Obr. 347. **Sluhové nabírají víno k hostině.**

Číše bohatých. Podobně asi roznášeli víno při hostině, kterou uspořádal Holofernes na počest Juditinu. *Příručka I*, 156 (162).

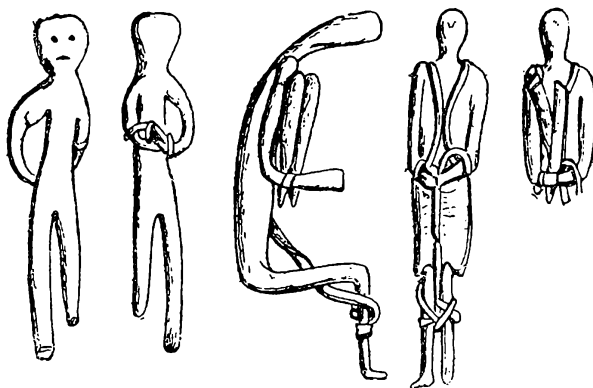
Obr. 348. **Sluneční hodiny (?) fenické.**

V Louvru. Zlomek (na obraze temnější) nalezen Renanem v Um el-Avamíd, ne- daleko Tyru. Zbytek nápisu: » tvůj sluha Abdosir, syn E . .«, prozrazuje, že hodiny byly věnovány nějakému božstvu. Takové byly asi stupňovité hodiny krále Achaza, na kterých couvl stín na rozkaz Isaiášův.

Obr. 349. **Sluneční hodiny řecké.**

V Louvru. Byly nalezeny v Athénách (?). Plocha, na které jsou naznačeny hodiny, má podobu polokoule.

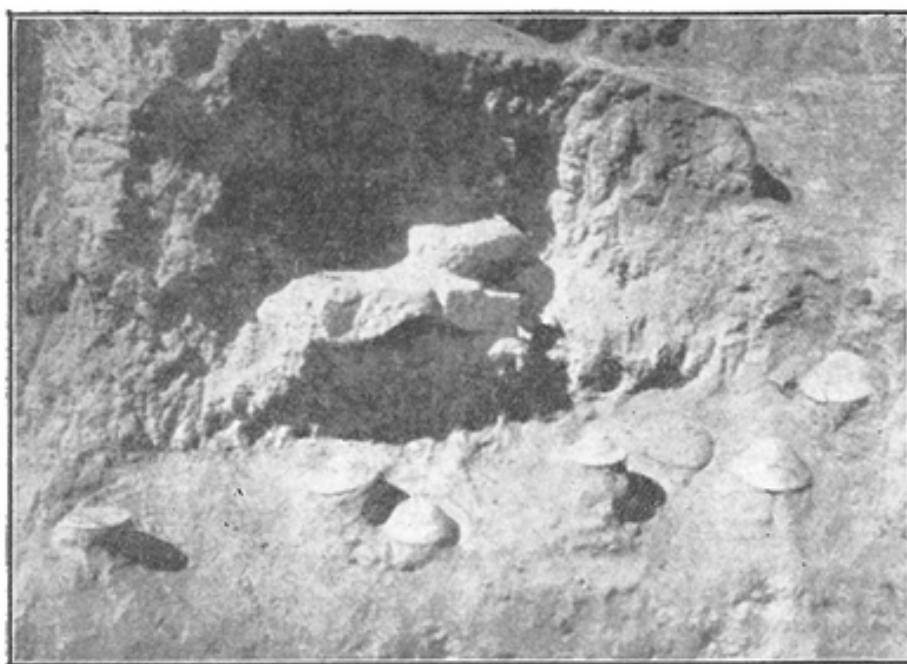
Obr. 350. **Magické sošky.**

Hrubě ulité z olova. Byly nalezeny v pahorku Tell-Sandhanna a jsou smutným dokladem, jak před zajiťím bujela v Palestině magie, Zákonem tolikrát zakazovaná. Měly svolati na nepřítele nemoc, která na nich znázorněna: proto mají některé ruce svázané (ochrnutí rukou) anebo nohy zmrzačené. Jedna je na celém těle spoutaná (všeobecné ochromení), jiné chybí nohy a p. *Příručka I, 158 (164).*

Obr. 351. **Židovské zařikání.**

Z domů hebrejských obyvatel města Kalne, někdy mezi 850—750 př. Kr. Na miskách napsány kletby, které svolávali na svého nepřítele a které hleděli zakopati do jeho půdy. Jindy zase obsahují zařikání, kterými hleděli ochrániti svůj vlastní majetek.
Příručka I, 158 (164).

Obr. 352. **Původní poloha zařikacích tabulek.**

Příručka I, 158 (164).

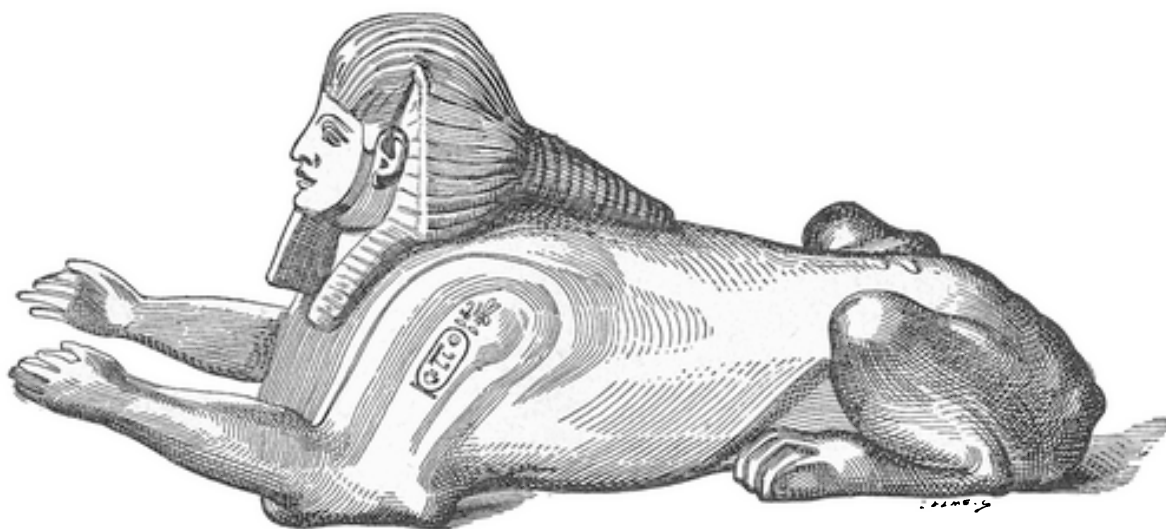
Obr. 353. **Lectisternium.**

Proroci vytýkali často židům, že strojí pohan-
ským bohům posvátné hostiny, zvané u Římanů
lectisternium. Jak se to dalo, vidíme na obrázku.
Za malý stolek, plný pokrmů a nápojů, posadili
na polštáře loutky, představující bohy, kterým
hostinu chystali. V našem případě: Serapis,
Isis, Měsíc a Slunce. Dle Jeremiáše přinášely
jerusalemské ženy takovou oběť zvláště Krá-
lovně nebes — necudné Astartě. *Příručka I,*
158 (164).

Obr. 354. **Nabuchodonosor II.**
(604—561).

Pečetidlo z barevného skla v museu
berlinském. Hlavu královu kryje
přilba. Na okraji čteme nápis: »Já
Nabuchodonosor, král babylonský,
učinil jsem (toto) pro svůj život svému
pánu Mardukovi (Bélovi).« Někteří
učenci se však domnívají, že obraz
pochází teprve z doby řecké. *Pří-
ručka I, 158 (164).*

Obr. 355. **Sfinx faraona Efreia.**

V Louvru. Tvář sfingy představuje podle všeho idealisovanou podobu faraona Efreia
(589—570); jeho jméno: Uech=eb=Re vidíme napsáno na soše. Sliboval pomoc jerusa-
lemskému králi Sedekiášovi (597—587) proti Nabuchodonosorovi (604—561), ale svého
slova nemohl splnit a tím zavinil nepřímo pád města. *Příručka I, 158 (164).*

Obr. 356.
**Král oslepuje
poraženého ne-
přítele.**

Podobně se stalo — dle Bible — také králi jerusalemskému při pádu města a již dříve zajatému Samsonovi. *Příručka I, 158 (164).*

Obr. 357.

Lentíšek (*Pistacia Lentiscus*).

(Z díla: Polívka, Užitkové rostliny cizích zemí, od fy. Promberger.)

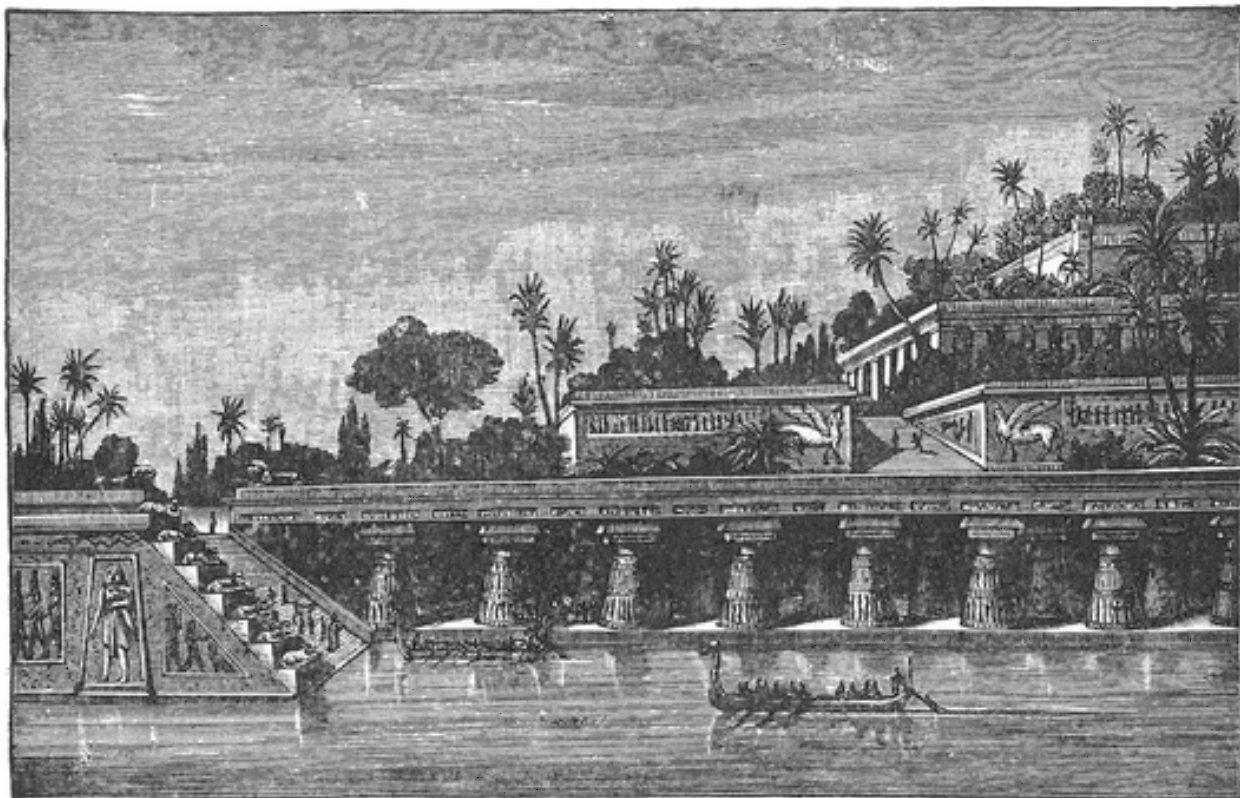
A větvička; *B* chumáč kvítků; *C* skupina plodů; *F* květ prašnickový; *F*₁ květ pestíkovový; *f* jednotlivý plod. *Příručka I, 162 (168).*

Obr. 358. **Svída, t. j. dub kermesový (*Quercus coccifera*).**

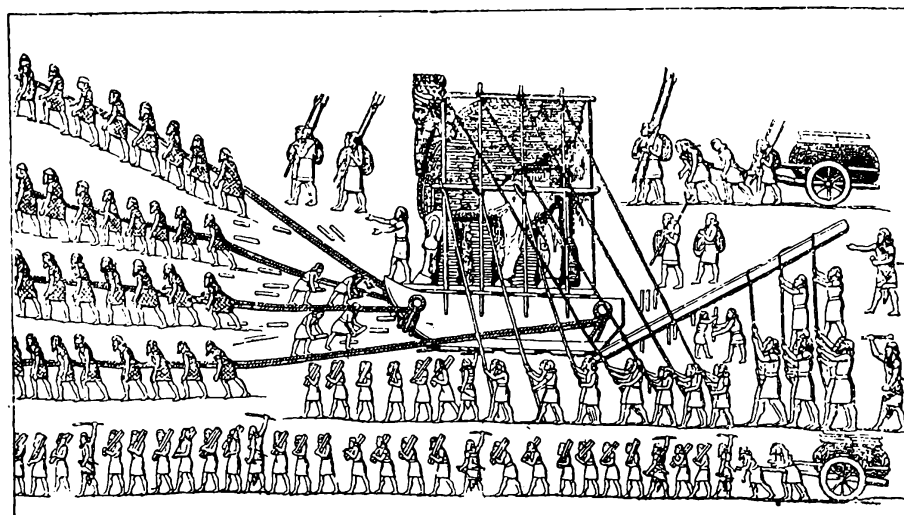
(Z díla: Polívka, Užitkové rostliny cizích zemí, od fy. Promberger.)

A květy prašnickové, *B* větévka s plodem, *C* květy pestíkové. Všimni si, jak velice se různí »svída« od lentíšku. Proto právem odsoudil Daniel oba žalobce zbožné Susanny. *Příručka I, 162 (168).*

Obr. 359. **Visuté zahrady babylonské.**

Rekonstrukce podle současných památníků asyrských a babylonských. Zvány tak proto, že spočívaly na sloupech a terasovitě se zvedaly do výše. Ukazují nám názorně nádheru starého Babylona. Dříve připisovali jejich původ báječné královně Semiramis. Pocházejí však od Nabuchodonosora (604—561). *Příručka I, 162 (168).*

Obr. 360. **Doprava kolosální sochy (asyrské).**

Čtyři proudy dělníků táhnou obrovskou sochu. Spočívá na jakýchsi saních, pod které kladou ustavičně dřevěné válečky. Na okraji saní stojí muž, který svými rozkazy práci řídí. Vedle pozorujeme řadu dělníků, kteří přenášejí upotřebené válce; za jednotlivými skupinami jdou ozbrojení dozorcí a mávají holemi. V zadu vidíme vozy s novými provazy. *Příručka I, 163 (169).*

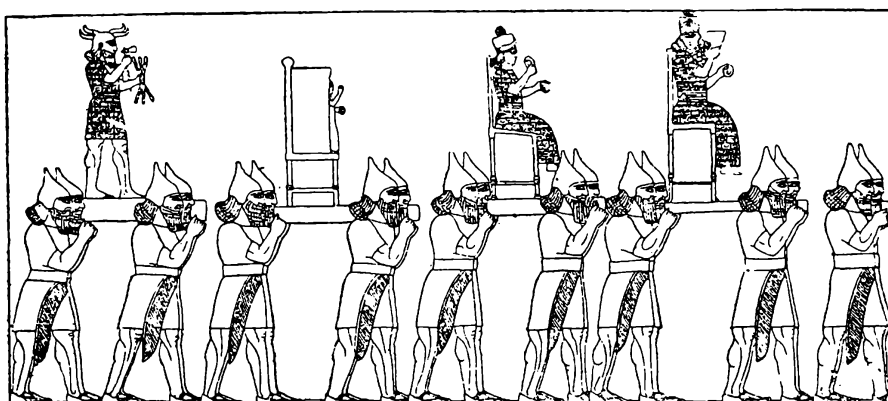
Obr. 361. **Asyrská ohnivá pec.**

Dle polovypukliny na bronzových vratech paláce Salmanassara II. (859—825) v Balavatu. Se všech stran vyšlehují mocné plameny. V otvorech vidíme hlavy desítky zajatých nepřátel, kteří do ní byli uvrženi. *Příručka I, 163 (169).*

Obr. 362. **Hudební nástroje babylonské.**

V předu dva hudebníci s harfami, za nimi sbor zpěvaček a dětí. Všimni si pohybu rukou, kterými zpěv doprovázejí. *Příručka I, 163 (169).*

Obr. 363. **Procesí s modlami asyrskými.**

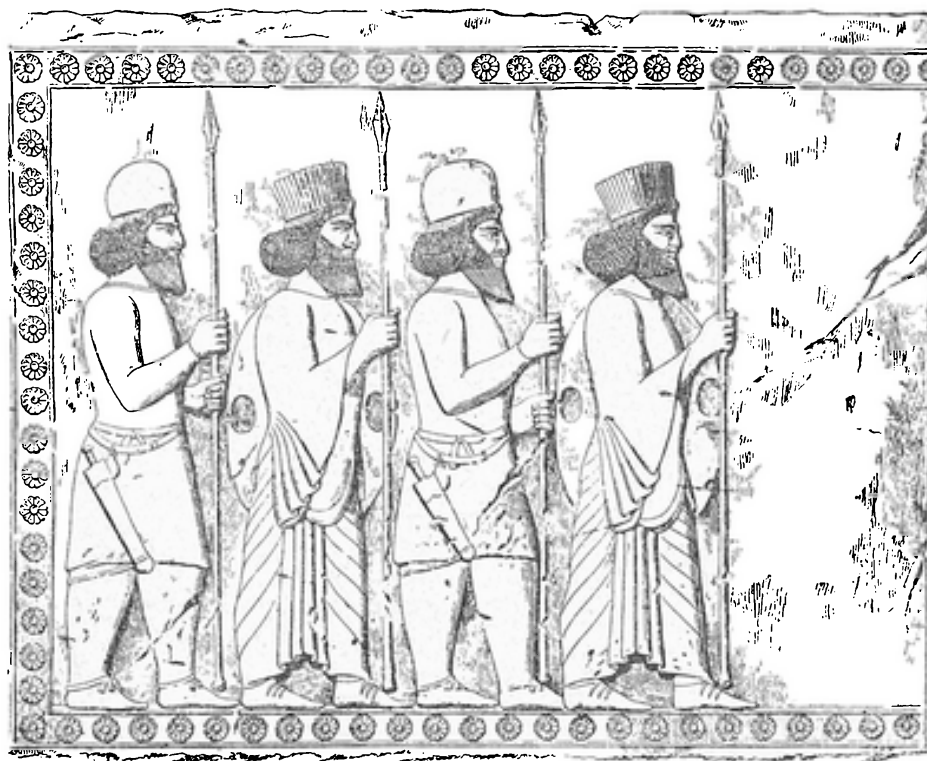
Dle polovypukliny nalezené v královském paláci v Nimrudu. Na prvních dvou nosítkách bohyně Ištar; v rukou drží jakési skvosty. Na posledních bůh větrů Rammán. Na hlavě dva páry rohů (znamení síly), v pravici sekyru (kladivo?), v levici svazek blesků. Průvod jest ovšem asyrský. Protože však Asyrové přejali náboženské zvyky z Babylona, můžeme si učiniti představu o náboženských průvodech babylonských. *Příručka I, 163 (169).*

Obr. 364. **Peršané.**

Obr. 365. **Vznešený Peršan (satrapa).**

Obr. 366. **Vojsko médké a perské.**

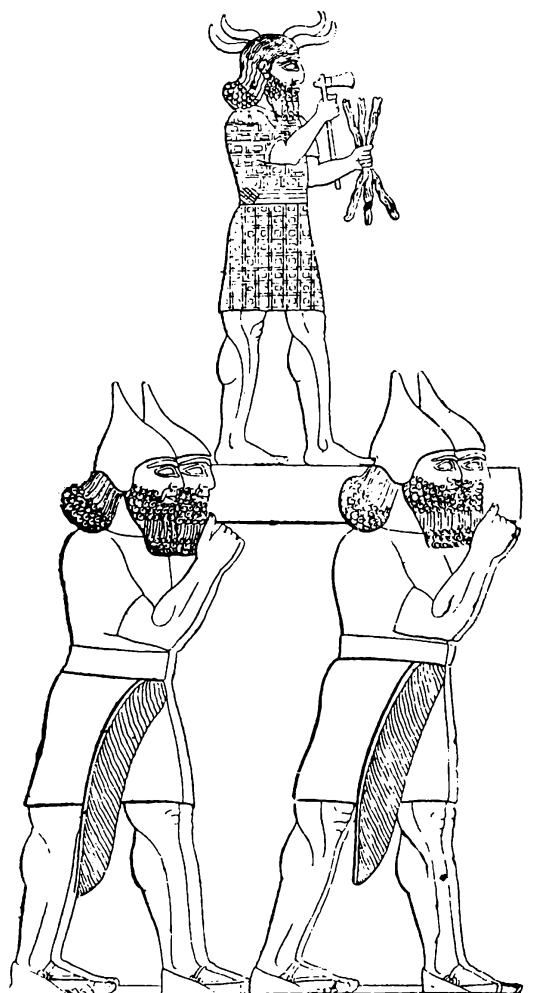

Obr. 367. **Kyrus** (559—529).

Dle polovypukliny v Murgabu, na místě perské residence Pasargady. Na hlavě posvátný brejlovec (vliv egyptský), na ramenou čtyři křídla (vliv asyrský). Dvě jsou obrácena dolů, dvě nahoru. Nad postavou je nápis v řeči staroperské, elamské a babilonské: »Jsem Kyrus, král, Achemenovec.« *Příručka I, 165 (171).*

Obr. 368. **Hrob Kyrův.**

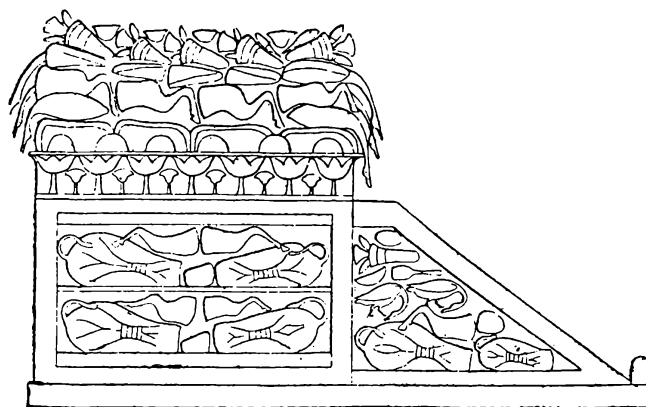

Obr. 369. **Socha Bélova.**

Na hlavě dva páry rohů, které byly odznakem božské síly. V pravici drží sekeru, v levici svazek blesků. *Příručka I, 165 (171).*

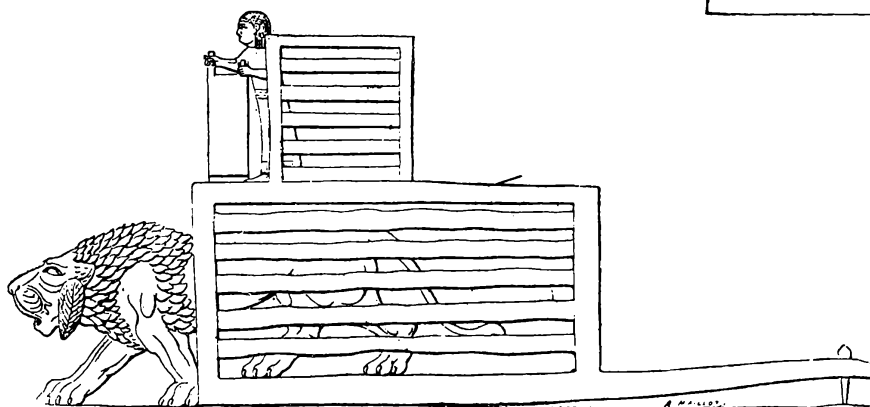
Obr. 370. **Oltář plný obětních darů.**

Z Tell Amarny, z doby 18. dynastie. Obraz je názorným dokladem, jak pravdivě líčí kniha Danielova velikost a hojnost královských obětí. *Příručka I*, 165 (171).

Obr. 371. **Lví klec.**

Polovypuklina z královského paláce Assurbanipalova (668 až 626) v Kujundžiku; dnes v Britském museu. Sluha právě vypouští uvězněného lva. *Příručka I*, 166 (172).

Obr. 372. **Hrob Danielův v Susách.**

Nelze však dokazovati pravdivost legendy. Stavba sama pochází teprve z doby panství arabského. *Příručka I*, 167 (173).

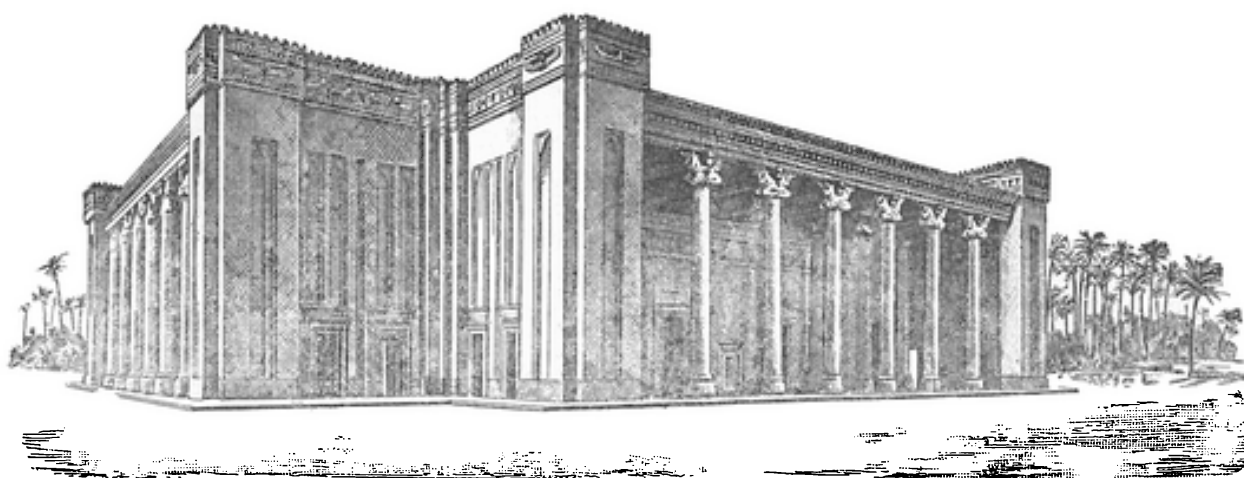
Obr. 376. **Vchod do paláce Xerxova.**

Všimni si obrovských okřídlených postav, které střežily vchod do paláce v Susách.
Příručka I, 165 (171).

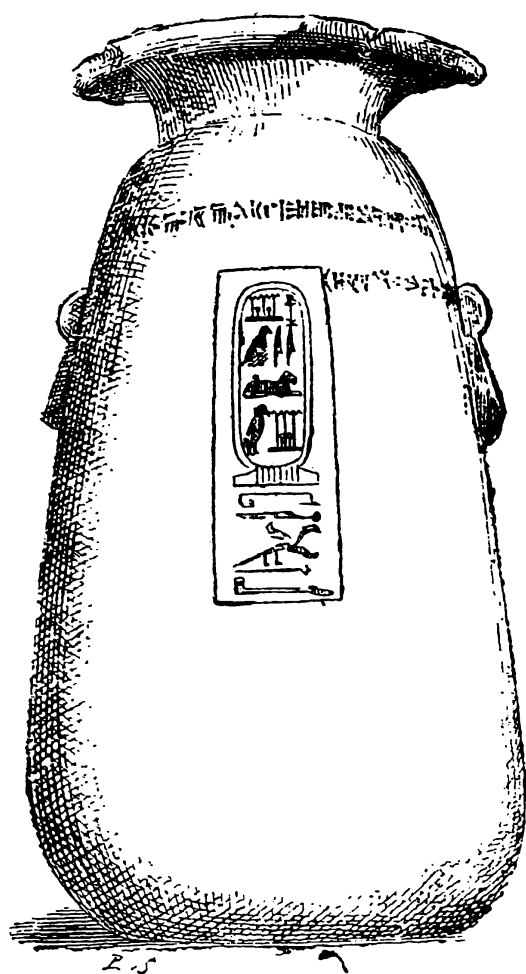
Obr. 378. **Hlavice sloupu z paláce Xerxova.**

Chová se v Louvru. Byla poškozena a odborně opravena. *Příručka I, 165 (171).*

Obr. 377. **Palác Xerxův.**

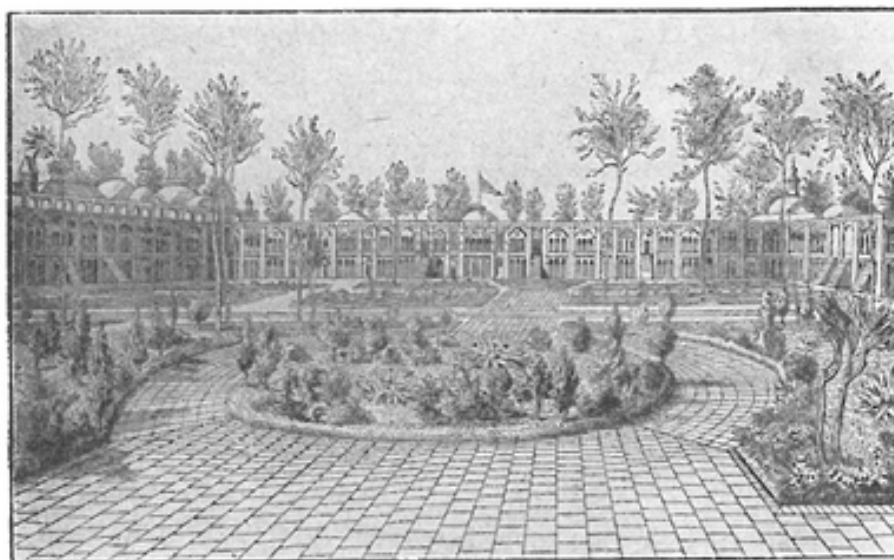
Pokus o restauraci učinil Dieulafoy, který palácové trosky objevil. *Příručka I, 165 (171).*

Obr. 380. **Perská královna (?)**.

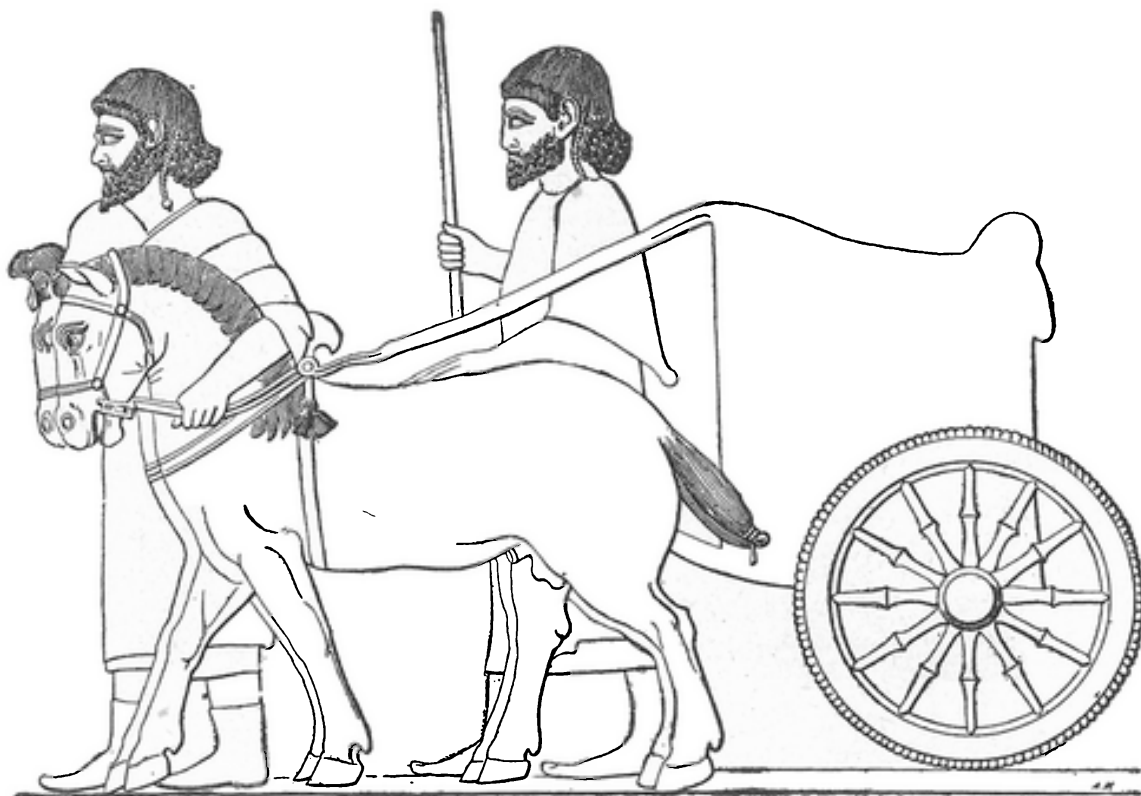
Obr. 379. **Váza Xerxova.**

Nalezena v Egyptě; dnes v mincovním kabinetě v Paříži. Je z alabastru a obsahuje jméno královo psané hieroglyfy a trojím písmem klínovým (perským, elamským, babylonským). Přispěla podstatně k rozluštění písma klínového. *Příručka I, 165 (171).*

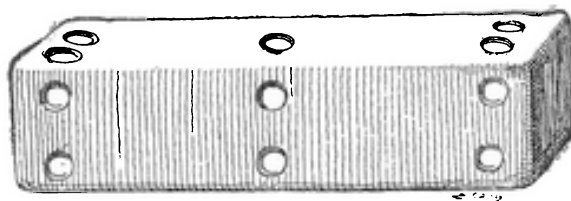
Obr. 381. **Dům žen (anderún).**

V královském perském paláci v Teheranu. Stavba moderní, ale hlavní tradice zachována. *Příručka I, 165 (171).*

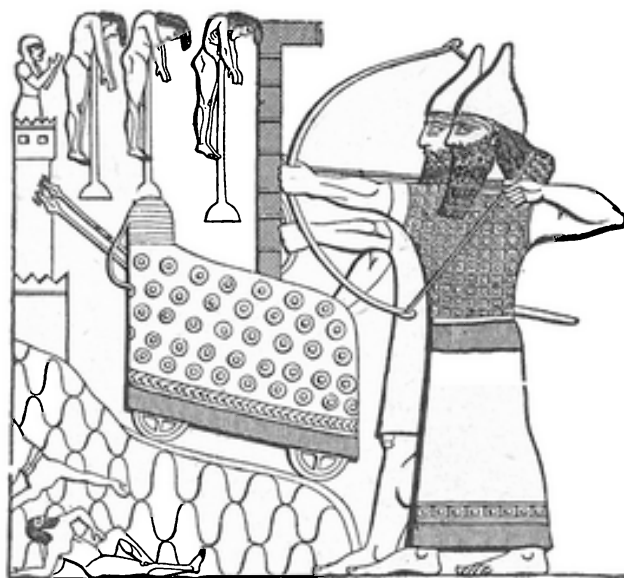
Obr. 382. **Perský vůz.**

Sluha vede koně, druhý kráčí vedle. Dle polovypukliny z Persepole; dnes v Britském museu. Podobně měl oslaviti Aman nenáviděného Mardochea. *Příručka I*, 166 (172).

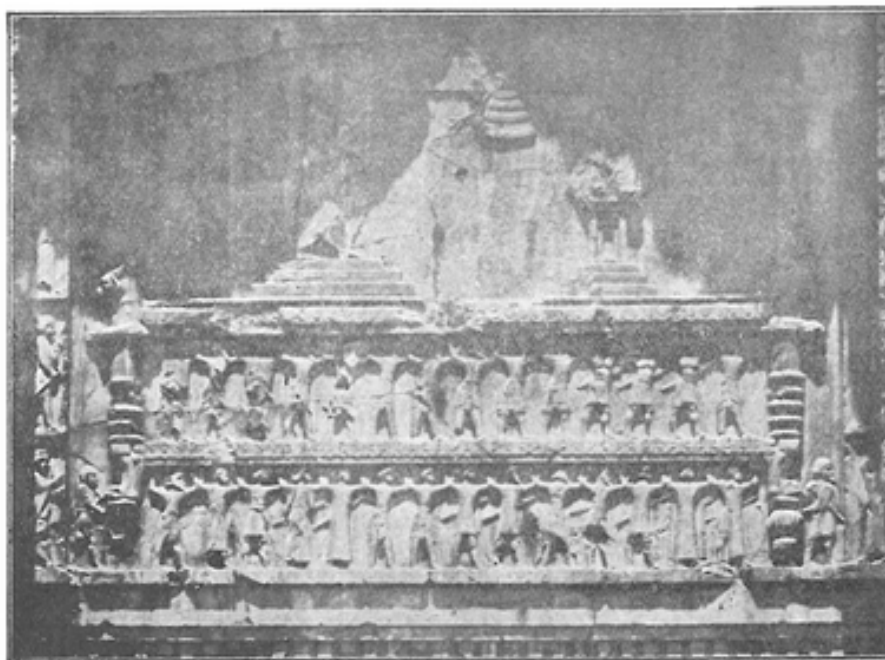
Obr. 383. **Suská kostka (los).**

Příručka I, 166 (172).

Obr. 384. **Asyrská šibenice.**

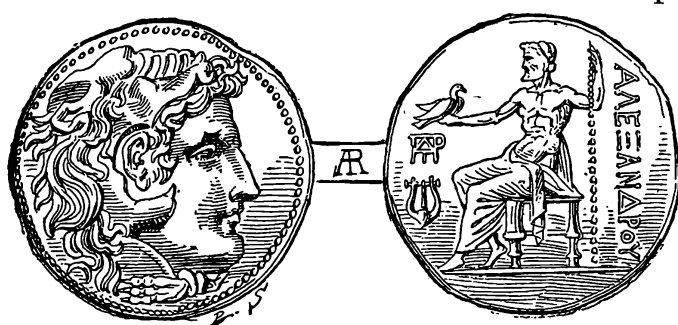
Podle malby v královském paláci Tiglath=Pilesara III. (745—727) v Nimrudu. Zajatí vůdcové visí na kůlech. Všimni si také krytého vozíku, kterým se hleděli Asyrové dostat ku hradbám. *Příručka I*, 166 (172).

Obr. 385. **Hrob Xerxův.**

(Z díla: Jeremias, Das alte Testament², str. 256.)

Ve městě Nakš-i-Rustemu. Dole jsou zobrazeni různí národové, kteří obývali velikou říši perskou.

Obr. 386.

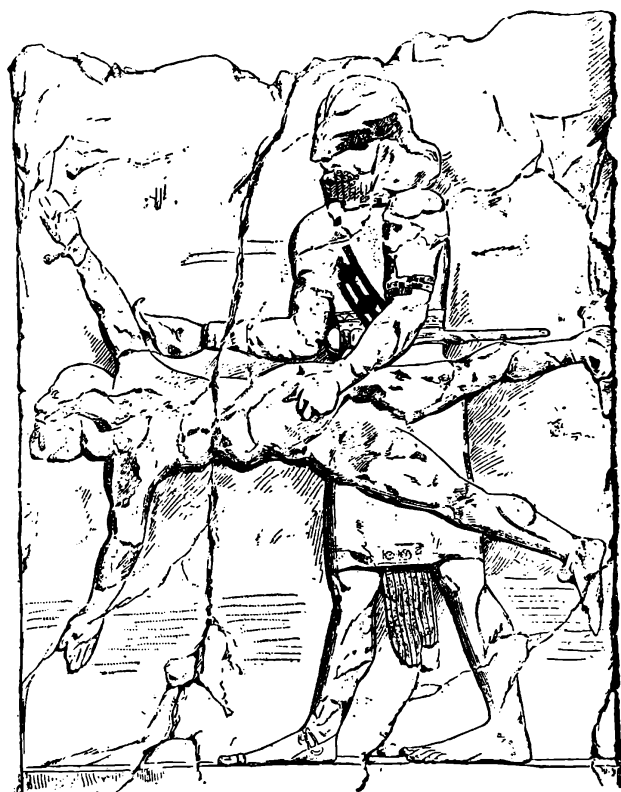
Peníz Alexandra Vel. (332—323).

Na lici bezvousá hlava Alexandra Velikého, na rubu bůh Jupiter. V jedné ruce drží orla, druhou se opírá o žezlo. *Příručka I, 167 (173).*

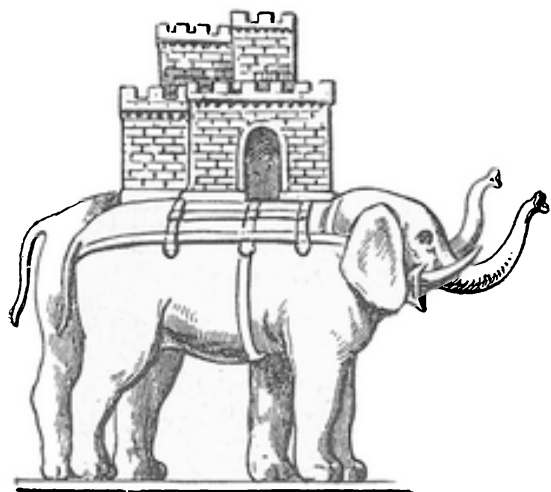
Obr. 387. **Peníz Antiocha IV. Epifana (175—164).**

Na lici hlava králova, zdobená vavřínem. Na rubu Jupiter. V jedné ruce drží bohyň Vítězství, druhou se opírá o žezlo. *Příručka I, 167 (173).*

Obr. 388. **Sdírání kůže.**

Obraz z Ninive. Jalubid hamatský za živa sedřen z kůže, protože se vzbouřil proti králi asyrskému. *Příručka I, 168 (174).*

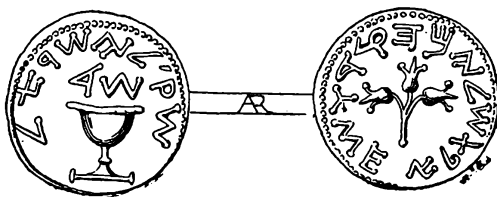
Obr. 389. **Válečný slon.**

Byl velice účinným nástrojem v rukou nepřátel národa židovského. Na hřbetě nesl věž, ve které se bezpečně skrylo několik vojáků a odkud metalo střely na útočníky. Ještě hůře bylo, když se zvíře rozzuřilo. Chobotem srazilo k zemi každého, kdo se mu postavil na odpor a nohama jej do prachu zašlapalo. *Příručka I, 169 (175).*

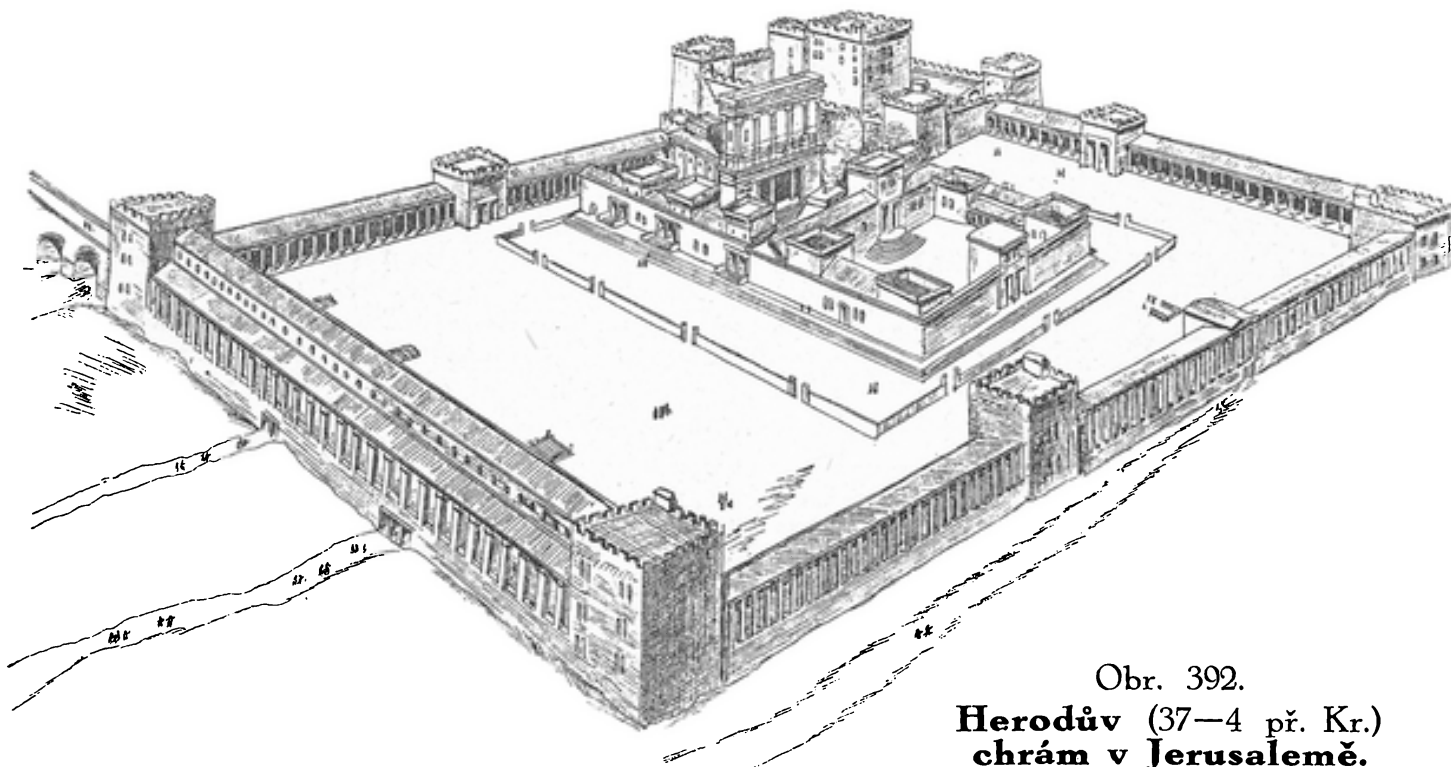
Obr. 390. **Zbytky hradu Šimona Machabejského.**

Objevený Macalistrem v Gezeru. V jeho zdi nalezen kámen s řeckým nápisem: »Pampras (praví): Ať oheň pohltí palác Šimonův!« Byla to asi kletba, kterou někdo z pohanů svolával pomstu na zbožného knížete israelského. *Příručka I, 169 (175).*

Obr. 391. **Peníz Šimona Machabejského (144–135).**

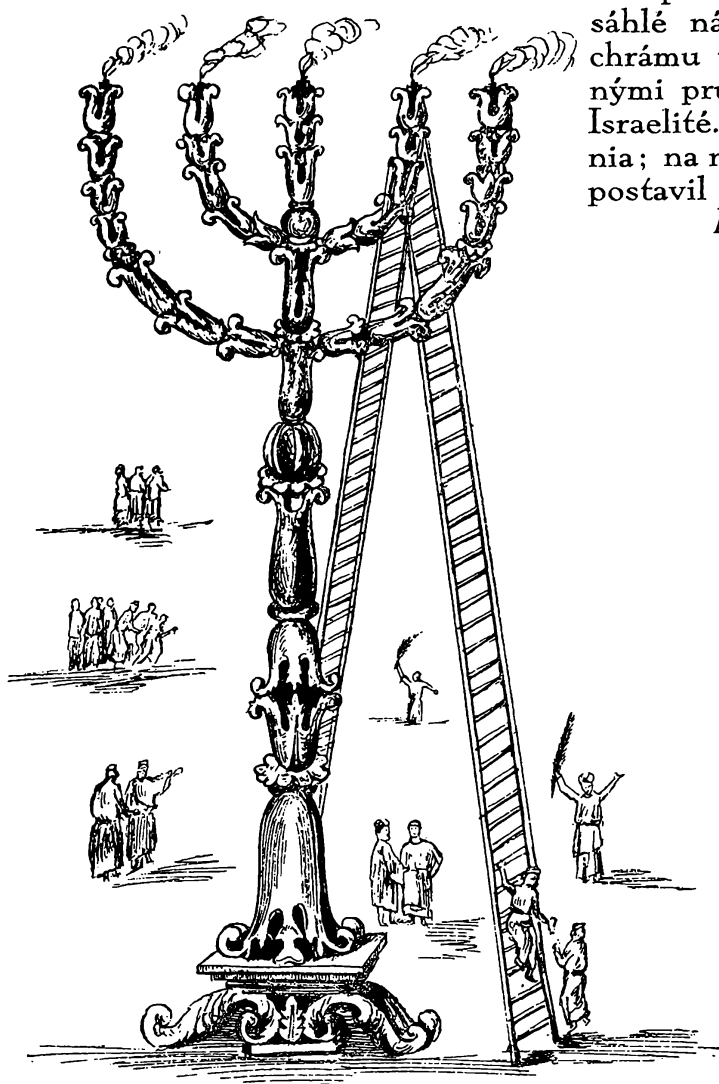
Na lici nádoba. Kolem nápis: »Šíkl israelský. Druhého roku (vlády Šimonovy).« Na rubu rozkvetlý prut Aronův a slova: »Svatý Jerusaleme.« *Příručka I, 169 (175).*

Obr. 392.

**Herodův (37—4 př. Kr.)
chrám v Jerusalemě.**

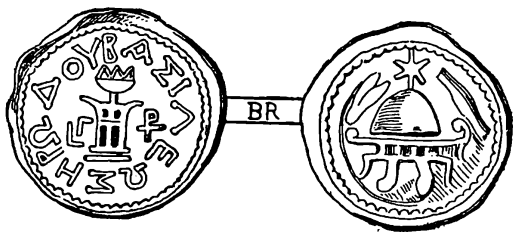
Sloupové síně obklopovaly rozsáhlé nádvoří pohanů. Kolem chrámu táhla se nízká zeď s četnými průchody; dále směli jen Israelité. V pozadí hrad Antonia; na některou z jeho (?) věží postavil ďábel bož. Spasitele.
Příručka II, 11.

Obr. 393.

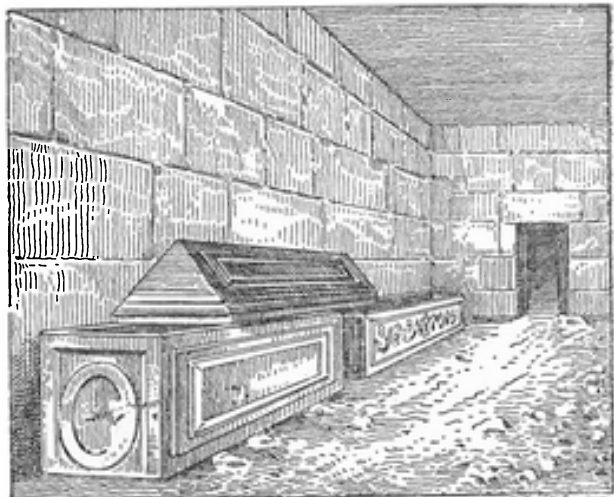
**Veliký svícen
pro slavnost
stánků.**

Stály v nádvoří žen. Byly vysoké padesát loket. V jejich lampách hořely knoty, udělané ze starých kněžských rouch. Tu to bylo, kde Spasitel se nazval světlem světa.
Příručka II, 11.

Obr. 394. **Peníz Heroda Velikého.**

Na lici oltář, kolem neznámé monogramy a nápis: »Krále Heroda.« Na rubu přilba a nad ní hvězda. *Příručka II, 11.*

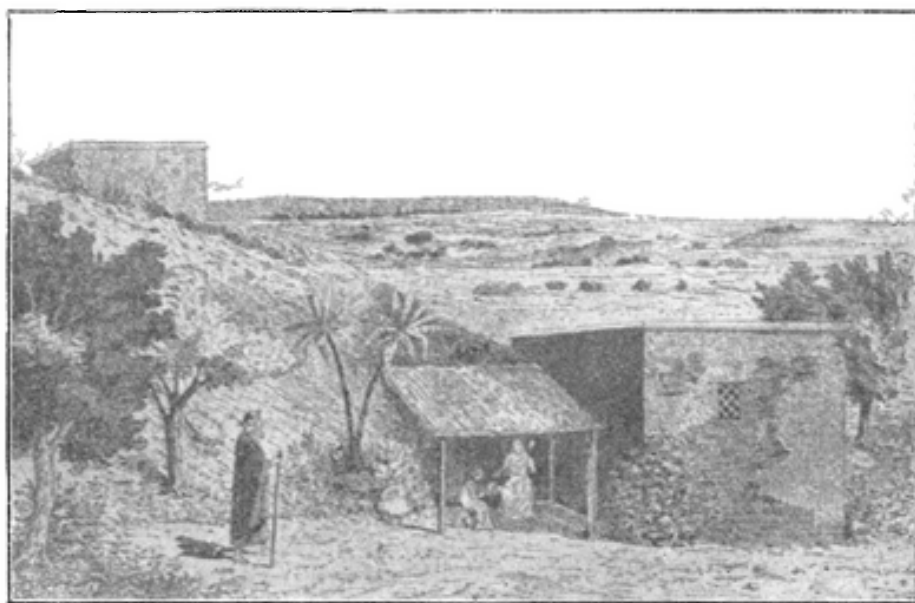

Obr. 395. **Hrob Heroda Velikého(?).**

Objeven r. 1891 v Jerusalemě. Je vtesán do skály. Obě kamenné rakve jsou dnes úplně prázdné. *Příručka II, 29.*

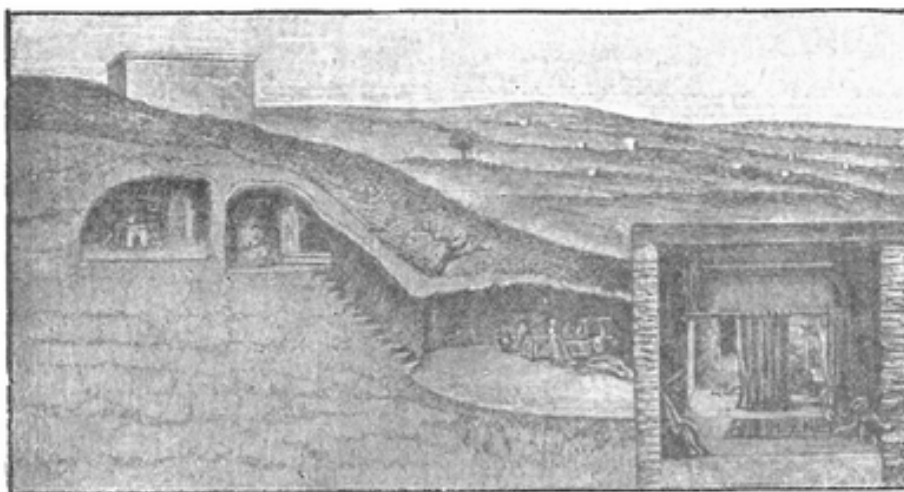

Obr. 396. **Císař Augustus** (30 př. Kr. až 14 po Kr.).
Příručka II, 19.

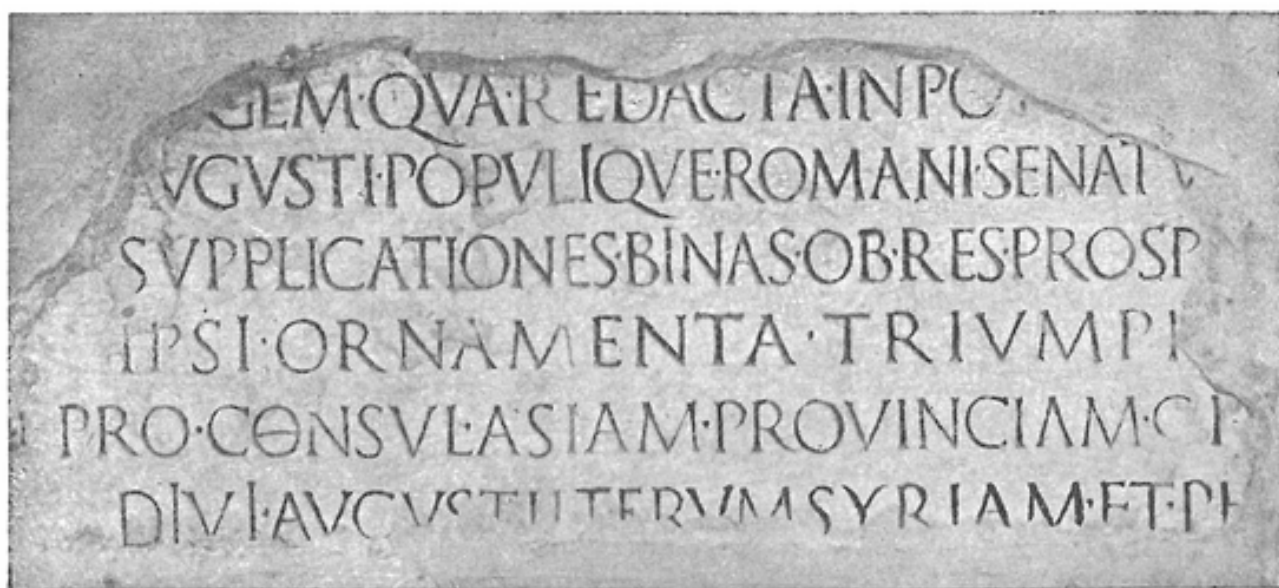
Obr. 397. **Mariin domek v Nazaretě.**

Pokus o rekonstrukci. Všimni si ploché střechy a zamřížovaného okna. Sklo bylo příliš vzácné a měli je pouze boháči. *Příručka II, 13.*

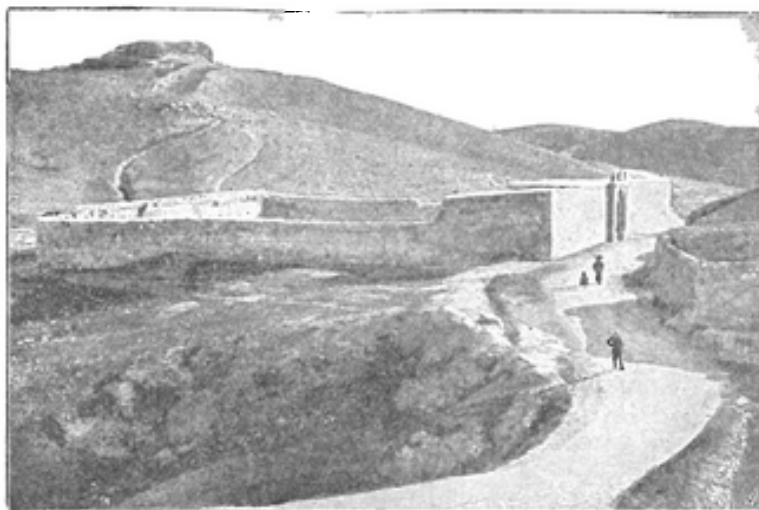
Obr. 398. **Průřez Mariiným domkem v Nazaretě.**

V předu posvátný domek, který dle zbožné legendy byl ve 13. stol. přenesen zázračně do Lorety. Oponou byl rozdělen ve vlastní obydlí (vzadu) a v ložnici. Lůžkem bývala rohože s malou poduškou (viz obraz); přes den se opona odhrnula, lůžko svinulo a ke zdi přivázalo. Za domkem byly ve skále tři jeskyně, které sloužily za spižírnu a skladiště. Vystupovalo se do nich po schodech, vytesaných ve skále. Dnes stojí nad místem, krásný kostel. *Příručka II, 13.*

Obr. 399. **Nápis Kviriniův.**

P. Sulpicius Quirinius prováděl sčítání lidu v římské provincii Syrii, ke které patřila tehdy také Palestina. Zobrazený zlomek nápisu byl nalezen u Tivoli; dnes v museu lateránském. Pro nás je nejdůležitější poslední řádka, kde čteme: »(legatus) divi Augusti iterum Syriam et Ph(oenicien obtinuit).« Dle toho spravoval Kvirinius syrskou provincii dvakráte (3—2 př. Kr. a 6—? po Kr.). *Příručka II, 19.*

Obr. 400. **Hospoda na východě.**

»U milosrdného Samaritána« (el-Hatrur) na cestě z Jerusalema do Jericha. Skládala se ze čtyř zdí, které uzavíraly volný dvůr. Kolem dvora běžel otevřený výstupek, na kterém spávali lidé. Dobytek býval na dvoře; uprostřed cisterna. O pokrm a nápoj staral se každý sám. Snadno uznáme, že v tak přeplněné hospodě nemohla zůstatí P. Maria.
Příručka II, 20.

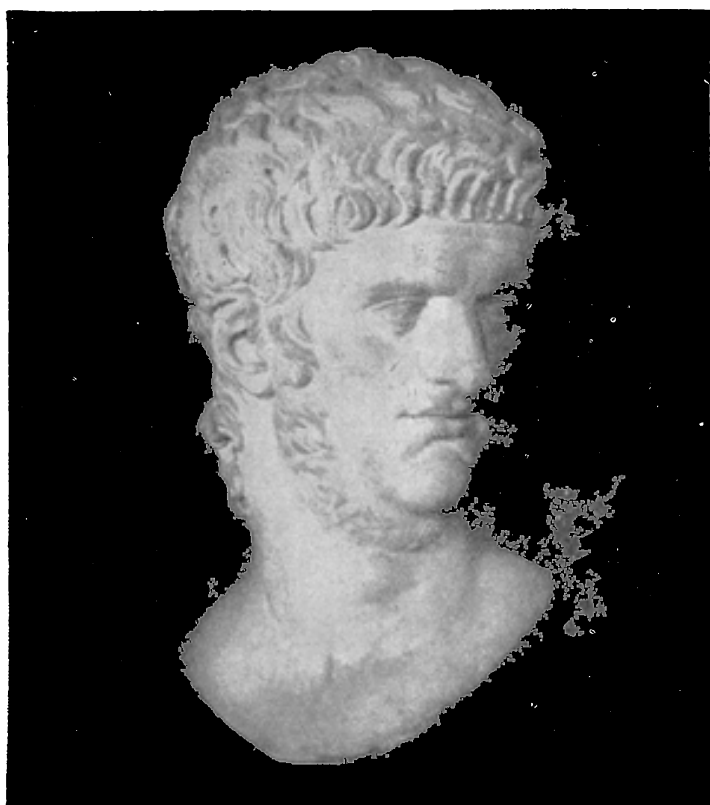
Obr. 401. **Obydlí v jeskyni.**

Podobně asi vypadala jeskyně, ve které se narodil Spasitel světa. *Příručka II, 20.*

Obr. 402. **Ostatky sv. jeslíček.**

Zbylo z nich pouze několik prkének. Jsou uloženy v křišťálové schránce (viz obraz) v poboční kapli S. Maria Maggiore v Římě. *Příručka II, 22.*

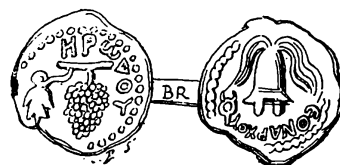
Obr. 405. **Císař Tiberius (14—37).**

Za něho vystoupil veřejně sv. Jan a trpěl později Spasitel. Dobře si všimni podivného výrazu jeho tváře. Byl velice podezřívavý. Proto chápeme bázeň Pilátovu (26—36), když mu Židé pohrozili žalobou císaře. *Příručka II, 35.*

Obr. 403. **Klanění se magů.**

V katakombách sv. Trasona a Saturnina. Obraz z první poloviny třetího století. *Příručka II, 25.*

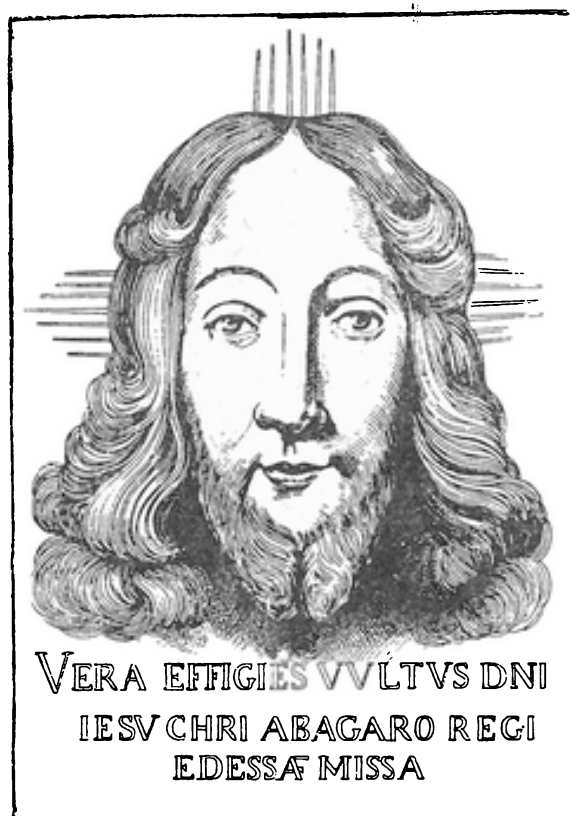
Obr. 404. **Peníz Archelaův**
(4 př. Kr. — 6 po Kr.).

Na lici vinný hrozen s větvičkou réвовou a nápisem: »(Peníz) Heroda.« Na rubu makedonská přilba se dvěma chocholy. Pod ní nápis: »etnarchy«. *Příručka II, 29.*

Obr. 406. **Hlava Kristova.**

Dle malby v katakombách sv. Pontiana. *Příručka II, 35.*

Obr. 407. **Kristova tvář (Abgarova).**

Dle pověsti byl mezi posly krále Abgara (4 př. Kr. — 7 a 13—50) také malíř, který chtěl donéstí svému pánu podobu Spasitelovu. Pokoušel se o ni marně. Proto Ježíš vzal plátno, přiložil je k obličejí a zanechal na něm svůj obraz. První zprávu o této malbě máme však teprve z r. 544. *Příručka II, 35.*

Obr. 408. **Jak se v Palestině mlátí obilí.**

Fellah honí po obilí, na zemi rozestlaném, dobytek, který svými kopyty zrní z klasů vydupává. *Příručka II, 36.*

Obr. 409. **Jak se v Palestině věje obilí.**

Na volné prostoře. Přehazují je lopatou; plevy odvěje vítr. *Příručka II, 36.*

Obr. 410. **Staré sekery (egyptské).**

Z musea v Louvru. Jsou zasazeny do rozštípnutého dřeva. *Příručka II, 36.*

Obr. 412. **Jerusalemští židé.**

Obr. 413. **Domnělá nádoba z Kany.**

Je z červeného porfyru a chová se v museu angerském. Časem se rozbila; proto je obepjata kovovými kruhy. Vyniká velikou starobylostí a pochází z východu. Není však z Kany, protože jest ozdobena dvěma hlavami pohanského boha Bakcha.

Příručka II, 44.

Obr. 411. **Kobylky jedlé.**

Otrocí odvádějí asyrskému králi slíbený poplatek. Jeden nese svazečky granátových jablek, druhý kobylky, nabodané na jakési tenké tyčince. Užívalo se jich jako zákusku. Dle současné malby v královském paláci v Kujundžiku. *Příručka II, 36.*

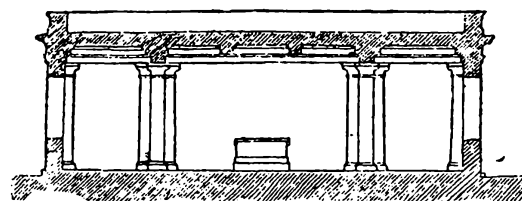
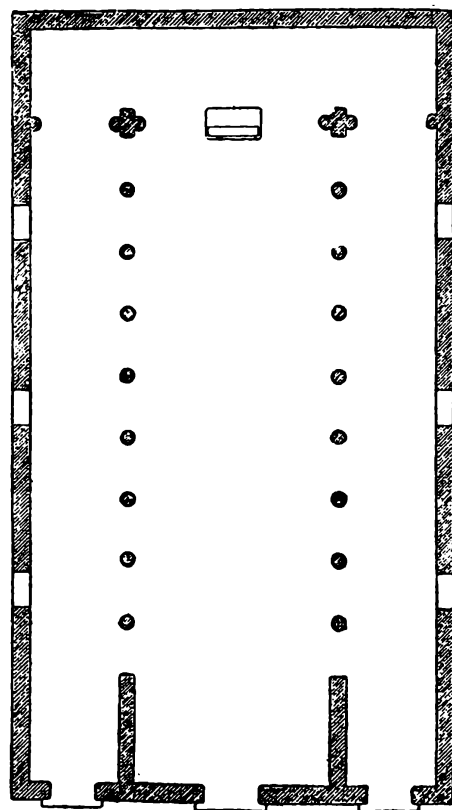

Obr. 414. **Hlava Bakchova na nádobě angerské.**

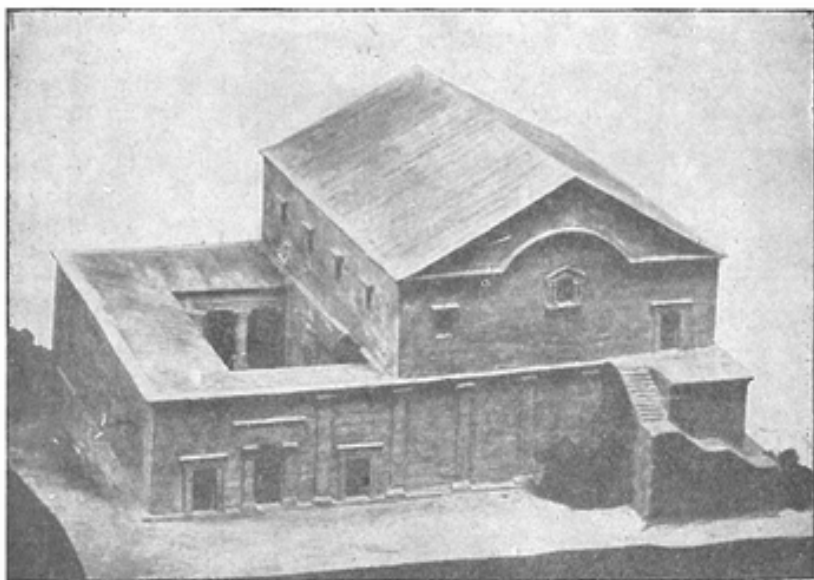
Obr. 415. **Penězoměnci.**

Podle polovypukliny, chované v museu vatikánském. *Příručka II, 45.*

Obr. 416. **Půdorys synagogy.**

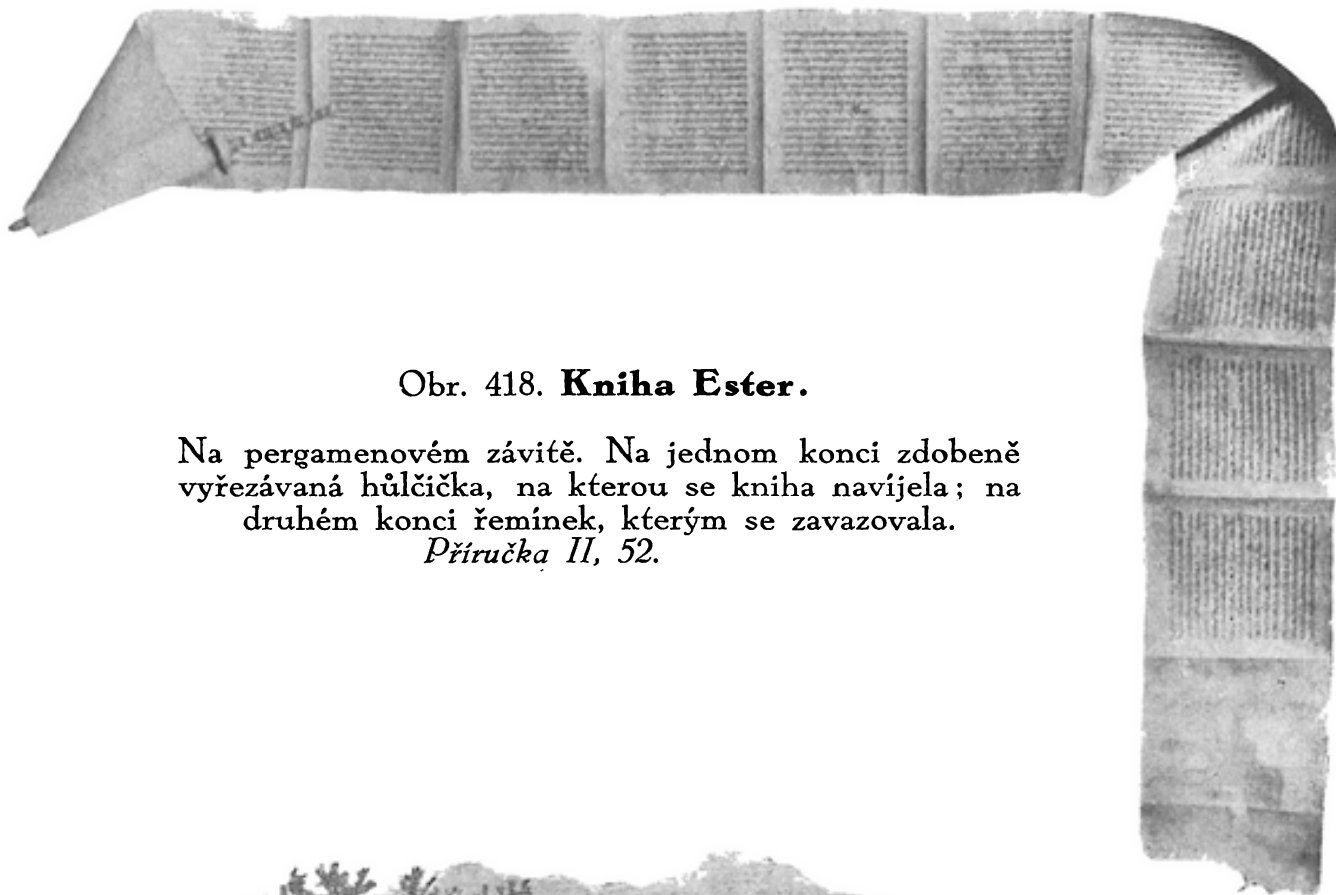
Nahore půdorys, dole řez příčný. Dvěma řadami sloupů bývala synagoga rozdělena ve tři lodi. Všimni si výstupku, se kterého se mluvívало (na místě našeho oltáře). *Příručka II, 52.*

Obr. 417.

Synagoga v Kafarnaum.

Vystavěna teprve kolem r. 200 po Kr. Stojí na místě staré synagogy, ve které přislíbil Spasitel velebnou Svátost. V levo viděti trojnásobný vchod do dvora, v pravo se vystupovalo na galerii. Rekonstrukci provedli na základě vykopávek Kohl a Watzinger. *Příručka II, 52.*

Obr. 418. **Kniha Ester.**

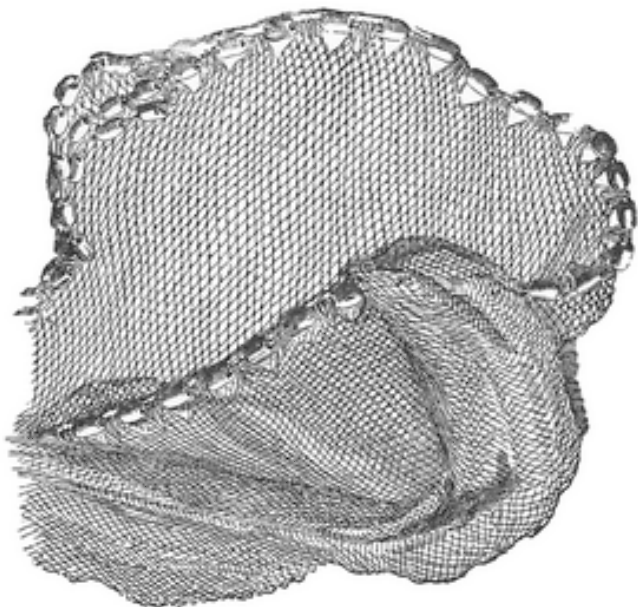
Na pergamenovém závitě. Na jednom konci zdobeně vyřezávaná hůlčička, na kterou se kniha navíjela; na druhém konci řemínek, kterým se zavazovala.

Příručka II, 52.

Obr. 419. **Skála u Nazareta.**

S ní chtěli svrhnouti božského Spasitele. *Příručka II, 53.*

Obr. 420. **Rybářská síť.**

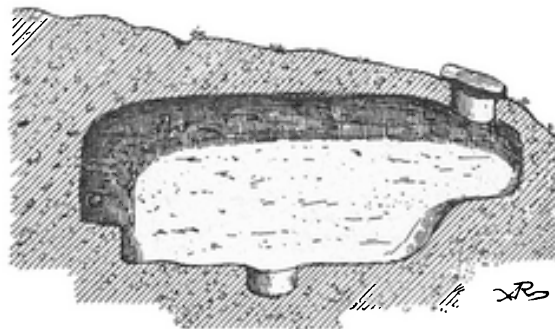
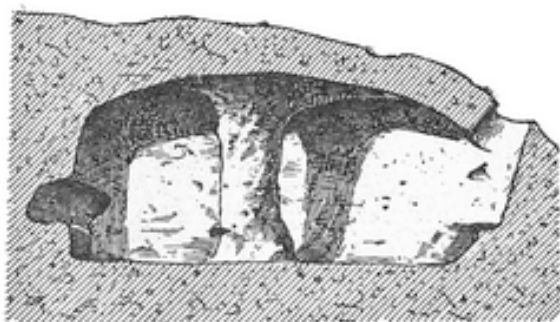
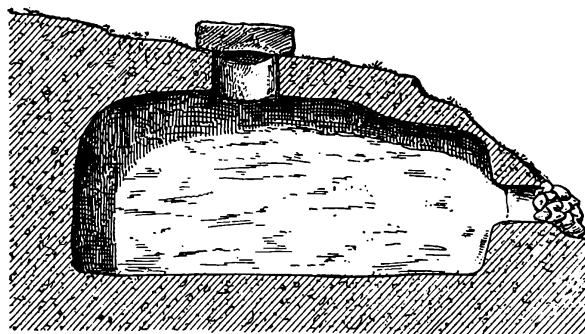
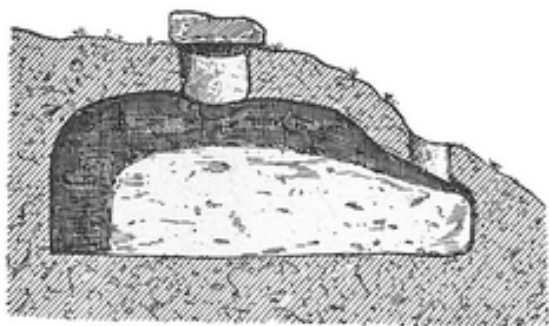
Pochází ze starého Egypta a chová se v museu v Louvru. Na horní konec upevňovali kousky dřeva, které měly síť držeti nad vodou; na spodní části bylo olovo, aby snáze klesla ke dnu.

Příručka II, 57.

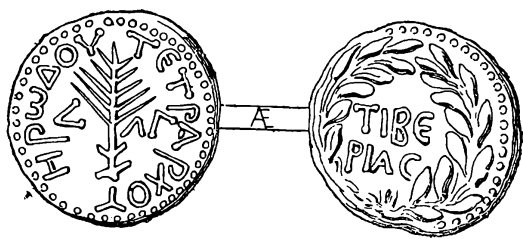
Obr. 421. **Římský setník.**

Quintus Publius Festus, který byl setníkem X. legie. Polovypuklina na jeho náhrobku. V ruce drží velitelskou hůl, na těle šupinatý pancíř, přes rameno přehozený vojenský plášť. Nohy jsou kryty kovovými holeněmi. *Příručka II, 71.*

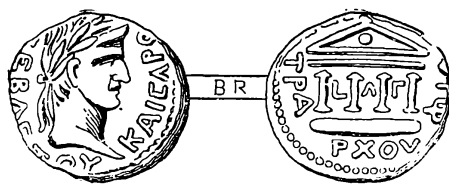
Obr. 422. **Staré hroby israelské.**

Sestupovalo se do nich shora nebo z boku. Otvor býval zavalen kamenem nebo zasypán drobnějším kamením. V dolních hrobech všimni si laviček ve zdi, na které kladli mrtvolu. *Příručka II, 73.*

Obr. 423. **Peníz Heroda Antípy**
(4 př. Kr. — 39).

Dal stíti sv. Jana. Na lici ratolest palmová s nápisem: »(Peníz) tetrarchy Heroda.« Na rubu věnec; v něm jméno města Tiberiady, ve kterém nejraději přebýval.
Příručka II, 75.

Obr. 424. **Peníz tetrarchy Filipa**
(4 př. Kr. — 34).

Na lici poprsí císaře Tiberia (14—37) s nápisem: »(Peníz) vznešeného císaře.« Na rubu chrám se čtyřmi sloupy a nápisem: »Tetrarchy Fil(ipa).« *Příručka II, 75.*

Obr. 425. **Macherunt.**

V pozadí viděti dobře pahorek, na kterém stála kdysi pověstná tvrz Herodova. V jejím žaláři úpěl veliký předchůdce Páně. *Příručka II, 77.*

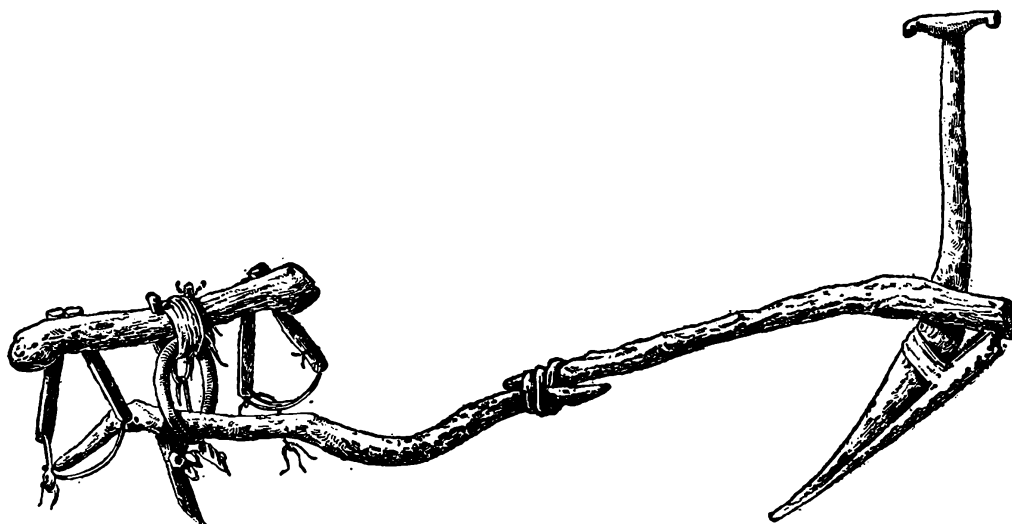
Obr. 427. **Fellah se spřežením.**
Příručka II, 88.

Obr. 426. **Bronzová mísa.**
Ve slohu egyptském. Byla nalezena ve zříceninách královského paláce v Nimrudu. Hotovili je Feničané a rozváželi do celého světa. Na podobné míse přála si Herodias mítí hlavu sv. Jana. Příručka II, 77.

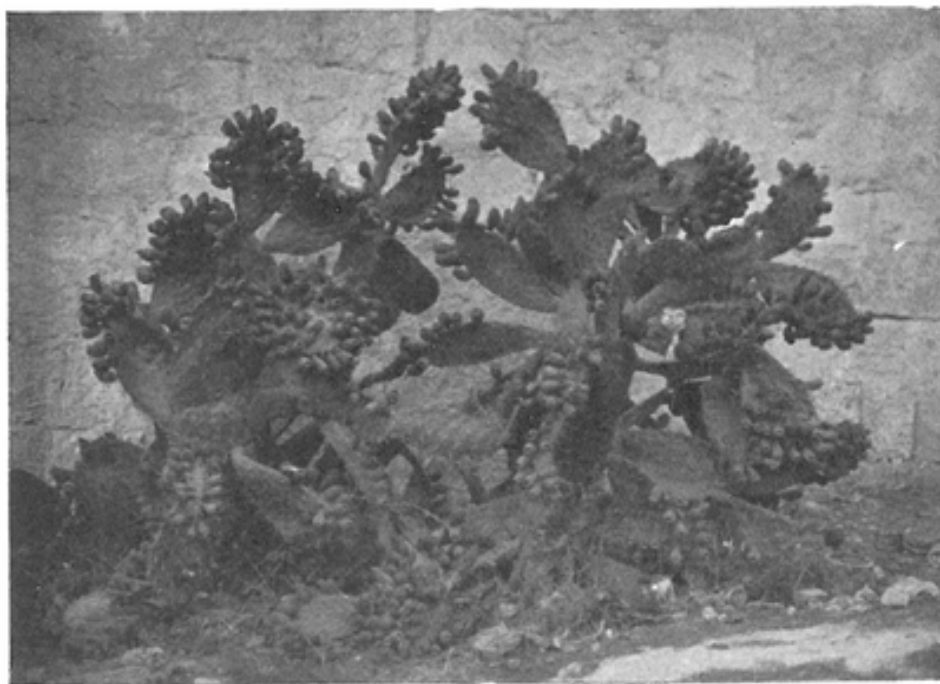

Obr. 428. **Jak fellahové orají.**

Obr. 429. **Pluh, jakého se dodnes užívá v Palestině.**

Skládá se ze dřeva, kterému ponechána většinou původní podoba. Jednotlivé části jsou spojeny lýkovými provazy. Snadno pochopíme, že při takovém pluhu nebylo možno »se ohlížeti«, měl-li zůstatí opravdu v zemi. *Příručka II, 88.*

Obr. 430. **Kaktus s ovocem.**

V Palestině sázen často kolem polí, aby je chrnil před dobyt看kem a mimojdoucými. *Příručka II, 88.*

Obr. 431. **Kaktusové ploty kolem polí.**

O takovém »trní« mluví — pravděpodobně — božský Spasitel ve svém podobenství o rozsěvači. *Příručka II, 88.*

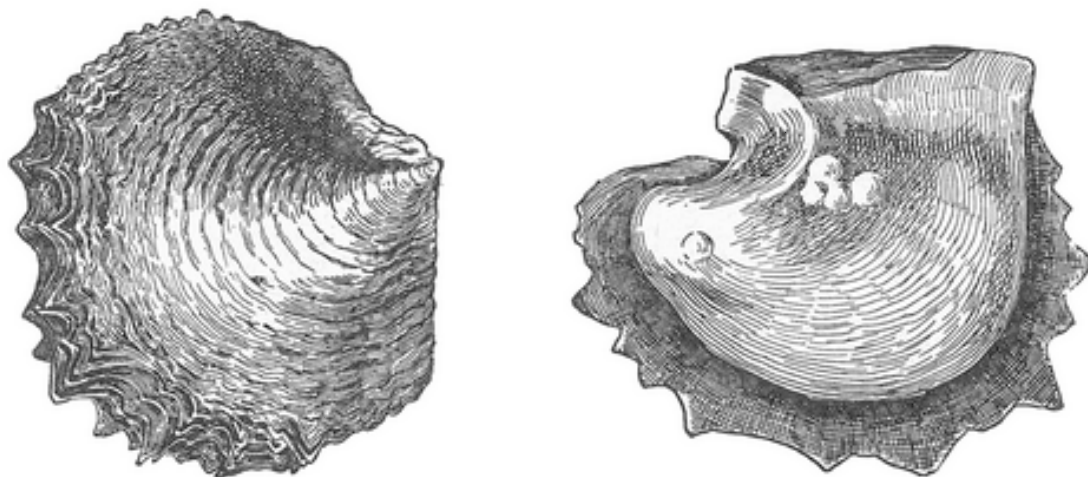
Obr. 432. **Jilek mámivý.**

Lolium temulentum. S počátku se podobá úplně obilí, mezi kterým roste. Teprve klásky má jiné. Rabíni jej nazývali zizan; český překlad nesprávně: koukol. *Příručka II, 89.*

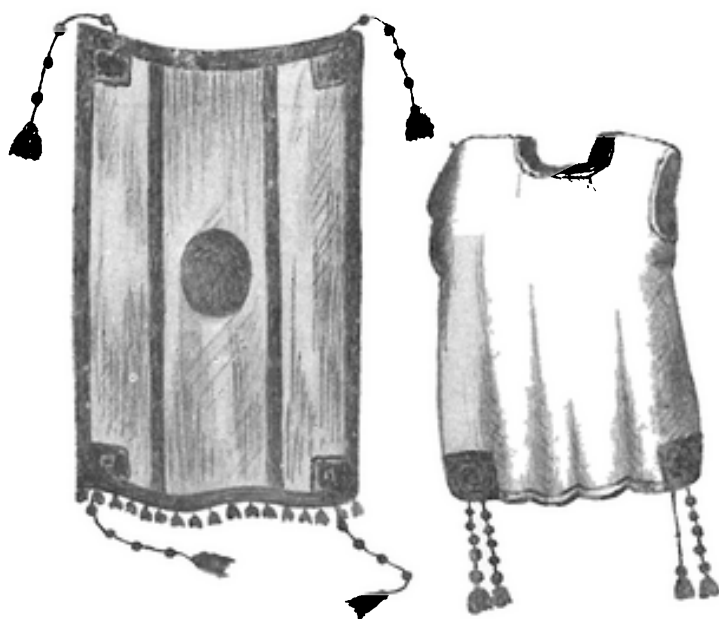
Obr. 433. **Hořčice.**

Sinapis nigra. Patří mezi křížokvěté a podobá se řepce. Dorůstá však velikých rozměrů. *Příručka II, 91.*

Obr. 434. **Perlorodka.**

Avicula margaritifera. Na levo pohled shora, na pravo lastura otevřená; v ní několik perel. *Příručka II*, 91.

Obr. 435. **Třepeň roucha.**

Zvané *cićit*. Třapce se skládaly z různobarevných nití. Hospodin je přikázal nositi, aby si Židé snáze připamatovali jeho zákon. Fariseové nosili třepeň neobyčejně dlouhé; chtěli tak ukázati svou velikou věrnost. Tohoto třepeň dotkla se asi žena nemocná krvotokem. Dnešní židé je nosí pouze při modlitbě. *Příručka II*, 94.

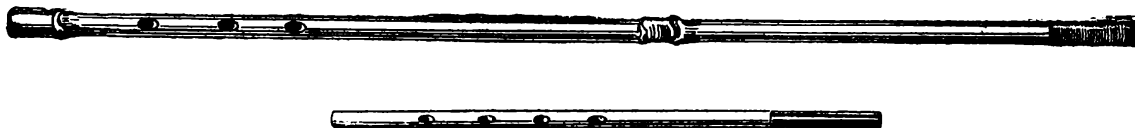

Obr. 436.

Pomník v Cesarei Filipově.

Dle zprávy Eusebiovy vystavěla uzdravená žena v Kristu v Cesarei pomník, na kterém zobrazila tento zázrak. Náš obrazek pochází z křesťanského náhrobku, chovaného dnes v museu lateránském.

Příručka II, 94.

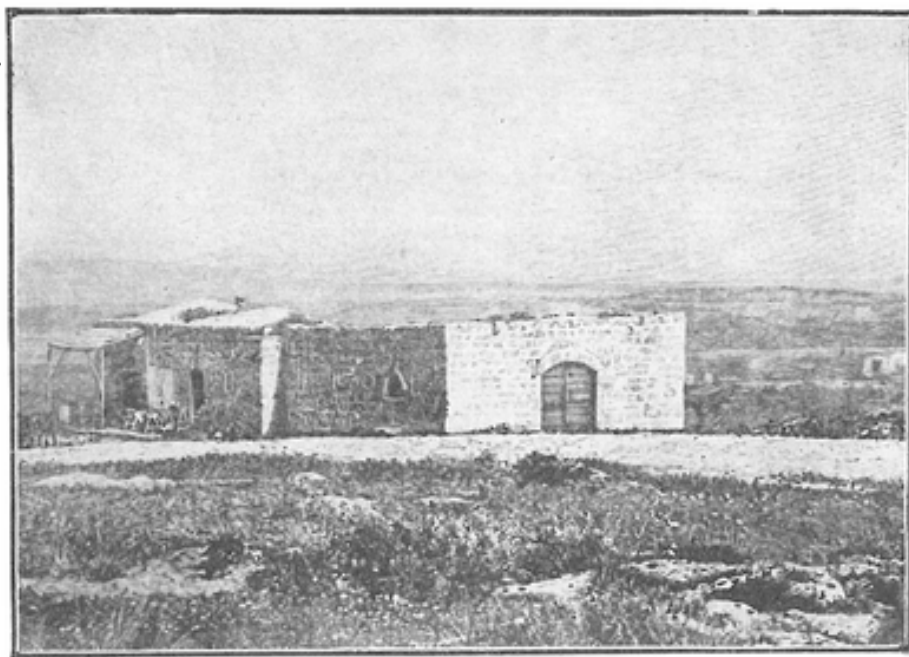
Obr. 437. **Flétny egyptské.**

Užívali jich rádi při pohřbech a smutečních obřadech. Evangelium je výslovně jmenuje při zprávě o smrti dcerušky Jairovy. *Příručka II, 94.*

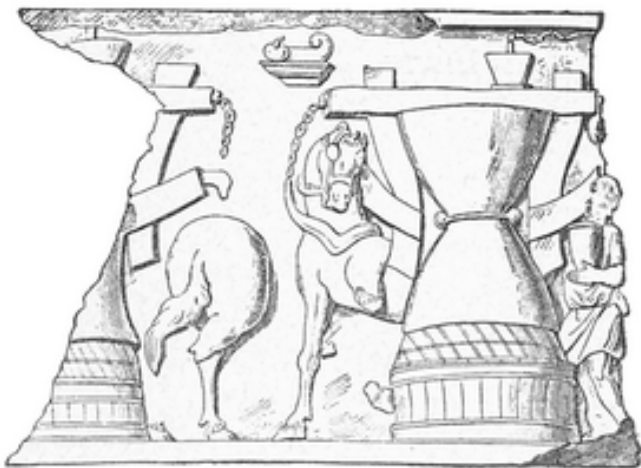
Obr. 438. **Statér císaře Augusta** (30 př. Kr. — 14).

Na lici hlava císařova, věnčená vavřínem. Na rubu bohyně Vítězství. Sedí na skále, v rukou ratolest palmovou. U jejích nohou leží personifikovaná řeka Orontes. Podobný peníz našel sv. Petr v ústech zázračně chycené ryby. *Příručka II, 110.*

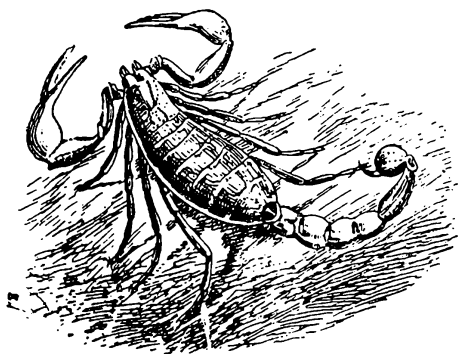
Obr. 439. **Hospoda „U milosrdného Samaritána“.**

Na cestě z Jerusalema do Jericha. Domorodci ji nazývají el-Hátrur (latro), protože v blízkém okolí bylo mnoho chodců loupežníky přepadeno a obráno. Sem přivedl dle tradice Samaritán zraněného Žida, kterého našel na cestě. *Příručka II, 116.*

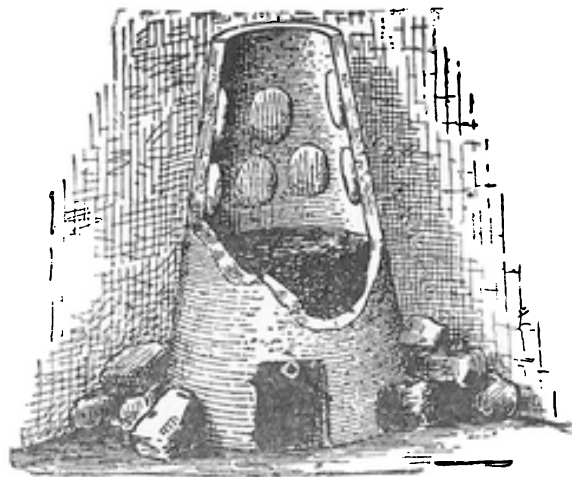
Obr. 440. **Mlýn.**

Polovypuklina chovaná v museu vatikánském. Horním kamenem otáčí kůň; v Palestině užívali obyčejně oslů. Po straně stojí mlynář. Právě se chystá, aby přisypal obilí. Dolní kámen byl pevný; horní — pohyblivý — skládal se ze dvou kamenů, číšovitě vyhloubených. Vedle viděti část mlýnu druhého. Podobný kámen by měli zavěsiti na hrdlo každému, kdo dává dětem pohoršení.

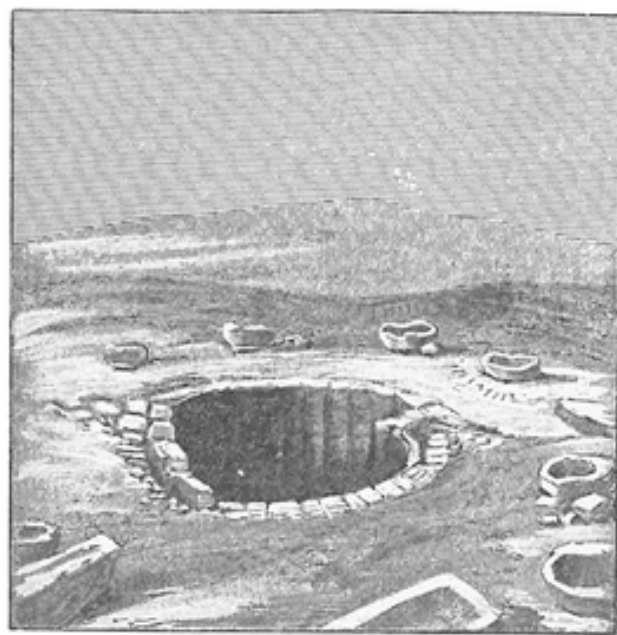
Obr. 442. **Štír.**

Scorpio occitanus. Jeho bodnutí působí nebezpečné, hnisavé rány, není-li po ruce ochranných prostředků.

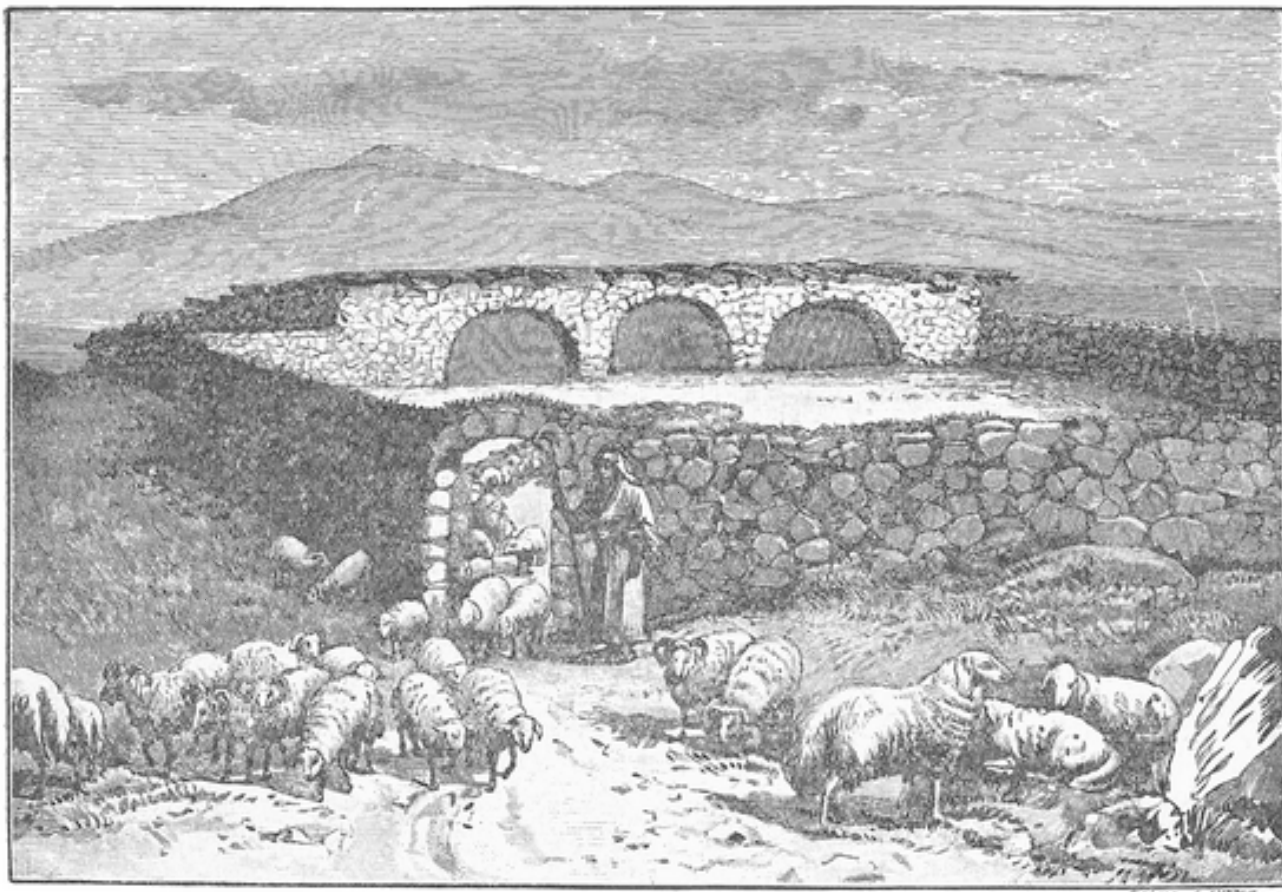
Obr. 441. **Kuželovitá pec z nepálené hlíny.**

Těsto (viz obraz) se přikládalo uvnitř na stěny pece, které se napřed rozežřály. Topilo se obyčejně vyschlým trusem dobytčím.

Obr. 443.
Východní studna (v Bersabe).

Protože neměly zábradlí, mohl do nich snadno spadnouti kus dobytka. Všimni si kamenných nádob, kolem rozložených, ze kterých napájeli dobytek. *Příručka II, 119.*

Obr. 444. **Východní pastýř.**

Vypouští právě stádo z ohrady, kde přenocovalo. Podobný obraz měl na mysli božský Spasitel, když mluvil o dobrém pastýři. *Příručka II, 120.*

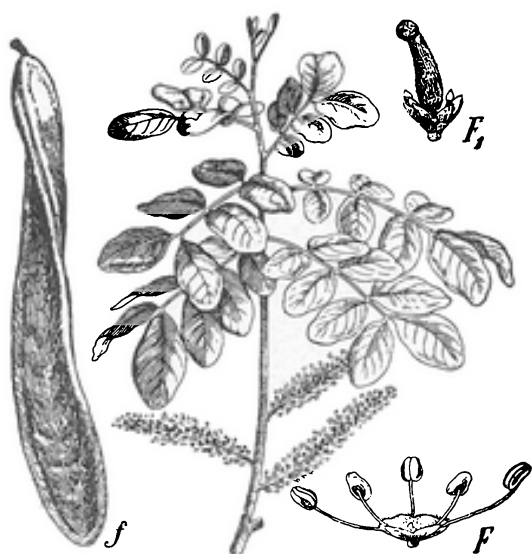
Obr. 445. **Dobrý pastýř (v římských katakombách).**

Příručka II, 120.

Obr. 446. **Beťlemanka.**

Na krku a na prsou četné peníze. Jindy je nosívali také na čele. Takový asi ztratila žena, o které vypravuje evangelium. *Příručka II, 121.*

Obr. 447. **Rohovník.**

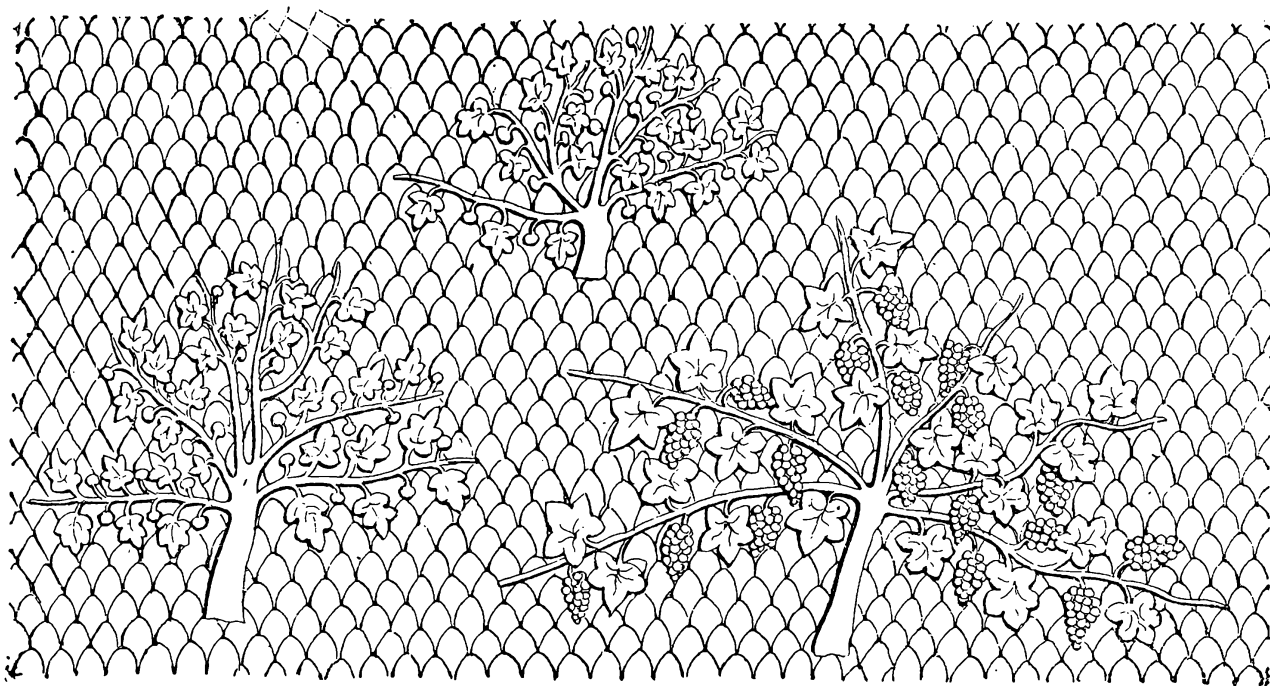
(Z díla: Polívka, Užitkové rostliny cizích zemí, od fy. Promberger.)

Ceratonia siliqua. *F* květ prašníkový; *F*₁ květ pestíkový; *f* ovoce, které přichází do obchodu pode jménem svatojanského chleba. Jeho méně ušlechtilými odrudami krmili na východě dobytek (mláto). *Příručka II*, 122.

Obr. 448. **Stromy rohovníkové.**

(Z díla: Polívka, Užitkové rostliny, od fy. Promberger.)

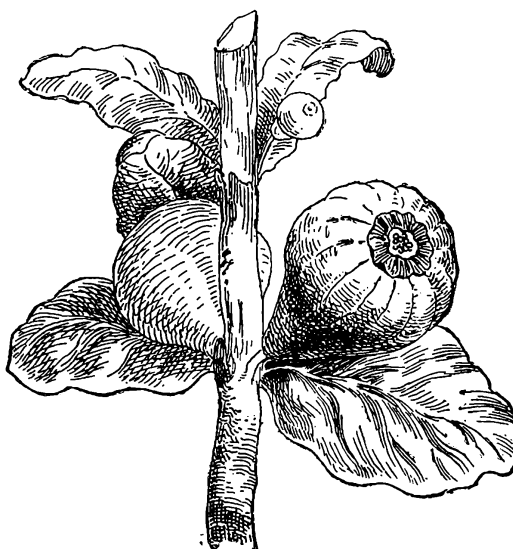
Obr. 449. **Fíkovník na vinici.**

Jak rádi sázeli v Palestině fíkové stromy na vinici, dokazuje tento asyrský obraz vinice z okolí Lakiše v jižním Judsku. Pochází z paláce krále Sennacheriba (704—681), který jmenovaného města dobyl. *Příručka II*, 126.

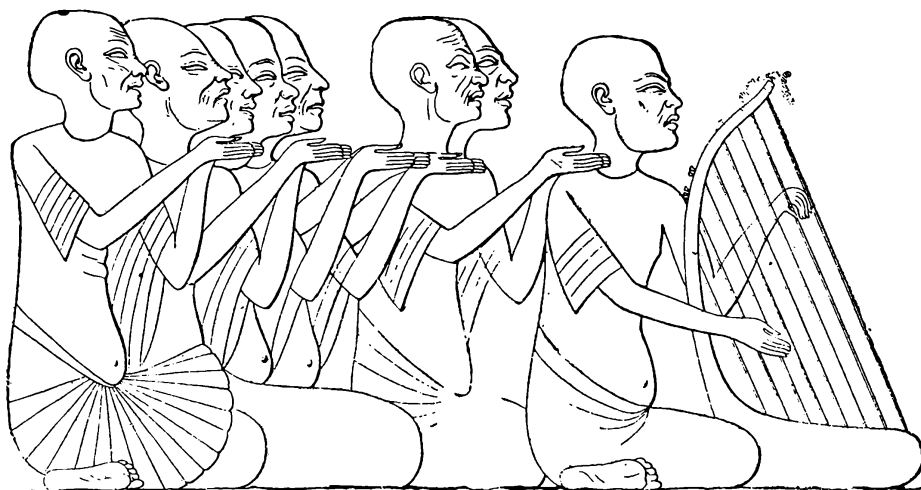

Obr. 450. **Planý fík.**

Ficus sycomorus. Na jeden z takových stromů vystoupil Zacheus, aby uviděl Krista
Příručka II, 137.

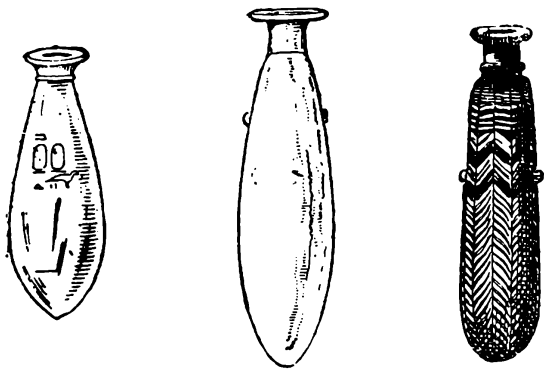

Obr. 451. **Větvíčka
planého fíku.**

Obr. 452.
Slepci v Egyptě.

Jeden hraje, ostatní zpívají.
Bývalo jich na Východě
velice mnoho, proto také
evangelia se o nich častěji
zmiňují. *Příručka II, 137.*

Obr. 453. **Nádoby alabastrové.**

Uchovávali v nich obyčejně voňavky. Jméno (alabastr) neudává tak látku, ze které nádobka zhotovena, jako spíše její tvar. Všimni si úzkého hrdla. Ohnivě lásce Mariině nestačil malý pramének, kterým vonná masť vytékala. Proto hrdélko urazila. Na obraze: první dvě nádoby z bílého skla, třetí ze skla barevného. *Příručka II, 140.*

Obr. 454. **Palma.**

Phoenix dactylifera. Fotografický snímek z Alexandrie.

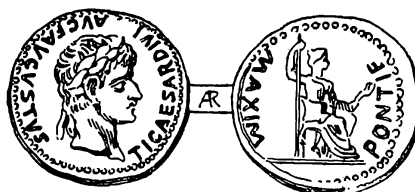
Obr. 455. **Egyptané s ratolestmi palmovými.**

Při jakési slavnosti pohřební. Podobně vítali Židé Spasitele, když vjížděl do Jerusalema. *Příručka II, 141.*

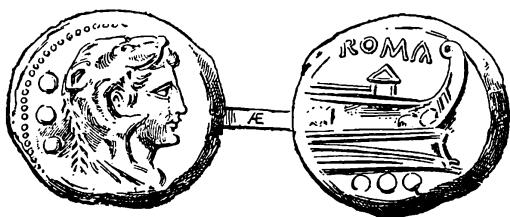
Obr. 456. **Denár Augustův.**

Na líci ověččená hlava císaře Augusta. Na rubu kulatý štít se zkratkami: »Clypeus votivus.« Kol dokola jsou písmena SPQR (Senatus Populusque Romanus) a větvičky vavřínové. Nahoře a dole nápis: »Caesar Augustus.« *Příručka II, 144.*

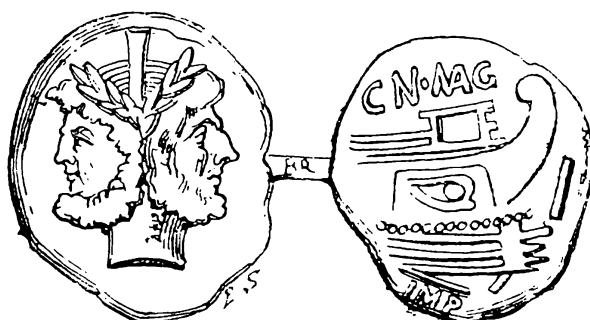
Obr. 457. **Denár Tiberiův.**

Na líci ověččená hlava Tiberiova. Kolem zkrácený nápis: »Tiberius Caesar Divi Augusti Filius Augustus.« Na rubu obraz sedící ženy a nápis: »Pontifex Maximus.« Jeden z těchto tehdy platných denárů podali Židé Spasiteli, když na nich žádal peníz daně. *Příručka II, 144.*

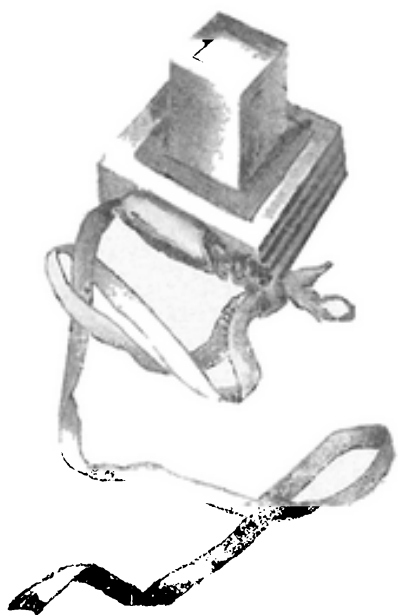
Obr. 458. **Římský kvadrans.**

Byl z bronzu. Tři silnější body naznačovaly, že platil tři unce. Na líci hlava, neznámo, či. Na rubu před lodi. Nad ní nápis: »Roma.« Tolik asi vložila do pokladnice chudá vdova, kterou pochválil Kristus. *Příručka II, 144.*

Obr. 459. **Římský as.**

Na líci ověččená hlava Jánova. Na rubu lodní před. Na ní zkrácený nápis: »Cneus Magnus Imperator.« Byl synem Pompejovým. Před obrazem I, značka assu. Čtvrtinu (kvadrans) této mince vložila do pokladnice chudá žena. *Příručka II, 144.*

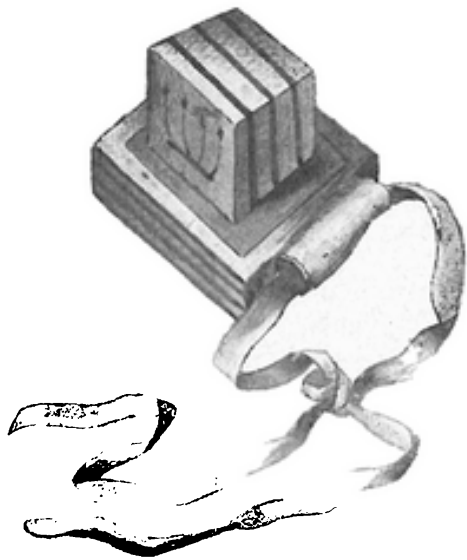

Obr. 460. **Modlitební řemínky pro ruce.**

Nazývaly se fylakteria (chránidla). Do pouzdra byly vloženy blanky s důležitými výroky Písma svatého. Fariseové nosili fylakteria veliká, aby stavěli na odiv svou věrnost ve službě Boží. *Příručka II, 146.*

Obr. 461. **Fylakteria ovinutá kolem rukou.**

Obr. 462. **Modlitební řemínky na čelo.**

Obr. 464. **Máta.**

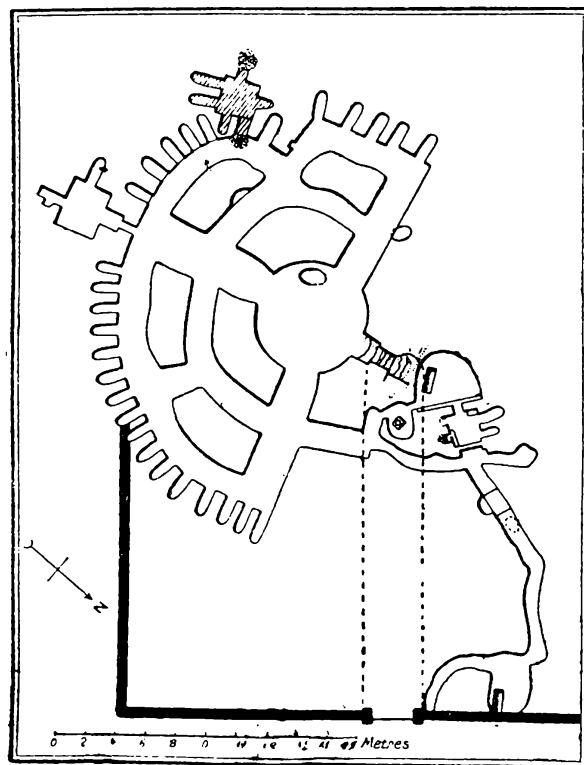

Obr. 463. **Žid při modlitbě.**

Na hlavě modlitební řemínky, na sobě modlitební plášť. *Příručka II, 146.*

Obr. 465. **Balsamovník.**
Balsamodendron opobalsamum.

Obr. 466. **Hroby proroků.**

Půdorys. Nesmíme se však domnívat, že by v nich byli pochováni starozákonní proroci. Podobné hroby rádi zdobili fariseové, aby ukázali svou lásku k zákonu.

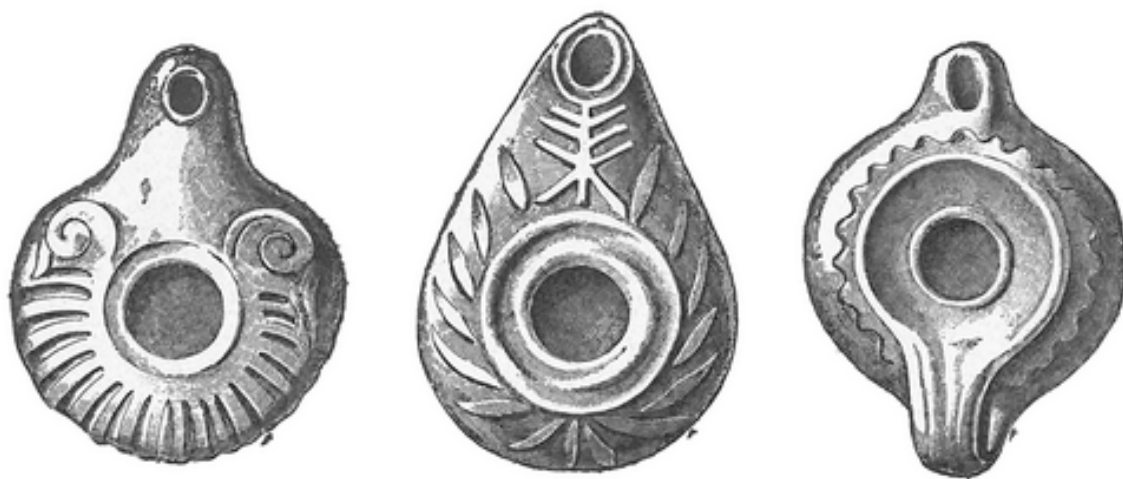

Obr. 467 **Císař Titus** (79–81).

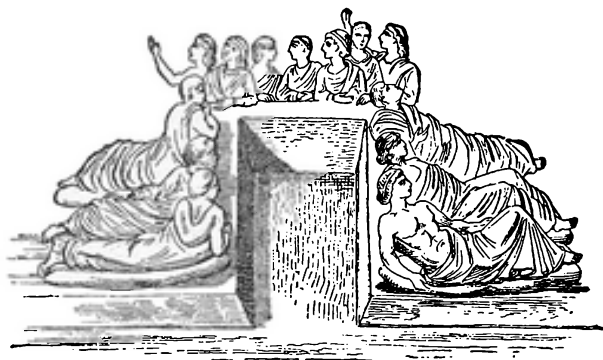
Obr. 468. **Peníz Vespasianův** (69—79).

Ražen na památku dobytí Jerusalema. Na líci ověncená hlava Vespasianova. Kolem zkrácený nápis: »Titus Caesar Vespasianus, Imperator, Pontifex, R. Potestate Consulari.« Na rubu palma: v jejím stínu sedí plačící žena; za ní stojí zajatec. Kolem nápis: »Judaea capta.«

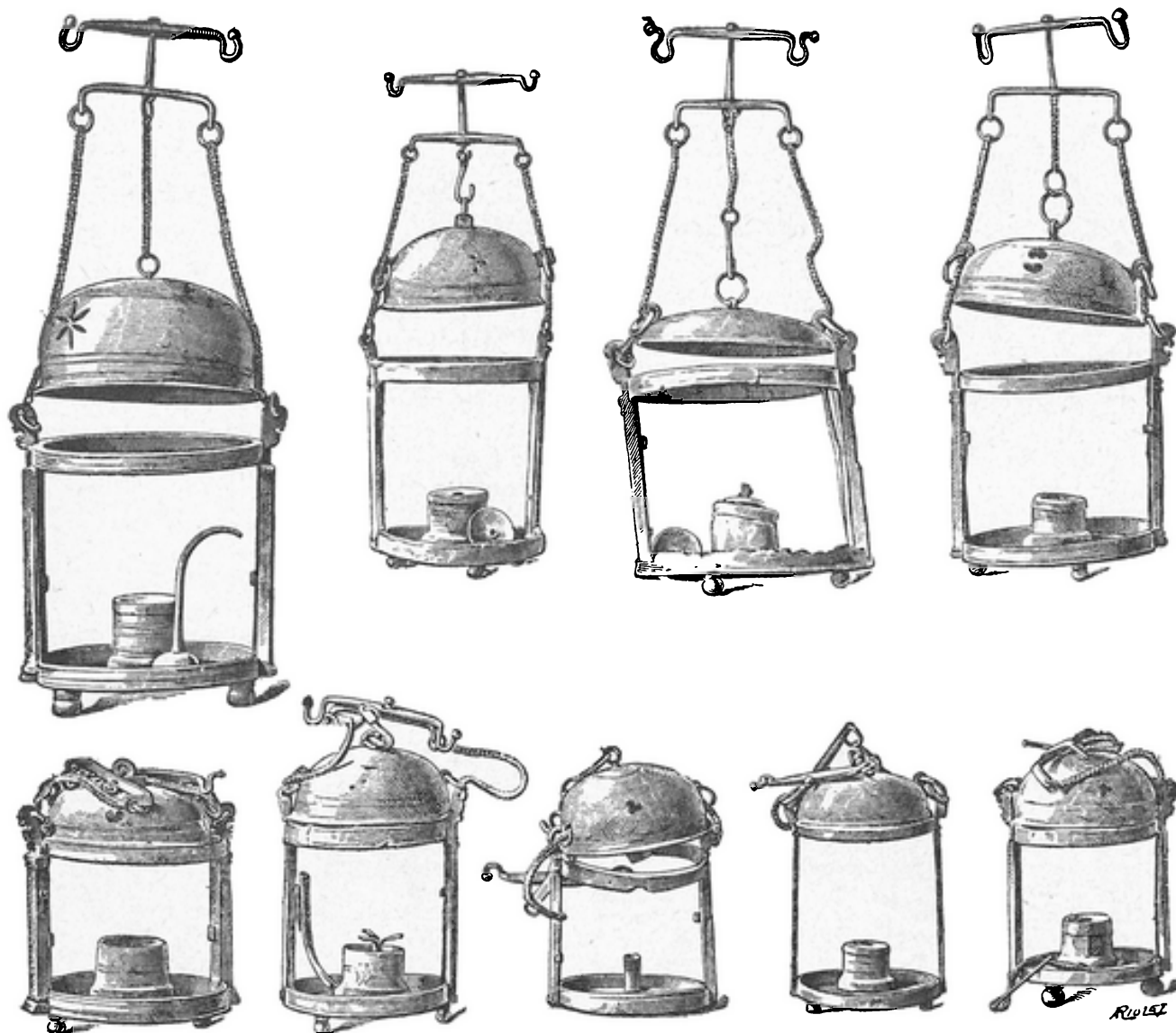
Obr. 469. **Lampy z Jerusalema.**

Jsou z pálené hlíny. Do většího otvoru lil se olej nebo se dávalo máslo. V menším býval knot. Při slavnostních příležitostech zdobili lampy věnečky. *Příručka II, 150.*

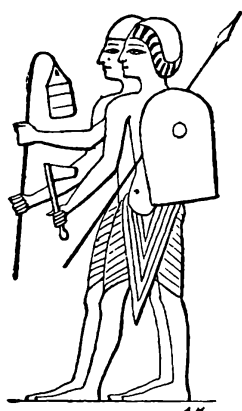
Obr. 470. **Triclinium.**

Podobně leželi také apoštolové při poslední večeři. Bylo tedy sv. Janu velice snadné spočinouti na srdci Ježíšově. *Příručka II, 156.*

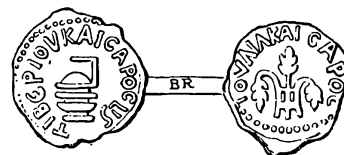
Obr. 471. **Svítilny.**

Ze zasypaných měst Herkulana a Pompejí. Prázdné mezery byly vyplněny olejovým papírem anebo slídovými deskami. *Příručka II, 168.*

Obr. 472. **Vojíní nesou svítilnu.**

Dle starobylé malby egyptské. Podobně je asi nesli vojáci, když zajímali bož. Spasitele. *Příručka II, 168.*

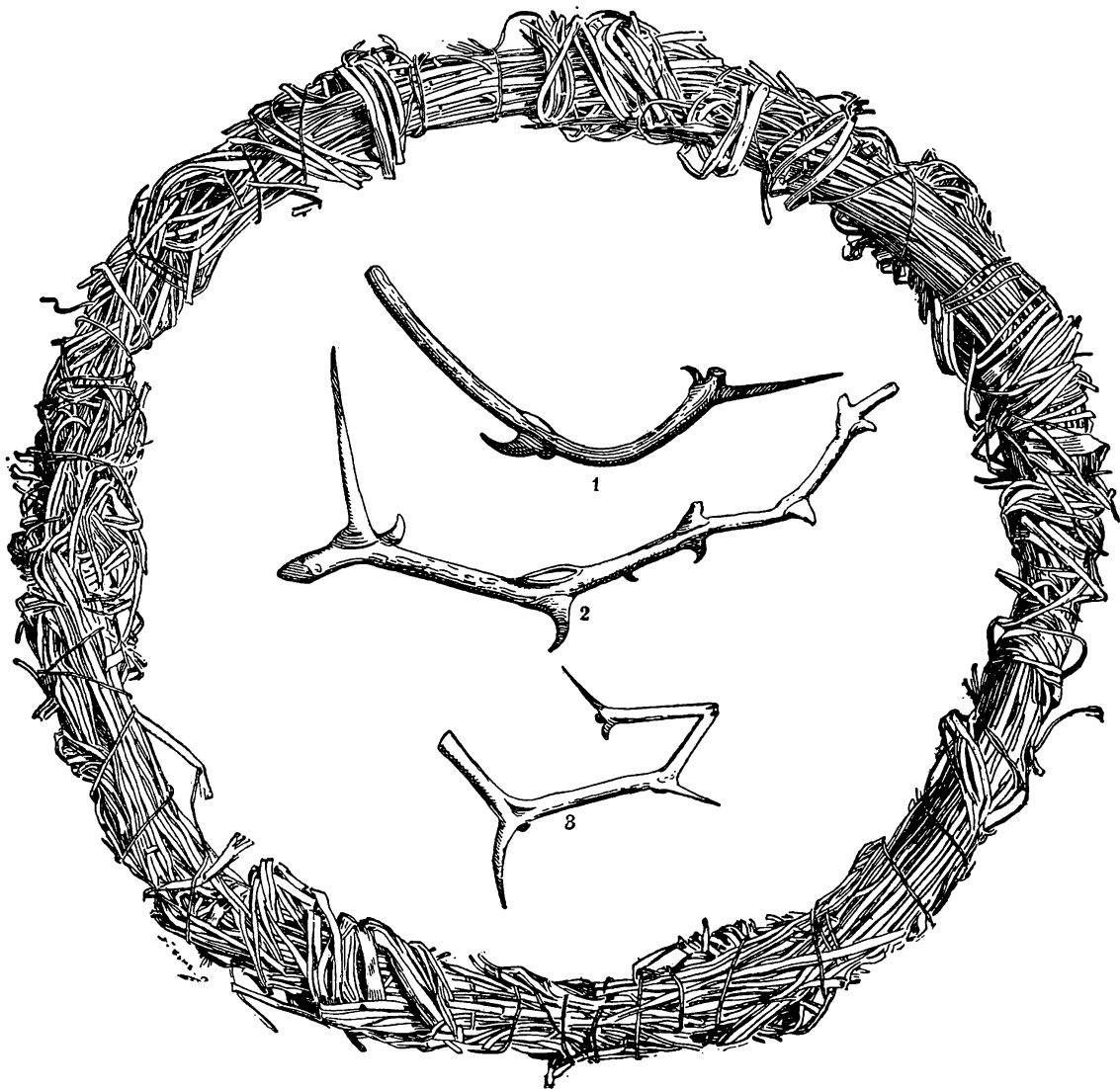
Obr. 473. **Peníz Pilátův (26—36).**

Bronzový. Na lici malá nádobka s úzkým hrdlem, ze kterého bylo možno liti jen po kapkách. Kolem nápis: »V šestnáctém roce císaře Tiberia.« Na rubu tři spojené klasy a slova: »Julia císařova.« *Příručka II, 173.*

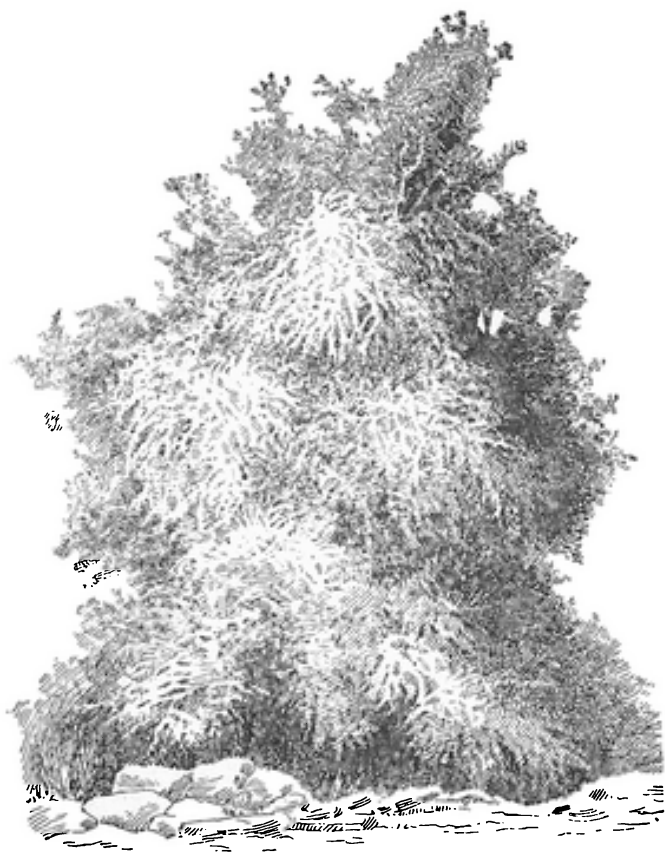
Obr. 474. **Vojenský plášť.**

Socha císaře Klaudia, oděného vojenským pláštěm. Spínal se na jednom rameni. Takový přehodili na potupu bož. Spasiteli. Sr. též obraz (421) římského setníka. *Příručka II*, 176.

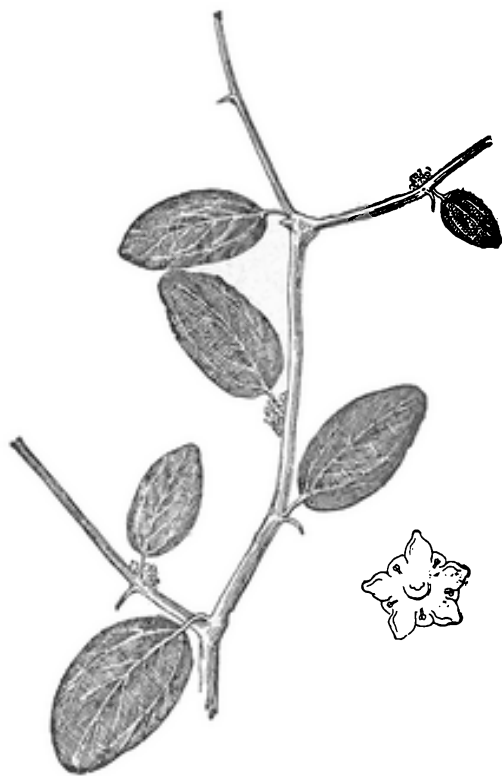
Obr. 475. **Koruna Spasitelova.**

Z chrámu Matky Boží v Paříži, o polovinu zmenšená. 1. trn v Pise; 2. trn v Trevíru; 3. trn z Wevelghem v Belgii. Třetina původní velikosti. *Příručka II*, 176.

Obr. 476. **Trnový keř.**

Vědecky *Zizyphus Spina Christi*. Roste hojně v okolí Jerusalema. Z něho vzali pravděpodobně vojáci trny pro korunu Spasitelovu. *Příručka II*, 176.

Obr. 477. **Větvíčka Zizyfu.**

Obr. 478. **Sloup bičování.**

V kostele sv. Praxedy v Římě. Byl přivezen kard. Colonnou r. 1223. *Příručka II*, 176.

Obr. 479. **Bičování.**

Neposlušný hoch šlehán v římské škole mečlemi. Podle malby nalezené v Herkulanu. *Příručka II*, 176.

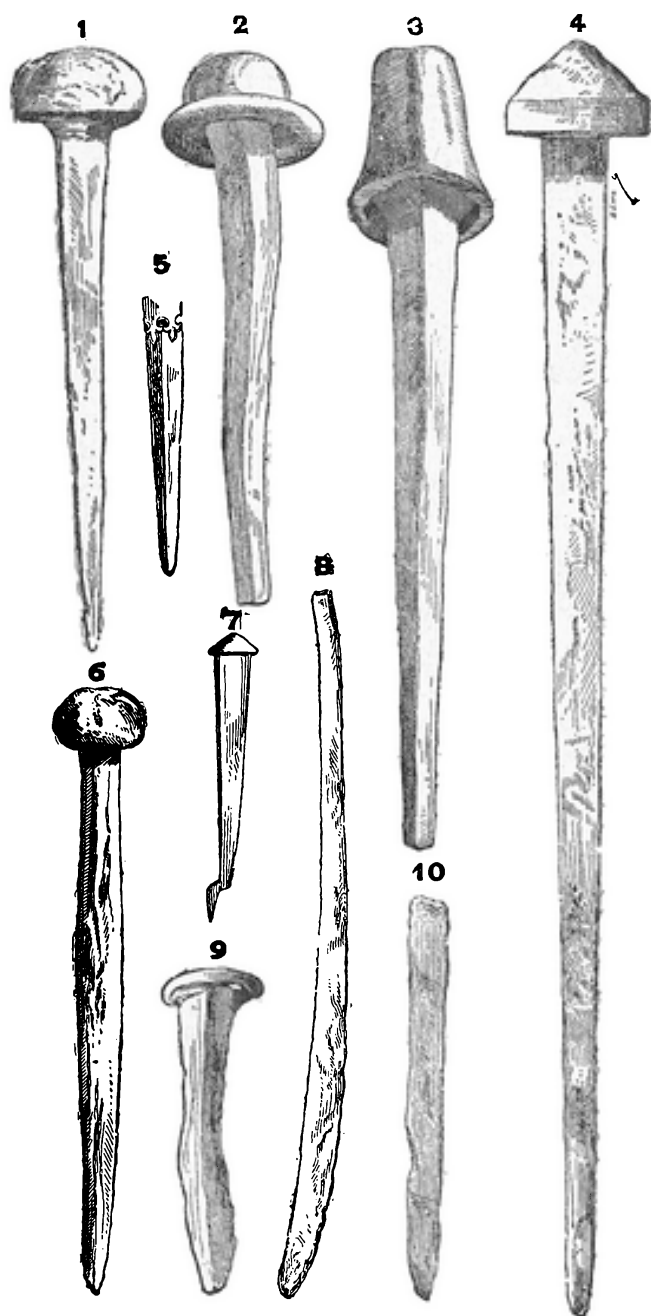
Obr. 480. **Tribunál.**

Rozsudek platil jen tehdy, byl-li pronesen soudcem, který seděl na tribunálu. Evangelista zmiňuje se výslovně o této okolnosti. *Příručka II, 178.*

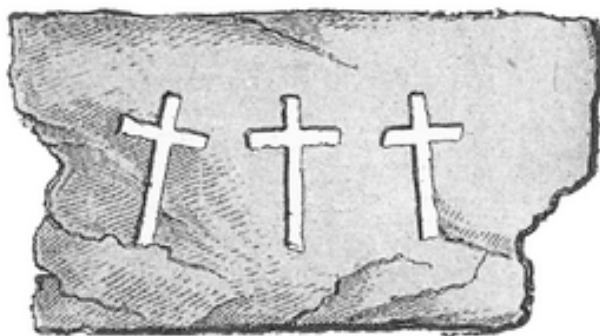
Obr. 482. **Spodní roucho Kristovo (v Trevíru).**

Příručka II, 180.

Obr. 481. **Hřeby z kříže.**

Těžko rozhodnouti, které jsou pravé. 1. v Benátkách; 2. v Římě (v kostele sv. Kříže Jerusalemského); 3. v Trevíru; 4. ve Florencii (v konventě degli Angioli); 5. v Arrasu; 6. jiný v Benátkách; 7. v Colle; 8. v Sienně; 9. v Římě (S. Maria in Campitoli); 10. v kostele P. Marie v Paříži. Polovina původní velikosti. *Příručka II, 180.*

Obr. 483. **Tři kříže.**

Na starých hrobech v Kartagu. Je pozoruhodné, že také křesťanská tradice pokládala všechny tři kříže za úplně stejné. Pozdější umělci počali činiti rozdíl mezi křížem Spasitelovým a kříži obou lotrů. *Příručka II, 180.*

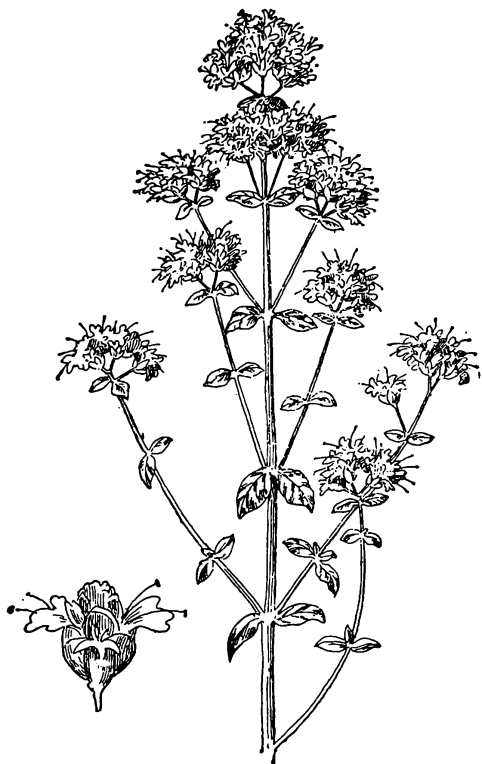
Obr. 484. **Nápis na kříži.**

Uctívá se v chrámě sv. Kříže Jerusalemského v Římě. Tabulka je dnes 235 mm široká a 130 mm vysoká. Písmo je provedeno barvou červenou. Dobře viděti část nápisu latinského, řeckého a zbytky písmen aramských. Je pozoruhodné, že i slova latinská a řecká jsou psána od pravé ruky k levé. *Příručka II, 180.*

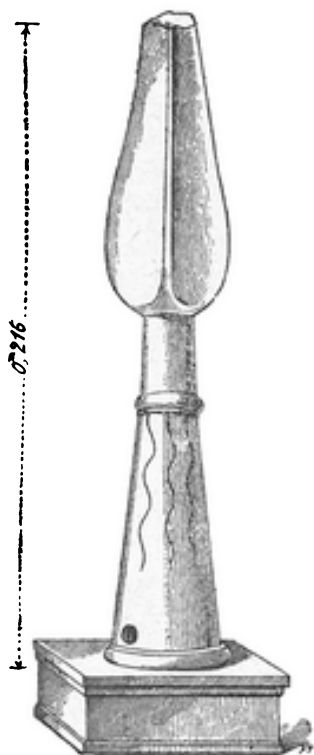
Obr. 485. **Celý nápis na kříži.**

Místo tečkami označené je dodnes dochováno. Viz obr. předcházející. *Příručka II, 180.*

Obr. 486. **Origanum Maru (hyzop).**

Příručka II, 182.

Obr. 488. **Svaté kopí.**

Výška 216 mm. Dle starého obrazu, cho-
vaného v rukopise A. 168 v ambrosianské
knihovně v Miláně. *Příručka II, 184.*

Obr. 487. **Římské kopí.**

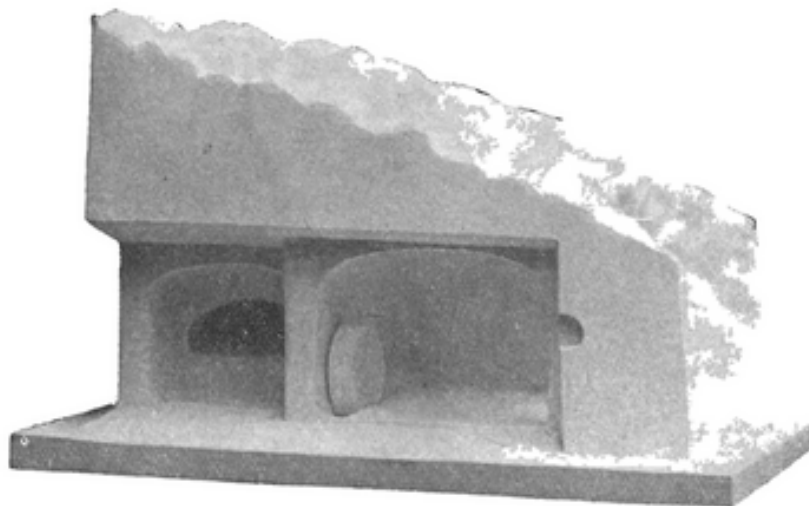
Obr. 489. **Aloe biblické.**

Orličín. Aquilaria agallocha. *Příručka II*, 184.

Obr. 490. **Hrob Josefa z Arimathie.**

Ve skále vytesáno arcosolium a v něm místa pro dvě mrtvoly. Patří ke skupině hrobů, do kterých se mrtvola zasouvala. Hrob lavičkový byl v té době ještě dosti vzácný. Bohatý Josef z Arimathie mohl jej mít a jej Spasiteli přenechatí (obr. násl.). Teprve později dal si vytesat tento druhý hrob — bez lavičky pro mrtvolu. *Příručka II*, 184.

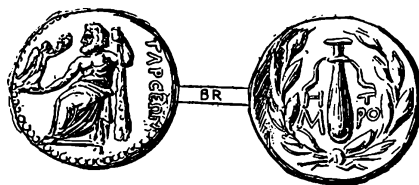

Obr. 491. **Jak asi vypadal hrob Krista Pána.**

Sádrový model. Přední stěna odtesána. Předsíň podle hrobů v údolí hinnomském. Byla za času sv. Heleny odtesána. Hrobní komůrka s výklenkem, do kterého položili mrtvolu Spasitelovu Kámen, který hrob uzavíral. *Příručka II, 184.*

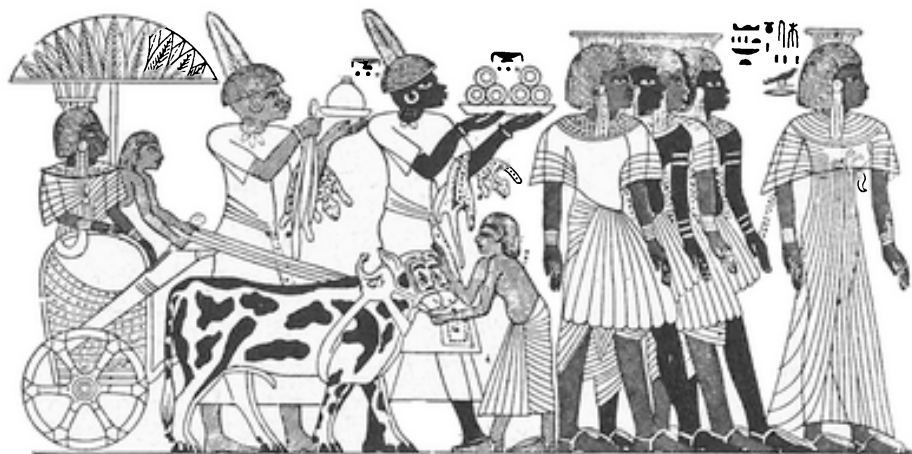

Obr. 492. **Dnešní Tarsus.**

Obr. 493. **Peníz z rodiště Pavlova.**

Bůh Zeus sedí na trůně, oděn himatiem. V pravici drží bohyni Vítězství s věncem v ruce; levicí se opírá o žezlo. Nápis: »Tarsejských.« Na rubu nádoba zdobená stuhou, kolem věnec. *Příručka II, 207.*

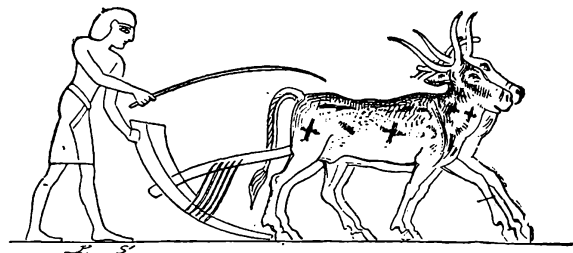
Obr. 494. **Vůz etiopský.**

Dle náhrobní malby v Thébách, z doby 18. dynastie. Etiopové přinášejí faraonovi poplatek. Jezdili na vozech, tažených strakatými voly. Podobný vůz měl asi také komorník královnin a proto Filipovi nebylo snadno jej dohonití. *Příručka II, 206.*

Obr. 495. **Pramen Filipův.**

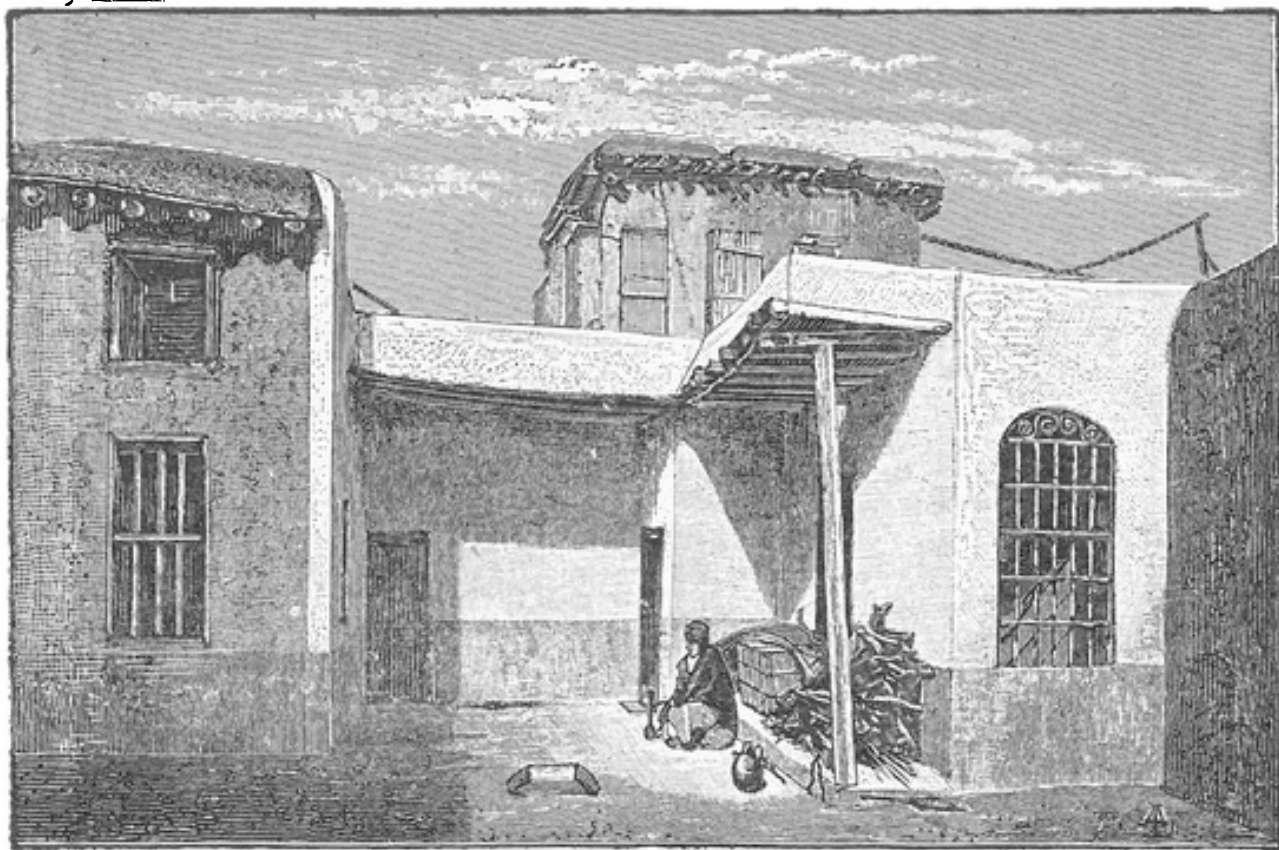
Ain-Dirueh, nedaleko Betsuru. Na tomto místě pokřtil prý Filip etiopského komorníka. *Příručka II, 206.*

Obr. 497. **Osten.** (Dle malby egyptské.)

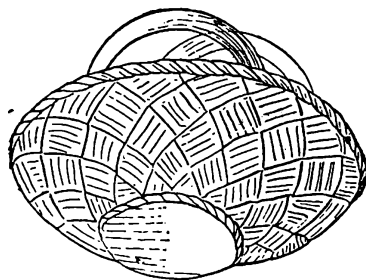
Obr. 496. **Královna Kandáké.**

Z etiopského chrámu v Naga. V jedné ruce drží kštiny poražených nepřátel, kteří úpěnlivě prosí o smilování; druhou rukou se chystá zasadit jim smrtící ránu. Za ní sápe se lev na ubohé oběti. *Příručka II, 206.*

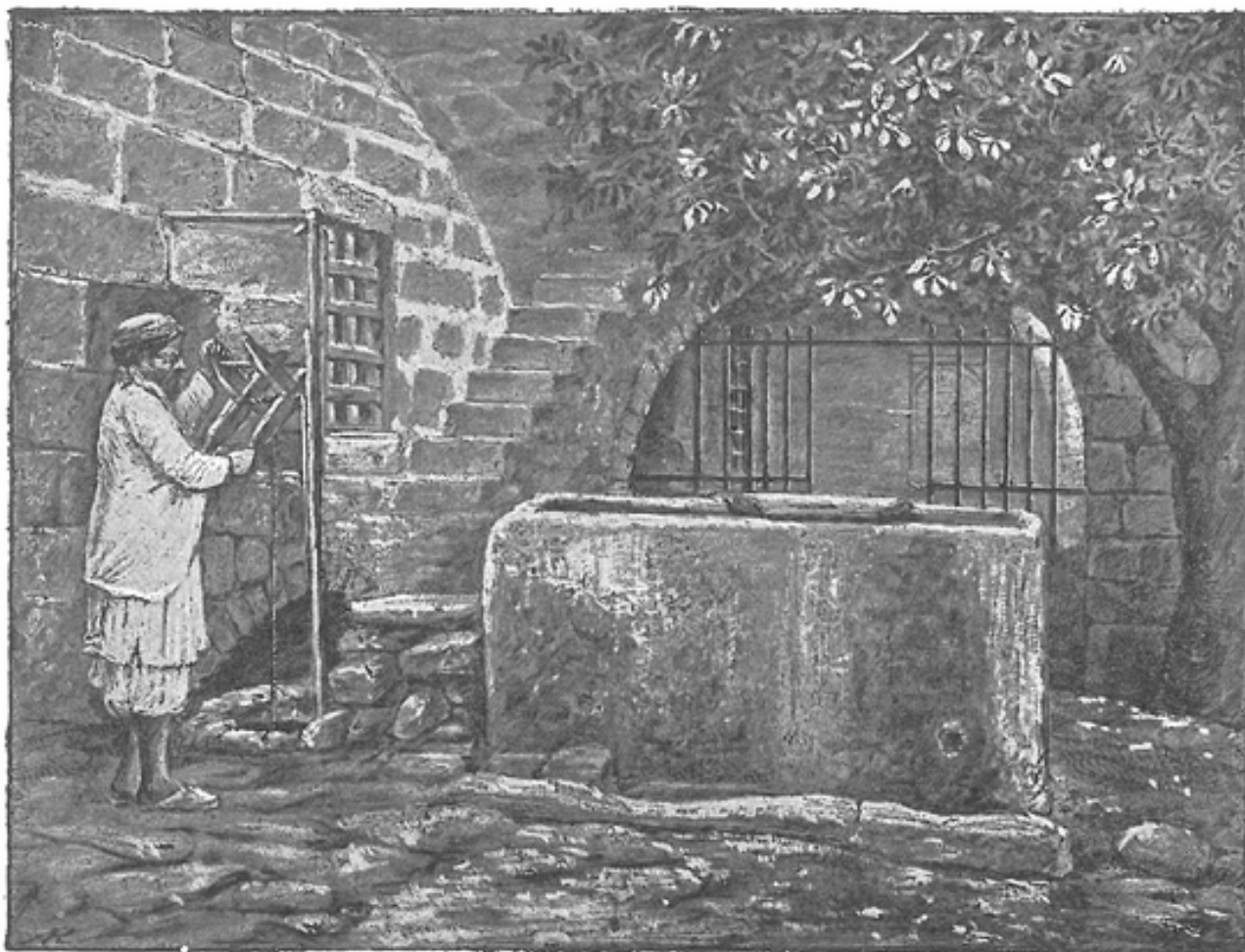
Obr. 498. **Dům Ananiášův.**

Pozdější stavba na místě, na kterém stál dle pověsti dům sluhy Božího Ananiáše, kterého poslal Pán k obrácenému Savlovi. *Příručka II, 208.*

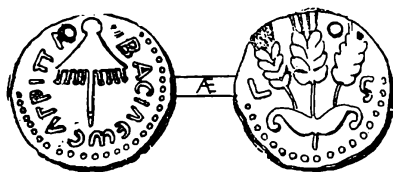
Obr. 499. **Sportá. (Velký koš.)**

Velký koš, v jakém spustili apoštola Pavla přes hradby damašské. Dle obrazu z musea neapolského. *Příručka II, 208.*

Obr. 500. **Dům Šimona koželuha v Jaffě.**

V něm přebýval delší dobu apoštol Petr a odtud byl zázračně poslán ke Korneliovi. *Příručka II, 210.*

Obr. 501. **Peníz Heroda Agrippy I. (37—44.)**

Na lici slunečník a zkrácený nápis: »Krále Agrippy.« Na rubu tři klasy a nápis »V šestém roce.« *Příručka II, 211.*

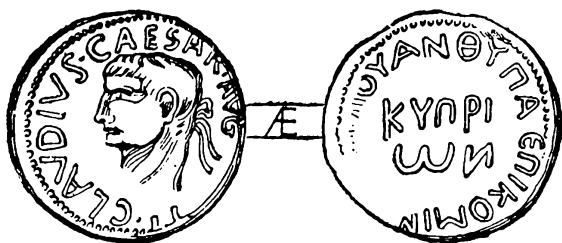
Obr. 502. **Oběť býků.**

Dvě kněžky zdobí dva býky, kteří mají býti obětováni. Nahoře nápis: »Kreslil Polygnotos.« *Příručka II*, 213.

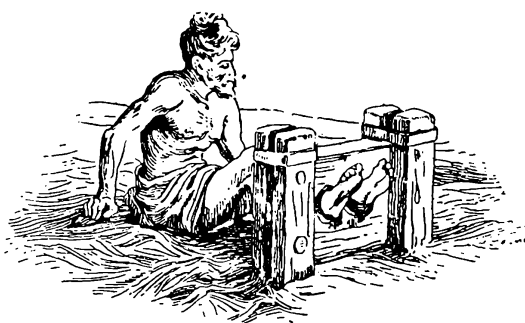
Obr. 503. **Zeus a Hermes.**

Hermes provází nejvyššího řeckého boha. Obraz nám vysvětluje scénu, o které vypravují Skutky apoštolské. *Příručka II*, 213.

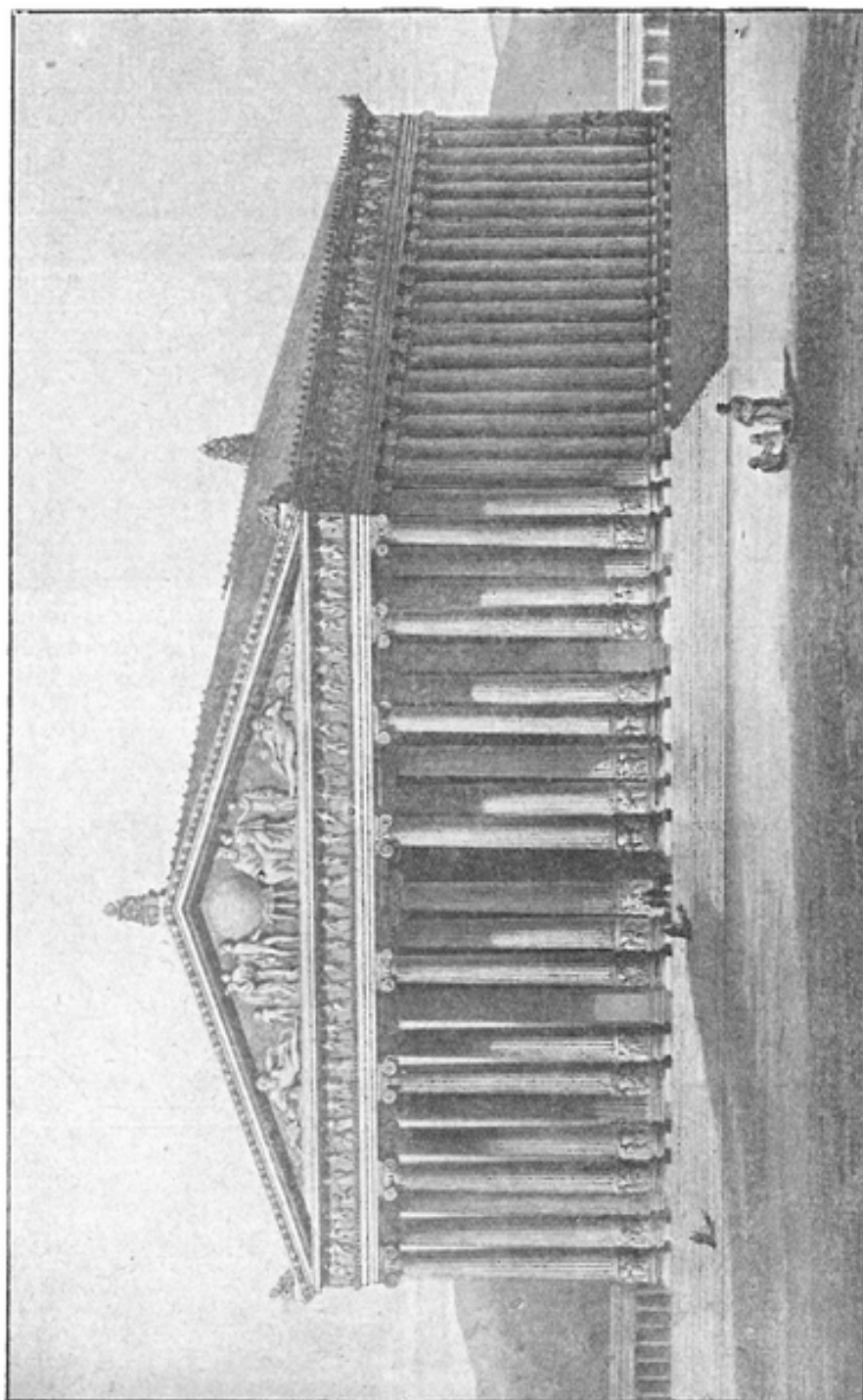
Obr. 504. **Peníz kyperského prokonsula.**

Na lici ověčnená hlava císaře Klaudia (41—54). Kolem nápis: »Claudius Caesar Augustus.« Na rubu slova: »Peníz Kypriotů za prokonsula Komminia Prokla.« *Příručka II*, 213.

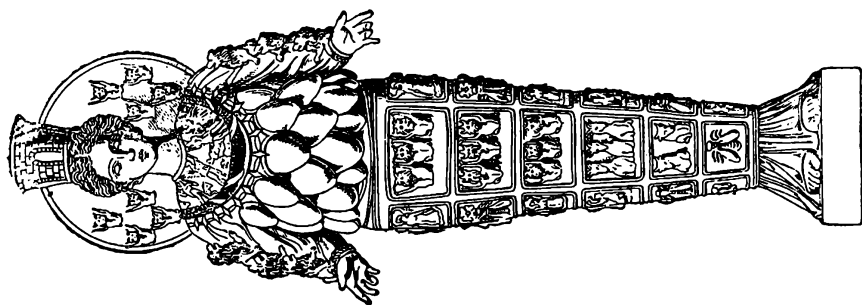
Obr. 505. **Vězeň v kládě.**

Podobně mučen apoštol Pavel v macedonském městě Filippách. *Příručka II*, 215.

Obr. 507. **Chrám Diany v Efesu.**

Rekonstrukce na podkladě vykopávek. Chrám byl tak nádherný, že počítán mezi divy světa.
Příručka II, 218.

Obr. 506.

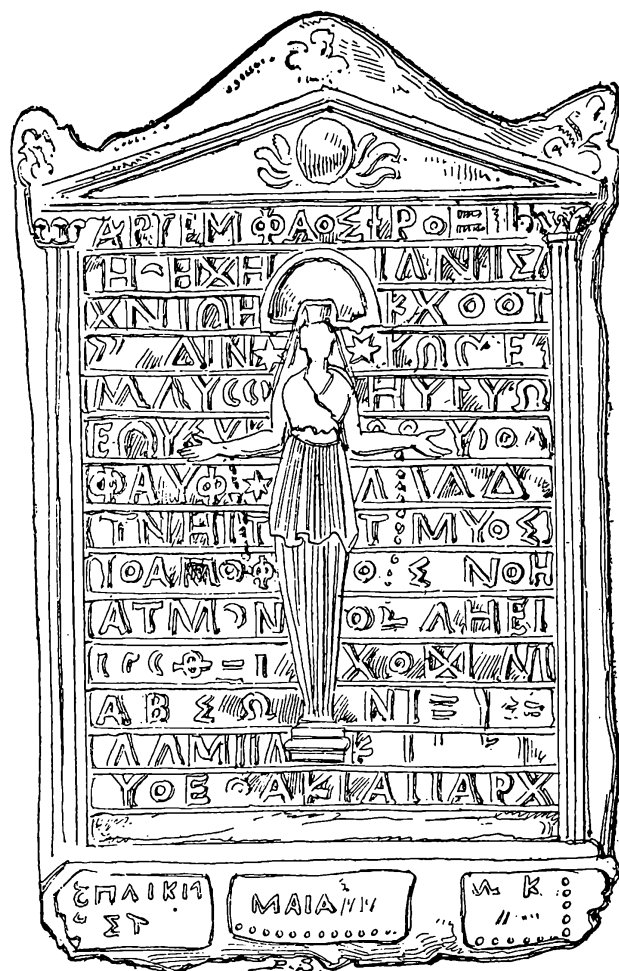
Diana efesská.

Na obraze chovaném
v museu neapolském.
Příručka II, 218.

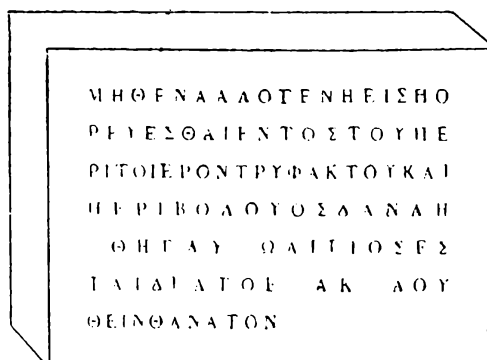
Obr. 508. **Přenosná svatyněka.**

Zasvěcená bohyni Kybele. Podobné hotovil Demetrius a jeho druhové v Efesu. *Příručka II, 218.*

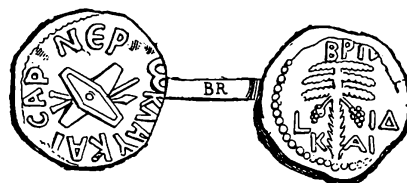
Obr. 509. **Kouzelná tabulka efeská.**

Kolem obrazu Diany je kouzelný nápis, který však nedává žádného smyslu. Mnoho takových tabulek a knih spálili obyvatelé města, když uvěřili kázání Pavlovi. *Příručka II, 218.*

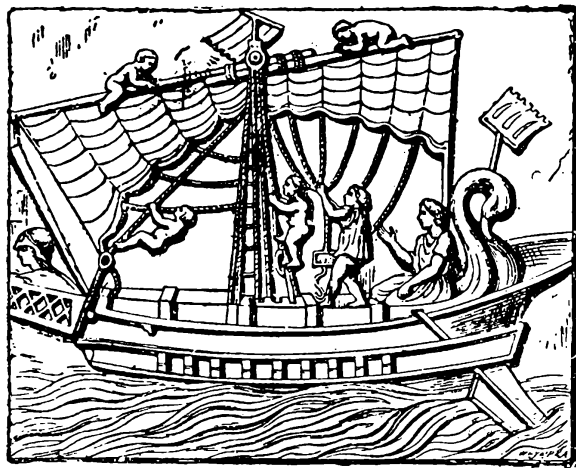
Obr. 511. **Varovný kámen (v chrámě jerusalemském).**

Stál po obou stranách vchodu, který odděloval v chrámě jerusalemském nádvoří židů od nádvoří pohanského. Nápis zněl doslova: »Žádný cizinec nevstročí za zábradlí, které obkličuje místo svaté! Nevstupiž do ohrady! Kdo by byl dopaden, nechať přičte sobě samému trest, jenž bude následovati: smrt.« — Jak známo, vytýkala Velerada sv. Pavlu, že uvedl do chrámu (pokřtěného) pohana Trofima. *Příručka II, 218.*

Obr. 510. **Peníz Klaudia Felixa (52—60).**

Na lici dva štíty a dvě krátká kopí. Kolem nápis: »Nero Klaudius, císař.« Na rubu palma s nápisem: »Čtrnáctý rok, Britannikus, císař.« *Příručka II, 218.*

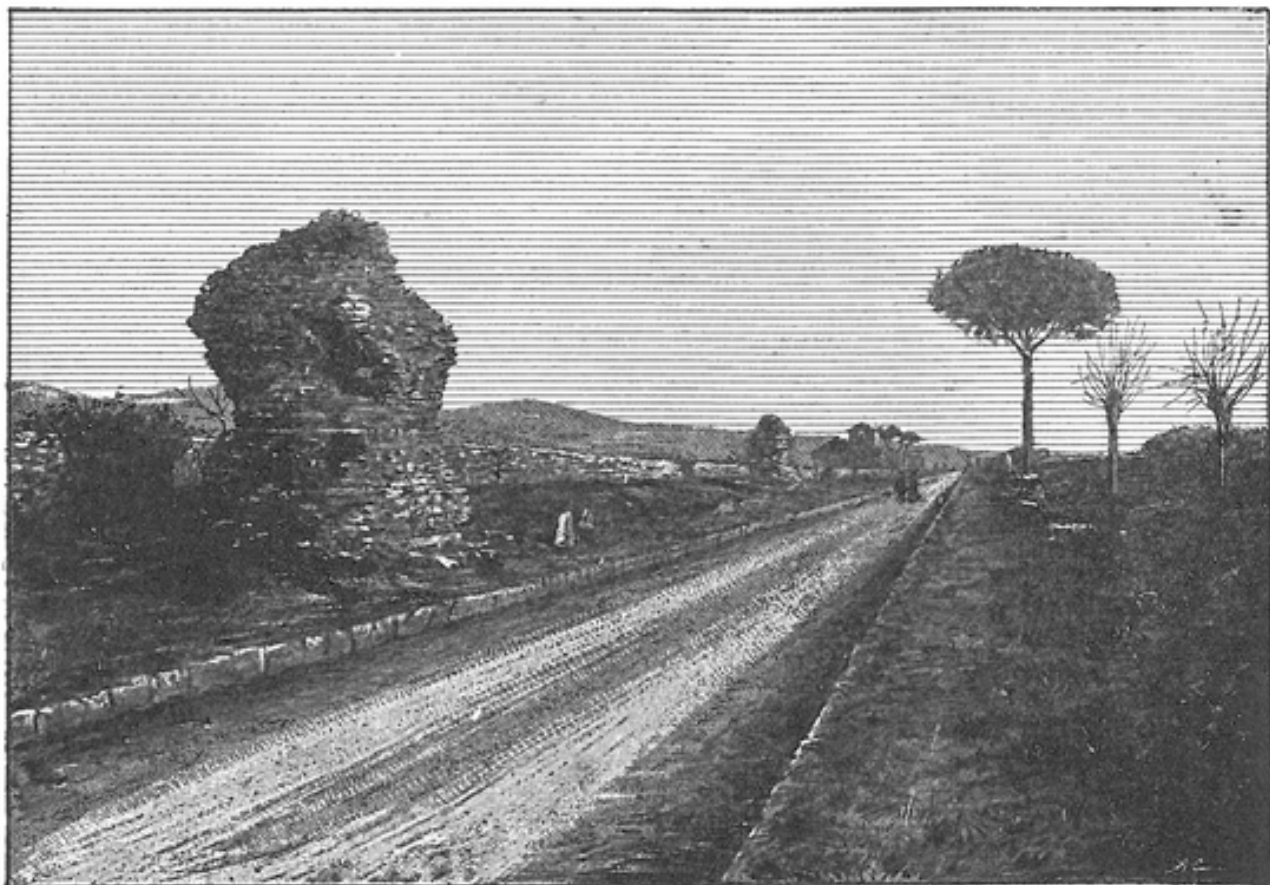

Obr. 512. **Lod' alexandrijská.**

Dle náhrobku v Pompejích. Všimni si dobře pozorovatele, který stojí na velitelském můstku, a kormidla. Na lodi viděti také dva praporce. Takovou lodí plavil se do Itálie sv. Pavel. *Příručka II, 218.*

Obr. 513. **Císař Nero** (54—68).

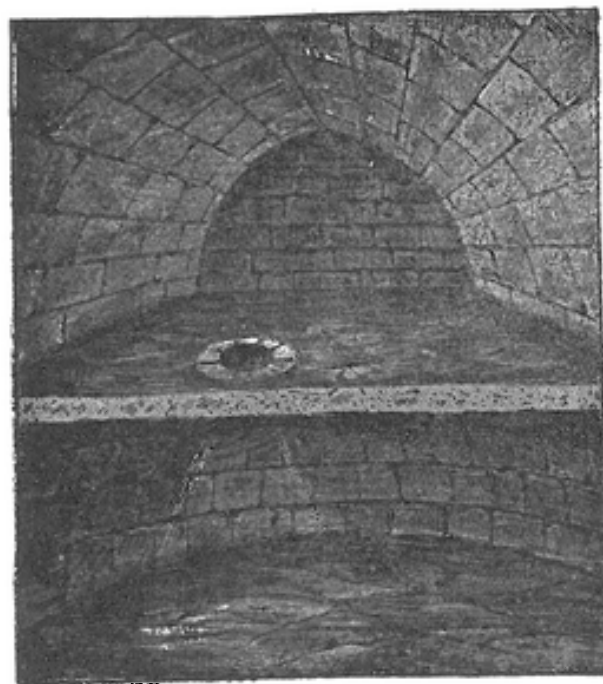
Obr. 514. **Cesta Appiova.**

Po ní krácel apoštol Pavel z Puteol do Říma. Po obou stranách byla zdobena pomníky; dnes leží větším dílem v troskách.

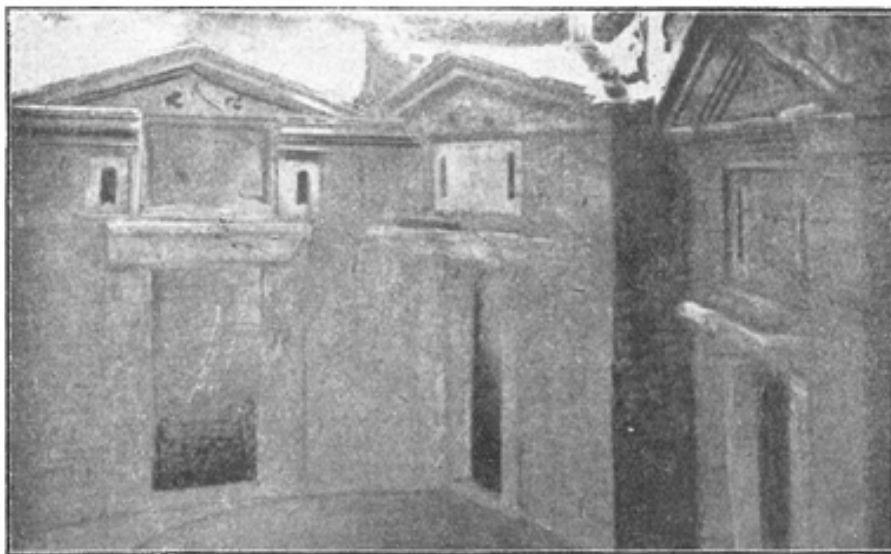
Obr. 515. **Šítetek otroků.**

Utekli-li pánovi otrok, dostával na krk bronzový kroužek a naň šítetek s adresou pánovou. V našem případě zní nápis: »Zadrž mne a přiveď mne na náměstí Martově k antikváři (opisovači rukopisů) Maximianovi.« Protože na druhé straně čteme jinou adresu, patřil otrok postupně dvěma pánům. Takový šítetek nosil také Onesimos, kterého pokřtil apoštol Pavel.

Obr. 516. **Mamertínský žalář.**

V něm úpěl apoštol Petr. Na obraze vidíte obě poschodí a otvor, kterým spouštěli ubožáky do hlubšího oddělení.

Obr. 517. **Původní hrobka apoštolů sv. Petra a Pavla v Římě (zvenku).**

Obr. 518. **Původní hrobka apoštolů sv. Petra a Pavla v Římě (zevnitř).**

Sám Harnack doznává, že je to neklamný důkaz, že apoštolové v Římě pracovali a zemřeli. Patřila jakémusi Hermetovi. Byla objevena v l. 1915—1916 pod kostelem sv. Šebestiána. V ní odpočívala původně těla sv. Petra a Pavla.

Obr. 519. **Ozdoba v hrobce apoštolů.**

Obr. 520. **Modlitby k sv. Petru a Pavlu vryté do stěny.**

Poutníci, kteří hroby navštěvovali, vryli do stěny krátké modlitbičky k oběma apoštolům i se svým jménem. Asi čtyřicetkrát se tu opakuje prosba: »Sv. Petře a Pavle, modlete se za mne!«

Obr. 521. **Nápis na hrobě sv. Pavla.**

V kostele sv. Pavla za hradbami, kde apoštol nějakou dobu odpočíval.

Obr. 522. **Sv. Petr a Pavel.**

Bronzový medailonek z katakomby sv. Domitilly, z poloviny druhého století. Dnes v museu vatikánském. V pravo od diváka sv. Petr, v levo sv. Pavel.

OPRAVY:

Obr. 75.: Čti Murašú.

Obr. 225.: Pod obraz patří nápis z obrazu 226.

Obr. 226.: Obraz by měl stát kolmo; pod ním má být nápis z obr. 225.

Obr. 338.: Obrácený.

REJSTŘÍK OSOB A VĚCÍ.

(Číslice znamená příslušný obraz.)

- Á 4.
 Aahmes 139, 140.
 Abbasovci 30.
 Abdosir 348.
 Abel 18.
 Abgar 407.
 Absolon 254, 290.
 Abraham 34, 35, 35a, 36, 37, 39, 42, 43, 45, 46, 47, 62, 63, 72, 73, 74.
 Abu-Habba 4.
 Adad 7, 17, 82.
 Adam 10, 11.
 Agrippa I., 501.
 Agú 4.
 Achab 317.
 Achaz 348.
 Achemenovec 367.
 Ain-Dirueh 495.
 Ain-Karim 234.
 akacie 180, 181.
 Akkad 33.
 alabastr 4, 5, 7, 106, 311, 379, 453.
 Alexander Vel. 386.
 Alexandrie 253, 454, 512.
 aloe 489.
 Aman 382.
 ambrosianská knihovna 488.
 Amen-hotep I., 127, 134.
 Amen-hotep IV., 120.
 Ammon 147, 187.
 Amorrejci 63.
 Amos 339.
 Amrafel 43, 44.
 Amri 315.
 amulet 6.
 Amurru 63.
 Ananiáš 498.
 anděl 5, 7, 13.
 anderún 381.
 Angres 413, 414.
 Antioch IV Epifan, 387.
 Antonia, hrad 392.
 Anu 82.
 Anubis 133, 136.
 Apamea 22.
 Apapi I., 111.
 apis 176, 177.
 Appiova cesta 514.
 apsú 4.
 Arabové 56.
 Ararat 26.
 archa 19, 20, 21, 22, 23, 26.
 » úmluvy 187, 188, 189, 190, 198, 249, 252.
 Archelaus 404.
 Arnon 221.
 aroma 109.
 Aron 174, 177, 218, 219, 220, 391.
 Arras 481.
 Artaxerxes I., 373.
 Aruru 82.
 as 459.
 Askalon 167.
 Assurbanipal 3, 6, 345, 371.
 Astarta 239, 310, 311, 353.
 » Karnaim 311.
 Asyrové 5, 6, 38, 39, 330.
 Aššur 316.
 Ašur 14, 27.
 Aššurnacirpal III., 5, 7.
 Athény 349.
 Augustus 396, 438, 456.
 Azarjahu 338.
 Azot 249.
 Baal 235, 311.
 Babylon 4, 29, 75.
 Babyloňané 1, 3.
 babylonská věž 29, 30, 31.
 Bagdad 35a.
 Bahrije 127.
 baitylia 79.
 Bakchus 413, 414.
 Balawat 361.
 baldachyn 4, 119.
 balsamování 131, 132.
 balsamovník 465.
 bamá 79, 81.
 barák 57.
 bárka posvátná 187, 198.
 Beduin 89, 90.
 Beduinka 4, 25, 53, 54, 91.
 Bejrut 319.
 Bél 7, 82, 354, 369.
 Beled 30, 149.
 Bélit 82.
 Benátky 481.
 Beni Hassan 102, 125, 148, 223.
 beran 8.
 beránek 76.
 Berlín 146, 214, 354.
 Bersabe 62, 443.
 Bethel 79.
 Betlem 255.
 Betlemanka 446.
 Betsaba 287.
 běs 6.
 Betsur 495.
 biblický ústav papežský 3.
 bič 119.
 bič uzlovatý 307.
 bičování 478, 479.
 Birs Nimrud 29.
 blesk 7, 17, 82, 363, 369.
 bohoslužba 47.
 bohové 1, 3, 4, 7, 8, 9, 14, 17, 20, 27, 31, 33, 34, 43, 79, 82, 107.
 bohyně 4, 8, 34, 45, 119.
 bochník 59.
 Borsippa 29.
 Bosra 83.
 bouře 7, 82.
 brána 1, 242, 243, 244.
 brejlovec 187, 367.
 Britannikus 510.
 Britské muzeum, 10, 16, 35a, 63, 106, 139, 292, 314, 332, 346, 371, 382.
 bronz 150.
 buben 245, 266.
 bubník 245.
 bubínek 266.
 Bulak 142.
 Bunene 4, 82.
 bůžkové 94.
 býk 15, 16, 19, 82, 114, 130, 311, 502.
 Calmet 23.
 Cambridge 172.
 cedr 13, 14, 295, 296.

- centurio 421.
 Cesarea 436.
 cesta Appiova 514.
 čičit 435.
 cihla 28, 35a, 146, 147, 150, 329.
 cimbuří 223.
 Čiru 4.
 citlivka 180.
 citron 207.
 Clermont=Ganneau 16, 317.
 Collo 481.
 Colonna 478.
 Cré 77.
 Cucumis colocynthis 61.
 cymbály 280.
 Cypr 504.
 čekanka 163.
 čepice 4, 5.
 četník 165.
 číše 106, 108, 346, 347.
 číšník 107, 108.
 člověk 8, 9.
 čočka 78, 109.
 Dagon 249.
 Dalman 164.
 Damašek 499.
 Damgalnuna 33.
 daň 156, 457.
 Daniel 370, 372.
 David 224, 252, 256, 259, 262, 263, 267, 270, 273, 285, 287, 288, 289, 290, 357, 358.
 Deimel Antonín, S. J., 3.
 Deir el-Bahari 142.
 dělník 122.
 delta 153.
 Demetrius 508.
 demon 6, 11, 19.
 denár 456, 457.
 Dendera 8.
 derviši 312.
 De Sarzec 24.
 desatero 171, 172.
 dešť 1.
 Diana 506, 507, 508, 509.
 Diarbekir 314.
 Dibbán 317.
 Dieulafoy 377.
 dítě 42.
 dlaň 24, 25.
 dobrý pastýř 444, 445.
 dobytek 62.
 dojení 50.
 domek Panny Marie 397, 398.
 Domitilla sv. 522.
 dozorce 147, 149, 165.
 drak 7.
 dříví 78, 297.
 dub kermesový 358.
 Dungi 32, 33.
 duha 27.
 duch zlý 6.
 dům 36, 227, 287, 498, 500.
 » žen 381.
 Dur Šarrukin 328, 329.
 duše 8, 136.
 důtky 136.
 dvár 56.
 dvěře 164.
 dvojitá jeskyně 73.
 dvojkolka 253.
 dýka 97.
 džbán 37, 72, 103, 104, 320.
 Džebel Harún 218, 219.
 Džebel Usdum 60.
 ďábel 6, 11, 19.
 Ěa 20, 82.
 Ě-Babbara 4.
 Edfús 107.
 Edom 83.
 Edomité 80.
 Efes 506, 507, 508, 509.
 Efreea 355.
 Egyptán 2, 98.
 Egyptanka 99.
 Egyptský potok 66.
 Ekbatany 342.
 Elamec 46, 121.
 Elefantina 156.
 El-Hatrur 400, 439.
 Eliáš 239, 313.
 Eliezer 62, 72.
 Elmalvíje 30.
 El-Mhajjet 216, 217.
 email 67.
 En=Nahr 66.
 Epifan Antioch IV., 387.
 Er=Rahah 171.
 E-sagila 28.
 Esau 83, 89, 93.
 Esdráš 374.
 Eset 136.
 Ester 375, 380, 418.
 Ethiopie 117.
 Ethiopové 494, 496.
 etnarcha 404.
 Ěufrat 30, 39.
 E=ur-imin=anki 29.
 Eusebius Caes. 436.
 Eva 10, 11, 18.
 Ězechiel 293.
 Ězida 28, 29.
 farao 47, 107, 110, 111, 112, 115, 119.
 fariseové 435, 460, 461, 466.
 fellah 408, 409, 427, 428.
 Fenicie 240.
 Feničané 239, 298, 310, 324, 426.
 fíkovník 449.
 fíkovník planý 450, 451.
 Filip, jáhen 494, 495.
 » tetrarcha 424.
 Filippy 505.
 Filišťané 250, 251, 252.
 flétna 279, 437.
 Florencie 481.
 fošny 183, 184, 186.
 fylakteria 460, 461, 462, 463.
 Gabel 341.
 Gara 87.
 generál 121.
 Geyer 161, 162.
 Gezer 94, 167, 272, 306, 390.
 Gilgameš 19, 263.
 Gizeh 134.
 Goliáš 251, 262.
 granátové jablko 100, 338, 411.
 granátovník 208, 209.
 Gula 82.
 Gurnah 147.
 habub 161.
 had 4, 10, 11, 18, 83, 154, 155, 215.
 háj posvátný 236, 237.
 Hamadan 342.
 Hamat 388.
 Hammurabi 43, 44.
 Hananjahu 338.
 Harám el-Chalíl 73.
 harem 381.
 harfa 256, 257, 258, 273, 362.
 Harnack 518.
 Hauran 287.
 Hebron 73.
 Heket 157.
 Helena svatá 491.
 Herkulaneum 471, 479.
 Hermes, bůh 503.
 » občan 518.
 Herodes Agrippa I., 501.
 » Antipas 423, 425.
 Archelaus 404.
 Vel. 392, 394, 395.
 Herodias 426.
 Hettité 126, 167, 285, 286.
 hieroglyf 8.
 Higit 8, 157.
 himation 493.
 Hinrichs 11, 19, 20, 30, 32.
 hlasatel 120.
 hlavice 299, 378.
 hlídač 246, 247.
 hlína 8.

- hlubina 4.
 hodiny sluneční 348, 349.
 holeně 262, 421.
 Holofernes 347.
 holubice 21, 22, 239, 240, 310.
 honba 241.
 hora Moria 63.
 » Sodomská 60.
 Horus 107.
 hořčice 433.
 hospoda 400, 439.
 hospodářství 122, 427.
 hostina 347.
 » bohům 353.
 hrad Šimona Machabejského 390.
 hradby 223, 224, 225, 226, 242, 243, 244.
 hranice 82.
 hráz země 1.
 hrnčířský kruh 2, 8, 9.
 hrnčířství 230.
 hrob 37, 422.
 » Abrahamův 74.
 Aronův 219, 220.
 Danielův 372.
 Esdrášův 374.
 Herodův 395.
 Josefa z Arimathie 490.
 Josuův 232.
 Kristův 491.
 Kyrův 368.
 patriarchů 73.
 sv. Pavla 521.
 sv. Petra a Pavla 517, 519, 520.
 hrob prorokův 466.
 » Samuelův 269.
 Soudců 233.
 » Xerxův 385.
 hroby královské 16.
 hroch 136.
 hrozen 100, 101, 102, 107, 210, 234, 404.
 hřeby 481.
 hudba 256, 257, 258, 266, 273, 274, 275, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 362.
 Hui 117.
 hůl 4, 97, 126, 147, 148, 149, 165.
 hůl velitelská 421.
 hůlčička 78.
 hvězda 4, 394.
 Hyksové 110, 339.
 hyzob 486.
 chalíf 30.
 Charetún 267, 268.
 Chartum 161, 162.
 Chefreu 145.
 cherub 7, 15, 16, 187, 376.
 Cheta 167.
 Chipiez 293, 299.
 chléb 59, 109, 170.
 » obětní 195.
 posvátný 193, 194.
 » svatojánský 447, 448.
 Chnum 8, 9.
 Chodorlahomor 45, 46.
 chochol 251, 404.
 Chons 294a.
 Chorsabad 15, 31, 38, 249, 297, 327.
 chrám 4, 16, 424, 507.
 » Herodův 392.
 jerusalemský 511.
 pohanský 33.
 » Šalamounův 293, 294a, 294b, 295b, 299, 300, 301, 302, 303, 305.
 chránidla 460, 461, 462, 463.
 chýše 204.
 ibis 136.
 Iluma iliš 3.
 Isaiáš 348.
 Isák 63, 73, 83.
 Isis 47, 353.
 Israel 167.
 Išara 82.
 Ištar 4, 82, 316, 363.
 Itálie 512.
 jablko granátové 100, 208, 209, 338, 411.
 jablko sodomské 61.
 Jabok 88.
 Jaffa 57, 500.
 Jair 437.
 Jakub 73, 76, 79, 86, 88, 89, 93, 94, 133, 167.
 Jakub, velekněz samaritánský 344.
 Jalubid 388.
 Jan, apoštol 470.
 Jan Křtitel 234, 405, 423, 425, 426.
 Januam 167.
 Janus 459.
 Jastrow 4, 7.
 Jebusité 270, 301.
 jehlice 118.
 Jehu 93, 314, 315, 316.
 Jeremias Alfred 11, 19, 20.
 Jericho 224, 225, 230, 400.
 jerišské růže 228, 229.
 Jeroboam 177.
 » II., 323.
 Jerusalem 16, 47, 77, 224, 252, 270, 271, 338, 391, 395, 400, 439, 455, 468, 469.
 jeskyně 398, 401.
 jeskyně dvojitá 73.
 » Charetúnská 267, 268.
 » Odollamská 267, 268.
 jesličky 402.
 jestřáb 82, 240.
 Jezabel 310.
 jho 82.
 jídlo 52.
 jilek mámivý 432.
 jitřenka 82.
 jízda 166.
 Joab 270.
 Jonáš 321, 323, 324.
 Jordán 228.
 Josef Egyptský 93, 97, 98, 110, 111, 119, 120, 121, 125, 127.
 Josef Flavius 111.
 Josue 231, 232.
 Judaea capta 468.
 Judit 345, 347.
 Julia 473.
 Jupiter 386, 387.
 Kadeš 286.
 Kadi 82.
 kadidlo 196, 198.
 kaditelnice 200, 214.
 Kafarnaum 417.
 kachna 128.
 Kain 18.
 Kairo 145, 149.
 kaktus 430, 431.
 Kalchu 5. 7.
 Kalne 351.
 Kambyzes 28.
 kámen posvátný 79, 80, 81, 82, 84.
 kámen svědectví 87.
 » varovný 511.
 Kána 413.
 Kanaan 167.
 Kananejci 79, 225, 226, 227, 230, 231, 240.
 Kandáké 496.
 kaple 31, 236.
 karavana 92, 96.
 Karmel 72, 239, 313.
 Karnaim 311.
 Karnak 309.
 Kartaginec 71.
 Kartago 240, 483.
 Kaspické moře 170.
 kastagnetty 281.
 katakomby 21, 403, 406, 522.
 Kerak 81.
 ketónet 95.

- Kettu 4.
 khan 400, 439.
 Kiboto 22.
 Kirbet Tibne 232.
 Kišon 313.
 kláda 505.
 kladivo 363.
 klas 116, 124, 248, 501.
 Klaudius 474.
 Klaudius, císař 504.
 » Felix 510.
 klec lví 371.
 kletba 390.
 klínové písmo 3, 4, 28, 32, 33.
 kněz 4, 132, 187, 200, 239.
 kněžka 240, 502.
 kniha 173, 418.
 » mrtvých 114.
 knihovna ambrosianská 488.
 kobylky 160.
 » jedlé 411.
 Kohl 417.
 kolokvinta 61.
 Komminius Proklus 504.
 komorník 494.
 kopí 82, 97, 165, 251, 262, 330, 373, 487, 510.
 kopí svaté 488.
 kormidlo 512.
 Kornelius, setník 500.
 koruna trnová 475, 476, 477.
 koryto 62, 85, 292, 443.
 kost 37.
 kostky 324, 383.
 koš 5, 109, 248, 499.
 košík 144.
 kotlík 78.
 koukol 432.
 kouzelník 159.
 kouzelná tabulka 509.
 kouzla 350, 351, 352.
 koza 40.
 Krá el-Asmar 83.
 král 121.
 Králové svatí 403.
 královské hroby 16.
 kráva 113, 114, 115, 311.
 krb 306.
 krevel 75.
 krevní znamení 164.
 Kristova podoba 406, 407.
 Kristovo roucho 482.
 kraj 34, 42.
 krokodil 136.
 krotitel hadů 154, 155.
 krov 186.
 kruh hrncířský 2, 8, 9.
 krvotoká žena 435, 436.
 křemen 150.
 křemenec 68.
 křídla 15, 16, 187, 367.
 křišťál 150.
 kříž 483.
 Kubbet es-Sachra 301.
 Kudur-Lagamar 45, 46.
 Kudur-Mabug 45.
 kudurru 82.
 Kujundžik 209, 241, 258, 330, 371, 411.
 kukla 158.
 kůň 82, 166.
 Kurchu 314.
 kůže 151, 335.
 kvadrans 458, 459.
 Kvirinius P. Sulpicius 399.
 Kybele 508.
 kyj 82, 263.
 Kyrus 28, 367, 368.
 kytice 207.
 Laban 86.
 láhev 122.
 Lachis 332, 449.
 lampa 4, 82, 469.
 lapis 68.
 Larnaka 304.
 larva 158.
 lateránské museum 399, 436.
 látka 54.
 Lavigerie 240.
 lectisternium 353.
 lékař 131.
 lentišek 357.
 lev 15, 16, 19, 82, 112, 113, 129, 136, 141, 241, 263, 371, 496.
 levhart 187.
 levita 199.
 Libanon 297.
 Libye 167.
 lis 100, 101, 102, 234.
 lišejník jedlý 170.
 loď 19, 297, 298, 321, 512.
 lodička posvátná 187, 198.
 loket 23, 24, 25.
 Londýn 16.
 Loreta 397, 398.
 losy 324, 383.
 Louvre 24, 64, 68, 98, 106, 123, 150, 154, 177, 222, 249, 263, 297, 311, 345, 348, 349, 355, 378, 410, 420.
 lotos 100, 118, 136.
 Lotova žena 60.
 lov 345.
 lože 113, 398.
 luk 27, 166, 330, 373.
 lulab 207.
 lviče 179.
 lví klec 371.
 Ma 136.
 Maať 119.
 Macalister 272, 390.
 mačceba 79, 80, 81.
 magie 350, 351, 352.
 magové 403.
 Macherunt 425.
 machol 274.
 Machti 122.
 malomocenství 137.
 mamertinský žalář 516.
 mandloň 212, 213.
 Mangeant 300.
 manna 169, 170.
 Mara 168.
 Mardochej 382.
 Marduk 7, 82, 354.
 marhaník 208, 209.
 Maria in Campitoli 481.
 » Magdalská 453.
 Maggiore 402.
 » Panna 397, 398.
 Martovo náměstí 515.
 máslo 51.
 masť 84.
 máta 464.
 Maximián 515.
 mazání 84.
 meč 141, 179, 251.
 » plamenný 7, 17.
 měděné moře 302, 303.
 Medinet Abú 250.
 medvěd 263.
 Medové 366.
 Megiddo 94, 306.
 měch 38, 39, 40, 41, 51, 102, 122.
 měch kovářský 175.
 Melchisedech 301.
 Menefta I., 119, 152, 167.
 Merenptah I., 152, 167.
 měřítko 156.
 Měsíc 4, 34, 82, 311, 353.
 Mesopotamie 35, 35a.
 Meša 317.
 mešita 73.
 » Omarova 301.
 mefla 479.
 Mexico 18.
 Milán 488.
 milosrdný Samaritán 400, 439.
 minaim 275.
 míry 24, 25.
 mísa 37, 102, 426.
 miska obětní 239, 240.
 místodržitel 117.

- mlácení 408.
 mláto 447, 448.
 mléko 50, 51.
 mlýn 440.
 mlýnek 48, 49.
 Moab 222.
 Moabité 81, 221.
 modla 94, 363.
 modlitba 4, 34, 58, 132.
 modlitební plášť 463.
 » řemeny 460, 461, 462, 463.
 Módžib 221.
 Moghara 87.
 Mohamedáni 58, 73, 86.
 Mojžiš 1, 43, 144, 151, 167, 168.
 Mojžišův pramen 168, 216, 217.
 Moloch 311, 325, 326.
 Moria 63.
 moře Kaspické 170.
 » měděné 302, 303.
 Mrtvé 60, 81, 317.
 Rudé 167, 170.
 Středozemní 66.
 světové 1, 4.
 moskyt 158.
 motyka 122, 147
 mouka 49.
 mozek 131.
 mraky 1.
 Mrtvé moře 60, 81, 317.
 mrtvola 37, 132, 133, 134, 135.
 mučení zajatců 335 336.
 Mugheir 35.
 mumie 110, 133, 142.
 Murašů 75.
 Murgab 367.
 museum angerské 413, 414.
 » berlínské 146, 214, 354.
 Britské 10, 16, 35a, 63, 106, 139, 292, 314, 332, 346, 371, 382.
 bulacké 142.
 kahýrské 145, 149.
 lateránské 399, 436.
 Lavigeriho 240.
 Louvre 68, 150, 154, 177, 222, 249, 263, 297, 311, 345, 348, 349, 355, 378, 410, 420.
 neapolské 291, 499, 506.
 novoyorské 239.
 museum vatikánské 415, 440, 522.
 Musil 216.
 myrta 207.
 Naaman 318.
 Nabu 82.
 Nabuchodonosor II., 354 355, 359.
 Nabukodurrucur I., 82.
 nádoba 95. 320.
 » z Kany 413, 414.
 Naga 496.
 náhrdelník 118, 119.
 Nahr el-Kelb 318, 319.
 Nakš-i-Rustem 385.
 náměstí Martovo 515.
 Nana 45.
 napájení 62, 85.
 nápis na kříži 484, 485.
 nápoj 37.
 náprsník 203.
 náramky 67, 68, 69, 99, 240.
 Nash 172.
 naušnice 70, 174.
 Naville 107.
 Nazaret 397, 398, 419.
 Neapol 291, 499, 506.
 nebe 1.
 nebel 276.
 nebesa 1.
 Nebi Samúil 269.
 Nebo 29, 216, 217.
 Nebonadinšum 4.
 Nebopaliddin 4.
 Neftys 136.
 nepřítel 336.
 Nergal 82.
 Nero 510, 513.
 nevěsta 86.
 nezem 71.
 Niké 387, 438, 493.
 Nil 115, 153 156.
 Nimrod 19, 263.
 Nimrud 5, 7, 14, 292, 315, 363, 384, 326.
 Ninib 82.
 Ninive 3, 6, 330, 332, 333, 335, 345, 388.
 Nippur 33.
 nit 53, 54.
 Noe 19, 20, 21, 22, 23, 26.
 Nofrit 145.
 nos 71.
 Nový York 239.
 nozdry 8.
 Nusku 82.
 nůž 64, 65, 232.
 obelisk 80, 81.
 oběť 107, 193, 194, 502.
 obětiště 79, 80, 81, 236, 237, 238, 301.
 obchod 75, 76.
 obilí 48, 49, 123, 124, 125, 127, 408. 409.
 obilnice 123, 124, 125, 127.
 oblaky 27.
 obloha 1.
 oblouk Titův 191.
 obr 19.
 obřízka 232.
 obuv 151.
 obydlí 55, 56, 57.
 oceán nebeský 1.
 oděv 4, 34, 42.
 Odollam 267. 268.
 Ofel 224, 270, 271.
 oheň 78.
 ohnivá pec 361.
 ohrada 444.
 ochrnutí 350.
 oko 150.
 oleander 228.
 olej 84, 320.
 oltář 81, 196, 197, 236, 237, 238, 294b, 300, 301, 339, 370, 394
 oltář zápalný 197.
 oltář zlatý 196.
 Omar 301.
 Onesimos 515.
 opice 136.
 opilost 99.
 oráč 122.
 orba 428, 429.
 orel 386.
 organon 277.
 Origanum Maru 486.
 orličín 489.
 Orontes 438.
 Oseáš 331.
 Osiris 114, 136.
 oslepení 356.
 osten 497.
 osud 1.
 otisk 10.
 otrok 78, 95, 105, 127, 515.
 otrokyně 99.
 ovoce 5, 10.
 pád v ráji 10, 11, 18.
 palác 5, 6, 15, 31, 333, 375, 377, 390.
 palec 24, 25.
 palma 5, 13, 14, 102, 207, 423, 438, 454, 455, 468, 510.
 Pampras 390.
 pancíř 259, 262, 421.
 papírovník 143.
 papyrus 143, 172, 289.

- Paříž 475, 481.
 Pasargada 367.
 páska 82, 95.
 pastýř 76, 85, 148, 255, 444.
 » dobrý 444, 445.
 patka sloupu 184, 185.
 patriarchové 52, 58, 73, 79.
 Paur 119.
 Pavel apoštol 492, 493, 498,
 499, 505, 511, 512, 514, 515,
 517, 518, 521, 522.
 pec 109, 441.
 » ohnivá 361.
 pečeť 10, 111, 117, 140, 288,
 323, 338, 339.
 pečební váleček 20.
 pečivo 109.
 pěchota 165.
 pekař 109.
 pel 5.
 penězoměnci 415.
 peníz 391, 404, 493, 501, 504,
 510.
 daně 457.
 peníze 22, 373, 386, 387, 394,
 423, 424, 428, 446, 456, 457,
 458, 459, 468, 473.
 pensylvanská universita 35a.
 Pentateuch samarit. 344.
 perlorodka 434.
 péro pštrosí 136.
 Perrot 293, 299.
 Persepolis 382.
 Peršan 364, 365, 366.
 pes 82.
 Petr apoštol 438, 500, 516,
 517, 518, 522.
 pevnost 223, 224, 225, 226,
 227.
 Pilát 405, 473.
 Pisa 475.
 písař 104, 125, 150, 336.
 písek 161, 162.
 písmo 3.
 » asyrské 33.
 klínové 3, 4, 28, 32,
 33.
 » starobabylonské 32.
 Pithom 146.
 pláč 135.
 plačka 133, 135.
 plachty 321.
 plamenný meč 7, 17.
 plášť 421, 474.
 » modlitební 463.
 plavba 38, 39, 297, 321.
 plevy 409.
 plot 431.
 pluh 428, 429.
 Panna Maria 397, 398.
 podsvětí 1, 133, 136.
 poduška 113.
 pohřeb 132, 133, 134, 135.
 pochva 179.
 poklona 47, 58, 93, 121, 290.
 pokrm 37, 122.
 pole 76, 122.
 polibek 290.
 Polivka 170, 447, 448.
 polovypuklina 6.
 Polygnotos 502.
 pomník 254.
 Pompeius 459.
 Pompeje 291, 471, 512.
 Pontian sv. 406.
 porážka 12.
 porfyr 413.
 posel 93.
 poslední večeře 470.
 posvátný kámen 79, 80, 81,
 82, 84.
 potok 1.
 » egyptský 66.
 potopa 1, 19, 20, 21, 22, 23,
 26, 27.
 pověra 350, 351, 352.
 pozdrav 290.
 prach 138.
 prak 264, 265.
 pramen Filipův 495.
 » Mojžišův 168, 216,
 217.
 praporec 84, 512.
 Pravda, bohyně 119.
 Praxeda sv., 478.
 princezna 145.
 prkno 183, 184, 186.
 procesí 363.
 prokonsul 504.
 Promberger 170, 447, 448.
 prorok 77.
 prosebník 34.
 provaz 186.
 prsten 4, 111, 117.
 prstenec 53.
 prut Aronův 391.
 průvod 135, 363.
 předení 53.
 přílba 260, 261, 262, 394, 404.
 přímluva 4.
 psalterium 276.
 Psí řeka 318, 319.
 pšenice 116.
 pštrosí péro 136.
 Ptah 2.
 pták 82.
 Punt 321.
 Puteoly 514.
 Putifar 97, 98.
 pytel 127.
 Quintus Publius Festus 421.
 Ra 134.
 Rabbat Ammon 288.
 Rafael 338.
 Rages 337.
 ráj 7, 10, 11.
 rakev 37, 134, 240.
 rákos 146, 277.
 Rama 269.
 Rammán 7 17, 363.
 Ramses II., 126, 141, 142,
 146, 166, 285, 286,
 336.
 III., 78, 109, 259.
 Rassam 4.
 Rebeka 62, 72.
 rekonstrukce 31.
 Renan 348.
 réva 210.
 Ricinus 322.
 Roboam 307, 308, 309.
 rohy 4, 10, 15, 20, 82, 278.
 rohovník 447, 448.
 rolnictví 122, 427, 428, 429.
 roucho 34, 42.
 » bohosluž. 199, 200,
 201, 202, 203.
 Kristovo 482.
 rozséváč 122.
 Ruben 221.
 ruce 336.
 Rudé moře 167, 170.
 růže jerišská 228, 229.
 ryba 118.
 rybník 147.
 řeka 1.
 řeménky modlitební 460, 461,
 462, 463.
 řepka 433.
 řeřicha 163.
 Řím 4 191, 402, 478, 481,
 484, 514, 517, 518.
 říza 4.
 Sachau 30.
 salát 163.
 Salmanassar II., 93, 314, 315,
 316, 361.
 » IV., 331.
 Samaritáni 343, 344.
 Samaritán milosrdný 400, 439.
 Samarra 30.
 Samson 241, 356.
 Samuel 269.
 Sara 73.
 Sarbut Ader 81.
 Sargon 15, 31, 249, 297, 327,
 328, 329, 334.

- satrapa 365.
 Saturnin sv., 403.
 Saul 254, 267.
 scarabaeus 111.
 Schumacher 48, 265.
 sdíráni kůže 335, 388.
 Sedekiáš 355.
 sekera 165, 363, 369, 410.
 Sellin Arnošt 224, 225, 226, 227, 230, 231.
 Semiramis 359.
 sen 115.
 Sennacherib 332, 333, 449.
 Septimius Severus 22.
 Serapis 353.
 serpentina 31.
 Seť 107.
 setník 421.
 sfinx 110, 355.
 schůdky 113.
 Sienna 481.
 Sichem 76, 94.
 Sijára 216, 217.
 Silván 164.
 Sin 4, 34, 82.
 Sippara 4.
 sistrum 282.
 síť 420.
 sklep 103, 104, 105.
 sláma 57.
 slavnost stánků 204, 205, 206, 207, 393.
 slepec 452.
 slon válečný 389.
 sloup 4, 43, 80, 81, 82, 232, 294b, 299, 378.
 sloup bičování 478.
 » solný 60.
 Slunce 1, 4, 14, 27, 43, 82, 107, 134, 136, 146, 235, 339.
 sluneční hodiny 348, 349.
 slunečník 501.
 smlouva 341.
 Smith George 3.
 smrt 1.
 smutek 133, 135, 138.
 snop 124.
 Sodomska hora 60.
 sodomské jablko 61.
 socha 45, 149, 150, 360.
 solný sloup 60.
 sošky magické 350.
 soud 136, 291.
 Soudcové 233.
 soudní stolice 480.
 souputník 4.
 sporta 499.
 spřežení 427.
 srp 4, 7, 34, 82, 248.
 stáje 292.
 stan 55, 56, 89.
 stánků slavnost 204, 205, 206, 207.
 starosta 149.
 statér 438.
 stěla 43, 167.
 stolice soudní 480.
 stráž 97, 246, 247.
 strom posvátný 10, 13, 14.
 » života 5.
 Středozemní moře 66.
 střecha 186, 287.
 střelec nebeský 82.
 stříbro 76.
 studna 62, 72, 85, 443.
 stůl 84.
 stůl chlebů 192, 193.
 stvoření 1, 2, 3, 8, 9.
 suknice 95.
 Sufsafeh 171.
 summarat el-marzal 53.
 Susanna 357, 358.
 Susy 372, 376, 383.
 svaté kopí 488.
 svatojanský chléb 447, 448.
 svatostánek 180, 182, 183, 184, 185, 186.
 svatyně 4, 236, 237, 238, 508.
 svět 1, 2, 3.
 světlik 23.
 svícen 393.
 » sedmiramenný 191.
 svída 358.
 svítilny 471, 472.
 sykomora 450.
 symbol 82.
 symfonie 277.
 synagoga 416, 417.
 Synové Murašů 75.
 sypání prachu 138.
 sýpka 123, 124, 125.
 syrinx 277.
 Šabak 331.
 šachor 143.
 šakal 136.
 Šalamoun 16, 112, 291, 292, 293, 294a, 294b, 298, 299, 301, 306.
 Šamaš 4, 27, 43, 82.
 šat 34, 42, 95.
 » pestrý 95.
 Šavel 498.
 Šebestián sv., 518.
 šeich el-beled 149.
 šekel 128, 391.
 Šema 323.
 Šešonk 308, 309.
 šibenice 384.
 šikl 75, 77, 128, 391.
 Šimon, koželuh 500.
 Šimon Machabejský 390, 391.
 šíp 166, 330.
 šiška 5, 14.
 škola 479.
 štír 82, 442.
 štít 165, 166, 262, 286, 456, 510.
 štítek otroků 515.
 Šumér 33.
 Ta'annak 231.
 tábořiště 56.
 tabulka 3, 4, 32, 33.
 » kouzelná 509.
 tajemník 117.
 talent 77.
 tamaryšek 169.
 tanec 178, 312.
 Tanis 153.
 Tarsus 492, 493.
 Taršiš 321.
 Teheran 381.
 Tekrit 30.
 tele zlaté 174, 176, 177, 178.
 Tell Amarna 48, 193, 370.
 Tell Sandahanna 350.
 Tello 24.
 terafim 94.
 Teta-Sera 139.
 tetrarcha 423, 424.
 tělocvik 178.
 těsto 109, 441.
 Thanac 231.
 Théby 99, 101, 103, 109, 119, 133, 147, 252, 298, 336, 494.
 Thovt 136.
 Thureau-Dangin 33.
 Tiamat 7.
 Tiberias 423.
 Tiberius 405, 424, 457, 473.
 Tiglath-Pilešar III., 384.
 Tigris 30, 374.
 Titus 191, 467.
 Tivoli 399.
 tkací stroj 340.
 tkání 54.
 tma egyptská 161, 162.
 Tobíáš 338.
 Toharové 252.
 toulec 166.
 Toxioa 215.
 Trason sv., 403.
 trest 126, 148.
 Trevir 475, 481, 482.
 triangl 283.
 tribunal 480.
 triclinium 469.
 trní 476, 477.

- trnová koruna 475, 476, 477.
 Trofim 511.
 trojnožka 78.
 trojúhelník 82.
 trubač 165, 245.
 trůn 8, 34, 82, 112, 136.
 třásně 34.
 třepení 435.
 tučkovec 111.
 tunel 270, 271, 272.
 tunika 240.
 turban 82.
 Tut=ankh=amon 95, 117.
 typy židovské 412.
 Tyrus 348.
 účta 121.
 účes 34, 286.
 úd=el=marzal 53.
 Uecheb=Re 355.
 Ujún Músa 216, 217.
 ulice 35a.
 Umm el=Avamíd 348.
 umývání 52.
 universita pensylvanská 35a.
 Ur 32, 33, 34, 35, 35a, 36, 37.
 Ur=Engur 34.
 Ur=Kasdim 35.
 Uriáš 285, 288, 289.
 úroda 5, 246.
 Usir=en-ra 111.
 Utnapištim 19, 20.
 Uzi=ilu 76.
 Vádi Músa 80, 294b.
 váhy 75, 76, 128, 129, 130, 136.
 válec pečetní 10, 20, 34.
 válečný slon 389.
 » vůz 211.
 varovný kámen 511.
 vása 379.
 Vatikán 415, 440, 522.
 vavřín 387, 438, 456.
 večere poslední 470.
 vejce světové 2.
 velbloud 50, 62, 92, 96.
 velekněz 119, 187, 201, 202, 203.
 velerada 233.
 velitel 97.
 veslo 321.
 vesmír 1.
 vesnice 56.
 Vespasian 468.
 vějíř 187.
 věnec 423.
 vězeň 505.
 věž 30, 31, 242, 243, 247, 328, 389.
 věž babylonská 29, 30, 31.
 Victoria, bohyně 387, 438, 493.
 vinice 100, 247, 449.
 víno 40, 100, 101, 103, 104, 105, 107, 193, 234, 347.
 visuté zahrady 359.
 vítr 7.
 vlasy 4, 286.
 vlna 53.
 voda 40, 72.
 vodopád 217.
 vojenský plášť 474.
 vojín 97, 262.
 vojsko 165, 166, 330, 365.
 vojsko asyrské 12, 38.
 voňavky 306, 453.
 vor 38, 39.
 vous 110.
 vozataj 82.
 vrba 207.
 vřed 159.
 vřeteno 53.
 vůl 494.
 vůz 120, 141, 252 382.
 » ethiopský 494.
 » válečný 166, 211, 251, 286.
 východ 1.
 vypuklina 4, 5.
 výšina 79, 236, 237, 238.
 vyzvědač 126.
 Watzinger 417.
 Weber 32.
 Wevelghem 475.
 Xerxes 375, 376, 377, 378, 379, 385.
 zahrada 237.
 zahrady visuté 359.
 záhrobí 37.
 Zacheus 450.
 zajatec 328, 329, 334, 339.
 zajetí 334.
 Zajordání 90.
 zaklínání 350, 390.
 zákoník 43.
 Zamzum 374.
 západ 1.
 zápal 196, 198, 200.
 zástěra 147, 150.
 zármutek 138.
 zařikávání 350, 351, 352.
 zátopa 156.
 závaží 75, 76, 128, 129, 130.
 závítek 173, 344, 418.
 závoj 42, 86.
 závora 244.
 Zebb Atúf 80, 237, 238.
 zeď 223, 224, 225, 226, 227.
 země 1.
 Zeus 493, 503.
 zikkurat 29, 30, 31.
 zizán 432.
 Zizyphus 476, 477.
 zlaté tele 174, 176, 177, 178.
 zlato 130.
 zlatolijci 175.
 zloduch 19.
 zlořečení 390.
 znamení krevní 164.
 zpěváci 362.
 zvonek 284.
 žába 8, 157.
 žalář 505.
 » mamertinský 516.
 žalmy 276.
 žaltář 276.
 želva 82.
 žena 10, 11, 18, 34, 42, 86, 91.
 » krvotoká 435, 436.
 Lotova 60.
 žernov 440.
 žezlo 4, 119, 136, 157, 386.
 život 8, 13, 157.
 župa 136.

OD TÉHOŽ AUTORA VYDALI JSME A VŘELE DOPORUČUJEME:

NEDĚLNÍ CHVILKY.

Řada I. Čtení nedělní a sváteční.

Stran 229. Úhledná knížečka kapesního formátu. Cena Kč 10'—.

PŘÍRUČKA K BIBLICKÉ DĚJEPRAVĚ.

Díl I. Starý zákon.

Stran 180. Cena brož. Kč 24'—, váz. Kč 30'—.

PŘÍRUČKA K BIBLICKÉ DĚJEPRAVĚ.

Díl II. Nový zákon.

Stran 224. Cena brož. Kč 27'—, váz. Kč 33'—.

Dodá každý knihkupec nebo přímo

NAKLADATELSTVÍ
ČESKOSLOVANSKÉ AKC. TISKÁRNY

V PRAZE II., PANSKÁ UL. Č. 1.